NEDEN 2 SOSYALİST PARTİSİ 1946

T.K.P. Kuruluşu ve Mücadelesinin Tarihi 1914 — 1960

II.

İbrahim Topçuoğlu

Yazan : İbrahim Topçuoğlu
Dizgi ve Tertip : Eser Matbaası
Baskı : Eser Matbaası
Kapak Baskı : REYO Matbaası
Mücellit : Eser Matbaası
Birinci Baskı : Kasım 1976
Dağıtım Adresi : Boyacı Ahmet sokak
Nuri bey Han kat: 2 No: 207
Çemberlitaş - İstanbul
İsteme Adresi : İbrahim Topçuoğlu
Kendi yayını P.K. 10 Üsküdar - İst.

İbrahim TOPÇUOĞLU

NEDEN İKİ SOSYALİST PARTİSİ 1946:
T. K. P. Kuruluşu ve Mücadelesinin Tarihi:
1914 — 1960

2. KİTAP

ÖNSÖZ

Tarihi Anı ve Araştırma yazılarımı hazırlayarak önce **«Gerçeğin Sesi»** gazetesinde tefrika olarak yayınlatıp sonra da kitap haline getirmeyi düşünerek yayına başlamıştım. Üç tefrika çıkmış iken, gazete soruşturmaya uğradı ve yayınlanması uzayınca, kitap olarak bütün anı ve araştırmalarımı baskıya hazırladım. Bu yazıların tamamı 860 sayfa kadar tutacağından, bunları üçe böldüm ve birinci kitabı 240 sayfa olarak yayınladım.

Bu birinci kitabımın önsöz yazısının 15. sayfasında; **«Bizim kuşaktan, devrimci geçmişimizin iç yüzünü bilen ve yeni kuşağa anlatabilecek kimselerin çoğu, birer birer ömürlerini tüketip aramızdan ayrılmaktadırlar, bu nedenle geçmişin anılarını anlatmak görevinin bana düştüğünü düşünerek, kalemi elime aldım ve tarihi bilgi veren bu kitabı yazdım»** demiştim.

Devrimcilerin bildiği gibi, yaşlılarımızın çoğunun tarihe yararlı olacak, devrimcilere öncülük edecek yazılı eserler bırakmadan aramızdan ayrılıp gitmeleri, bir çok yazılı not ve zabıtların da arşivlerde yok olması, T.K.P. kuruluş ve savaşı mının karanlık bir perdenin arkasında kalmasına neden olmuştur. Ve bu perdeyi yurt dışında yabancı yazarlar ve araştırıcılar bile kaldırıp iç yüzünü aydınlatamamaktadırlar.

Bugün 69 yaşına girmiş olmam ve yıllar süren terörist düzende daha ne kadar yaşayabileceğimi bilemiyeceğimden, uzun yıllardan beri içinde yaşadığım, beraber arkadaşık etti-

ğim ve notlarını aldığım bu tarihin anılarını sablığımda dile getirmeyi karalaştırarak yayınlamaya başladım.

Bu yazılı açıklamaların bir çok kişilerin şişirilmiş balonunu patlatacağını, uykusunu kaçıracağını ve bana karşı saldırıya geçireceğini yazdırmamak için bir çok çarelere başvuracaklarını peşin olarak biliyordum. Ama ben yazılarımı kişiler için değil, tarihin aydınlanması için yazmakta olduğumdan, kişilerin yapacağı saldırılara karşı da peşin savunma çarelerimi almış bulunuyorum.

Zaten kitabımın arka kapağındaki, **«Bu kitap ne propağanda, ne kişilere çatma, ne de kişileri abartmak yada küçük düşürmek için yazılmıştır»** diye yazmış bulunmaktayım.

Eğer hazırlanmış bütün yazılarımı bir kitap halinde birden yayınlasaydım, bugün bana yapılan sataşmalar bu kadar olmayacaktı. Çünkü bu kitapta ve çıkacak 3. kitabımda yazılanlar ortaya serilmiş olacaktı. Ama bir bakıma böylesi daha iyi oldu. Ben kişileri incitmemek için çok çaba harcarken, ortaya çıkmış olanların yazıları birbirlerini kıyasıya hırpalamakta ve bana yararlı olmaktadırlar. Bu bakımdan birçok yerlerde onları karşı karşıya getirip bırakacağım. Mihri Belli ve Rasih Nuri, Şefik Hüsnü'nün «*Ağaçını*» süsleyip «*gür ağaç*» diye dikerken, İ. Bilen «*bunda kök yoktur*» diye baltalayıp tekme atarak yıkmak istemektedir.

Ben birinci kitabımı yayımladıktan sonra içte ve dışta benim tarihi yazılarımla ilgili kitap, broşür ve mecmualar çıkmış olduğunu saptayarak alıp okudum.

Kitabımda işlemekte olduğum bu savaşım yıllarca önce başlamış, sürmüş ve sürmekte olduğundan; benim yazılarımla ilgili, yapılan yayımlarda, yanlışlar, kasitliler ve doğrular da olacaktır. Bunları sıralayıp yazılarımla karşılaştıracağım: Doğruya doğru, yanlışa yanlış ve kasitliye kasitlidir diyerek yanıtlarını karşılarına koyacağım.

İbrahim TOPÇUOĞLU

YAZIŞMALAR

Önce iki yazıyı örnek alarak benim birinci kitabımdaki yazı ile karşılaştıracağım.

Örnek 1) **İ. Bilen, Çetin Savaş Broşürü :** Bu broşürün 10. sayfasında **«Mustafa Suphi 1915 de Bolşevik Partisine girdi, eleman yetiştirdi, T.K.P. kurulmasına önayak oldu I. Kongre, Türkiye'den gelen delegelerin iştirakiyle yapıldı»** diye yazılmaktadır.

Bu yazı, birinci kitabımda Ali Rıza Keskin'den naklen yazılan Kurucu Komite çalışmalarına ve Kongrenin yapılışına aynen uymaktadır. (T.K.P. Kuruluşu've Mücadelesinin Tarihi 1914-1960, Birinci Kitap, S : 72-73)

Örnek 2) **R.N. İleri, Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik:** Bu kitabın 133. sayfasında; 1932 Kongresinde, Reşat Fuat Baraner'in 4 sene cezalı olup kongreye iştirak etmediği savlamasıyla R. Nuri benim yazılarımı yalanlamaya kalkmış, ancak ayni sayfada **«13 kişi mahkûm oldu bunlardan sadece Hasan Alî Ediz dörtbuçuk yıla, diğerleri ise 2 yıldan 15 güne kadar değişik cezalar aldı»** demektedir.

R. Fuat Baraner'in bunlar arasında, ne kadar ceza aldığını yazmıyor. *(3 ay olduğunu biliyoruz)*

Daha önceki yazısını unutmuş olacak ki, benim yanıt vermeme meydan bırakmadan ayni kitabının 20-21 sayfalarında **«1932 Kongresinde R. Fuat Baraner, asil ve Zeki Baştımar da yedek üyeliklerine seçildiler»** demekte ve yazımı doğrulamaktadır. Şefik Hüsnü bulunmadığı için de Parti Sekreterliğinin de Tornacı Emin Sekün'e verildiğini yazmaktadır.

Bu paçal ve uydurma bir yazıdır. Şefik Hüsnü yoktu ve teklif listesinden Genel Sekreter seçildi, Emin Sekün hatta, R. Fuat Baraner hiç bir dönemde Türkiye'de parti genel sekreteri olmamışlardır.

Kitabımla ilgili bütün bunlar, «*doğrular*» sıralanarak karşılaştırılacak ve kitabımı okuyacak olanlar ve hele tarihi savaşıma karışmış militanlar bunları kolayca okuyacak ve anlıyacaklardır.

2. kitabımın esas girişine başlamadan önce ortalıkta boy gösteren bu yayınlara yanıt vermek, yanlışları düzeltmek bir görev oldu. Bunun için önce bu yayınları sıraya koyup ondan sonra yanıtlarımı vereceğim. Sonra da esas kitabımın girişine başlayarak anı ve araştırmalarımın gerisini sunacağım.

İLGİLİ YAYINLAR

Bir tarihçi yazar olarak ele alıp karşılaştırmak ve yanıtlamak zorunluluğunu duyduğum yayınlar topluca şunlardır.

1 — R.N. İleri, Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik
2 — M. Tuncay, Nisan 1976 Birikim Dergisi yazısı
3 — Emekçi Dergisinin Nisan, Mayıs, Ağustos 1976 sayılarında yazılar.
4 — İ. Bilen, Çetin Savaş Broşürü
5 — Y. N. Rozaliyev isimli Sovyet yazarının «Mustafa Suphi Kavgası ve Düşünceleri» tercüme kitabı, dizi 1 yazısı
6 — Atılım Dergisinin Haziran 1976 sayısındaki bir yazı.
7 — Moskova Radyosu Türkçe Yayınlar Servisinin 1950 yılı yayını.

ÖNCELİKLE ELE ALACAĞIM KİŞİ R. NURİ İLERİ'DİR

Bütün hüneri şundan bundan devşirme ve şuna buna çatmaktan, yakıştırmaktan ibaret olan bu yazar, benim birinci kitabımın yayınlanmasından bir ay geçmeden ve hepsi benim yazılarımı ele alan 145 sayfalık bir kitap yayınladı. Bu kitapta neler yok neler? Düşündükçe bu davranışta bulunan ancak bir düşman olabilir diyorum. Zaten R. Nuri İleri'yi bir dost kabul etmeye hiçbir şekilde olanak yoktur. Ama ben yine de ona bu ağır suçlamayı yapamıyorum. Çünkü kavgamız bir ideolojik fikir, bilim kavgasıdır. Anılarım ise sürekli sabote edilişinin açıklanması, nedeninin aranması ve tarihi gerçeklerin açıklığa kavuşturulmasını içermektedir.

Bu yazışmalarda hisse kapılmadan, ahlak çerçevesi içinde kalmak üzere, demokratik fikir kavgasını yapanlara dostça bakarız. İşte okuyucularım, bu saydığım 7 yayını karşılaştırdığım zaman, benim sabotör diyemediğim, hain diyemediğim kişiler birbirlerine bunları söylemekte ve hatta bana da yalancı diyebilmektedirler.

Şimdi birinci sırada olan Rasih Nuri İleri'nin kitabından başlıca seçtiğim yazılarını sıralıyorum. (O kadar çok yazmış ki yanıt için benim de bir kitap yazmam gerek). İleride karşılarına yanıtlarımı ayrı ayrı dizeceğim.

RASIH NURİ KİTABINDAN PARÇALAR

1 — Rasih Nuri'nin kitabından sırasıyla şunları alıyorum:

1) Önsöz'den: Yıllardır Türkiye'deki sol hareket hakkında ciddi bir eser yazılması isteği yeni yetişen genç kuşaklardan yükselmektedir. Ben bu konu üzerinde çok durmuş kişilerden birisiyim. Hiç olmazsa genel hatlarıyla gelecekteki, fikir özgürlüğü günlerindeki tarihçilere bazı işaret taşları sağlamaya, bu arada T.K.P. ve legal partiler hakkında bazı ip uçları vermeye uğraştım. Çünkü çok açıktır ki, 141, 142 ve diğer T.C.K. maddeleri gölgesinde, D.G.M. leri döneminde bu konularda objektif tarih yazmak olanakları azdır. Ancak bu nunla beraber insan hafızasının ne kadar aldatıcı bir araç olduğunu bildiğimden, bu olayların içinden geçmiş kişilerin hiç olmazsa sonradan yayınlanabilecek veya en doğrusu yapılacak ciddi bir araştırmaya temel olabilecek, hatırat değilse bile, aydınlatıcı notlar bırakmalarını isterdim. Merhum Reşat Fuat Baraner buna haklı olarak karşı çıkıyor, böyle bir çalışma düzeyine girmek istemiyordu. Olsa olsa inandığı kişilerin sorunlarına, bazı konularda cevap veriyordu. Bu tutumun nedeni gayet açık idi. Kendisi «Biz parti olarak mahkemelerde örgütün varlığını kabul etmemek ilkesine sahibiz, mahkeme dosyaları çözülenlerin yalan yanlış ifadeleri ile doludur. Olayların iç yüzü daima kapalı kalmıştır, zaman aşımı bile olsa polisin bilmediği açıklamalar yapmak, bir çok kişiyi ortaya çıkarmak bize yakışmaz, zaman aşımı olsa bile çok kişinin huzurunu kaçırırlar» derdi. Ayrıca gizli bir arşivin tutulmasını da çok tehlikeli görmekte idi. Nazım Hikmet de bildiklerini yazmamış, «Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim» adlı kitabında olayları ve kişileri karıştırmak yöntemini izleyerek gerçekleri dile getirmiştir. Kaldı ki Türk arşivlerinde ve enternasyonalin arşivlerinde gizli kongrelerin, mücadelelerin, yayınların tümü «dosyolarında» uyumaktadır, yani aslında kaybolan bir şey yoktur.

2) Sayfa 9 : (S: 85) Ali Rıza Keskin hatıratında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürtülmesi plânının İnönü ve Sakarya zaferleri şenliği yapılırken hazırlandığını söylemek-

tedir. Oysa Mustafa Suphi'nin katli 28-29 Ocak 1921 günüdür. Sakarya zaferi ise sekiz ay sonra sağlanmıştır.

3) Sayfa 9 : (138) Mustafa Börklüce'nin anlattıkları nakledilirken; T.K.P. 3. Kongresinde Şark Üniversitesinde bulunan Reşat Fuat Baraner'in delege gönderildiği ve kendisinin kongreye katıldığı yazılıdır. Hikmet Kıvılcımlı'nın savunmasını yapmak üzere davet edildiğini, onun ise «müdafaa edecek bir şeyim yok, Kongrenize de iştirak etmiyeceğim» dediği yazılıdır. Topçuoğlu'na göre Kongre Şubat 1932 de toplanmıştır. Oysa o tarihte Reşat Fuat ve Dr. Hikmet cezaevinde bulunmaktadırlar..

4) Sayfa 9-10 : Rasih Nuri diyor ki: Sayın Topçuoğlu şahsen bana sataştığından; bunu yaparken de tahrifata başvurduğundan bu konuya da değineceğim, çünkü bu yöntem kendisinin sadece yaşlılığın verdiği akıl bulanıklığı ve saplantılarla değil, bazı başka kasitlerle de hareket ettiğini açığa vurmaktadır. Yoksa kendisine cevap verebilecek o konularda yetkili olan kişiler, örneğin Laz İsmail (Mara) ile TEKSP teşkilat sekreteri hala hayattadırlar, gerek görülürse konunun özüne girebilirler.

5) Sayfa 12 : Gerçeğin Sesi dergisinin yayınlanan üç sayısında sayfalarla yazı yazdı, bunlar arasında ilginç açıklamalar ile birlikte Dr. Şefik Hüsnü'ye karşı şiddetli bir kin ve kendisinin T.K.P.'den uzaklaştırılan eski muhalefetin önemli bazı kişileri ile yakınlığı olduğu sezinleniyordu. Artık bütün değerleri devirmek, zemzem kuyusunu kirletmek dönemine girdiğimizden şaşmadım, sadece üzüldüm. Üzüldüm, çünkü yazıların birçoğunun ayrıca yanlış olduğunu biliyordum. Kardeşi Mustafa Suphi ile yakın arkadaşlık etmiş, kızkardeşi Safiye Topçuoğlu T.K.P. 1932 kongresinde bulunmuş ve Merkez Komitesine seçilmiş 1932 de 1946 da Parti davalarında sanıklık etmiş bir kişiye, yaşlı bir kişiye karşı sadece hürmet duyabilirdim. Ancak 27 Mayıs döneminden son-

ra ismini işitmemiştim, birden bire anayasal aftan sonraki faşist baskılı, D.G.M. lerin kurulduğu, gençlerin öldürüldüğü bir dönemde yazı hayatına atılıverdi, dedikodu yüzeyini aşamayan yazılar yazdı; bu yüzden de dergi kendi kendine kapanınca adeta rahatladım. Neden nisbi bir özgürlük dönemi olan 1955 - 1970 de bunları yazmamıştı. Bunun sebebi apaçıktı. O dönemde Reşat Fuatlar, Hüsamettin Ustalar, Dede Ahmetler, Emin Sökünler hayatta idiler ve ondan yazamadı, bugün yazabileceğini sandı.

6) Sayfa 17 : Enternasyonalin 1936 SSCB büyük davalarında sonraki dönemi ise üzerinde çok dikkatle konuşulması gereken bir dönemdir. Çünkü Stalin'in ölümünden sonra bu dönem hakkında SSCB Parti kongrelerinde bile çok çelişkili iddialar, temize çıkarmalar ortaya atılmaktadır. Nazım Hikmet Salih Hacıoğlu, elektrikçi Nuri dahil bir çok Türk militanlarının öldürüldüğünü ve sonradan temize çıkarıldıklarını iddia etmiş, onların, lehine cesaretle mücadele etmiştir.

7) Sayfa 17 : İbrahim Topçuoğlu'na gelelim, kendisinin elindeki notlar bir bilim adamı tarafından, bilimseldir süzgeçten geçirilebilselerdi bunun bazı, hatta önemli yararları olabilirdi. Örneğin maddi hatalarından arıtıldıkları taktirde, bir Ali Rıza Keskin'in kendisine anlattıkları arasında değerli veriler ve bilgiler çıkartılabilirdi. Bir Sarı Mustafa'nın anlattıkları -kişiliği dolayısıyla- ayni değeri olmamakla beraber başka hatıralarla ve belgelerle karşılaştırıldığında tamamlayıcı bir değerleri olabilirdi. Ben de kendisinden Mustafa Suphi'yi ve sonraki muhalefetlere ait çok şey işitmiştim, sadece ikinci derecede önemli olan Mustafa Suphi'nin karısı Semra yoldaş hakkındaki gerçeği Reşan Fuat'ın da doğrulaması üzerine «Atatürk ve Komünizm» adlı kitabımda açıklamıştım.

8) Sayfa 19 : Birinci kongre Bakû 10/9/1920 Genel Sekreter Mustafa Suphi. İkinci Kongre (İstanbul) 1/1/1925

Genel Sekreter Şefik Hüsnü, Üçüncü kongre (İstanbul) 6/2/1932 Genel Sekreter Şefik Hüsnü.

«Parti Likide edildiğinde «Plenum» kararıyla İstanbul şehrinde 1/1/1937 tarihinde Nazım Hikmet Genel Sekreter seçilmiştir. «Plenum» kararıyla İstanbul şehrinde 1/1/1946 tarihinde de Mustafa Börklüce Genel Sekreter seçilmiştir. Bundan başka Türkiye'de Komintern'ce tanınmış hiç bir kongre yapılmamış ve genel sekreter seçilmemiştir» diyor İbrahim Topçuoğlu.

9) Sayfa 19 : Ben de Bakü Kongresinde Mustafa Suphi'nin genel sekreter seçildiğini biliyordum. Oysa Topçuoğlu (Sayfa 75-76) önce 21 kişilik Merkez Komitesi üyelerinin isimlerini verdikten sonra, Merkez Komitesince seçilen 7 kişilik Merkez İcra Komitesinden söz ediyor ve yukarıda da belirttiğimiz gibi Birinci Sekreter Şefik Hüsnü, ikinci sekreter Ethem Nejat'tır diyor.

Bu listeyi doğrulayan bir belgeden söz etmek istiyorum. «Atatürk ve Komünizm» adlı kitabımda yayınladığım, Mustafa Kemal Paşa'ya Kasım 1920 tarihinde T.K.P. adına yollanmış bir mektup var (S: 202-206) bu mektubun altındaki imzalar şöyledir: «Türkiye Komünist Partisi Merkez Heyeti Başkan Mustafa Suphi, Sekreter Ethem Neat». Bu da İbrahim Topçuoğlu'nun Ethem Nejat hakkındaki iddiasını doğrulamaktadır.

10) Sayfa 20 : Türkiye'deki sol hareketin gerçek başlangıcı saydığım 1925 kongresi hakkında, önsözde geçtiği şekliyle fazla bir diyeceğim yok, ancak Emin Sekün'ün unutulmuş olması bir rastlantı değildir. Bu konuda da eksik ve yanlışlıklar çoktur.

Reşat Fuat Baraner'in asil ve Zeki Baştımar'ın yedek üye seçildikleri ve V.E.B. başında olan Şefik Hüsnü'nün bulunmadığı 1932 Kongresinde Parti Sekreterliği Tornacı Emin

Sekün'e tevdi edilmiştir. Bu kongrede İbrahim Topçuoğlu bulunmadığı halde kızkardeşi Merkez Komitesine girmiştir. Bu kongre Türkiye'de toplanan son kongredir. Ancak burada muhalefetten söz etmeden ne T.K.P. tarihini ve ne de İbrahim Topçuoğlu'nun uydurmalarını değerlendirmeğe olanak yoktur. Muhalefet adeta parti kadar eskidir. İbrahim Topçuoğlu ise işi ta baştan karıştırmaktadır. Çünkü Parti ve Muhalefet ikilisi gerçeğini inkar etmek zorundadır. Örneğin Şefik Hüsnü'nün topladığı Viyana Konferansı kararları İsmail Mara ve Hüsamettin Özdogu'nun Merkez Komitesine alınmaları, buna rağmen Vedat Nedim'in parti çizgisini hiçe sayması üzerine «Menşevik» seka'nın düşürülüşü ve ihbar olayı meydanda iken, Vedat Nedim grubunu «Şefik Hüsnü'nün takımı» olarak yutturmaya uğraşmak gerçeğe aykırıdır.

11) **Sayfa 21: Muhalefet 1932 Kongresinden az önce ve enternasyonealin kararına aykırı olarak Pavli Adası Kongresini toplamış, İbrahim Topçuoğlu'nun başlıca arkadaşları, örneğin Hadi Şamilof bu kongrede bulunmuşlar, Nazım Hikmet bu «İşçi Muhalefetine» katılmış, Zeki Baştımar da kongreye gitmiş, ancak Enternasyonalin kararını kabul ederek bu gruptan ayrılmıştır. 1932 Kongresinde ise Pavli Adası kararları orada görevlendirilen Seyfettin Osman tarafından açıklanmıştır.**

12) **Sayfa: 22: 1946 da partiden çoktan ihraç edilmiş bulunan Sarı Mustafa'nın Genel Sekreter tanınması söz konusu değildir. O dönemde partinin başında Reşat Fuat Baraner bulunuyordu ve sekreter oydu. 1946 tevkifatından sonra ise 1944 de beraat eden Zeki Baştımar Teşkilat Sekreteri olmuştur ve bu görevi 1951 davasına kadar sürmüştür. Parti ise Dr. Şefik Hüsnü'nün liderliğini tartışmaz bir biçimde tanımaktaydı. T. K. P. gibi bir partiyi bir laf ebeliği ile yok edip, çoktan ihraç edilen bir muhalefeti parti diye göstermeğe kalkmak, işte İbrahim Topçuoğlu gibilerin yapabileceği karıştırma**

görevi budur. Kaldı ki bütün parti kongrelerinde Enternasyonal delegesi bulunurdu. Örneğin 1932'de bu delege Alman Margereta Vilda idi.

13) Sayfa 24: İbrahim Topçuoğlu (S. 68 - 69) Enver Paşa konuşmak için kürsüye gelirken bir Türk çok sert bir konuşma yapıyor, Enver'in elindeki kğıtları kapıyor, başkana verileceği sanılırken kendisi okuyor, Bu kişi Mehmet Emin'dir.

14) Sayfa 25 - 26: Buradaki tez de ilginçtir: Suphi'nin öldürülmesinin nedeninin Karabekir Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa ile Lenin'in arasını açmak olduğu söylenmektedir. Ayrıca 8 ay sonraki Sakarya Zaferinin bu cinayete sebep olduğunu söylemek büyük bir bilgisizliktir. Görüldüğü gibi bu kitap en tutarlı tarafı ile bile çok şüphe ile karşılanmalıdır. Sahife 91'de yine amacı açıkça belli bir sataşma var. Ali Rıza Keskin 1924 yılında Komitern Bürosuna çağrılıyor, orada Radek «Eh gözünüz aydın, parti sekreteriniz geldi gördünüz mü?» diyor ve Dr. Şefik Hüsnü'nün Komintern'in V. Kongresine T. K. P. Sekreteri olarak katılmak istediğini söylüyor. Ali Rıza kendisini adeta tersliyor «Türkiye'deki icra Komitesi Birinci Sekreter'liğine seçtik» ancak kendisini tanımıyoruz temas etmedik diyor ve «Büromuza dahi uğramadan size gelmiş» diye ilave ediyor. Radek Şefik Hüsnü'yü Ali Rıza'ya tanıştırınca; «Şefik Hüsnü renkten renge girmiş evet duymuştum, memnun oldum diye bana elini uzatmıştı» diye anlamı olmayan sözler sıralıyor, sonra da Radek'in «tertibatınızı alın, kongrenizi yaparak sekreteri seçin ve programınızla birlikte gelin, kaydınızı yenileyelim, diye bizi uğurladı» diyor ve Şefik Hüsnü ile Sadrettin Celal'in 22Haziran 1924 günü Türkiye'ye döndüklerini belirtiyor.

Görüldüğü gibi bütün bunlar çelişki ve hırs dolu dedikodulardan ibaret, önce Radek «Genel sekreteriniz geldi» diyecek, sonra da «Sekreter seçin» diye ilave edecek, Topçuoğlu uydurmasını bile beceremiyor. Bütün bunları hapis-

hanede not ettiğini ve Ali Rıza Keskin'in de tecrübeli olması gereken bir kişinin de buna göz yumduğunu söylemek hiç de inandırıcı değil. Gerçek kaynak hala bana şüpheli geliyor. Mustafa Börklüce ise Ali Rıza Keskin İstanbul'a geldikten sonra Dr. Şefik Hüsnü'ye: «Siz ne karar verdiniz? Burjuva Partisini (T. İ. Ç. S. P.) kapatıp kongreyi toplayacak mıyız? Yoksa biz, siz olmadan 2. Kongreyi düzenliyelim mi? dedik. Şefik Hüsnü; bu partiyi kapatacağız, zaten çoğu Halk Partisine geçti, biz kongremizi toplar ve partimizi düzenleriz, demişti. Bu cevabı üzerine parti evraklarını çıkartıp kendisine teslim ettim» dediklerini İbrahim Topçuoğlu'na anlatmış. Bu zehir hafiye maceralarını insan nasıl uydurur, çok merak ediyorum, Topçuoğlu'nun tek belirgin niteliği sonsuz bir cürettir herhalde.

15) Sayfa 121 - 122: Bu dönemde falaka gibi işkenceler yaygındı, hatta Mustafa Kemal Paşa'nın yeğeni, yani Zübeyde Hanım'ın kız kardeşinin torunu Reşat Fuat Baraner bu işkencelerden kurtulamamıştı, hücre hapisleri de oldu, ancak görüldüğü gibi cezalar çok hafifti ve hele öteki akımlara karşı uygulanan cezalarla ölçülemiyecek kadar azdı.

Dönenler, hatta sadece mücadeleyi bırakmak, görev istemek gibi tavizler verenler ise derhal görev alabiliyorlardı. Nurullah Esat vekil oldu. Vedat Nedim Tör'ün Maubuat Umum Müdürü olduğunu gördük. Şevket Süreyya da hapisten çıkar çıkmaz Maarif Vekaletinde Umum Müdürlüğe ve hem de Yüksek İktisat Meclisi Genel Sekreter yardımcılığına getirildi. Sadece mücadelenin dışında kalmakla yetinenlerden Sadrettin Celal (Antel) Pedagoji Enstitüsü Başkanı, profesör, Namık İsmail Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü oldular. Atatürk'e hakaretten hükümlü bir Sabahattin Ali bile öğretmenliğe atanmış, Zeki Baştımar gibi Kutva Üniversitesi mezunu bir Seka (T. K. P. Merkez Komitesi) üyesi Milli Emniyet ajanlarına hayat hikâyesini anlatmayı kabul edince Başbakanlık

Murakabe Heyeti Kütüphanesi memuru, eski bir Seka üyesi Hasan Ali (Ediz) de devlet memuru olmuşlardır, Ahmet Cevat Emre dil kurumunda önemli görevlere atanabilmişti, liste daha da uzatılabilir.

16) Sayfa 133: Reşat Fuat Baraner ilk olarak 1930 da 4 yıla mahkûm oldu. 7 Kasım 1930 da başlayan tevkifatta 13 kişi mahkûm oldu, bunlardan sadece Hasan Ali Ediz dörtbuçuk yıla, diğerleri ise 2 yıldan 15 güne kadar değişik cezalar aldı. Hasan Ali hapiste iken açılan ikinci bir davadan da (Askeri isyana teşvik suçundan) 7,5 yıla mahkûm edildi (1931).

İşte T. K. P. içindeki 1927 «Menşevik Seka»sı olayından sonra iki önemli bölümde bu dönemde yer alır (1930 - 1932). Bu da parti içi muhalefetin ihraç edilmesi ile sonuçlanacak ihtilaftır, bazı kaynaklar buna işçi muhalefeti de demektedirler, oysa Nazım Hikmet de bunların arasında bulunmakta, Sarı Mustafa, Hamdi Şamilof bunların arasında yer almaktadır.

Hüsamettin Usta ise bu dönemde hapiste bulunmaktadır.

T. K. P.'nin üçüncü ve son kongresinden hemen sonra 23 Şubat 1932 İstanbul ve Samsun'u kapsayan tevkifatta Emin Sökün 7 yıla ve aralarında Margareta Vilda'nın (Komintern delegesi) bulunduğu 15 sanık hüküm giydiler, Zeki Baştımar beraat etti.

17) Sayfa 137: T. E. K. S. P.'nin kapatılmasından hemen sonra 1947 yılında İzmir'de başlayan ilegal örgütlenme, bir tarih dönemine son verecek olan 1951 T. K. P. tevkifatı davası ile sonuçlanacaktır. Olay İzmir'de sözümona polisten gizlenen Mehmet Bozışık'ın Şükrü Dinsel ve Yusuf Etik gibi iki Milli Emniyet Ajanının dahil olduğu İzmir İl Komitesini kurması ve Zeki Baştımar ile temasa geçtikten sonra İstanbul ve Ankara örgütlerinin kurulması ile başlar, davada şahit olarak

dinlenen çoğu İzmirli 8 ajan bulunmaktadır. Dosyada yer alan bu hususu açıklamanın nedeni iddia edildiği gibi gizli partinin Dr. Sevim Tarı'nın yurt dışına çıkarken üzerinde bazı gizli belgelerin 27/1 /1951 günü yakalanması ile meydana çıktığı efsanesini yıkmak içindir. Bu tutuklama sadece bir vesile teşkil etmiştir. Amaç Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile çıkan aftan yararlanarak hapisten çıkan bütün eski sol liderlerini içine alacak büyük bir operasyona girişmekti. Oysa yine de bazı «aydınların» bilerek ve ilerdeki operasyonlarda «Yemlik» olarak kullanılmak üzere dava dışı bırakıldığı bir gerçektir. Ayrıca yurt dışında bulunduklarından «İleri Jön Türkler» de davaya dahil edilmediler. Bu dönemde büyük sayıda tütün işçisi ve üniversiteli genç ihtiyatsızca ve ciddi bir eylem olmadığı halde partiye kaydolmuşlardır. 1951 - 1953 tevkifatının kabarık olmasının bir nedeni de budur. Teşkilat Sekreterliğini Zeki Baştımar üstlenmiş bulunuyordu. Aftan sonra eski Merkez komitesini topladı, celal benneci ve Ahmet Fırıncı tehlikeyi sezerek buna yanaşmadılar. Ancak yine de bu vesile ile bütün eski liderler tutuklanabildi. Mihri Belli ise «İleri Gençlik Birliği» cezasını çektikten sonra yurt dışına kaçmıştı, o da dönüp Seka toplantısına katıldı. Dosyaya göre Halil Yalçınkaya'nın da katıldığı üçlü bir icra komitesi kuruldu. Haklarında karar verilen 188 sanıktan 131 sanık 10 yıldan yedi aya kadar hapse mahkûm oldular (7 - 8 ay arasında olan cezalar 49 kişiyi kapsamaktadır). Beraat edenler 55 sanıktır (1953 yılında davaya dahil edilen). Behice Boran beraat edenlerdendir.

2 — METE TUNCAY: BİRİKİM DERGİSİNDEKİ YAZILAR

Mete Tuncay Birikim Dergisinin 14 Nisan 1976 tarihli sayısında «Solun Suphi'ci Tarihi» başlığıyla şöyle yazıyor :

Sayın Topçuoğlu'nun kitabı, «T. K. P. Kuruluş ve Mücadelesinin Tarihi, 1914 - 1960» adını taşıyor. Önsözde de yazar, amacının propaganda yapmak, ya da kişilerle uğraşmak olmadığını, her olayı, her söylentiyi her vesikayı değiştirmeden, aslına uygun olarak aktardığını belirtiyor. Oysa bu son derece ilginç kitap, tümüyle Dr. Şefik Hüsnü'ye ve bazı yakın arkadaşlarına karşı, kıyasıya bir polemik niteliği taşımaktadır. O kadar ki, Topçuoğlu'nun «T. K. P. Kuruluş ve Mücadele başlangıcından bu güne kadar ölmüş olduklarını tesbit edebildiğim mücahitlerin listesidir» diyerek verdiği 51 ad arasında (S: 185 - 86), ne Şefik Hüsnü(Değmer), ne Hasan Ali Ediz bulunmaktadır. Baytar Ali Cevdet ve Zeki Baştımar'ın adları da yoktur. Kerim ve Mihri Belli gibi kimseler ise sağ olmasalar bile, hiç kuşkusuz bu listeye alınmıyacaklardı.

240 sayfalık kitabın 17 sayfası resimdir, 48 sayfası bir - iki kelime başlıklı ya da (resim arkası v. b.) boş sayfalardır; sondan 22 sayfa boyunca T. S.P.'nin Programı ve Nizamnamesi verilmektedir. Oldukça karışık bir düze niçinde, 37 sayfa Ali Rıza Keskin'in 49 sayfa Mustafa Börklüce'nin ağzından anlatılmaktadır.

Hemen söyliyeyim ki, Topçuoğlu'nun kalemiyle aktarılan bu önemli tanıklar, solun tarihçileri için sıkı bir ayıklama ve

eleştiri süzgecinden geçirilip tek tek belgelerle doğrulanmadan «malzeme» olarak bile kullanılacak durumda değildir. Yazar bunları en az otuz yıl önce dinlemiştir, herhalde o zaman ayrıntılı notlar da almış değildir. Üstelik bütün anlattıklarında Şefik Hüsnü'yü karalama çabası göze çarpmaktadır. Bu işlerin dedikodusunu bilenler, yeraltı partinin tenha kadroları içinde, Şefik Hüsnü çevresinin temsil ettiği «aydınlar» grubu ile Mustafa Suphi geleneğinden «örgütçüler» grubu arasında bir sürtüşme olageldiğini duymuşlardır. Anlaşılan, Şefik Hüsnü'cüler diğerlerini «bilgisiz» diye küçümsemiş Suphi'nin «emirberi» olmanın hiç kimseye bir ayrıcalık sağlayamayacağını ileri sürmüşler, onlar da bu grubu «tabandan kopuk» hatta polis - işbirlikçisi olmakla suçlamışlardır.

1946'da legale çıkış sırasında başgösteren çatışma, bu eski anlaşmazlığın izlerini taşımaktadır. Topçuoğlu'nun 2. kitabı yayınlanıp da hikâyenin tümü hakkında diyeceklerini öğrenmeden önce, bu olayı değerlendirmeye kalkmak istemiyoruz. Ancak, şimdiden, Dr. Şefik Hüsnü'nün o zaman önemli bir takım yanlışlar yaptığı anlaşılıyor.

Topçuoğlu'nun Türk Solunun 1946 öncesi tarihi üstüne anlattıklarından bir çoğunun doğru olup olmadığını bilmiyoruz. Ancak bir ölçüde bunların iç tutarlığına bakarak, bir ölçüde de kendi bildiklerimizle karşılaştırarak, bazı noktalar üstünde durabiliriz.

1) T. K. P.'nin kuruluşu için, neden 1914 yılı başlangıç alınıyor? M. Suphi'nin Sinop'tan kaçması ile mokünist olması arasında 3 - 4 yıl vardır.

2) Önsözde'de üç kongre ve iki plenum sayılıp, «Bunlardan başka Türkiye'de Komintern'ce tanınmış ve hiç bir kongre yapılmamış ve Genel Sekreter seçilememiştir» deniyor. İleride S: 163 de ise, Moskova'daki Harici Büro'nun

Mart 1935 tarihli bir mektubuna göre, Şefik Hüsnü'nün 1925 deki ikinci ve 1932 deki üçüncü kongreleri Komintern'e kaydettirmediği bildiriliyor. Anılan son Plenum tarihinde (1946) Komintern çoktan kaldırılmıştır.

3) Salih Hacıoğlu'nun 1920 Bakü Kurultayı'na katıldığını (S: 65 ve d.) hiç duymamıştık Üstelik T. K. P.'nin ilk kongresinde Merkez Komitesine de seçilmiş (S: 75), muhtemelen, bunlar doğru değildir.

4) Topçuoğlu, kitabının tek yerinde (S: 47) Hüsamettin Özdoğu'nun biyografisi dolayısiyle, Halk İştirakiyün Fırkası'na değinmektedir. Oysa, bizim bildiğimize göre, TKP'nin ikinci kongresi, 1922 Ağustos'unda Ankara'da bu fırka tarafından ve komintern'in desteğiyle toplanmıştır. Bu kongrede parti başkanlığına seçilen (eski Tokat mebusu) Nazım Bey kitaptaki mücahitler listesinin önemli eksiklerinden biridir.

5) Yazar, hain ve bozguncu saydığı Hasan Alî Ediz'in, 1930 yılında, örgüte «Nazım Hikmet, Hüsamettin Özdoğu, Hamdi Şamilof, Mustafa Börklüce, Elektrikçi Nuri, Salih Hacıoğlu Komintern kararıyla partiden taard edildiler» diye «uydurulmuş bir yalan haber» yaydığını ileri sürüyor (S: 134). Bizim bildiğimize göre, Salih Hacıoğlu daha önce partiden ayrılmış ve Sovyetler Birliği'ne (partisiz olarak) göçmüştü. Nazım Hikmet ve arkadaşlarıysa, Şefik Hüsnücü merkezin şikayeti üzerine, görüşlerini Komintern'e — savunma babında — bildirmişler, fakat Komintern'in hakemlik kararında, tutumları «Troçkist - polis muhalefeti» diye nitelenmiştir. Bundan sonra TKP yürütme kurulu kararıyla partiden çıkarıldıkları ileri sürülmektedir. Topçuoğlu'nun bu konuda Börklüce'den aktardıkları, olsa olsa, atılan grubun, kendi haklarında verilen kararı tanımadıkları yolunda yorumlanabilir.

6) TKP'nin 1937 de Komintern kararıyla gerçekten «likide» edilip edilmediğini bilmiyoruz (S: 164). Bildiğimiz, bu

dönemde, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeraltı partilerinin anti - fasişt geniş cephe taktiğine uyarak gizli eylemlerini asgariye indirmiş ve mümkün olduğu kadar legale çıkmış olduklarıdır.

Topçuoğlu'nun kitabında, herkesin bildiği şeylerin anlatıldığı bazı yerler var ki, insanda «ya bilmediğimiz şeyler de böyle anlatılmışsa» şüphesinin uyanması kaçınılmaz oluyor. Örneğin 1921 yılında Erzurum'dan Moskova'ya gönderilmiş olup «Türkiye'nin bütününü anlatan bir, «Ali Rıza Keskin'in ağzından şöyle anlatılmaktadır: Bu Meclis (BMM) 29 Nisan 1920 de tekrar toplanarak, padişahı düşmana satılmış hain olarak ilan etmiş ve bütün yetkilerini elinden alarak padişahın alacağı kararların hükümsüz sayılacağını halka duyurmuş ve Mustafa Kemal'i de hareket orduları başkumandanlığına getirmiştir.

Bence, Türkiye'de solun tarihini araştıranlar, bu uğurda can veren, hapse giren, acı çeken bütün insanları, layık oldukları saygıyla anmak borcu altındadırlar. Dr. Şefik Hüsnü'nün büyük yanlışları olmuş olabilir. Bunları ortaya koymaya çalışmak, ileride de benzeri yanlışlara düşülmemesini sağlamak, en başta onun anısına karşı bir ödev sayılmak gerekir. Ama Mustafa Suphi de peygamber falan değildi. Doğru yoldan şaşmamak için, onun sahabelerine bağlanmak neden gerekli olsun? 1959 da Manisa'da sürgünde ölen Dr. Şefik Hüsnü'yü karşılaştırmaya kalkmak bana çok saçma görünüyor.

Solun tarihinin, şimdi Şefik Hüsnü'cü geçmişe karşı, Mustafa Suphici bir gelenek yaratmaktan fayda uman çevrelerin oyunlarına alet edilmiş olduğunu görmek, üzücü bir şey.

3) EMEKÇİ DERGİSİ'NİN YAZISI

Emekçi Dergisinin Nisan - Mayıs 1976 sayısında çıkan yazılar bütünüyle yurt dışında yayınlanmış olan Çetin Savaş Broşürü'ne yanıt şeklindedir ve bana karşı doğrudan doğruya bir sataşma değildir. Ancak, İ. Bilen imzalı bu broşüre yanıt verilirken; 1. kitabımda yayınlanmış bazı kısımlara ilişerek gerçekleri değiştirmekte ve bana da karşılık verme nedeni yaratmaktadır. Benimle ilgisi olan kısımları seçerek daha sonra yanıtlarını vermek üzere buraya aktarıyorum.

1) **Sayfa 36: Sadrettin Celal Antel'e gelince: Antel daha 1920 lerde tasını tarağını toplamış, siyasi hareketlerle her türlü bağını kesmiştir. Burjuva iktidar kendisine görev vermiş, üniversitenin özerk olmadığı, profesör tayinlerinin Milli Eğitim Bakanının imzası ile yapıldığı bir dönemde üniversitede profesörlük yapmıştır. Kendisinin de teslim ettiği gibi derslerinde Kemalist devrimin erdemlerini anlatmış ve sonunda emekli olmuş bir kimse idi. O her zaman devrim yolundan sapmamış olan gençlik arkadaşı Şefik Hüsnü'ye sevgisini sürdürmüştür. Ünlü Tan gazetesi saldırıya uğramadan önce takma adla başyazılar yazmıştır. Halim selim adamdı. Kendisinden daha fazla beklenemezdi. Şefik Hüsnü de bu düşünce ile ona karşı hoşgörü ile davranmıştır. Şimdi Bilen, Antel'i büyük marksist - Leninist olarak lanse etmeye kalkıyor. Tek başına bu bile mülteci grubun tarihi dayanak bakımından yoksulluğunu kanıtlamaya yeterdi.**

2) **Sayfa 36: Şefik Hüsnü, 1946 da tabanın zorlaması ile**

TSEKP'ni kurmuştur. Legal eylem burjuva devletin savcılığından ve ceza evi müdürlüğünden dosdoğru sosyalist parti liderliğine gelmiş olan Esat Adil'e bırakılamazdı. Burada birleşme olacaksa ancak proleter devrimci hareket tabanının kabul edebileceği şartlarda birleşme olabilirdi. Esat Adil'ci kesilmiş bir kaç aklıevvelin değil. Bilen, burada da Esat Adil'cilerin ağzı ile Şefik Hüsnü'ye saldırmakla kaç paralık bir proleter devrimci olduğunu gösteriyor.

3) Sayfa 37: Broşürde «Partiye Mihri Belli'yi getiren Şefik Hüsnü'dür» denilmektedir. Bu da gerçeğe aykırıdır. Mihri Belli 1943 yazısında Şefik Hüsnü ile ilk karşılaştığı zaman altı yıldan beri hareket içinde idi. 1940 dan beri Türkiye'de çalışıyordu. Ve çoktan sorumlu durumda idi.

4) İ. BİLEN, ÇETİN SAVAŞ BROŞÜRÜ

T.K.P. Kuruluşu ve Mücadelesi anıları yazılarımla ilgili ve beni eleştirenlerle de alakalı olduğu için «Çetin Savaş Broşürü»nden 10 - 12 - 17 - 18 - 19 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 44 - 45 - 46 sayfalarındaki İ. Bilen'in yazılarını kitabıma alıyorum. Bunları da sırasıyla ve ilgili yerlerine göre yanıtlayacağım. Şimdi yanıtlayacağım kısımları buraya aktarıyorum.

1) **Sayfa: 10: Kızıl Alay kurdular. Parti Okulu açtılar. Bunların çoğu Türkiye'ye döndü. M. Suphi de bir tutsaktı. Ural madenlerinde Türklerle beraber kazma salladı. M. Suphi 1915 de Bolşevik Partisine girdi. Ve son nefesine kadar Leninci bir devrimci olarak savaştı. Evet TKP'nin kurulmasına önayak oldu. Ama bu partiyi anayurdun içinde oluşturmaya çalıştı. TKP'nin I. Kongresine gelen delegelerin büyük** çoğunluğu: 75 ten 55 i Anadolu'dan, düşman eline düşen İstanbul'dandı.

Ethem Nejat, İstanbul'lu, Üsküdarlı'dır' Evet, **Almanya'da bulunmuş, Alman komünistleriyle - Spartaküslerle bağlanmış. O yıllarda, Almanya'da fabrikalarda çalışan, bir yandan da uzmanlık gören binlerce Türk işçici vardı. Onlarda devrim seline katıldılar. Kimileri Berlin'in barikatlarında Alman işçi kardeşleriyle kan döktüler, çakmak çaldılar. Onlar da Türkiye'ye döndüler. E. Nejat'lar Lütfü Nejdet'ler, Hilmioğlu Hakkı'lar TKP'nin kurulmasına var güçleriyle katıldılar. Ve onlar bu uğurda can verdiler.**

TKP, Anadolunun içinde, kurtuluş savaşının göbeğinde

kuruldu. Kuranlar arasında Salih Hacıoğlu vardır. Affan Hikmet vardır. Ahmet Usta vardır. Fatma, Cemile yoldaşlar vardır. Listeleri uzundur. Bunlar savaşa, ateş boylarında girmişlerdir. Salih Hacıoğlu da, Affan Hikmet'de subaydılar. Affan İstanbul'lu, karagümrüktendi. Salih Hacıoğlu harp okulundan çıkmıştı. İsmet İnönü ile bir sınıftandı. İsmet padişahın jurnalcisiydi. Onun yüzünden, Salih Hacıoğlu Basra'ya sürülmüştü. Orduyu yakından bilirdi.

2) Sayfa 12: 1920 yılının Mayıs - Temmuz ayları arasında oluşan Türkiye Komünist Partisi kuruldu. «Parti» sözü ilk kullanıldı. Türkiye'de komünist gruplar, komiteler daha 1918 yılının sonlarında kurulmaya başlamıştı. Komünist Partisi adıyla, gizli, Eskişehir'de, 14 Temmuz 1920 de ortaya, savaş alanına çıkmıştı. Kurucuları kimdi? Salih Hacıoğlu, Affan Hikmet, Çete Ahmet, Zinetullah Nevşivan, Tersaneli Ahmet Usta ve eski bir Bolşevik, İstanbul Üniversitesinde okumuş, Lenin'i çok yakından tanıyan Şerif Manatov Komünist Partisi hemen, özel bir çağrıyla: «İşçilere, köylülere, bütün halka» başvuruyor. Tüzük ve Programını açıklıyor. «Türkiye Komünist Partisi kapitalizme karşı, bunların boyunduruğunu kırmak, egemenliklerini yıkmak, devrim ve sosyalizm uğrunda savaşacaktır. Halk Cumhuriyeti hükûmeti vücuda getirmek, sosyalizmi yerleştirmek için işçi sınıfını, emekçi yığınlarını örgütleyecektir» diyor.

3) Sayfa 12: Ve halka somut savaş yolu gösteriyor: «Anayurdumuzun bağımsızlığını ve halkımızın özgürlüğünü ancak silahla, ancak savaşla elde edebiliriz. Çeteler! Topraklarımızdan son yabancı eri, son düşmanı kovuncaya kadar savaşınız! Topraklarımızın bir karışını bile İngilizlere, Amerikalılara, onların yardakçısı Yunan kralı ordularına bırakmayınız.

4) Sayfa 16: Bunca baskılar ve yeni kurulmuş olmasına karşın Komünist Partisi adım adım gelişiyor, yeni yeni ko-

numlar kazanıyordu. Partinin I. Kongresi toplandı. 10 Eylül 1920 yılı. Kongre bütün parti örgütlerini tek çatı altında birleştirdi. Türkiye işçi sınıfının, halkımızın, tarihinde bu olay olağanüstü bir önem taşır. Marksçı - Leninci,tek amaca bağlı, çelik disiplinli eylem programı ve tüzüğüyle yepyeni tip bir parti ortaya çıktı. Ankara hükûmeti, önce kongrenin yeni başkentte yapılmasına yanaştı, sonradan bundan caydı. İzin vermedi. Oysa parti legaldi. Merkezi Ankara'daydı. Böyle olunca, Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti'nin Ankara'daki temsilcisi, hükûmeti adına, Halk Komünist Partisinin kongresini Bakü'de yapabileceğini bildirdi. Delegeler, Türkiye'nin her yanından Bakü'ye gittiler. İstanbul'dan gelen delegasyonun başında E. Nejat yoldaş vardı. Bu son zamanlarda, Mit ajanı Maocuların pek şişirdikleri, kendilerine «lider» tanıdıkları Dr. Şefik Hüsnü (Değmer), ne I. ve ne de 2. Kongrelerde bulunmuştur. Üstelik 1922 de, Ankara'da toplanan 2. Kongreyi sabote etmiştir. Bu adam TKP'nin «Kurucusu» mu-rucusu değildir. Adı geçmez kurucular arasında. Onun adı başka türlü geçer TKP'nin tarihinde.

5) Sayfa 17: Sıramızı bozmayalım. Kurtuluş savaşının daha yüksek bir aşamaya, demokratik bir devrime doğru gitme eğilimleri, Komünist Partisi'nin oluşması burjuvaziyi iyice kuşkulandırdı, kaygıya düşürdü. M. Kemal (ATATÜRK) o günlerdeki konuşmalarında, sık sık: «Memleketimizde sosyal bir devrim yapmak komünist örgütünü yapmak için olağanüstü bir eylem başlamıştır. Fikir ve devrim taraftarları da bu örgütün yayılmasını kolaylaştırıyorlar» diye yakınmıştır.

6) Sayfa 18: Buraya kadar saydığımız veriler, Komünist Partisi'ne, gerillalara, Yeşilordu'ya karşı burjuvazinin gizlice hazırladığı «Genel Plan»ın kalıbını ortaya koyar. Bu plan üç aşamayla bir ay içinde uygulanmıştır. Plan gereğince, baştan cephenin değişik kesimlerinden, atlı, yaya, topçu birliklerini İsmet (İnönü), Rafet (Bale) paşaların komutasında arkadan

gerillaların, çetelerin üzerine sürdüler. İki ateş arasında kalan halk çetelerinin çoğu kırıldı, kimi kaçabildiği tarafa kaçtı. Bu provokasyon, bu hainçe saldırı kurtuluş savaşının daha yüksek bir aşamaya, demokratik devrime dönüşmesi olanağını burjuvazinin topla, tüfekle, kan ve ateşle ezmesidir. Arkasından, Legal kurulan Halk Komünist Partisi'ne baskın yapıldı. 19 Ocak 1921 de, başta Salih Hacıoğlu, Affın Hikmet yoldaşlar olmak üzere militanları, Yürütüm Komitesi üyeleri tutuklandı. «İstiklâl Mahkemesi» bunlara 15 er yıl kürek cezalarını dayadı. Sürdü hepsini Anadolu'nun kalelerine.

7) Sayfa 18: «Planın» en kanlı bölümü 28 Ocağı 29 a bağlayan gece uygulandı. M. Suphiler barbarca öldürüldü. Karadenize döküldü. Oysa, Ankara'dan haber göndermişlerdi. M. Kemal mektup yazmıştı. M. Suphi Yoldaş'a «Ankara'ya gelebilir, yerinizi alabilirsiniz» demişti.

8) Sayfa 18: Komünist Partisi yeni boy atarken gelen bu kanlı saldırı korkunçtu. Ama burjuvazi tarihin çarkını geri çeviremedi. İşçi sınıfının direnişlerini kıramadı. Komünist Partisi'nin gelişmesini durduramadı. Bu olacak birşey değildi.

9) Sayfa 19: 15 Ağustos 1922'de TKP'nin 2. Kongresi Ankara'da, yarı legal - açık, yarı gizli, küçükesat bağlarında toplandı. İçişleri Bakanlığı izin vermişti. Kongre Millet Bahçesi'ndeki tiyatro salonunda açılacaktı. Polis salonu yaktı. Ama bu provokasyon kongrenin yapılmasını durduramadı. Kongrenin gündemi bir ay önceden il örgütlerine gönderilmişti. Gazetelerde yayınlanmıştı. Bolu gazetesi, 18 Temmuz 1922 sayısında gündemi olduğu gibi basmıştı.

12 madde vardı gündemde: Genel Kurulun raporu. Parti programı ve tüzüğünde değişiklik. Ankara hükûmetinin iş ve dış politikası. Emperyalizme, gericilere karşı savaşta komünistlerin, sosyalistlerin halkçıların cephe birliği. İşçi ve sendika sorunları. Toprak reformu. İşçi köylü ve aydınların bağ-

laşıklığı. Komintern'in 3. Kongresine gidecek delegelerin seçilmesi. Yani Genel Kurulun, Genel Sekreterin seçilmesi. Kongre Salih Hacıoğlu'nu Genel Sekreter seçti. Kongreye kardeş komünist partilerinden konuk delegeler gelmişti. Fransız Komünist Partisi'nden Jak Sadul yoldaz konuştu. Komintern'in temsilcisi Zorin yoldaş, Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden bir yoldaz söz aldılar. Kongre 5 gece sürdü. Kongre tarihsel bir dönüm, bir dönüşüm yapıyordu. Böyle iken, İstanbul örgütü, çağırıldığı halde, katılmadı. Neden delege göndermedi? Şefik Hüsnü niye gelmedi? Zorluk mu vardı? yok.

10) Sayfa 22: Komünist Partisine burjuvazi bir yasak koymuştu. Onu illegaliteye itmiş, gizli çalışmaya zorlamıştır. Sonra, 55 yıldır, aralıksız, sürekli sert bir baskı vardır işçi sınıfına karşı, onun partisine, TKP'ne karşı, ilerici güçlere karşı. Aralıksız tutuklamalar, yargılamalar, sürgünler, hapisler sürüp gidiyor. Evet bu kanlı, kansız sert baskılar ne işçi sınıfının savaşını durdurabiliyor, ne Komünist Partisi'ni ortadan kaldırabiliyor. Bu burjuvazinin elinde değildir. Bu tutuklamalar, baskılar, yargılamalar, aynı zamanda Komünist Partisi kadrolarını, bir bakıma, kalbura vurmak gibi bir nitelik de taşıyor. Yarı yolda dönenler, korkaklar, dönekler, şapır şapır dökülüyor. Bunlardan kimileri burjuvazinin ayaklarına kapanıyor. Kimi ajan oluyor. Kimi çekip gidiyor. Kimileri de «Sosyalist», «Komünist» rozetini zaman zaman çıkarıp gösteriyor. Likidatörler, bozguncular, provakatörler bunların arasında eksik değildir.

11) Sayfa 23: Son zamanlarda, bu gibiler iyice başkaldırdılar. Bu da rastlama değildir. Sınıf savaşları, işçi hareketi, sendika, gençlik, öğrenci direnişleri yoğunlaşıyor. Komünist Partisi bu gelişmelerin içinde güçleniyor, hareketleri etkiliyor ve savaşın ön sıralarında yer alıyor. Bundan ötürü, Maocusu, Troçkisti, Likidatörü, bozguncusu, burjuvaziyle birlikte, polisle

birlikte, TKP'ne saldırıyor. Perincek'çisi Emin Sekün'ü, Mehmet Oktay'ı Kıvılcımlı'cısı, her soydan ve boydan provakatörü TKP'nin savaş geleneklerine, birikimlerine pis tırnaklarını uzatıyor. Kendilerine «Sosyalist» diyelneri kimileri, sahte partiler kuranlar, «işçi sınıfının partisi yoktur», «Herkes darmadağınıktır» diye tutturmuşlardır. TKP'ni «yok» sayıyorlar. Her biri, bir parti kurmak gösterisi yapıyor. Bunlardan kimileri, örneğin Perincek'çiler, Türkiye Sosyalist Partisi oluşturanlar ölüleri diriltiyor. Katmerli kaşerlenmiş, ölmüş gitmiş Kıvılcımlı'yı, Şefik Hüsnü Değmer'i kendilerine bayrak yapıyor. Komünist Partisi'nin karşısına bu dönekleri, mevtaları çıkarıyor.

12) Sayfa 23: Şefik Hüsnü Değmer. Varlıklı bir ocaktan, kökenden gelme, Fransa'da okumuş. Eski Fransız sosyalistlerinin etkisi altında gelişmiştir. Hiçbir zaman Marksist - Leninist olmamıştır. Bölücüydü. Oportünistti. Ve Kariyeristti. Eline fırsat geçtikçe parti içinde zorbalık yapmıştır. Bu adam Komünist partisinde, 1919 - 1920 yıllarında kurulan «Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkasından» gelmiştir. Bu partide kimler yoktu. Hakkı Behiç, Nizamettin Ali, Nafi Atuf Kansu daha bir çok burjuva, küçük burjuva aydınları. Bunların çoğu CHP'ne gittiler. Kimi bu partiye sekreter, kimi onun ideoloğu oldu. Bu partinin içinde Sadrettin Celal Antel, Ethem Nejat gibi Komünistler de vardı. Ve Şefik Hüsnü'yle bunlar arasında sürekli bir savaş geçmişti. S. C. Antel ve E. Nejat sosyalist örgütlerin cephe birliğini, işçi sendika hareketinin birliğini savunuyordu. O zamanki sosyalist partiyle eylem birliğini ileri sürmüşlerdi. Sosyalist Partinin Genel Sekreteri Mustafa Fazıl Çöl, Komintern'e yazdığı bir mektupta, bu partinin başkanı Hilmi'yle doktor Şefik Hüsnü'nün eylem birliğine karşı olduklarını, her ikisinin de bozguncu olduklarını belirtiyor, Şefik Hüsnü, bu bölücülüğünü 1945 de daha açık ortaya koymuştu. Bir yandan TKP'nin gizli örgütlerini açığa çıkarmıştır. Öte yandan da sosyalist akımların, iki Legal partinin birleşmesini engellemiştir. Açıkçası, sosyalist hareketi bölün-

müştür. Komünist partisini, sosyalist hareketi faşist Recep Peker hükümetinin yumrukları altına atmıştır.

13) Sayfa 24: İstanbul TKP'nin anayuvalarından biridir. Parti komiteleri daha 1919 yılında kurulmuştu. Haliç fabrikaları TKP'nin ilk kalelerinden biridir. 1919 Ekim ayında 2 binlik tersane işçilerinin grevi Haliç Komitesi yönetmiştir. Bu komiteyi, M. Suphi yoldaşın yetiştirdiği, İstanbul'a gönderdiği komünistler kurmuştu. Partinin I. Kongresinin raporunda, M. Suphi yoldaş, bu komite üzerinde duruyor, çalışmalarını örnek olarak gösteriyor. Şefik Hüsnü'nün bu tarakta bezi yoktur.

14) Sayfa 25: Önemli başka bir olaya daha değinmek zorunluktur.Maocular, Marks'tan, Lenin'den, devrimden, M. Suphi'den söz ediyorlar. dedik, TKP'nin savaş birikimlerine kirli tırnaklarını uzatıyorlar. Görülüyor, Marks'tan, Lenin'den, M. Suphi'lerden. TKP'den söz etmeden hiç bir şey yapamıyacaklarını anlıyorlar. Sözün açıkçası, bunları baltalama girişimlerine, provokasyonlarına, polis ajanlıklarına paravana yapmak çabası gösteriyorlar. M. Suphi'yi karşı devrimci, bozguncu Mao'nun yanına koymak, Mao'yu Lenin'le yanyana getirmek en büyük alçaklıktır.

15) Sayfa 25: Şefik Hüsnü, hiç bir zaman M. Suphi'yi partimizin kurucusu olarak tanımamıştır. Onu hiç bir zaman sevmemiştir. Şefik Hüsnü, partinin kurucularından Salih Hacıoğlu'na Affan Hikmet'e, Vanlı Makinist Kâzım'a pırıl pırıl komünist olan Seyfi Ustaya karşı, partinin bir çok işçi sınıfından gelme militanlarına karşı en zebanice davranmıştır. Bu adam, parti kadrolarını kırmakla polise burjuvaziye yardım etmiştir. Salih Hacıoğlu'nu partiden atmak için en çirkin entrikalara başvurmuştur. Salih Hacıoğlu'na ve diğer gerçek komünistlere karşı entrikalar çevirirken, açıkça «Türkiye'de Komünist Partisi'ne lüzum yok» diyen, provokatörlüğü ortaya çıkan ve partiden kovulan Şevket Süreyya Aydemir'le birlik olmuş-

tur. Komintern'in Kontrol komisyonu, Salih Hacıoğlu'nu temize çıkarmış, Şefik Hüsnü'yü «küçük burjuva entrikacısı» olarak nitelemiştir.

16) Sayfa 25: Komünist Partisi'ne: Vedat Nedim Tör'leri, Mihri Belli'leri, Hasan Ali Ediz'leri, Hikmet Kıvılcımlı'ları getiren odur. Hepsi provokatör. Hepsi dönek. Bir Viyana Kongresinden söz ediliyor provokatörler. Bir kez, 1926 da Viyana'da partinin konferansı toplandı. Bu konferansta: Nazım Hikmet, Baytar Mehmet, Hamdi Şamilof, Faik Usta ve Şefik Hüsnü'yle yamağı Vedat Nedim Tör vardı. Konferans çatışmalı oldu. İki birbirine aykırı görüş, akım karşı karşıya geldi. Nazımlar Leninci ilkeleri savundular. Parti programı ve tüzüğü üzerinde görüşler birbirlerinin tersiydi. Şefik Hüsnü, konferansta oportünistliğini açıkça ortaya koydu. Leninci parti ilkelerine, parti örgütlerinin üretim alanında, fabrikalarda, iş yerlerinde kurulma prensibine karşı çıktı. Partinin yüzeyde, yığınlardan kopuk bir örgüt olarak kalmasını savundu. O partiyi burjuvazinin kuyruğuna takma yolunu tutmuştu. İleri sürdüğü tezler, program taslağı Leninci hesaba kitaba uymuyordu. Örgüt görüşleri fabrikalarda yuvalanmak, örgüt temellerini buralara dayama ilkelerine aykırıydı. Ajitasyon, propaganda da öyle. Adamın ilendi iler tutar bir belge yoktu. Ne yaptı. Herşeye: «Evet» «olur» dedi. Ve 1927 tutuklamasında bir polis gibi davrandı. Bildiği herşeyi, örgütleri ele aldı. Provokatörlüğünü gösterdi. Bundan sonra Yapı Kredi Bankası'na kapılandı. 1927 Komünist tutulamaları, yargılamaları Ş. Hüsnü'nün bütün bölücü, entrikacı kişiliğini de ortaya koydu.

17) Sayfa 26: Ş. Hüsnü, hiç bir duruşmasında, çıkıp: Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesiyim dememiştir. Hep: «Amele işçileriyle uğraşırım sözünü gevelemiştir. Komünist Partisi'nin politikasını, savaş platformunu, programını açık seçik sajunmamıştır. 1946 tutuklamasında polisin eline, iki çu-

val dolusu, partinin gizli belgelerini vermiştir. Bir çok komünist o zaman, bu belgeler yüzünden işkencelere uğradı, uzun yıllar hapis cezası giydi. Sonra, daha 1937 de, Merkez Komitesi'nin Komintern'in özel bir kararıyla, Şefik Hüsnü Politik Büro'dan çıkarılmış, yöneticilik görevi yapamıyacağı kendisine bildirilmiştir. Ş. Hüsnü partinin bu kararını da çiğnemiştir. Baş olmak hastalığı onu mezara kadar bırakmamıştır.

TKP'ne Sovyetler Birliği'ne, Lenin'in partisine, bu partinin yöneticilerine dolu dizgin saldıran, Sovyetleri Amerikan emperyalizmiyle bir tutan, ona olmadık iftiralar yağdıran: «Sosyal emperyalizm», «oportünist» gibi bir sürü ipe sapa gelmez Pekin ağzı ile konuşan MDD'ciler, Perincek'çiler, kendilerini «komünist» diye satmıya çalışıyorlar. Bunları, Ankara'da basıyor, dağıtıyorlar. Paraları var. Çolakoğlu gibi tüccarlar, Adana'nın büyük çiftlikleri «Miras», «Bağış» diye bu örgüte milyonlar sağlıyorlar. Vehbi Koç Fonu, Eczacıbaşı Fonu, MİT bunları kayırıyor. Faşist komondoları besleyen, onları silahlandıran bunları işçilerin, öğrencilerin üzerine süren büyük burjuvazi Maocuları da kanatları altında palazlandırıyor.

18) Sayfa 27: Maocular, TKP'nin eski programına sarılıyorlar.Onu reklâm ediyorlar. Daha 4. Kongre, pek çok eksikleri, yanlış ilkeleri olan ve değişen Türkiye'nin durumuna, uluslararası komünist hareketteki gelişmelere aykırı düşen bu programın değiştirilmesini öngörmüştür. Ve bugün yürürlükten kaldırılmış, yenisi yapılmıştır.

19) Sayfa 28: Hikmet Kıvılcımlı'ya gelince. Komünist Partisi içinde ayrıcalık, bozgunculuktan başka bir şey yapmamıştır. 1929'daki büyük tutuklama onun yüzünden olmuştur. Merkez Komitesi'nden gizli gruplar kurmuş, lümpenlerden, dejenere öğelerden, provokatörlerden «örgütler» kurmuştur. Pek çok komünistlerin canını yakmıştır. Ve sonra, İzmir'de, açık yapılan duruşmada, TKP'yi savunmak şöyle dursun,

Marksizm'den uzak, boşboğazın biri olduğunu ortaya koymuştur. Bu adam manyaktı. Kalpazandı, Zıpırın biriydi. Komünist morali yoktu. Bu yüzden TKP'den kovulmuştu. Diyorlar ki, uzun yıllar yattı hapislerde. Bu birşey değiştirmez.

Burjuvazi, Kıvılcımlı gibilere hem sopanını, hem paranın ucunu göstermek taktiğini, yöntemini çok kullanmıştır. Sonra, MİT'in içinde ta öteden beri, burjuvazinin değişik kollarına bağlı akımlar, ögeler vardır. Bakıyorsunuz, CHP zamanında, komünist tutuklamalarında kimilerine hiç bir şey olmuyordu. DP zamanında kodesi boylamıştır. Daha bir belge. 1926 da, bir Mercan Altunyan olayı geçti. MAH'in, polisin içinde iki kol birbirini kurşunladı. Bu anti - komünist bir kampanya idi. Kabak kendi başlarına patladı. Kazdıkları kuyuya düştüler.

20) Sayfa 28: Kıvılcımlı, 1934 ten sonra dümeni başka tarafa çevirdi. O zamanki verilere göre, MAH bir kadın eliyle onu avladı. Nazım'la içeri düşmesi, gene onun provokasyonundan gelmiştir. Donanmada «ayaklanma» çıkartma kışkırtması ondan gelmiştir. Planı gizli polis hazırlamıştı. Ama olayların gidişi, provokatör ajanın da içeriye alınmasını gerektirmiştir. Gene MAH'ta gruplar çarpışmıştır.

21) Sayfa 44: Son zamanlarda, partimizin geçmişine, savaş birikimlerine pis ellerini uzatanlar vardır. Bunlar, Ş. H. Değmer'i kendilerine bayrak yapıyorlar. «Türkiye İşçi Çiftçi Partisi»ni kurmuştur, diyorlar. Sonra, TKP'ni de, 1925 «kongresinde» o ayağa kaldırmıştır diyorlar. Kimisi de, partiyi «o kurmuştur» diyor. Bu gevezelikleri bir yana atalım. Yalnız bir olayı belirtmek yerinde olur. «TİCP'nin yönetiminde kimleri görüyoruz? Vedat Nedim Tör provokatör, Fazlı Taylan tüccar, fabrikatör olmuştur. Falih Rıfkı Atay azılı düşmanıydı. Ölünceye kadar saldırdı durdu Komünist Partisi'ne. Faşist yanlısıydı. Nafi Atuf Kansu CHP Genel Sekreteri olmuştu. Ötekilerin kimi Sümerbank Genel Müdürü, çoğu bu partiden saylav çıkmıştır.

22) Sayfa 44: Ş. Hüsnü Değmer, TKP'ne hep böylelerini taşımıştır. İşçiyi her zaman aşağılamıştır. «Amele» işçi komünistleri horlamıştır. Adam işçi sınıfına, devrimci Marksçı - Leninci ülkü ve ilkelere yabancıydı.

Başka bir örnek verelim. Türkiye İşçi Partisi'ni alınız. Devşirme «naylon örgütlere» dayanan bir partiydi. Bu partinin kapıları önüne gelene açıldı. Şişirme birşey oldu. Partinin içi cadı kazanına döndü Provokatörü, polis ajanı, ne kadar küçük burjuvaziden gelme profesör, yazar, avukat varsa hepsi doldular kadrolara. Bunlardan kimilerinin gözleri meclisteki sandalyelerde kaldı. İç kavgalar yedi bitirdi onu Bir 12 Mart alıp götürdü partiyi.

Bütün bu olaylardan partimiz kendisine ders çıkarmıştır. Yalnız partimizin kendi deneyleriyle kalamayız, kalmıyoruz.

23) Sayfa 45: TKP demokratik santralizm ilkeleri üzerine kurulmuştur. Alt üste, azınlık çoğunluğa bağımlıdır. Lenin der ki: «...unutmamalı, her parti üyesi partinin karşısında sorumludur, parti de her üyeye karşı sorumludur» Yalnız bu kadar değil. Lenin daha bir şeyin üzerinde basa basa durur:

«Biz bir sınıf partisiyiz. Bundan ötürü de hemen hemen bütün sınıf (savaş zamanı, iç savaşlar döneminde kesinlikle tüm sınıf) partimizin yönetimi altında hareket etmelidir, partimize olanağı ölçüsünde, sıkı sıkıya sarılmalıdır. Ama kapitalizmde hemen hemen veya bütün sınıfın, kendi öncü kolu olan örgütünün bilinç ve eylem düzeyine yükselebilmek durumunda olduğunu düşünmek Manilofçuluk (maliyülhayalcilik), «kuyrukçuluk» olur», Lenin: Tüm yapıtları. C: 8 S: 245 «Ne yapmalı?»

TKP'nin görevi, işçi sınıfının daha geniş katmalarını kendisinin bilinç düzeyine yükseltmeye çalışmaktır. Ama, parti ile yığınları birbirine katmamak, yığın örgütlerini partinin üstünde tutmamak gerek. Bunları birbirine karıştırmak bozgunculuk olur.

Demokratik santralizm sıkı, çelik gibi disiplin ister. Biz illegal çalışıyoruz üstelik. MİT, polis bu canavarlar karşımızdadır. Partimiz gelişiyor. Üye kadroları büyüyor. Büyük başın büyük derdi olur. Kadroları korumak, gizlilik ilkelerini bozanlara karşı amansız olmak zorunluktur. Burjuvazi bize acımıyor. Legal ve ilegal çalışmaları birbirine karıştırmamak. Bir üyeye böylesine ikili görev yüklenmemek. Partinin örgütsel kesin çizgileri vardır. Bu Leninci sınıfların dışına çıkıldı mı, yıkım kaçınılmazdr.

24) Sayfa 46: Partimizin savaş tarihi bize acı, çok korkunç deneyler öğretmiştir. 1951 tutuklamasını alınız. Baştan aşağı parti tüzüğünün, Leninci ilkelerin çiğnenmiş olduğunu görüyoruz. Partimizin savaş tarihini iyice bellemeliyiz. Demokratik santralizm, bürokratik santralizmden, anarşizm'den, taban tabana ayrı birşeydir.

TKP'de Değmer'lerin tepeden inme «santralizmine» son verilmiştir. O keyfi «santralizm'den» partimiz çok çekmiştir. Partiyi kurutmuştur. Gelişmesini engellemiştir. Bu olumsuz «santralizmin» köklerini iyice kazımak görevimizdir. Lenin'in dediği gibi: Proletaryanın, egemenliği, erki ele almak için örgütten başka silahı yoktur. Onun en modern silahı da Komünist partisidir.

Lenin, Bolşevikler Partisi'ni kurarken, demokratik santralizme özel bir önem vermiştir. Ve: Tek program, tek tüzük koymuştur. Lenin, bakınız o zaman ne demiştir :

«Şimdi biz örgütlü bir parti olduk. Bu da erk kurmak, ülküsel otoritesine çevirmek, partide alt örgütlerin üst organlara bağımlı olması demektir». (Lenin: Tüm Yapıtları C. 8, S. 355.) Partimizin Marksçı Leninci ülkü ve ilkeleri onun moral - töresel erkliğinin otoritesidir. Bu otoriteyi çetin savaşlarda kazanmıştır. Onu işçi sınıfına, yığınlara, halkımıza mal edeceğiz.»

Mustafa Suphi kavgası ve düşünceleri
Tarihsel belgeler dizisi: I
Y. N. Rozaliyev.

Mustafa Suphi ve T. K. P. tarihi ile ilgili yazılar yazılmış olduğundan bir tarihçi olarak gözden geçirmek görevim oldu. Cevapların sırası geldiğinde sıralamak üzere şunları alıyorum.

1) Kitabın taktim sayfasında, birinci bölümü, Sovyet Bilimadamı Rozaliyev'in «Mustafa Suphi» adlı araştırmasının Türkçe çevrilisinden, olduğu yazılıdır. Bu araştırmaların neler olduğunu okuyunca ele aldım.

2) Sayfa 10 - 11: Dönemin son derece ağır ve karışık koşullarında Mustafa Suphi, seçkin bir sebat ve ısrarla ana amacını gerçekleştirmeye girişmektedir. Bu amaç, çürümüş sultan rejimine karşı savaşacak ve Rusya'da devrimi koruyacak bir Türk devrimci örgütü yaratmaktır.

Geniş bir aydınlatıcı çalışma ve bütün sosyalistlerin birleştirilmesi zorunluluğu, Türkçe bir komünist gazete yayınlanmasını gerektiriyordu. Mustafa Suphi, 1918 yılında Yeni Dünya adıyla bu gazeteyi yayınlamaya başladı. Yeni Dünya Türk devrimcilerinin mücadele organı oldu. Bu gazetenin yayınlanması, Mustafa Suphi'nin büyük çabalarıyla gerçekleşmiştir.

Yeni Dünya'nın yöneticisi olarak Suphi, 1918 Hazi ran'ınında, Kazan'da Türk savaş tutsakları Sosyalist Örgütleri Temsilcileri Kurultayını topladı. Bu kurultayda «Rus devrimci proletaryasiyle omuz omuza, saptanmış amaca gitmek» kararı alındı. Kararda, «bütün yoldaşlarımız, ellerindeki her türlü araçla Sovyet iktidarını desteklemekle yükümlüdür,» deniliyordu.

3) Sayfa II: Suphi, 1918 Temmuz'unda Moskova'da toplanan Türk sol Sosyalistleri İlk Kurultayı'nın da örgütçüsü ve

yöneticisidir. Bu Kurultada tek bir örgüt olarak birleşen kümeler, gelecekteki Türk Komünist Partisi'nin kurucusu üyelerinden biri olacaktır. Suphi, bu birleşik sosyalist örgütün başkanı seçilmişti. Yine o, Astrahan, Saratov, Kazan, Samara ve Riyazan'da oluşan Türk savaş tutsakları birliklerini de yönetmekteydi.

4) Sayfa 19 - 20 - 21: Bu sayfaların yazıları da şöyledir:

Baku'ya gelir gelmez Mustafa Suphi kendisini, birleşik bir Türkiye Komünist Partisi kurma görevine adadı. Bu amaçla, Yeni Dünya Gazetesi'ni Baku'da yayınlamağa başladı, İstanbul ve Anadolu komünistleri arasındaki bağı pekiştirdi, «Proletarya davasından elinizi çekin» sloganını atarak sahte «Komünist partisi»nin iç yüzünü açığa çıkardı.

Bu dönemde, bir an önce ve doğrulukla çözülmesi gereken yığınla sorun vardı. Komünistlerin Türk sol sosyalistleriyle karşılıklı ilişkilerinin saptanması sorununun açıklığa kavuşturulması, devrimcilerin Türkiye ulusal kurtuluş hareketiyle ve Kemalistlerle olan ilişkilerinin belirlenmesi, partinin program ve tüzügünün hazırlanması, partinin pratik görevlerinin belirtilmesi, Türk diline komünist literatürün yayınlanması çalışmasının genişletilmesi, v.b. zorunluydu. Bu dönemde Suphi'nin seçkin ve örgütçü yetenekleri, yurt severliği ve devrime bağlılığı, büyük görmekle yansır. O, kısa denilebilecek bir sürede muazzam bir hazırlık çalışmasını başardı.

Türk komünistleri, ilk (kuruluş) kurultaylarını, Türkiye'de yapmak istiyorlardı. Fakat, Ankara Hükûmeti buna izin vermedi. Ortaya çıkan bu yeni durumda Kurultay'ın Baku'da toplanmasına karar verildi. Kurutay çalışması 10 Eylül 1920 de başladı. 15 komünist örgütün ve İstanbul, Anadolu ve «Baku kümelerinin temsilci»lerinden oluşan aslı ve istişari oylarla 74 delege kurultay'a katıldı. Bu delegelerden 51'i İstanbul ve Anadolu'dan gelenlerdi. Kurultay Başkanı, M.

Suphi idi. Gündem, komünist örgütleri geçici Merkez komitesi eyleminin bilançosu; günün sorunlarının, ulusal ve sömürge sorunlarının, köylü sorununun tartışılması; program ve tüzüğün kabulü; parti merkez komitesinin seçimi v. b. idi. Parlak açık söylevinde Suphi, Büyük Ekim Devrimi'nin Türkiye devrim hareketinin gelişmesindeki muazzam önemini belirtti. Suphi, söylevinde «Türkiye komünist Partisi'nin kuruluşu sadece Türkiye için değil, bütün Doğu için büyük bir önem taşıyacaktır» dedi. Türkiye Komünist Partisi'nin ilk kurultay kararlarında düşman üstüne zafer kazanmak için komünist hareketin saflarının birliğinin gerektiği belirtilmekteydi.

5) Sayfa 25 - 26: Suphi, Baku'dan, müdahalecilere karşı savaşta doğrudan doğruya yeralmaya can atan gönüllüler alayının, Türk komünistlerinin başında yola çıktı. Fakat alay bu sırada yolların kesilmiş olduğu Azerbeycan'dan Türkiye'ye ulaşamadı. O zaman Suphi, aralarında TKP Merkez Komitesi üyeleri Hilmi oğlu Hakkı, Ethem Nejat, Nazmi ve İsmail Çitoğlu'nun bulunduğu en yakın ondört mücadele arkadaşıyla Ankara'ya gitmeye karar verdi. Komünist kümenin Anadoluya gelişinin doğuracağı sonuçlar Ankara Hükûmeti'ni telaşa düşürdü. Doğu ordusu Komutanı Kâzım Karabekir'e «Suphi'nin Ankara'ya bırakılmaması ve duruma göre davranılması» emri verildi. Azgın gerici Karabekir, emirlerinin gösterdiği hedefi çok iyi anladı. Türk Komünistlerinin yoluna akla gelebilecek her türlü engel çıkarıldı, fakat Suphi ve arkadaşları yollarına devam ettiler. 28 Ocak 1921 akşamı Trabzon'a vardılar. Jandarmalar, onları bekliyordu. Türk komünistlerinin silahları alındı, elleri kelepçelendi ve dövüldüler. Daha sonra, önceden hazırlanmış bir motorlu sandala bindirildiler ve sandal hemen açıldı. Az sonra kiralık kaatillerle dolu bir başka sandal, denize açıldı. Mustafa Suphi ve kavga arkadaşları, süngülenerek denize atıldılar. Bunu Limana dönen sandalların tayfaları anlattılar. Yerli Halk, karaya vuran parçalanmış cesetleri gördü.

ATILIM DERGİSİ HAZİRAN 1976 SAYISI

Komünist Partisi'nin karşısına dikilen ters akımlar, ona saldıran sapıklar, onun tarihine el atmak isteyen kalpazanlar az değildir. Son zamanlarda bunların sayısı çoğalıyor. Bu da, partinin yığınlara inmesi, onların savaşlarıyla bağlanması karşısında burjuvazinin her yandan, her araçla saldırıya geçmiş olmasıdır.

İbrahim Topçuoğlu diye birisi atıldı ortalığa. TKP'nin kuruluşunu, tarihini koyuldu eşelemeye. Piyasaya böyle bir kitapçık da sürdü. Baştan aşağı yalan, uydurma birşey TKP'nin tarihini, kuruluşunu kimi yerde tepe taklak ediyor, kimi yerde düpedüz yalan söylüyor. Ve en saçması, en ipe sapa gelmez yönü şudur: Rıza Keskin diye birinin söylediklerine dayanıp ahkâm kesmesi. Baştan söyliyelim. TKP'nin tarihinde, hele onun kurucuları arasında Rıza Keskin diye birisi yoktur. Sonra Mustafa Börklüce'yi, yani Sarı Mustafa adıyla tanınan birisini partinin «kurucusu» olarak gösteriyor.

Bu adamın kimliğini çok iyi biliyoruz. Öleli de epey oldu. 1915 yılında küçük subay olarak orduya giriyor. Bir tümenin haberleşme servisinde görevlendiriliyor. Bu tümen. Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya cephesinde ve Romanya'da bulunuyor. Sonra 1917'de Rusya'da devrim seli kopunca bu tümen Romanya'dan Kafkaslara aktarılıyor. Bu tümen o zamanlar Azerbaycan'a dolan Türk ordularıyla birlikte Bakü'ye giriyor. Kafkaslar'da, Dağıstan'da Sovyetlere karşı, Kızıl Orduya karşı, Beyaz Orducuların yanında savaşıyor. En sonun-

da Kızıl Ordu bunların hepsini darmadağın ediyor. Azerbeycan kurtulduktan sonra bu Börklüce de yeniden ortaya çıkıyor. O karışıklık zamanında partiye sokuluyor. Bu adamın parti içinde yaptığı şey dedikoduculuk, bölücülük olmuştur. Ne hikmettir ne keramet, bilinmez, bu adam birçok defalar polisçe yakalanmış, ama her defasında hiçbir baskıya uğramadan salıverilmiştir. İşte böylesi bir adamdan Topçuoğlu kaynaklanıyor. Üstelik bu Sarı Mustafa Parti'nin «kurucusu» pozunda gösteriliyor.

Böylesine sorumsuz, tarihsel olayları altüst etme girişimi rasgele değildir. Partimizin şanlı savaş tarihi lekelenmek, parti üyelerinin kafaları karıştırılmak istenmektedir. Böyle olduğuna göre, partimizin gerçek tarihini, gelişme ve savaş yollarını, savaş geleneklerini yeni kuşaklara öğretmek zorunluktur. Partimizin bir savaş programı, süregen Marksisçi - Leninci bir politikası vardır. Partimizin tüzüğü vardır. Bu tüzüğün, programın dışındaki gevezeliklere, pravokatörce çıkışlara her zaman karşılığını vermek zorunluktur.

SAĞLI «SOLLU» SALDIRILAR

TKP'ne sağlı «sollu» saldırılar yoğunlaşıyor. Bu saldırılar düzenli belli bir plana göre, sürekli bir nitelik taşıyor. Kimi zaman bu saldırılar polisin, MİT'in, Demirel - Türkeş takımının faşist saldırılarıyla düğümleniyor. Kendilerine «solcu» ya da «sosyalist» süsü verenlerin Komünist Partisine yüklenmeleri, genel saldırının bir dalı oluyor. Kimi sosyalistlerin böylesi tutumlarını sergileyen veriler, olgular dizi dizidir. Örneğin, gençlerin, öğrencilerin ya da işçilerin kalabalık olduğu bir toplantıda, polisin, MİT ajanlarının gözü önünde bu tür sosyalistlerden biri çıkıyor, bağıra bağıra: «Biz TİP'liyiz, onlar TSİP'lidir. Ya siz nesiniz?» diye komünist olabileceğini sandığı kişileri gösteriyor. Buna, böylesi bir davranışa provakasyon derler. Bunun başka adı yoktur.

Bu gibilerin arasında TİP ve TSİP'in politik doğrultusunu etkileyen kimseler vardır. TKP'ne karşı savaş biçimleri kimi zaman açık, kimi yerde kapalı, çoğu zaman sinsicedir. Bu gibiler TKP'nin açık söyleşi, diyalog kurmak, dobra dobra, yüzyüze konuşmak, ortak düşmana karşı savaşta eylem birliği kurmak önerisine yanaşmıyorlar.

TKP'nin Programıyla, savaş plâtformuyla, strateji ve taktiğiyle TİP ve TSİP'in programları ve tutumları birbirinden ayrıdır. Bu da doğaldır. Evet, onlar legal-açık çalışan, bugünkü anti - demokratik halk düşmanı, faşizme tırmanan bir hükûmet zamanında bile varlıklarına dokunulmayan partilerdir. Onların bu legaliteleri, açık çalışabilmeleri nelere dayanıyor? Bu, birincisi, işçi sınıfının ardıcıl savaşlarından, yığınsal halk direnişlerinden kaynaklanıyor, ikincisi, işbirlikçi, erki elinde tutan uygulayamıyorlar. Gerci - faşist karması hükûmet bu partilerin üzerine yürümeyi şimdilik pek ele almıyor. Burjuvazi, taktik zorunluğu, ufak tefek ödün vermeyi karşısındaki güçleri, örgütleri teker teker vurmayı, onları birbirine düşürmeyi ön plana alıyor. Üçüncüsü, Türkiye Komünist Partisi'nin günden güne güçlenmesidir. Bu güçlenme hem sayıcadır, hem örgütçedir.

İşçi sınıfının, geniş emekçi yığınların, ilerici güçlerin sürekli direnişleri, Komünist Partisi'nin bu direnişe yön vermesi, onu politik alanda daha etkili kılması, antifaşist, anti - emperyalist örgütlerin veya partilerin açık yaşıyabilmelerine olanak sağlıyor.

TKP, sürekli yayınlarıyla, fabrikalarda, işçi yataklarında örgütlenmek yoluyla, yığınsal çıkışlara ardıcıl katılmakla, bu çıkışları örgütlemek eylemleriyle ulusal niteliğini, devrimci özünü, Leninci kimliğini, proleter enternasyonalizmi hamuruyla yoğrulduğunu ortaya koymaktadır.

YANITLARIM

1 — **R. N. İleri, Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik Kitabı.**

Ben R. Nuri İleri ile bir defa dahi el sıkışmış değilim. Geçmiş örgütün her hangi bir hücresinde bulunduğunu da duymadım.

Ona kinlendiğimi de yine kendisi uydurmuştur. Karşıma çıkıp ölçüsüz ve ağır sözler kullanması, kendisine değer verdirmek için olmalıdır. Yoksa karşıma çıkıp Dr. Şefik Hüsnü'yü koruyacak en cesuru en akıllısı o muydu ki karşıma çıkardılar.

Bir çok kişi bana Rasih Nuri'ye en kuvvetli darbe, **«ona hiç yanıt vermemek, onu saymamakla olur»** dediler. Ama ben öyle düşünmedim. Onu karşıma alarak, genç kuşağa, yıllardan beri piyasada kalem sallayarak at koşturan ve kelime cambazlığı yapan keskin devrimci, **«İşte budur»** diye göstermeyi uygun buldum.

Rasih Nuri, kitabının daha önsöz yazısında, ihbar olsun diye 141 - 142 ve D. G. M. gibi şeyleri sıralamakta; Bu maddeler var iken sen nasıl çıkar yazı yazarsın diye gevelemektedir ve bayatlamış, **«şüphe yaratma»** yöntemini kullanmaktadır. Ona yanıtlarım şöyledir :

1) **Önsöz'den :** 1946 yılında, Harbiye ceza evinde iken mahkemeye çıkmıştık. Geçmişi bilinen devrimcilerdik. Ko-

münist suçlaması altında olan Legal Sosyalist Partiler kurucuları olarak sorgumuz yapılıyordu. Sorgular İzmir'den başlamıştı. Ben T. S. E. K. P. kurucusu olarak gelmiştim ve benim için, Dr. Şefik Hüsnü'nün el yazısı ile **(sarı defterinde)** hakkımda **«Partinin kurulmasına gelince, İzmir'den İbrahim Topçuoğlu ve Kerim Soyka geldiler. Parti kurulması hakkında kararlar alındı»** suçlama yazısından başka bir kanıt yoktu.

Askeri savcı, «sen sosyalist misin?» diye sordu. «evet» dedim. «Nasıl sosyalistsin, yapmak istediğiniz nedir?» diye sordu. «Ben **Marksist Sosyalistim, yapacağımız şeyler tüzüğümüzde yazılıdır. Uygulamamız sosyalistçe olacaktır. «büyük üretim araçlarını, bankaları, ticareti ve bu gibi kurumları devlet planlamasına uygun, bedeli karşılığı, kamulaştıracaktır»** dedim. «Kuracağınız devlet nasıl bir devlet olacak?» diye sorunca; **«sosyalist Devlet»** demiştim.

Benim sorgum bu kadardı. Ama koğuşa döndüğümüzde keskin burjuva devrimcileri bana, **«sen hapı yuttun, hiç Marksist sosyalistim denir mi?»** diye beni eleştirmeye kalktılar. Oysa ben aklandım. Koğuştaki tüm arkadaşlara; **«Şefik Hüsnü'nün peşine takıl, Parti Kurucuları arasına gir ve ondan sonra Marksist olma, sosyalistliğin kökünü, aslını bilme ve ne yapacağını bilmeden kurucu ol. Yenir yutulur şey mi bu?»** diye çıkıştım ve **«Bilinçli savcılar yok mu? gece gündüz bizlerden toplanan kitapları okumuyorlar mı? Bütün olanaklar ellerinde değil mi? Siz kendi kendinizi aldatıyorsunuz, kuruluş dayanaklarını legal şartlara dayatalım, yapılanların kanunlara uygun olduğunu kanıtlamaya çalışalım, geçmiş hesabını vermiştir. Biz legal parti kurduk, ilegal yoktur. ısrarına ve kanıtlamaya çalışalım»** dedimse de, **«ille» Sarı defter** Şefik Hüsnü'nün ağzını açtırmadı ve kuruluşlar parçalanıp gitti.

Bugün de daha ağzımızı açar açmaz, **Rasih Nuri karşımıza 141 - 142 ve D. G. M. maddelerini diziverdi.** Biz böyle oyunları çok gördük.

2) Sayfa 9: Rasih Nuri aklınca bir dolap daha çevirmeye kalkarak kendi yazısıyla diyorki **«Olayların içinden geçmiş kişilerin hiç olmazsa sonradan yayınlanabilecek, hatırat değilse bile, aydınlatıcı notlar bırakmalarını isterdim.»**

Biz ne yaptık? Bu olayları yaşayanlar aramızdan göçüp gidiyor, Dagarcığımızda bulunan anılardan bir kısmını olsun genç kuşağa aktaralım dedik, ne cahilliğimiz ne bilgisizliğimiz ve nede kitap yazma bilmediğimiz kaldı. Ben kalemşör, düzmece yazar, kelime cambazı değilim. Ama yıllar yılı bir tek kelime yazmayan ve devrimci maskesi altında gezenlerin yüreğini hoplattım ve daha bu ikinci kitabımdır. Bunun ardından dizilmiş 3. ve bir dördüncü kitabım da çıkacaktır.

Bu ön sözde geçtiği için sırasında belirtmek istediğim, Rasih Nuri'nin devrimcilerin anlayacağı bir itirafını da kaydedeyim. Kendi yazısından diyorki. **«Merhum Reşat Fuat Baraner buna haklı olarak karşı çıkıyor, böyle bir çalışma düzeyine girmek istemiyordu. Olsa olsa inandığı kişilerin sorularına, bazı konularda cevap veriyordu.»** Demekki Rasih Nuri, Reşat Fuat Baraneri avlamaya çok çalışmış ama Reşat ona itimat etmediği için en basit bir bilgi dahi vermemişti. Bunun için Rasih Nuri Reşat'a şu sözleri yazıyor **(Polisin bilmediği açıklamaları yapmak bir çok kişiyi ortaya çıkarmak bize yakışmaz, zaman aşımı olsa bile çok kişinin huzurunu kaçırır», derdi. Ayrıca gizli bir arşivin tutulmasını da çok tehlikeli görmekteydi.**

Her tevkifatında olduğu gibi, yazıp yazıp ta polise teslim edilen Şefik Hüsnü'nün arşivi gibi olmaktansa olmaması daha iyidir. Ama Reşat gibi bir devrimcinin Arşiv'e düşman kesilmesi, olanaksızdır. Olsa olsa itimat etmediği Rasih'i başından savmak için söylemiştir. Ve belki daha fazla Rasih tarafından uydurulmuştur. Çünkü Rasih Nuri bu ifadesinin doğru olduğunu ispatlamak için de Büyük şairimiz Nazım Hikmet'in **«Yaşamak güzel şey be kardeşim»** kitabından parça-

lar alarak **Nazım Hikmet dahi olayları ve kişileri karıştırmak yöntemini izleyerek gerçekleri dile getirmiştir diyor.** Nazım Hikmet, Türkiye'de kalem oynatanların en üstüne çıkmış ve yazdıklarında herkesin anlayabileceği dil kullanarak gerçeği ortaya koymuştur. Bu yazıda da Rasih Nurinin bilemeyeceği büyük bir gerçek, bir Biyoğrafi verilmektedir. Çok kimsenin dil uzattığı fakat bir türlü Devrimçiler hayatından söküp atamadığı bir devrimcinin, **Mustafa Börklüce**'nin, biyoğrafisi bu, ve BİZİM HASAN ismi takılarak hem Mustafanın ve hemde Nazım'ın kendisinin biyografisi verilmektedir.

Hiç bir yazarın ve hatta yurt dışı yazarlarının da aydınlatamadığı bilinmeyen taraflarımız pek çoktur. Bunların çoğunu aydınlatmaya çalışacağım. İşte Rasih'in ele aldığı Nazım'ın bu yazısının iç yüzü şudur ve ATILIM'ın verdiği biyografinin tam tersidir.

I inci kitabımın 88 - 89 sahifelerinde yazıldığı gibi Şark Üniversitesine giden ilk Türk öğrencisi, **Nazım Hikmet, Vala Nurettin, Şevket Süreyya ve Eşidir.** Bunları oraya götüren de Ahmet Cevat'tır. Bunları bana anlatan **Ali Riza Keskin ve Mustafa Börklüce dir,** kitabımda geniş izahat vardır. Ahmet Cevat takibata uğrayınca bu 4 öğrencinin de kimliklerinin araştırılması vazifesi T. K. P. Moskova harici bürosuna verilmişti Soruşturmayı da Mustafa Börklüce yapmış dördünün de okulda kalmasını sağlamıştır.

NAZIM HİKMET TARAFINDAN VERİLEN M. BÖRKLÜCE'NİN BİYOGRAFİSİ

Bunu öğrenen Nazım Hikmet, tarihe mal etmek için kitabının 40-47 sahifesinde şöyle yazmıştır. **«Bizim Hasan girdi içeri. Beni görmezlikten geldi. Solumda uzak bir masaya oturdu. Hasan, Osmanlı ordusu küçük zabitlerindenmiş. Kafkasyada çar ordularına esir düşüp Sibirya'da çalıştırılmıştır. 1918'de**

Bolşeviklere katılmış. 919'da Mustafa Suphi'yle tanışmış. Beyazlara karşı çarpışmadığı cephe yok gibi: Kolçağa karşı da, Çekoslovak'lara, Vrangele ve Suphi'nin kurduğu Türk alayında Taşnaklara ve Gürcü Menşeviklere karşı da savaşmış. Şimdi Üniversitede felsefe okuyor, ama elektrik mühendisi olmak istiyor. Beni sevmez, sınıf düşmanlarına, kapitalistlere, emperyalistlere tek kurşun atmadan Maskova'da Üniversiteye, elimini kolumu sallaya geldiğimi sanırsam. Bir de paşa torunu olmamı, bağışlıyamıyor. Nazım'ın bu yazısı çok açık ve doğrudur. Ayrıca 1932 ve 1937 yıllarını anlamlı koymuştur. Otuz iki de yapılan Kongre ve İzmir'de Sendikalist işlemler geniş tevkifatlara uğramış, büyük kayıplar olmuştu. Bunları Kominter'e rapor eden ve tahkikat komüsyonunun kurularak 1937 de Şefik Hüsnü hakkında Burjuva entrikacisi kararı aldıran da o Hasan ve arkadaşlarıdır. Nazım bunu da yazısında kurşuna dizildi şekline sokmuştur.

Rasih Nuri ayrıca kelime cambazlığı yapmakta ve kitabının 85. sahifesindeki yazıyı Sakarya zaferine Mustafa Suphi'nin ölümünü bağlayarak **Mustafa Suphi 28 - 29 Ocak 1921 günlüdür. Sakarya zaferi ise sekiz ay sonra sağlanmıştır,** demek süretiyle okuyucuları yanıltmaya çalışmaktadır. **«Sakarya»** kelimesi ise araştırma yazısı içine ve İnönü zaferinin şenliğini yaparken, yazısı arasına lüzümsüz ve sebepsiz olmasına imkan olmayan ve nasılsa gözden kaçan SAKARYA kelimesi sokulmuş ve (İnönü ve Sakarya zaferleri şenliğini yaparken) şekline sokulmuştur. Bu kelime cambazlığı Rasih Nurinin ağzına sakız olmuş ve bu gibi istifadelerle I ayda kitap dizdirip yayınlamıştır.

3) Sahife 9: Rasih Nuri 4 yıl cezalı olduğu için 932 gongresine Reşat Fuat Baraner'in iştirak edemeyeceği gibi bilgisiz bir yalanlamaya girmiş ise de kendi kendini yalanlamış ve kitabının 20 sahifesinde yazdıklarını unutmuştur. Burada ise, **932 Kongresinde Reşat Fuat Baraner asil ve Zeki Baştımar, yedek üyeliklere seçildiler,** demektedir.

İştirak etmek, kongreye bizzat gelmeden de olur, Nasıl ki Hüsamettin Ödoğu, Laz İsmail, Hamdi Şamilov da Hikmet kıvılcımlı gibi ceza evinde idiler ama kongrenin alacağı kararlara iştika edeceklerini bildirerek asil azalıklara seçildiler. Hikmet Kıvılcımlı iştiraki red ettiği için ihrac edildi. Rasih Nuri bunları bilmeyecek kadar cahil değildir ama bütün bu hakikatleri kabüllenirse o zaman düzmece kitap yazamaz.

4) Sayfa 9 - 10: Başta da yağdızım gibi ben Rasih Nuri'yi tanımam, ona hiç bir kinim yoktur, ona karşı kasitli davranmama da sebep ve lüzüm yoktu karşıma çıkan odur ve kendi dilinin cezasını, imdada çağırdığı Laz İsmail Çetin Savaş Bröşüründe vermektedir.

5) Sayfa 12: Rasih Nuri kitabımı biraz daha dikkatli okursa ve içinde samimi olma duygusu varsa atmasyon yazı yazmaz. Türkiye'de özgürlük dönemi, ne 946 da ne 960 da ve ne de 965 - 970 de, hepsinin başında 141 - 142 maddelerin kılıncı sallanmaktadır. Kitabımı tefrika etmeye başladığım Gerçeğin Sesi Gazetesi sorgulara tabi tutulduğu için çıkamaz oldu ve ben yazılarımı bölerek I. kitabı yayınladım. Bu kitabın önsözü'nün 15 sayfasında **Bizim kuşaktan, Devrimci geçmizimizin iç yüzünü bilen ve yeni kuşağa anlatabilecek kimselerin çoğu; birer birer ömürlerini tüketip aramızdan ayrılmaktadırlar. Bu sebepten vazifenin bana düştüğünü düşünerek, kalemi elime aldım; ve tarihi bilgiyi veren bu kitabı yazdım.** diye açıklamış bulunmakta olup, Rasih Nuri'nun bu sebeple gevelemesi kasıtlıdır. 1958 - 1960 yılı tevkifatı ile 2 sene ceza evinde tutuklu olarak davası yürütülen ve 27 Mayıs ihtilaliyle ceza evinden çıkan devrimcileri Rasih Nuri ele almadan geçmiştir T. K.P. Mücadelesi anılarımı veren kitaplarım bu tevkifatın da belgelerini verecektir.

6) Sayfa 17: Rasih Nuri'nin **Enternasyonalin 1936 büyük davalarında geçenler dikkatle konuşulması gerekli şeylerdir demektedir.** doğrudur. Zaten o dönemde konular üzerinde

çok durulmuştu. Çünkü Dr. Şefik Hüsnü'nün Stalin'e verdiği aldatıcı rapor tamamen İşçi Militanları suçluyordu. Oysa Şefik Hüsnü'nün bütün aydın kadro arkadaşları Halk Partisi Hükûmetine kaymış ve onlara akıl hocası olmuş işbirliğine girmişlerdi. İşçi önderlerini parti dışı edince Proleter Partisi diye bir şey kalmıyor ve Parti burjuvaların elinde, Sınıfı davasından uzak sömürüye hizmet eder hale düşürülüyordu. O dönemde kurulan inceleme komitesi Şefik Hüsnü'yü Burjuva entrikacisi olarak suçladı partiden ihrac etti ve Partinin Proleter kadroda toplanıp birleşmesi için likide etti.

7) Sayfa 17: Araştırmalar geliştikçe, benim Anı ve belgelerim incelenip eleştirildikçe T. K. P. tarihinde en doğru belge olarak kabul edilecektir. Mesela, Mustafa Suphi'nin Eşi Semiramis, veya Maksut Ekşi veya Osman Topçuoğlu Sovyet Bolşevik Komünist Partisine yazılı kimselerdir, Ali Riza, Mustafa Börklüce Türkiye'de mahkûm olmuş sicilli kimselerdir. Rasih Nuri'nin Muhalefet diye isimlendirdiği kimseler ise Proleter Partisinin öz militanlarıdır, Asıl muhalefet Proleter kadrosuna çullanan ve Aydın diye kendilerini satanlardan gelmekteydi.

8) Sayfa 19: Plenum kararları Parti içi kararlardır, Komintern'e bu kararlar bildirilmez, I inci kitabımda seçilmiş genel Sekreterler dizisinde Plenum kararları da Komintern'den geçmiş gibi okunduğundan haklı olarak Rasih Nuri de Mete Tüncay da buna takılmışlardır. T. K. P.'nin yalnız 3 kongresi olmuştur. Ve ikisi Plenum Kararıyla kitabımda yazıldığı gibi Şefik Hüsnü iki defa olarak, 4 isimle beş defa Genel sekreter seçilmiştir. Mustafa Suphi, Şefik Hüsnü, Nazım Hikmet, Mustafa Börklüce.

Bakü kongresine İstanbul'u temsilen gelen delegelerin teklifi üzerine Komünist Partisine kabul edilen Şefik Hüsnü, Türkiye'de icra komitesi birinci Sekreterliğine seçilmişti. Şefik Hüsnü O tarihten sonra Komünist sayılmaya başlandı. Bir

insan ben komünist'im desede komünist sayılmaz. Mutlak Komünist Partisine kay edilmesi lazımdır. Şefik Hüsnü de böyle komünist sayılmıştır. Avrupa'da şu olmuştur, bu olmuştur, bunlar hepsi hikâyedir aslı olan Türkiye'de durumu ve tutumudur.

9) Sayfa 19 : Bakü kongresinde, **Kongre Başkanı Maksut Ekşi, Parti Genel Sekreteri Mustafa Suphi,** 7 kişilik İcra komitesine **Listeden 1. sekreteri Şefik Hüsnü, 2. Sekreteri Ethem Nejat** seçilmişlerdi.

10) Sayfa 20 : Rasih Nurinin yazısı o kadar karışık, o kadar tarihlerden tarihlere sıçramakta ki, sıra cevabı vermek zor. Bunun için buradaki yazısını harflerle sıralıyorum.

a) **1925 Kongresinde Emin Sekün'ün unutulmuş olması bir raslantı değildir, diyor Rasih Nuri.** Eğer o kadar bilgin ise Rasih Nuri, Emin için bari bir biyografi verseydi. (Topaç) Emin'in mezarı başında ona dost görünenlerden kimseler yoktu ve Son selâm sözü konuşmasını yine ben yaptım.

b) Mehmen Emin Sekün 1926'da Viyana'da toplanan Plenum'dan Türkiye'ye gelen Hüsamettin Özdoğu tarafından Moskova Şark Üniversitesine gönderilmiş ve ancak ondan sonra kadroya alınmış ki 925 koongresine girmesi söz konusu dahil olamaz.

c) Emin Sekün, Türkiye devrimcilik tarihinde iki grup arasında çok bocalamış, 1928 yılında yurda döner dönmez kendisinde büyüklük hissetmiş ve Parti Üst kademelerini arayacağına, Moskova'da samimileştiği Hasan Ali Ediz'i Türkiye'ye çağırmış ve onunla iş birliği yapmıştır. 932 kongresinde hayınlığı tespit edilen Hasan Ali Ediz ile yaptığı iş birliği hatasını kabul ederek kongrede özür dilemiş ve Hasan Ali Ediz'in partiden atılmasına parmak kaldırmış ve kendisi parti Merkez Komitesine asil üye seçilmiştir.

ç) **Reşat Fuat Baraner'in asil ve Zeki Baştımar'ın yedek üye seçildikleri ve V.E.B. başında olan Şefik Hüsnü'nün bulunmadığı 1932 kongresinde Parti Sekreterliği Tornacı Emin Sekün'e tevdi edilmiştir.** Denilmektedir bu tamamen yanlış ve uydurmadır. Rasih Nuri devamlı bocalamakdadır. Burada kongrede Asil üyeliğe seçildiğini söylediği Reşat'in Rasih Nuri s. 9'da ceza evinde bulunduğunu, Pasaportsuz hudut dışı gidip gelmekten 3 aya mahkum olduğu cezayı, Reşat Fuat'i Hasan Ali Ediz'e ekleyerek 4 yıla mahkum olmuş şeklinde yazmaktadır. Emin Sekün hiç bir zaman Parti Sekreteri seçilmemiştir.

d) Rasih Nuri bana çatmak ve bir kitap meydana getirmek için devamlı sıçramalar yapmakta, ortalığı bulandırmakta ve yazısının bir çok yerinde **Laz İsmail**'in ismini yazmaktadır. Hakları olmadığı halde bana dil uzatanlara esaslı cevap verdiği için, yurt dışında yayınlanmış **İ. Bilen'in Çetin Savaş Broşüründen** yazılarımla ilgili kısımları kitabıma aldım. Burada Rasih Nuriye bol bol cevaplar vardır.

II) Sayfa 21 : **Muhalefet 1932 Kongresinde az önce ve enternasyonalin kararına aykırı olarak Pavli Adasında Kongresini toplamış, İbrahim Topçuoğlu'nun başlıca arakadaşları, örneğin Hamdi Şamilöf bu kongrede bulunmuşlar, Nazım Hikmet bu «İşçi Muhalefetine» katılmış, Zeki Baştımar da kongreye gitmiş,** diye yazılmaktadır.

Bir tarih yazarı olarak karanlıkta bırakılan ve paçala çevrilen bu Türkiye'de yapılmış son kongre olan 1932 kongresini açıklamak bir zaruret haline gelmiştir. **«İşçi Muhalefeti»** işçiyi sömürenlere karşı yapılır. Proleter davasına karşı dizilen burjuva yanlısı zümre ve partilere karşı yapılır. O halde bu işçi muhalefetinin karşısında hangi parti vardır ki İbrahim Topçuoğlu İşçiler kadrosunda yer alırken **Kız kardeşi,** diğer kadroda yer alıyor ve **Merkez Komitesine Asil Üye seçiliyor** ki bu **kızkardeş, Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliğinde**

yüksek öğrenim yapmış kimsedir. Olmaz böyle şey. Bu işin aslı şöyledir. 1. kitabımın 140 sayfasında 1932 Kongre yapılış şekli yazılmış ve 5 kişilik icra komitesi de seçilerek kongre çalışmasını bitirdi demiştim. Bu 5 kişi kimdi, ne yaptığı açıklanmamıştı. Şimdi açıklıyorum.

Seçilen bu icra komitesi Zeki Baştımar'ın evinde toplanarak aralarında vazife taksimi yaptı ve vilayet sekreterliğine talimat vermek üzere de oturumlar yaptı. İcra komitesi Sekreterliğine **Remzi Sako, İzmir ve Ege bölgesi Sendikalist işler Organizatör'lüğüne, Safiye Topçuoğlu, İstanbul ve Edirne bölgesi Teşkilât ve Gençlik kolu Organizatör'lüğüne Emin Sekün, Ankara ve Civarı Teşkilât Organizatör'lüğüne Zeki Baştımar** vazifeler almış, Vilayet Sekreterliğine talimat vermiş ve dağılmışlardı. Bu toplantıdan sonra hemen geniş tevkifatlar yapılmış ve vilayetlerden yapılan çözülmelerde bu toplantı kongre gibi gösterilmiş ve öylece kalmıştır.

Türkiye'de Muhalefet diye uydurulan çekişme, aslında Aydın zümrenin İşçi Sınıfına inememesi ve Burjuva sınıfını kendine daha yakın ve çekici bulmasıdır. Bu aydınlar bir çok sebepler uydurarak Partiyi bırakmışlardır.

12) Sayfa 22 : Reşat Fuat Baraner için, Mustafa Börklüce 1. kitabımın 168 sayfasında, **Reşat Fuat Baraner de yurda dönmüş, askere gitmeler olmuş ve bu duraklamalardan sonra grubumuzdan olan Reşadın Sekreterliğinde bir icra komitesi kurarak faaliyete sokmuştuk.** Diye söylediklerini yazmıştım, yazmadıklarımı da şimdi yazıyorum. Reşat Fuat Baraner parti çağrısına uyarak 1937 yılında Eşi ve Çocuğunu Moskova'da bırakarak yurda dönmüş, tevkif edilerek 1 sene ceza aldığından hapiste olan Remzi Sako'nun yerine İcra Komitesi Sekreteri olmuştu. Bu sekreterlik 944 tevkifatına kadar sürmüş ve ondan sonra yön değiştirerek Şefik Hüsnü'ye kaymış ve 951 tevkifatına karışarak harcanmıştır.

13) sayfa 24 : Enver Paşa konuşmasını Rasih Nuri kas-

ten bozarak 1. kitabımın (s: 68 - 69) gibi vermemiştir. **Enver Paşa kürsüye gelmek istediğinde ve kendi taraftarlarının alkışlarıyla bir kaç adım atmıştı ki, sol dip taraftan gür ve kalın bir ses salonu doldurdu. Bütün başlar o tarafa çevrilmişti. Bu ses şöyle diyordu: «O bir katildir, ona söz yok! Zinovyev yoldaş, ona söz vermeyin! O kimin namına konuşacak?. Öldürttüğü binlerce Türkün namına mı, yoksa ölümle karşı karşıya bırakarak kaçtığı Türk vatandaşları ve Türkiye namına mı?. Paşa diye kendisini satan bu adam, Türkler adına tek bir söz dahi konuşamaz!.. Mustafa Kemal gibi Milli Mücadele kahramanları arasında değil de, buralarda ne işi var? gibi sözler söyleyen ve** Enver Paşa'yı konuşturmayan Anadolu grubunun konuşmasını Rasih Nuri yutmuştur.

14) Sayfa 25 - 26 : bu sayfalarda da Rasih Nuri boyna kelime cambazlığı yaparak kafaları bulandırmaya çalışmaktadır. Şefik Hüsnü T.K.P. Genel Sekreteri olarak Komitern kongresine girmek isterse ve Moskova'ya Harici büronun haberi olmadan giderse netice tabii ki böyle olacaktı. Hemde Rasih Nuri Şefik Hüsnü ile berabermiydi, Radekle o mu konuştu ve harici büroda o mu vardı ki bütün bu devrimcilere dil uzatmak cesaretini kendinde bulmaktadır. Rasih Nuri onu red eder, diğerini inkar eder ve boyuna ağzını bozar. Çok sarıldığı Şefik Hüsnü nasıl Komünist oldu bunu belgeleyebilirmi? Bu durumda Rasih Nurinin ağzının payını İ. Bilen Çetin Savaş Broşüründe 26 - 27 sayfalarında çok uygun bir şekilde vermektedir. Kitabıma aldığım parçalar arasında yazılıdır ama ben Rasih'in bu gevelemelerine tam uygun parçasını yazayım da Rasih dilini yutsun.

Ş. Hüsnü, hiç bir duruşmasında, çıkıp: Ben Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesiyim, hatta parti üyesiyim demeyiştir. Hep: «Amele işçileriyle uğraşırım» sözünü gevelemiştir. Komünist Partisi'nin politikasını, savaş platformunu, programını açık seçik savunmamıştır. 1946 tutuklamasında, poli-

sin eline, iki çuval dolusu, partinin gizli belgelerini vermemiştir. Bir çok komünist, o zaman, bu belgeler yüzünden, korkunç işkencelere uğradı, uzun hapis cezası giydi. Sonra, daha 1937'de, Merkez Komitesi'nin ve Komitern'in özel bir kararıyla, Şefik Hüsnü Politik Büro'dan çıkarılmış, yöneticilik görevi yapamıyacağı kendisine bildirilmiştir. Ş. Hüsnü partinin bu kararını da çiğnemiştir. Baş olmak hastalığı onu mezara kadar bırakmamıştır.

15) Sayfa 121 - 122 : Rasih Nuri burada tam İ. Bilen'in ağzıyla konuşmakta aralarındaki fark yalnız Reşadı Atatürk'ün yakını ve dayanıklı olduğunu gösterirken, diğerlerinin yağ ve balı görünce Atatürk kadrosuna kaydıklarını ballandıra ballandıra anlatmaktadır. Rasih Nuri'nin bunamış kafasının unuttuğu bir şey vardır. Bunların hepsi Şefik Hüsnü'nün İşçi Muhalefetine karşı kullandığı yakın parti dostlarıdır. Hele Reşat Fuat Baraner ve Zeki Baştımar, Şefik Hüsnü'nün Proleterlere indirdiği ve kendisinin de paçayı kurtarıp yurt dışına kaçamadığı romantik teşkilâtlanmanın 1951 tevkifatında birlikte yakalanan ve 1954'de hüküm giyen Şefik Hüsnü'nün sağ ve sol kollarıydı. Rasih Nuri bunlara da saygı gösteremeyecek kadar şaşırmıştır.

16) sayfa 133 : Rasih Nuri'nin şaşkınlığını gösterir bundan daha iyi belgemi olur. **Reşat Fuat Baraner 4 yıla mahkum oldu** demiş iken, açıklamasında **7 Kasım 1930'da başlayan tevkifatta 13 kişi mahkum oldu, bunlardan sadece Hasan Ali Ediz dörtbuçuk yıla diğerleri ise 2 yıldan 15 güne kadar değişik cezalar aldı.** Peki Reşat bu 13 kişinin neresindedir ki bilindiğine göre Reşat **Moskova'dan kongreye geldiğinde** yakalanmış ve pasaportsuz çıkıp girme 3 ay ceza almıştır. Rasih Nuri kitabının **9 sayfasında 1932 kongresinde Reşat Fuat 1932 kongresinde asil üyeliğe seçildiğini yazmaktadır.** Bunların hangisi doğrudru. Doğru olan 1. kitabımın 138 sayfasındaki yazıdır.

17) Sayfa 137 : Rasih Nuri'nin bu sayfada yazdıklarının esası ikinci kitabımın romantik devre dediğim 951 tevkifatının teşkilâtlanmasına girildiğinde açıklamalı olarak verilecektir.

Rasih Nuri bu dönem için şöyle yazıyor. **Bu dönemde büyük sayıda tütün işçisi ve üniversiteli genç ihtiyatsızca ve ciddi bir eylem olmadığı halde partiye kaydolmuşlardır. 1951-1953 tevkifatının kabarık olmasının bir nedeni de budur. Teşkilât Sekreterliğini Zeki Baştımar üstlenmiş bulunuyordu. Aftan sonra Eski Merkez Komitesini topladı, Celâl Benneci, Ahmet Fırıncı tehlikeyi sezerek buna yanaşmadılar. Ancak yine de bu vesile ile bütün eski liderler tutuklanabildi. Mihri Belli ise «İleri Gençlik Birliği» cezasını çektikten sonra yurt dışına kaçmıştı, o da dönüp Seka toplantısına katıldı. Dosyaya göre Halil Yalçınkaya'nın da katıldığı üçlü bir icra komitesi kuruldu. Haklarında karar verilen 188 sanıktan 131 sanık 10 yıldan yedi aya kadar mahkum oldular (7 - 8 ay arasında olan cezalar 49 kişiyi kapsamaktadır). Behice Boran beraat edenlerdendir.**

2 — Mete Tuncay: Birikim Dergisi sayı 14'e yanıtlarım

Mete Tuncay Birikim Dergisinin 14 Nisan 1976 tarihli sayısında «Solun Suphi'ci Tarihi» başlığıyla, 1. Kitabımda yazılanları ele alarak.

Sayın Topçuoğlu'nun kitabı, «T.K.P. Kuruluş ve Mücadelesinin Tarihi, 1914 - 1960» adını taşıyor, diyor ve kitabımı inceledikten sonra 6 soru soruyor ben 6 soru içine topladığı isteklerini cevaplarken, zaten aydın olan Mete Tuncay'ı tatmin değil, Sol Mücadele tarihinin aydınlatılması için cevaplamaya çalışacağım. Mete Tuncay'da bilir ki Solun Mücadele tarihini ele almak Şefik Hüsnü'yü ele almak demektir. Şefik Hüsnü'yü ele almadan Türkiye'de yapılan tevkifatların hiç birinin yaprağını açamazsın. Bu yaprakları açtığınızda da büyük istiraplar ve kanayan yaralar göreceksiniz. Sorumlusu kimdir, nerede başladı nerede bitirilmesi gerekliydi sorulmamıştır. Dünyanın hiç bir milletinde Solun Türkiye'deki kadar darbelendiğini, hor görüldüğünü, aşağılandığını, şehitler verdiğini gösteremez bulamazsınız. Mustafa Kemal, İmtiyazsız Sınıfsız Birleşmiş bir kitle yaratma şiarı attı, Şefik Hüsnü bunu yapmaya sevdalı değilmiydi. Kendisinin de etrafına topladıklarının da kafaları, «Mustafa Kemal'i» elde edecek ve «Sosyal bir düzen» kurduracak kadar kudretli değildi. Oysa «Lenin» Türk devrimcilerine daha 1919 - 20'de Türkiye'ye yardım elini uzatırken «Mustafa Kemal» bir sosyalist değildir ama iyi bir kumandan'dır demiş ve bu kumandanı destekleyin, elde edin ikazında bulunmuştu. Mustafa Suphi, Maksut

Ekşi ve Kadir Erzurumlu bu idare ve uzlaşma da çok yetenekli oldukları bilindiği için Mustafa Kemal'e ulaşmadan öldürüldüler. Şefik Hüsnü hangi gün parti merkez komitesini toplayarak bu sorun'ları ortaya koyup kararlar aldı. Evet buna dahi yeteneği yoktu, bunu dile getiren proleterleri horlamasını, ihanetle suçlamasını bildi ve işte Türkiye'nin manzarası. En yetkili kalemşör sayın Mete Tuncay bile tarihin bu bulanık ve karanlık sahifesini açıp Şefik Hüsnü görününce Topçuoğlu «Şefik Hüsnü'ye ve bazı yakın arkadaşlarına karşı, kıyasıya bir polemik yapıyor, demektedir. Mete Tuncay'a sıraladığı sorulara cevaplarım şöyledir.

1) Kitabımda T.K.P. kuruluşunu 1914 olarak ele alışım. Mustafa Suphi'nin Bolşevik Komünistlerinden olan Maksut Ekşi ile birleşip Komünist sayıldığı tarihtir.

2) Sayın Mete Tuncay bilir ki Plenum kararları Parti içi kararları olup Komitern tastikinden geçmez. Komitern yalnız Kongre kararlarını inceler. Türkiye K.P.'nin biri Bakü'de ve diğer ikisi Türkiye'de yapılmış ve Genel Sekreterleri seçilmiştir. Türkiye'de iki kongrede de Şefik Hüsnü seçildiği halde Komitern'e gidip kaydini yaptırmadığı 1935 araştırılmasında anlaşılmıştır. Salih Hacıoğlu için söylenenlerde doğrulanmamış ve onunda Türkiye'yi temsil edecek genel sekreter olamadığından Komitern'de T.K.P. yalnız Mustafa Suphi isminde kayıtlı bulunmaktadır.

3) Bakü kongresine giden delegelerden Ankara delegesi olarak Salih Hacioğlu ve İsmail Hakkı vardır. Salih Hacioğlu Ankara Vilayeti Sekreteri olarak geri döndü. İsmail Hakkı ise Mustafa Suphi ile birlikte gelirken öldürüldü. 1. kitabımın 74. sayfasında ki cetvelde yazılı hem iştirak edenler ve hem de temsil ettikleri kimselerin isimleri Kongre tutanağında yazılıydı. Bu tutanaklar şapoğrafla teksir edilmiş ve dağıtılmış, arşivlenmişti. Mete Tuncay biraz sabırlı olsun daha çok şey aydınlığa çıkacaktır.

4) Ben Halk İştirakiyun Fırkası ve Leğal Ankara Komünist Fırkasına değinmekten kaçınmıştım. Mete Tuncay bunu bir eksiklik saymıştır. Oysa bu yara çok derin bir yaradır, ve deşilip aydınlatılmış değildir. Bizdeki araştırıcı yazarlar derinlere inmemiş ve şahısları incitmeden geçmişlerdir. Mustafa Suphi öldürülmesi sorun'unu plenum toplantılarında bir çok defa konuşulmuş ve her defasında o dönemin sorumlusu Halk İştirakiyün Fırkasıyla T.İ.Ç.Ş. Fırkası sayılmıştı. Ali Rıza Keskin ve Mustafa Börklüce bu konuda bana fazla bilgi vermediler. Van'lı Kâzım, Hüsamettin Özdoğu ile ve Mehmet Emin Sekün'le bir çok defalar konuşarak notlar almıştım. Emin Sekün pek derine inen bilgi veremedi ama Hüsamettin Özdoğu ile Van'lı Kâzım o dönem için **Sosyalizmin mezarı diye adlandırmışlardı.**

Geçmişte de olsa, bugün de olsa Halk İştirakiyun Fırkasını tek olarak ele almak olanaksızdır, ve çok zor bir iştir. Milli kurtuluş harekâtını, önderlerini ele alacaksın, Erzurum Kongresinden Ankara'da kurulan B.M. Meclisine kadar geleceksin. Mustafa Suphi'den, Çerkez Ethem, Salih Hacıoğlu, Şefik Hüsnü'ye kadar uzanacaksın. Ve Mustafa Kemal Paşa ile Paşalar Diktasını ele alarak (Türkiye Solunda halâ kanamakta olan yarayı açan Milli Şef) İsmet Paşa'ya kadar, tarihi mücadeleyi aydınlatacaksın. Bu başlı başına bir tarih serisidir ki notlarıma göre ileride bunları korkmadan yayınlamak Hürriyeti'ne Türkiye'de de kavuşulacağından emin olarak şimdilik anılarımdan parçalar veriyorum.

«Plenum kararı, Van'lı Kâzım ve Hüsamettin Özdoğu'nun sözleri 1921 - 1923 Sosyalizmin Mezarı» dedikleri bu yıllar neden öldürücü olmuştu. Karar ve notlar şöyledir. **Moskova'da Bürosunu açan T.K.P. Kurucu komitesi'nin doğrudan Lenin'e baş vurarak Türkiye Milli kurtuluş hareketi kuvvetlerin desteklenmesi ve yardım edilmesi isteğine, Lenin olumlu cevap vermiş ve kendi soruşturmalarına göre, Şöyle konuşma yap-**

mıştı. Mustafa Kemal, Sosyalist değildir ama iyi bir asker ve iyi bir kumandandır. Sovyetler elinden geldiği yardımı yapacaktır. Şark kurultayında ise Belâ-kun, de yaptığı konuşmada Türk mücahitlerini ikaz etmiş ve paşalar grubunun desteklenmesini, onların ağalar ve burjuvalarla birleşmesinin önlenmesi için işçi ve köylünün teşkilâtlanmasını bildirmişti, ayrıca, Bakü'da toplanan 1. kongrede bunlar iyice incelenmiş ve delegeler memlekete döndüklerinde bu talimata uygun hareket etmeleri oy birliğiyle karalaştırılmıştı. Oy verenlerin arasında Salih Hacıoğlu ve Şefik Hüsnü'nün gönderdiği delegeler de vardı ve bunlar Türkiye'ye dönmüşlerdi. Bunların ikisi de Parti kararına uymadılar. İkisi de paşalar grubunun karşısında kendilerini güçlü sandılar. Askeri okuldan Baytar olarak çıkan Salih Hacioğlu, aynı okuldan Erkânı harp olarak çıkan İsmet Paşa'nın karşısına dikildi. Salih Hacioğlu'nun dayandığı kuvvet, Çerkez Ethem'in Seyyare kuvvetleri ve Meclisteki taraftarlarıydı.

Mete Tuncay gibi İ. Bilen de Çetin savaş Broşürü'nün 12 - 13 - 14 sayfalarında Salih Hacıoğlu, ve arkadaşlarının Çerkez Ethem ve Yeşil ordu hareketinin içinde göstermekte ve mücadeleyi birlikte yürütmekte olduklarını yazmaktadır. Oysa o devre çok karışıktır. Biz o arada cereyan etmiş olayları sıralayalım.

Toplumsal Devrim İslâm Bolşevikliği

Kafkaslarda Sovyetler Birliğinde, Enver Paşa ile arkadaşları **«Toplumsal Devrim»** fikri savunuculuğu içinde bir, **«İslâm Bolşevikliği»** yaratmaya çalışırken içerdeki ittihatçıların bir kısmı da Enver Paşa'nın görüşüne uygun çaba sarfetmektedirler. Bunun sonucu Yeşil Ordu Derneği kurulur. Adnan Adıvar, Şeyh Server, Muhittin Baha Pars, Hakkı Behiç, Eyüp Sabri, Yunus Nadi, Nüsrev Sami, İbrahim Süreyya, Nazım, Hacı Şükrü, Reşit, Celâl Bayar, Sırrı Day, Adnan, Hamdi, Dr. Mustafa gibi ittihatçılar tarafından kuruldu.

Merkezi Türkiye'de Bolşeviklerle işbirliği halinde ve dışarda ittihatçılarla birlikte İslâm Ülkelerinde çalışmayı amaçlayan bir örgüt söz konusudur. Bu örgüt proğram itibariyle Enver Paşa'nın Halk Şuralar Partisi gibi bir tür İslâm Bolşevikliğini öngörmektedir.

Ankara'da Yeşil Ordu Denemesi

Anadolu en umutsuz günlerini yaşarken Yeşil ordu propogandası yapılmakta ve kurtarıcı olarak Kafkasya'dan geleceği beklenmekte ve Enver Paşa bu Yeşil Ordu'nun başında Anadolu'ya geleceği hayal edilmektedir.

Hatta Kâzım Karabekir Paşa bu havadan yaralanarak Yeşil Ordunun öncüsü olarak ufak bir birliği büyük bir yeşil bayrakla Ankara'ya yollar, Yollarda «Yeşil İslâm ordusu geliyor» diye propoganda yapıldığını o tarihli **Hakimiyeti Milliye Gazetesi** 40 kişilik öncü birliğinin Yeşil Bayrağı ile Ankara sokaklarında vatan sever duyguları yeniden canlandırdığını yazıyordu.

Ayni tarihlerde Mustafa Suphi Türkiye'ye haraket etmiş ve yoldadır. Enver Paşa ise Mustafa Suphi Türkiye'ye girip Mustafa Kemal ile birleşmesini istememekte ve kendisinin Türkiye'ye girmesine müsaade edilmesi için Halil Paşa'yı Moskova'ya göndermiş Karahan ile konuşturmaktadır. Yazışma şudur.

Halil Paşa'dan Enver Paşa'ya:

«Moskova: 12 Ocak 1921»

«Enver Paşa Hazretlerine»

«Dün, gece yarısından sonra, Karahan ile yaptığım görüşme neticesini aşağıda arzediyorum:

«1) Karahan, Sovyetler Hükümeti namına olarak arzu buyurulan «İslâm kuvvetlerinin» verilemiyeceğini kesinlikle belirtti.

«2) Aynı zamanda, Hükümet namına olarak, sizin resmen Rusya'ya davet edilemiyeceğinizi bununla beraber, ne zaman arzu ederseniz, burada fevkalâde bir kabul göreceğinizi ve Rusya'da dilediğiniz yerleri gezebileceğinizi ve Rusya'dan Türkiye'ye veya bir başka yere gitmekte serbest bulunacağınızı bildirdi.»

«3) Özel olarak da şunları söyledi:

Enver Paşa'nın Moskova'ya gelmesi fevkalâde iyi olacaktır. Çünkü, pek yakında Anadolu'dan, Fuat Paşa'nın başkanlığında bir fevkalâde hey'et, Moskova'ya gelmiş olacaktır. Anadolu'nun en son vaziyetini bu heyetten anlamak mümkün olabileceği gibi, bu heyet ile Rusya'da Sovyetler Hükümeti arasında cereyan edecek görüşmelerde bir takım meseleler ortaya çıkacaktır ki, bunun Enver Paşa'nın da bilmesi ve bu konulardaki fikir ve kanaatlerinin anlaşılması faydalı olacaktır.

«Bu suretle, alınacak kararlar daha esaslı ve oybirliğiyle verilmiş olacaktır. Enver Paşa'nın Türkiye'ye gitmesi meselesine karşı da şunu söylemek isterim. Eğer, Enver Paşa'nın Türkiye'ye gitmesi Mustafa Kemal Paşa'nın endişe ve kırgınlığını icap ettirecekse, memlekette bir «ikilik» meydana geleceğinden, savunma gücü azalacak, bu da İngilizleri sevindirecektir. «Rusya ise, böyle bir durumu arzulamaz. Bunu da belirtmeliyim ki, böyle bir durumu, Sovyetler Hükümeti, Türkiye'nin iç işlerinden sayar, karışmak gibi bir hakka sahip olmadığını bilir, dedi.

İşte Salih Hacioğlu ve Halk iştirakiyun Fırkası mensupları'nın kimlerle birlik çalıştıkları açık olarak görünmektedir, oysa bilhassa Bakü kongresinde parti talimatı almış olan Salih Hacioğlu ve Ankara İl komitesi bütün gayretini Türkiye'deki paşalarla iyi geçinmek ve Parti Merkez Komitesi ile genel sekreterinin Türkiye'ye gelmesini temin etmekti.

Halk İştirakiyun Fırkası, aşırı ve hesapsız tutumuyla 1923 yılında tutuklamaya uğradı, kanun değişiminden faydalanarak ceza evinden kurtuldu ve bu fırkadan 1925 yılında yapılan 2. kongreye Salih Hacioğlu'ndan başka iştirak eden görülmedi, dağılıp gitti.

Şefik Hüsnü ise Mustafa Kemal'e yanaşacak kudreti kendinde bulamayarak İsmet Paşa'nın zaferleri ve diğer eylemleri için telgraflar çekerek, yayınlar yaparak paşaya sokulmayı becerdi. fakat bütün aydın kadrosunu ona kaptırdıktan başka kendisi de İsmet Paşa'nın teysirinde kalarak, kimseyi başa geçirmedi ve böylece 1921 yılı yalnız Mustafa Suphi'nin değil savaşma'ya atılış'ı daha başlangıcında parçaladı, dağıttı ve boğdu bunun da başlıca sorumlusu Halk İştirakiyun Fırkasıdır.

5) Mete Tuncay da Rasih Nuri gibi sözler etmektedir. Şunu Mete Tuncay da açıklamadı. Yazısında isimlerini saydığı, Nazım Hikmet, Hüsamettin Özdoğu, Hamdi Şamilof, Mustafa Börklüce, Elektrikçi Nuri, Salih Hacioğlu, Hangi Şefik Hüsnü'cü merkez tarafından şikâyet edildi. İsim veriniz. Merkez deyince kongre tarafından seçilmiş bir organdır. 1925 kongresinde Merkez komitesine seçilip isimleri bilinmeyen yalnız Dr. İhsan Özgen'dir diğerlerinin isimleri açığa çıkmış kimselerdir. Ali Rıza, Dr. İhsan, Van'lı Kâzım Şefik Hüsnü'yü hiç tutmazlardı, sayılan devrimcileri de partiden atın, Şefik Hüsnü'nün merkezi dediğiniz yerde kim kalır ki onların şikâyeti üzerine T.K.P.'nin Esas Proleterlerini komitern partiden atsın yazılarımızı okuyan devrimcilere karşı sorumlu olduğumuzu unutmayalım.

6) Sayın Mete Tuncay bir asistan ve yazardır. Onun bu 6 sırada yazdıkları asıl bana saçma göründü. Çünkü evvelâ Ali Rıza Keskin'in naklettiği mektup Sakarya zaferi kazanıldığı zamanda yazılmış ve ta Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından başlamak suretiyle Sakarya zaferine kadar geçenleri

incelemiş ve yazmıştır ki o tarihte bu kadar isabetli araştırma yapmak sağlam bir görüşe sahip olduğunu ispatlamaktadır. Mete Tuncay'ın 1. kitabımın 83 - 84 - 85 sayfalarını okursa ve Atatürk'ün söylev ve demeçlerini ve Atatürk ve Türkler kitaplarını da karıştırırsa ki Mete Tuncay'ın takılması üzerine bunları araştırıp bulmaya mecbur kaldım, oralarda mektubun yazıldığı tarihlerde yazdıklarının hepsinin doğru yazıldığını bulacak, okuyacak ve şüpheden kurtulacaktr. Ben şöyle tespit ettim. **29 Nisan 1920: Milletin hüküm ve iradesinin mümessili olan Türkiye Büyük Millet Mecisi, Padişahı düşmana satılmış millet haini ilân, Padişahı hükümeti tarafından alınacak kararların hükümsüz olduğu hakkındaki kanunu kabul etti. 9 Ocak 1921: Birinci İnönü Muharebesi: İsmet Paşanın Yunanlılara karşı elde ettiği parlak zafer. 20 Ocak 1921: Teşkilâtı Esasiye Kanunu kabul edildi. 30 Mart 1921: İkinci İnönü Muharebesi. 5 Ağustos 1921: Türkiye Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal'in Başkumandanlığa tayini kanununu kabul etti. 12 Eylül 1921: Sakarya zaferi ve Mustafa Kemal'e Müşir payesi. Başkumandanlık ve hatta Müşirlik bu notlar yazıldığı tarihte olmuştur.** Sakarya kelimesi ise araya sokulmuş ve gözden kaçmıştır.

Sayın Mete Tuncay, hakikatleri ortaya koyarken tarihi mücadelemize indirilen darbelerin sesi acı duyulmaktadır ve şimdiye kadar Şefik Hüsnü'nün devrimci mücadelemize yaptığı zarar ve faydalarına kimse dokunmadığı için benim açıklamalarımı ona karşı kinle davrandığım zannedilmektedir. Manisa'da sürgünde ölmesiyle acep hanginiz alâkadar oldu ve cenazesine gitti, ama son yolculuğa çıkaran 5 kişi içinde Şefik Hüsnü'nün dahi atamadığı ve ondan kopamadığı devrimci Mustafa Börklüce vardı. Bu da yıllardan beri yapılan iyi, kötü mücadele arkadaşlığının örneğidir.

Ben Şefik Hüsnü'yü efendice ele aldım, **Çetin Savaş Broşürünü okuyun.**

3 — EMEKÇİ DERGİSİNİN YAZISINA YANITLARIM

Emekçi Dergisinin Nisan - Mayıs 1976 sayısındaki yazılara yanıtlarım.

1) Sayfa 36 : Türkiye'de 1919 dan beri Dr. Şefik Hüsnü'nün en iyi ve bilgili arkadaşı olan ve Bakü da 10 Eylül 1920 de yapılan T.K.P. birinci kongresine Şefik Hüsnü tarafından yazılı belge ile Şefik Hüsnü'yü temsilen giden Sadrettin Celâl 1946 da sol cenah partisi başkanlığına Şefik Hüsnü tarafından getirilmek istenmiş ve Müntekim Ölçmen gönderilerek ona TSEKP'ni kurmaya zorlanmıştı. **«Sadrettin Celâl Antel»** Şefik Hüsnü için iyi bir dost iyi bir arkadaş iken, Emekçi dergisinde kötüleniyor, silik ve düşük, gösteriliyor ve **Ethem Nejat ile Sadrettin Celâl Antel'in adlarını birlikte anmak, ikisini aynı sepete koymak ve bu ikisi ile Şefik Hüsnü arasında uzlaşmaz çelişkiler vehmetmek de yanlıştır,** diye yazılmaktadır.

Bilindiği gibi, Şefik Hüsnü'ye Komünist ünvanını Bakü Kongresinden getiren ve 1925 Kongresinde Şefik Hüsnü'nün T.K.P. Genel Sekreteri seçilmesine oy veren Sadrettin Celâl Antel'di. Oysa Emekçinin ifadesine göre 1920 den sonra tasını tarağını toplamış, siyasi hareketlerle her türlü bağını kesmiştir. Bu yazıya göre Şefik Hüsnü'nün, hangi örgüt'le ve nerede, nasıl komünist olmuştur ispatı Emekçi dergisine düşmektedir.

Yoksa İ. Bilen'in Çetin Savaş Broşürü sayfa 26 da **«Şefik Hüsnü, hiç bir duruşmada, çıkıp: Ben Komünist Partisi Mer-**

kez Komitesi üyesiyim hatta parti üyesiyim dememiştir. «Hep: amele işçileriyle uğraşırım» sözünü gevelemiştir. Komünist Partisi'nin politikasını, savaş platformunu, programını açık seçik savunmamıştır. sözlerini mi kabul edelim. Ayrıca İ. Bilen sayfa 24 te, **TİÇSF. da Sadrettin Celâl, Ethem Nejat gibi Komünistler de vardı** demektedir, Emekçi buna kızarak mı Sadretten Celâl Antel'i silik gösteriyor.

Bence Broşürde, Şefik Hüsnü'nün mahkemelerde hep «Amele işçileriyle uğraşırım» sözüne her halde hak vermek gerekiyor. Çünkü Rasih Nuri İleri'nin kitabının 21 sayfasında şöyle yazılmaktadır.

Muhalefet 1932 kongresinden az önce ve Enternasyonalın kararına aykırı olarak Pavli adası kongresini toplamış, İbrahim Topçuoğlu'nun başlıca arkadaşları, örneğin Hamdi Şamilof bu kongrede bulunmuşlar, Nazım Hikmet bu «İşçi muhalafetine» katılmış, Zeki Baştımar da kongreye gitmiş, ancak Enternasyonalın kararını kabul ederek bu gruptan ayrılmıştır. şeklinde yazmaktadır.

Demek ki Şefik Hüsnü'nün görevi İşçi Önderliğini yapıyorum, diye önlerine çıkarak savaş plâtformunu vermemek ve işçiyi muhalefete sevk ederek savaş güçlerini kırmak olduğu bu yazışmalardan anlaşılmaktadır.

2) Sayfa 36 : Şefik Hüsnü 1946 da Tabanın zorlamasıyla değil (çünkü tabanı İşçi Muhalefeti sayıyordu.) Burjuva arkadaşlarının, salon sosyalistlerinin ve ajanların zorlamasıyle işçi kadrosuna barış teklif ederek birlikte kurdukları T.S.P. ne sonradan döneklik ederek parçaladığı devrimcilerden kopardığı kimselerle T.S.E.K.P. kurdu ve kasten ona hazırlatılan programda birleşmeyi önleyici maddeler konduğundan partilerin birleşmesi yapılmadı, kadronun parçalanması ve polisin kucağına düşmesi ise önlenemediği için 1946 acıklı olayı olmuştur.

Bu dönem için **İ. Bilen Çetin Savaş Bröşüründe, şöyle demektedir. Şefik Hüsnü, bu bölücülüğünü 1945 te daha açık ortaya koymuştu. Bir yandan TKP'nin gizli örgütlerini açığa çıkarmıştır. Öte yandan da Sosyalist akımların, iki legal partinin birleşmesini engellemiştir. Açıkça, sosyalist hareketi faşist Recep Peker hükümetinin yumrukları altına atmıştır.**

1. kitabımda sosyalist partilerin kuruluşu ve yıkılışı hakkında geniş bilgiler verdim ve T.S.P. proğramını yayınladım. Şimdide T.S.E.K.P. nin proğramını yayınlayacağım ki Şefik Hüsnü'nün hileli yollara nasıl baş vurduğu birleşme yollarını nasıl kapadığı, muvazaa durumuna düşürerek tevkifata nasıl yol açıldığı anlaşılsın burada 2 örnek vereceğim. Proğramda kurucular heyeti tarafından seçilen daimi **icra komisyonu idare heyeti. Reis ve Umumi kâtip vekili Dr. Şefik Hüsnü Değmer** yazılıdır. **«Umumi kâtip kimdir»** Şefik Hüsnü gibi gizli komünist partisi idarecisi sayılan bir kimsenin vekalet ettiği **umumi kâtip,** yani parti diliyle **Genel Sekreter** kimdir ve neden gizlide bırakıldı polisin dikkatini çekmezmi. Aslında bu yere, bazı kimselerin kötüleyerek diline doladığı, **Esat Adil Müstecabi.** Sosyalist Partiyi dağıtıp gelmesi için **(kurnazca değil hayınca hazırlanmış)** bir tuzaktı ve partileri kapatalım, birleşik bir kadro ile yeniden kuralım dendiğinde Şefik Hüsnü, dostları tarafından ve yine **haince hazırlanan 33 maddesi** gösterildi. Bu maddede şöyle yazılıdır. **«Parti kendini hiç bir vesile ile feshedemez. Partinin faaliyette devamını istemiyen üyeler veya parti grupları her istedikleri zaman partiden çıkabilirler, fakat partiye karşı hiç bir mutalebatta bulunamazlar, dağılma teklifleri kongrelerde müzakere bile edilemez.** Bu maddelerin arkasına sığınan Şefik Hüsnü ve dostlarının niyeti açıktı. Legâl Parti yaşatmak imkânlarını baltalamak, yıkmak ve topluca ceza evine girmek.

3) Sayfa 37 : Mihri Belli'nin siyasi faaliyeti kendisine aittir. 1940 dan beri devrimcilik mücadelesinde çalışmakta

olduğunu söylemesini sevinçle karşılarım, çünkü Mihri Belli için de bir çok şeyler söylenmiştir ve hem de Şefikçiler tarafından söylenmiş ancak ispatı yine kendisine düşer. Bu yazısında Mihri Belli 1943 yazında Şefik Hüsnü ile ilk karşılaştığı zaman altı yıldan beri hareket içinde idi, demektedir. 43 ten 6 yılı çıkınca 1937 yılı olur ki Şefik Hüsnü, Polonya'da bulunuyordu. Moskova'da likidasyon kararı alınıyordu, Reşat dahil devrimciler Moskova'dan yurda dönüyorlardı. Plenum kararıyla Nazım Hikmet Parti Genel Sekreterliğine seçilmişti. İcra komitesi Sekreteri Remzi Sako idi ve kontrol komisyonu başında da Mustafa Börklüce bulunuyordu.

4 — İ. BİLEN ÇETİN SAVAŞ BROŞÜRÜ'NE YANITLARIM

1) İ. Bilen Bröşürünün 10 sayfasında: **Mustafa Suphi 1915'te Bolşevik partisine girdi. Ve son nefesine kadar Leninci bir devrimci olarak savaştı. Evet TKP. nin kurulmasına önayak oldu. Ama bu partiyi anayurdun içinde oluşturmaya çalıştı. TKP'nin 1. Kongresine gelen delegelerin büyük çoğunluğu: 75'ten 55'i Anadolu'dan, düşman eline düşen İstanbul'dandı,** denmektedir. Bu yazı gerçeğe uygundur ve 1. kitabımın 55 - 75 sahifelerindeki Bakü'de yapıldığı bildirilen T.K.P. kongresi yazısı ve Ali Rıza Keskin'in verdiği bilgiye uygundur. Fark, Ali Rıza isim vermekte, İ. Bilen isim vermemektedir. 75 - 55 = 20 fark M. Suphi Kadrosu kimdi yazılmamaktadır.

2) Bröşür Sayfa 17 : Bakü'de yapılan 1. TKP. Kongresine Türkiye'den giden delegeler ve açıklaması 1. kitabımın 71 sayfasında yazılıdır. Ethem Nejat ve arkadaşlarının, Salih Hacioğlu ve diğer katılanların isimleri kongre tutanaklarında yazılıdır.

3) Bakü Kongresinde Ankara'daki Halk İştirakiyun kuruluşu T.K.P. Ankara Vilayeti Komitesi oldu ve Sekreterliğine de Salih Hacioğlu'nu kongre seçti.

Salih Hacioğlu Türkiye'ye döndükten sonra, parti direktifine uyarak Mustafa Kemal ile uzlaşma gayretine ve Mustafa Suphi ile Parti Merkezi'nin yurda girmesi çarelerini arayacağına, kendi kendine ve Çerkez Etheme ve Meclisteki

Mebus Nazım'a dayanarak Halkın önderi durumuna gelmiş paşalar grubunun karşısına dikilmişti. Bu eylem büyük bir hata idi ve Halk İştirakiyün Fırkası sayısız hatalar işleyerek, Çerkez Ethem'in, Mustafa Suphi'nin ve sonunda Fırkanın da yok olmasına neden oldu.

4) Sayfa 17 : Gerçeği parçalamayalım. Sevabı ve günahiyle Şefik Hüsnü'yü Türkiye tarihinden söküp atamayız, Türkiye'de devrimci hareket, Ankaradan değil, Moskova'dan Mustafa Suphi, İstanbul'dan Şefik Hüsnü'cü grupların gelişmesi, birleşmesi ve Erzurum, İzmir. Zonguldak gibi vilayet komitelerinin desteğiyle ayağa kalkmış ve yürümüştür. Af edildiğinden şımaran ve Sovyetler'in Türkiye'ye yardım sempatisini istismar ederek, Moskova'daki harici büroya dahi haber vermeden ve hemde Ege bölgesinde kan gövdeyi götürürken 1922'de 2. kongreyi toplamaya kalkan Halk İştirakiyun Fırkasını ne Erzurum, ne Zonguldak, ne İzmir ve nede İstanbul destekledi. Bu toplantı bu süretle bir vilayet oda T.K.P. tarafından kabul edilmeyen vilayet toplantısını ileri geçemedi. Ethem Nejat ise Bakü Kongresine iki arkadaşıyle İstanbul'da Şefik Hüsnü'den aldıkları teskiye belgesiyle gelmişlerdi. Bilmiyorsanız yazıyorum 1919 yılı 22 Eylül'ünde İstanbul'da kurulan Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası kurucuları şunlardır. **Ahmet Akif, Ethem Nejat, Dr. Şefik Hüsnü.**

5) Sayfa 17 - 18 : Bu sahifede Mustafa Kemal'in B.M. Meclisindeki konuşması ele alındığından bende **Lenin'in sözlerini, Partinin talimatını** ve **Atatürk'ün söylev ve demeçleri 1. kitabının 133 - 134 sayfasındaki** Mustafa Kemal'in konuşmasını nakliyorum.

Lenin, Mustafa Kemal, Sosyalist değildir ama iyi bir kumandandır, *komünist partisine onunla işbirliği edin ikazında bulunmuştu. (Lenin sağ olduğu müddetçe Troçkiy'i ordular kumandanı olarak, askeri*

yönden kullanmış ve istifade etmişti) Mustafa Kemal'de *(Ben çok içtimaiyat ile meşgul olmadım)* sözünü meclis-te söyleyecek kadar yaptığından emin, cesur bir adamdı. Marksist teoriyi bilmiyordu, ama açık sözlü bir adamın karşısına dikilmek değil bilinçli kafa ile yanına sokularak işbirliği yapmak ve *Mustafa Suphi, hocası durumunda olan Maksut Ekşi ve ekonomi politikte kafası iyi çalışır Kadir Erzurumlu kadrosunu Ankara'ya gelmesini temin etmek* **Salih Hacioğlu'nun birinci göreviydi.** Onlar ise Sovyetlerle hudut birliği yapılacak gibi hayal kuruyorlardı. Tabii ki bu tutumları burjuvayı ve gericileri korkutuyor ve Mecliste Mustafa Kemal'i sorulara boğuyorlardı.

MUSTAFA KEMAL'İN KONUŞMASI

8 Ocak 1921 1. meclis konuşmasında Mustafa Kemal Paşa şunları söylüyordu. Efendim, Hükümet dediğiniz şey heyeti celilenizce kendi aranızdan ekseriyetle intihabedilmiş olan ve kendilerine vezaifi muayyene tevdi kılınmış bir heyettir. Yahut vezaifi muayeneyi tevdi ettiğiniz zevatın teşkil ettiği hükümet sizsiniz. Hükümetin siyaseti demek bu meclisi alinin maksadi yegâneyi teşekkülü demektir. O da kısa bir (formül) ile ifade edilmektedir. Hududu millimiz dahilinde dedim bu milletin istiklâlini temine matuftur. Hepimizin maksadı bundan ibarettir. Bu tahlil olunursa tabiî komünizm esasatiyle taarruz eder. Bakınız hududu milliden bahsediyoruz. Ben çokiçtimaiyet ile meşgul olmadım. Fakat komünizm bittabi hudut tanımaz. Halbuki biz bir hududu milli kabul ediyoruz. Sonra istiklâli tamdan bahsediyoruz. İhtimal komünizm bilâkaydu şart serbestiyi iltizam eder. Biz de bunu kabul edemeyiz. Binaenaleyh hükümetin siyaseti gayet bariz ve vâzih bir siyasettir. Ve bu siyasette ekseriyetimize veya heyeti umumiye-

mize değil milletin heyeti umumiyesine istinadetmekte olduğuna kanaati tammesi vardır. Yoksa şu veya bu zümre veya partiye istinadeden hiç kimse mevcut değildir. Hariciye Vekilinin beyanatında bu nokta tasrih edilmiştir. Bizim Rus'larla olan münasebatımızda esas olarak kapitalizm aleyhine yani komünizm esasatına temas dahi edilmemiştir. Görüşebilmek için komünist olunuz veyahut olmağa mecbursunuz diye kimse bize bir şey demediği gibi, sizinle dost olabilmek için komünist olmağa karar verdik dememişizdir. Böyle bir esas mevcut değildir. Yalnız Rus Bolşevik Hükümeti komünisttir. Ve gayei aslisi budur. Bütün milletlere bu fikri, bu kaidei asliyei içtimaiyeayi infaz etmek ister. Şunu ifham etmek isterim ki, biz buna mâni olacağız, veyahut bunu yapmıyacaksınız demek Rusya Bolşevik Hükümetinin mevcudiyetini tanımamak ve onu reddetmek demektir ki bunu da yaapmaayız. Yalnız memleketimize ve milletimize zarar iras edebilecek tarzda gelmesine karşı tedabiri kaatiyeyi ittihaz etmek mecburiyetindeyiz ve bu tedabiri ittihazda onlar elbette bize muhalif olamaz. Yalnız hükümet başkadır. Hükümetin ricali resmiyesi başkadır. Bir de alelıtlak millet içinde bulunan cemiyetlerin teşebbüsatı başkadır. Malümu âliniz Rus Hükümeti ricaliyle olan temasımızda başka türlü muhatabada bulunulduğu halde diğer taraftan gayri mesul birtakım insanların tamamen Rus komünistliğini memlekete sokmak için teşebbüste bulunabilirler. Binaenaleyh bu içtimai bir meseledir. Biz burada içtimai inkilaptan bahsetmiyoruz. O milletin tekâmül ve istidadına bağlıdır.

M. Kemal mecliste sol cenahın, çalışmasına bu kadar açık kapı vermiş iken solcu geçinenler ne yaptılar.

6) Sayfa 18 : Salih Hacioğlu'na Bakü Kongresinde ve-

rilen direktif, Paşaların karşısında cephe almak direktifi değildi. O ise bozguncu kuvvetlerle birleşti. Bu arada yeşil ordu ile komünist partisi birlik beyannamesini ve Nizamnamesini yayınlamış ve bu beyanname ile Enver Paşa'yı destekler duruma girmişti.

BEYANNAME

Yeşil Ordu ve Gizli Türkiye Komünist Partisi Örgütlerine.

Yoldaşlar: Anadolu'nun geçirmekte olduğu buhranı ve şark inkilabının elyevm müteveccih bulunduğu hedefin ittisa ve kemalini, nazarı dikkate alan Yeşil Ordu ve Türkiye Hafi Komünist Partisi merkez-i umumileri üçüncü enternasyonalca kabul edilmiş olan Rusya Komünist «Bolşevik» Fırkası proğramının düstur-ül amel ve düsturu inkilap olmak üzere kabulünü muvafık görmüş ve her ikisi birleşerek memleket dahilindeki bütün içtimai ve inkilap ceryanlarını tevhit etmeye karar vermiştir. Büyük Millet Meclisinde teşekkül etmiş ve teşekkülünden beri halka ve halk inkilabına doğru mühim adımlarını da atmış olan halk zümresi ile beraber umumi bir de diğer teşkilâtın her türlü iltibası izale için «Halk İştirakiyun ve Bolşevik Fırkası» namını almıştır. Gazetelerle de ilân olunduğu veçhile bu müttehit ve samimi teşkilâtın ahiren teşekkül eden Türkiye Komünist Fırkası ile hiç bir münasebeti yoktur. Kapitalizm ve emperyalizmin beşeriyet için bir bela olduğunu ve zavallı Anadolu emekçilerinin artık sınıf tagallüp ve tahakkümatından kurtulması zamanı gelmiş olduğuna kani olan «Türkiye Halk İştitakiyun ve Bolşevik Fırkası» bütün cihana saadet ve Türkler için rahat ve selamet verecek olan bu muazzam emekçiler inkilabından gayet rahat ve gayet doğru olmayı münfeil ve ihtiraskar efal ve eşhastan kaçınıp sakınmayı en birinci bir düstur-u hareket tanımıştır. Badema «Türkiye Halk İştirakiyun ve Bolşevik

Fırkası» bayrağı altında birleşecek olan Anadolu halk teşkilatının da samimiyet ve ciddiyeti umde ittihaz etmelerini ehemmiyetle tavsiye ederiz. Şurasını iyi bilmelidir ki yürekten gelmeyen gösteriş görünüşler altında saklı hırslar daima felaket getirir. Ve hiç bir zaman müsmir olamaz. Bilhassa fikr-i inkilap ve halas ile büyük bir istihza olur. Yeşil Ordunun nizamname-i dahilisi bilhassa (II.nci, 12.nci) maddesi ile bu hususta takyidat-ı lazimeyi derpiş eylemiştir. Pek yakında neşir ve tebliğ edilecek «Türkiye Halk İştirakiyun ve Bolşevik Fırkası» nizamnamesinde bu kuyudun tahaffuzu kemali ehemmiyetle tekrar olunacaktır. Yeşil Ordu nizamname-i dahilisindeki 32.-nci maddeyi tekiden nazarı dikkatimize vazederiz.

Yeni Merkez-i Umumice ittihaz olunan parola (Emek) tir. Köy teşkilatına son derece çalışılmalıdır. Bu inkilaptan en çok müstefit olacak köylülerdir. Onları alettevali uyandırmalı ve teşkilata raptetmeli. Merkez-i umumiye yazılacak muharrerat için adres «Tokat Mebusu Nazım»dır.

Bizi Alattevali tenvir buyurunuz ve biz de sizi tenvirden hali kalmayacağız. Merkezi umuminin gayet ciddi ve emin esaset ve şerait altında faal bulunduğuna emin oluruz. Mektubunuzu aldık tarzında bu tamimin vücudunu telgrafla adrese bildiriniz Yoldaşlar.

RESMİ MÜHÜR
YEŞİL ORDU MERKEZİ UMUMİSİ

Mümessil Salih Hacı Ali, Katibi Umumi Nazım

Biyografisini tespit edemediğim Tokat Millet Vekili NAZIM ve İ. Bilen'in Çetin Savaş Bröşüründe tutunmaya çalıştığı Salih Hacıoğlu, Beyannamenin 20. maddesinde yazıldığı gibi YEŞİL bayrağı seçmişlerdi.

Böyle ağır tahrikler M. Meclisini karıştırmış ve zorlanan Mustafa Kemal 8 Ocak 1921 tarinde Mecliste yaptığı 2. açık-

lama konuşmasıyla Çerkez Ethem, Yeşil Ordu ve Halk İştirakiyun Fırkasının kapatılarak İstiklal Mahkemesine verilmelerini sağlamıştır.

YEŞİL ORDU NİZAMNAMESİ

1 — Türkiye Yeşil Ordu Teşkilâtı Avrupa emperyalizminin hülûl ve istilâ siyasetini Asya'dan tard etmek üzere teşekkül etmiş bir mücadele teşkilâtıdır.

2— Yeşil Ordu umum Türkiye'de dahi her nevi emperyalizm cereyanlarını ve sermayelerin haksız tegallüp ve tehakkümlerini ref ve izale etmekte tereddüt etmez.

3 — Yeşil Ordu arazi v eumumî servetten bütün efrad-ı ahalinin, ancak zati saîleri ve maddî ve menevî kabiliyetleri nisbetinde faydalanmasını temine çalışır.

4 — Su, hava, ışık ve hararet gibi hayatî menfaatlerden sayılan ve umumî olan toprağın hükûmetçe idaresini ve halkın meccanen müşterek mesaisine tahsisini esaslı ıslahat cümlesinden sayar.

5 — Menkul ve servet sağlayan sermayelerden hâsıl olacak faydanın şahıslara ve ailelere değil bütün etradı ahaliye temini için iktisadî idarede hükûmetin şiddetli müdahalesine taraftardır.

6 — Yeşil Ordu servet tevlit etmeyen süs ve kullanma eşyasının bugüne kadar devam edipgelen tasarruf haklarına riayet etmekle beraber bundan sonra birikmesine mâni olacak tedbirleri vazifelerinin en ehemmiyetlisi olarak telâkki eder.

7 — Yeşil Ordu, cemiyet hayatında halk hükûmetini ve tam bir «iştirâk-î mesâîî» usulünü kabul eder.

8 — Yeşil Ordu harb ve askerlikten, kuvvetin kaynak

olduğu temellük hakkı dâvalarından nefret eder. Muharebe ve mücadeleyi, ancak bu dâvalara mâni olmak için emperyalizmi imha edinceye kadar meşru görebilir.

9 — Yeşil Ordu yığılmış veya miras kalmış altınlarının gölgesinde daima âmir ve mütehakkim yaşayan azınlıklara mukabil, zarurî ihtiyaçlarını bile te'min edemiyerek mütemadiyen azınlıklar hesabına çalışan esir insanların teşkil edeceği çoğunluk ordusudur ve hedef bu çoğunluğun refah ve saâdeti, hürriyet ve selâmetidir.

10 — Yeşil Ordu yalnız adalî ve fikrî emeğinin karşılığı olarak yaşıyan rençber, amele, hademe: me'mur gibi beşeriyetin hakikî hâdimlerini teşkilâtının en sağlam unsurları olarak bilir.

11 — Yeşil Ordu zatî sa'y ile cemiyet hayatında yer bulamayacak acezeyi ve ihtiyar mahlûl ve mariz olanları umumi hayatın müşterek ve mütesavi menfaatlerinden ayıramaz.

12 — Yeşil Ordu aile hayatına hürmetkârdır.

13 — Yeşil Ordu, İslâmiyetin bütün içtimaî esaslarına istinat ederek asr-ı saâdetin müşterek samimiyetini iadeye ve Batı'dan gelen kendini beğenmiş ihtirasları Asya'dan atmağa çalışmakla yolunu, hak yolu, Allah yolu bilir.

14 — Yeşil Ordu terbiyede geleceği hazırlama işlerinde, kardeşliği her şeye hâkim kılmak umdesini kabul eder.

15 — Mektep tahsilini, cemiyetin müşterek hayatındaki esaslara göre, parasız mecburî ve yatılı olarak sağlamağa taraftardır.

16 — Yeşil Ordu adâlet esaslarında, neticeler ve hâdiseler ile değil, sebepler ve te'sirlerle mücadelenin verimli ve teîsirli olduğuna inanır. Bu sebeple her nevi ihtiraslarla rüçhan ve tefevvuk iddialarını, ruhî marazları, irsî illetleri ıslah

edecek müesseselere mahkemelerden, hapishanelerden ve bunlara müntehî olan bütün cürüm ve ceza hakkındaki nazariyelerden ziyade ehemmiyet verir.

17 — Yeşil Ordu en ağır cürmü emperyalizm olarak telakki ve ida mcezasını yanlız bunun taraftarları hakkında meşru mukabele olarak kabul eder.

18 — Yeşil Ordu ahlâk işlerinde içtimaî fayda esasını tâkip eder. Hayır ve şer ancak cemiyetin ve beşeriyetin müşterek saâdeti itiyadiyle kaabil-i tefriktir.

19 — Yeşil Ordu, kızıl inkılâp ordularının samimî bir kardeşlik ile ebediyen bağlısı ve müttefikidir.

20 — Yeşil Ordunun fârik alâmeti yeşil bayraktır. İslâm kardeşliği bu bayrak altında teessüs ve insanlar arasında kızıl ve yeşil bayrakların ittihadı, mes'ut inkılâba ve gerçek saâdete yönelen çalışmaları tamamlayacaktır.

21 — Yeşil Ordu Türkiye'de hafî (gizli) bir umumî merkez ile idare olunur. Umumî merkez bütün Yeşil Ordu teşkilâtına mâlik memleketlerle bağlı olduğu gibi Moskova ve Kızıl orduları merkezi ile de münasebettedir.

22 — Köylere kadar her memlekette Yeşil Ordunun umumî merkezine bağlı hafî (gizli) merkez hey'etleri vardır.

23 — Teşkilâtın şimdilik vazifesi işbu programdaki esasların halka neşir ve tâmimi ile gelecekteki faaliyet zemininin sür'atle hazırlanmasıdır.

24 — Umumî merkez fiilen harekete geçmek zamanını, haricî merkezlerle muhabere ile tesbit ederek büyük faaliyet merkezlerini ta'yin ve murahhaslarını izam eyliyecektir.

25 — Yeşil Ordunun inkılâp hareketi tahmin olunduğundan daha yakındır ve beşerin saâdet ve istihlâsı bu harekettedir.

26 — Yeşil Ordunun teşkilâtına mensup olupta emperyalim lehinde gayemize hıyânet eden derhal idâm olunur.

27 — İdam hükmü umumî merkezce verilir ve şimdilik gizli ve hususîvasıtalarla icra edilir.

28 — Yeşil Ordunun umumî masrafları gizli surette toplanacak ianelerle, mensuplarının vereceği aidattan tedârik olunur.

29 — İane toplamakta şikâyetlere ve Yeşil Ordunun teşkilâtının genişletilmesine mâ'nî olacak tazyikler ile, aleyhtarı cereyanları arttırmağa bais olacak zor ve tehditler kat.iyyen memnu'dur.

30 — Umumî merkez ve varidatı, merkez heyetinden gönderilecek yüzde yirmi hisse ile kendi hususî teşebbüslerinin te'min edeceği menfaatlerden terekküp eder.

31 — Yeşil Ordu umdelerinin neşr ve tamimi için makale, risale ve kitaplar yazan fikir ve kalem erbabı umumî merkezce taltif edilir.

32 — Yeşil Ordu umdelerinin aleyhinde neşriyat ve teşvikatta bulunanlara, şimdilik beşerin saâdetine râci olan büyük inkılâbın mahiyeti ihtiyatlı bir lisanla anlatılarak fikirlerini düzeltmeğe gayret edilir.

M. KEMAL'İN KONUŞMASI

Batı Cephesi Birinci Gezici Kuvvetler Kumandanı Çerkez Ethem ve kardeşi Tevfik'in hareketleri üzerinde Millet Meclisinde yaptığı ikinci konuşma

8 Ocak 1821 (1337)

Muhterem Efendiler! Batı Cephemizi teşkil eden askerî kuvvetlerimiz arasında «Birinci Kuvei Seyyâre» diye adlandırdığımız Kıtaların başında Kumandan olarak Ethem Bey ve bunun kardeşi Tevfik Bey bulunduğunu cümleniz bilirsiniz. Bunların son zamanlardaki teşebbüsleri üzerinde bir iki münasebetle yüksek heyetinize bazı bilgiler vermiştim. Fakat bu açıklamalarım gizli celselerde olduğu için bütün milletçe mesele henüz bilinmemektedir. Bundan dolayı en son safha üzerinde konuşmadan önce, şimdiye kadar geçmiş olayların gayet kısa bir hulâsasını yapmak istiyorum. Kısa olmakla beraber bu açıklamalarım bir çok aratırmaların sonunda elde edilen deliller ve vesikaların verdiği kat'î kanaatlere dayanacaktır. Ethem ve Tevfik Beyler, matteessüf, başlangıçtan son zamanlara kadar bizimle birlikte ve içimizde arkadaşlık etmiş bulunan Reşit Beyle birlikte, memleket ve milleti savunmak için emir ve kumandalarında bulundurmaya muvaffak oldukları kuvvetlere dayanarak bir takım hayallere saptılar. Önce Kütahya ve havalisinde kendi tâbirlerince bir hükûmet, aslında bir derebeylik kurmağa yeltendiler. Bir taraftan bu derebeyliğini Afyonkarahisarı'na, İsparta'ya, belki Konya'ya, Eski-

şehir'e kadar yaymağa teşebbüs etmekle beraber, memleketin diğer bölgelerinde de kuvvetler teşkili ile daha ziyade genişleme ve teşkilâtlanma ile sonunda T.B.M.M. ini devirerek yerine umumî heyete hâkim bir hükûmet vücude getirmek istemişlerdir. Bu kadar sapık düşüncelere saplanacaklarını, kötü yola sapacaklarını hiçbirimiz tasavvur etmek istemezdik. Yalnız hepimizce bilinen bir gerçek var idiyse o da Ethem Bey ve Tevfik Bey, kendilerine bağlıyabildikleri bazı kimselerle memleket içinde daimî bir anarşinin sürüp gitmesine taraftar bulunuyorlardı. Yine bu adamlar memleket ve millet menfaatleri adına vazife görürlerken her yerde milleti zarara sokuyorlardı.

Cumlemiz bu adamların ve kuvvetlerinin millete yaptıkları zararı yakından görüyordu. Lâkin öyle devirler geçirdik ki, o devirlerde, tabiîdir ki, her kuvvetten faydalanmak zaruretinde idik ve her kuvvetin fenalıklarını bertaraf ederek müsbet ve faydalı bir hale getirmek ümidini de kuvvetli olarak muhafaza ediyorduk. Ethem ve Tevfik Beylerin kuvvetleri üzerinde ilk tatbik etmek istediğimiz tedbirler, bunları, mantıkî, mâkul, meşru ve istifade edilebilir bir hale getirmek olmuştu. Bununla uzun zaman mücadele edildi. Tabiîdir ki, hükûmetimiz ve hükûmetimizin memleket içindeki bütün teşkilâtı ve bir taraftan cephelerdeki ordularımız günden güne düzen, mükemmellik ve kudret kazanıyor, ordu ve hükûmet her tarafta tedbirlerini tatbik ettikçe ve bu tatbikatta kudretini gösterdikçe, Ethem ve Tevfik Beylerin hayalhanelerinde yer bulan emeller, gelişme alanı bulmaktan mahrum oluyordu. Son zamanlarda Batı Cephesinde bir Kumandan değişikliği oldu. Fuat Paşa oradan ayrıldı. Yerine, bütün cephe ikiye ayrılarak, bir kısmına Genel Kurmay Başkanı İsmet Bey, diğer kısmına da Dahiliye Vekili Rafet Bey memur edildiler. Hükûmetin bu iki zata vermiş olduğu vazife, bu iki cephe üzerinde kuvvetli ve düzgün birer ordu vücude getirmek ve diğer taraftan bütün o alanda, bütün o bölgede hükûme-

tin gerçek olarak kurulduğunu ve haysiyetinin daima mahfuz kaldığını herkese göstermek, gerekirse fiilen göstermek idi. Bu iki zat üzerlerine aldıkları görevleri ilk andan itibaren fevkalâde bir surette, tedbirli bir tarzda tatbik etmeğe başladılar. İşte bu tatbikat sırasında idi ki, Ethem ve Tevfik Beyler, kendi plânlarının az sonra tatbik mevkiine kat'iyen çıkmaktan menedileceğini idrâk ettiler ve plnlarının tatbiki için acele etmek lüzumunu duydular. Ethem Bey rahatsızlığını bahane ederek kâh Eskişehir'de ve kâh Ankara'da çalışıyordu.

Tevfik Bey, kardeşi Ethem Bey vekili sıfatiyle Kütahya ve o havalideki kuvvetlerinin başında çalışıyordu ve her üçü aynı maksada çalışıyorlardı. Ethem Bey, hastalık bahanesiyle burada bulunduğu bir sırada cephede bulunan biraderi Tevfik Bey, hiç mânası olmıyan bir takım esbabı zahiriye ile Hükûmet ve ordunun icraatına itiraz etmeğe başladı ve bu itirazlarını Büyük Millet Meclisinin tatbik olunmamasına kadar ilerletti Misâl olarak hatırıma gelen bir kaç şeyi söyliyeceğim. Meselâ: casuslar Büyük Millet Meclisinin koyduğu kanun gereğince İstiklâl Mahkemelerine verilir. Kaçaklar da İstiklâl Mahkemelerine verilirler. Halbuki «Seyyar kuvvet» lerin başında bulunan Tevfik Bey, her iki meseleyi doğrudan doğruya kendisi hallediyordu. Yani filan adam casustur diye Tevfik Bey tarafından derhal idam olunur yahut kaçmaya sebep olmuştur diye Tevfik Bey veyahut Ethem Bey tarafından idam olunuyordu. Halbuki her idam olunan, casus veyahut kaçmaya sebep olmuş değildir. Bunlar kendi nüfuzlarını, tehditlerini yerine getirme ve yaymak için böyle terör yapıyorlardı. Garp ordusu kumandanı bütün kumandanlara olduğu gibi bunlara da yapmış olduğu bir tamimde, bir tebliğde bunu menetmişti. Onlar buna itiraz ettiler ve bu itirazlarında haksız olduklarını basit bir mükâleme neticesinde kendileri dahi itiraf eetiler. Meselâ Simav ve havalisinden düşman çekildikten sonra hükûmet memurları bulunmadığından halkın ahvali karışık bir halde bulunuyordu. Merkezî hükûmet, ica-

beden memurlarını, jandarma ve polis tayin edip gönderinceye kadar orada sırf halka bir idarî merci olmak üzere, Garp ordusu kumandanı oraya bir bölge kumandanı tayin etti ve oraya yeter sayıda jandarma ve kuvvet gönderdi. Buna da itiraz ettiler. Garp ordusunun böyle bir tedbiri tatbik etmekten diğer bir düşünce ve amacı da vardı. O da şu idi: Yunanlılar çekildikçe derhal «Birinci seyyar kuvvetler» e bağlı olan müfrezeler oralara gider, halkı soyar veya asker yapacağız diye icabedenleri alır ve bir kısmını «Siz Yunanlılarla beraber hareket ettiniz» diye öldürü. Böylece bir takım sonu gelmez saldırganlıklarda bulunuyorlardı. Bunun neticesi olarak, hiyanet neticesi olarak, ya Yunanlılara kendilerini yalnız bırakmamaları için rica ediyorlardı veyahut Yunanlılarla beraber kaçıyorlardı veyahut da bu gelen gayri muntazam şâki kuvvetlere karşı silâh kullanarak cephe kurmağa mecbur kalıyorlardı. İşte Garp Ordusu Kumandanı, bu zavallı Müslüman halkın kalbini tatmin etmek, hayat ve menfaatlerini korumak ve düşmanla birlikte kendilerini yürümekten men için biricik tedbir olmak üzere Simav ve havalisine sırf halka bir müracaat yeri olmak üzere böyle bir heyet göndermişti. Tevfik Bey bunu da istemedi, gönderilen bölge kumandanlığını yanındaki jandarmasiyle birlikte oradan geri çevirdi. Bu tarzdaki muhalefetlerini bir gün o dereceye getirdi ki «Ben Garp Ordusu tanımam.» dedi. Yani düşman karşısında silâhlı kuvvetlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Garp Ordusu kumandanına isyan ediyordu. Bu vaka Meclis başkanlığına verilmişti. Ben bunun barışçı bir yoldan hallolunmasını pek çok arzu ediyordum. Bunun için mesleyi resmen vekiller heyetine ve yüksek heyetinize getirmeden önce bizzat halledebileceğimi sanarak teşebbüs etmiştim. Ve burada bulunan Ethem ve Reşit Beyi alarak cepheye gittim. Oradaki kumandanlarla görüştüm, tartışma konusu olan sebepler o kadar basit, o kadar mânasız idi ki; hakikaten ne Reşit Beyce, ne Ethem Beyce ne de bu işlerle temasta bulunan ve ilgili olan arkadaşlarca

önemli görülmedi. Garp Ordusu Kumandanının bu görüş noktasından yaptığı bildirilerinin her hangi bir kumandan tarafından reddedilmiş olmasını makul bulmadılar. Böyle bir mesele adeta vehimden ibaret gibi kaldı. Ama bu esasın çürük olduğunu görünce ikinci bir esasa geçtiler. Dediler ki: biz, filân falân kumandanları istemeyiz onlar yapamazlar. İstemedikleri kumandanların hepsi göz önüne alınırsa adeta Garp Ordusunda hiç bir kumandan kalmıyordu. Bütün Garp Ordusunu bunlara emrine tâbi kılmak gerekiyordu. Halbuki reddettikleri kumandanların her biri ayrı ayrı fazilet ve kıymet sahibi insanlardır. Bu hususta dahi iddialarının makûl olmadığını görünce ölçüyü biraz değiştirdiler ve dediler ki yalnız filân kumandanı istemeyiz. Meselâ Refet Beyi istemeyiz dediler. Niçin Refet Beyi istemiyorsunuz dedik. Emniyetim yok diye cevap verdi. Biz bu emniyetsizliği Refet Beyin meziyetlerinin noksan olduğunu sanmalarından çıktığını düşünerek bunun böyle olmadığını söyledik. Refet Beyin gayet değerli gayet düşünceli gayet cesur ve tecrübeli bir kumandan olduğunu kendisine söylediğim zaman, böyle faziletlerin herkesten ziyade Refet Beyde mevcut olduğunu ve buna herkesten ziyade kanaatleri olduğunu beyan ettikten sonra, şahsen kendisine güvenmediklerini bildirerek Rafet Beyin oradan kalkmasını ve onunla birliktle Karahisar'da bulunan kolordu kumandanı Fahrettin Beyin de kalkmasını arzu ediyorlardı. Fakat böyle her an başka bir safhada, başka bir renkte, başka bir maksatta kendini gösteren mesele tabiidir ki bizim dikkat nazarımızı çekmişti. Bunun için hükûmet de bu işi bütün vasıtaları ile araştırmaya ve derinleştirmeye koyuldu. Bu eshada gördük ki, bunlar, meselâ Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe vesaire gibi, ne kadar böyle kimseler varsa bunların hepsini gizli mektuplar şifreli mektuplarla hususî adamlarla hükûmet aleyhine kendisiyle beraberliğe teşvik ediyordu. Hükûmet bir taraftan bunlara nasihat etmek suretiyle akıl ve mantık dairesine çekmeğe çalıştığı sırada tabiidir

ki diğer taraftan da bunların fenalıklarının memlekete yayılmamasına çalışıyordu, bunun için gerekli tedbirleri alıyordu. Bu adamlar baktılar ki bu tedbirlerinde bu teşebbüslerinde de muvaffak olamıyorlar o zaman noktai nazarlarını değiştirdiler. Değiştirdikleri noktai nazar şimdi arzedeciğim gibi bir zihniyete dayanıyordu. Bu zihniyet doğrudan doğruya Reşit Beyin ağzından çıkmış benim ve yüksek meclisinizde bulunan bir çok kimselerin huzurlarında söylenmiştir. Bu adamlar demişlerdir ki bizim için hayatımız haysiyetimiz bizim menfaatlerimiz bu milletin bu vatanın hayat ve menfaatlerinden yüksektir. Biz İran'da da, Turanda'da da kendimize yarıyacak bir yer buluruz. Ve yine bu adamlar demişlerdir ki «Biz İzmir havalisinde geniş arazi ve çiftliklere ve servete malikiz. Size katılmakla büyük işler ve fedakârlıklar yaptık. Biz, Yunanlılarla beraber kalabilirdik, Venizelos'la ben, diz dize oturabilirdim.» Bundan dolayıdır ki birinci hayale, birinci gayeye ulaşamıyacaklarını gördükten sonra ikinci bir menfaat noktasını elde etmeğe teşebbüs etmişlerdir. Bunun için baş vurdukları hareket tarzları şunlardır: Önce Bolşevikleri kandırmak, komünist renk ve şekil ve kılığında görünmek, onları aldatmak, Bolşeviklere, bu memleket içinde bir ayaklanma, derhal bir ihtilâl yapmak imkânı olduğu kanaatini verdirmek istediler. Bunun için gönderdikleri özel memurlarla burada beyannâme yazdılar. Önce Eskişehir'de bulunan işçileri isyan ettirmek istiyorlardı. O ameleye hitaben bir beyannâme yazdılar, bastılar, oraya götürüp dağıtacaklardı. Ama yapamadılar. Bunların bu hareketi evvelce biliniyor idiyse de iş başında görelim dedik. Fakat diğer taraftan Bolşevikler de bu adamların böyle mesleksik ve mezhepsiz olduklarını anlamışlardır. Bundan dolayı kendilerine hiyanete daha uygun olan bir çevre bir temas noktası aradılar ve onun için Yunanlılarla dostluk imkânları araştırdılar. Böylece Bolşeviklerle, Yunanlılarla ve aynı zamanda İstanbul'la ve aynı zamanda İngilizlerle böyle muhtelif kisveler altında muhtelif siyasetler düzdüler.

Hangi siyaset kendi emellerine, menfaatlerine, hiyanetlerine uygun gelirse derhal oraya baş vurmak için hazır bulunuyorlardı. Bir taraftan da milletin ve bilhassa ordunun birlik ve disiplinini bozmak için teşebbüslerde bulunuyorlardı. Orduya sağlepçi kıyafetinde bir takım adamlar soktular, bunlar askere diyeceklerdi ki: derhal subaylarınızı öldürünüz, memleketlerinize gidiniz, böyle bir şeye lüzum yoktur. Diğer taraftan da bütün subayların kendileri ile beraber bulunmaları için ayrı ayrı propaganda yapmışlardır. Diğer bir istikâmetteki teşebbüsleri de, bütün millet nazarında Büyük Millet Meclisi'nin sayın üyelerini lekelemek, B.M.M. nin itibar ve haysiyetini eksiltmek idi. İçe ve dışa karşı bütün teşebbüsler sırasında Hükûmet tedbirlerini almakla beraber, arzettiğim gibi, bu adamları mümkün olduğu kadar ıslâh etmeğe çalıştı.

En son olmak üzere gerek yüksek heyetinizden ve gerek onlara emniyet verebilecek değerli ve faziletli arkadaşlarımızdan birkaçı ta oraya kadar gittiler. Kendilerine gereken nasihatlerde bulundular. Fakat bu da tesirli olmadı. Ve belki bu arkadaşları kandırmak için birçok yalanlar söylemişlerdir. Çünkü bu arkadaşlarla orada fikir alışverişi ettikleri sırada, Hükûmetin kendi emirlerine vermiş olduğu bir piyâde alayının, 159. ncu alayının subaylarının hepsini tevkif etmişlerdi. Erlerine de birer vesika verdiler ve bu vesikalar üzerinde «Artık savaş bitmiştir, hepimiz Padişahın emirlerine itaat edeceğiz. Haydi memleketlerinize gidiniz ve bunu herkese yayınız.» diye terhis etmişler ve ellerinden silâhlarını alarak sıradan, buradan topladıkları adamlara ve ondan sonra da Yunanlılara verdiler. Heyetin daha oralarda bulunduğu sıralarda, doğrudan doğruya Meclis Başkanlığına yazdıkları bir telgraf, daha doğrusu bir protestonâme diyelim gelmişti. Bu protestonâme ile doğrudan doğruya yüksek Meclisinizin meşruluğuna, varlığına tecavüz ve taaruz etmişlerdi. Bütün mânasiyle isyan etmişlerdi.

Bütün milletin ve memleketin kutlu menfaatlerini tah-

kir etmekten, bu adamlar yüksek meclisinize karşı hiçbir alçak insanın ağzına alamıyacağı edepsizce tahkirlere kalkıştıklarından, vatan savunması için sınırlarda, cephelerde duran askerlerimize silâhlarını çevirmekten utanmadıkları halde, yine yüksek meclisiniz bunların lehinde bulunmak istediniz ve en son kabul etmiş olduğunuz karar, bu adamların sığınmaları hâlinde hayatlarına dokunulmıyacağı ve işlemiş oldukları alçakça suçlarından dolayı haklarında çıkması gereken kanun hükmünün benim vasıtamla affedileceği vaadinin kendilerine bildirilmesinden ibaretti. Efendiler! Yüksek hey'etinizin bu emrini harfiyyen yerine getirdim. Bu emir Garp Ordusu Kumandanı İsmet Bey tarafından aynen bunlara bildirilmiştir. İsmet Bey, her insana nasib olmayacak bir büyüklüğü de kendiliğinden göstermiştir. Bu adamların kafasını on kere parçalamak için sayısız fırsatlara mâlik iken, pek kuvvetli kıtalar elinde iken ve bütün duruma hâkim iken, vurmamıştır. Vuracağı zaman demiştir ki... (halâ meclisinizin kararlarına uygun hareket etmekle pek büyük bir sevap işlemiştir (doğrudur sesleri). İsmet Bey bunlara demiştir ki: «İşte, Büyük Millet Meclisinin size olan en büyük lûtuf ve bağışı; bunu size resmen bildiriyorum. Ama hususî olarak kendiliğimden de diyorum ki: Yaptığınız hiyanet cinâyet ve alçaklıktır. Güvenecek hiç bir şeyiniz yoktur, yanınızdaki kuvvetleri pek mübalâğalı olarak söylüyorsunuz. Ben, onu üç misli sayarak tedbirlerimi almışımdır. Bundan dolayı Büyük Millet Meclisinin emrine itaat ediniz.»

Bu adamlar ona da itaat etmemişlerdir. İşte ondan sonra ordu kumandanı, kıtalarını bunların bulunduğu istikamete yöneltmiştir. Halbuki bunlar daha önce Yunanlılarla birleşmişlerdir ve bütün safhalar gösteriyor ki, bu birleşmelerini fiilen açığa vurmak için bahane araştırıyorlardı. Ordu, Gediz istikametine yönelince, bunların yanlarında bulunan ve büyük kısmı zorla tutulabilen insanlar derhal durumu anladılar ve kısım kısım ayrıldılar. Bu ayrılanların bir kısmı ordu-

ya katılmıştır, Bir kısmı da, katılmak üzere bulunmuştur. Ethem, Tevfi kve Reşit eyler, doğrudan doğruya yanlarında kalan kuvvetlerle —en son durumlarında 300 kişi kadar görülmüştür— kayıtsız şartsız Yunanlıların emirlerine girmişlerdir (kahrolsun, lânet olsun sesleri). Yunanlılara, bunlar hiç şüphe yok ki, bir çok esrar ifşâ etmişlerdir. Yalnız bu adamlar, tabiîdir ki, ne ordumuzu bilirler ve ne de ordumuzun kahramanlığını lüzumu gibi takdir edebilirler. Onların esrar diye açıkladıkları şeylerin hüküm ve tesiri yoktur. Fakat herhalde mübalâğalı bir surette vermiş oldukları bilgiler, Yunan ordusunu ve İngilizleri fevkalâde heveslendirmiştir. Bunun sonucu olarak iki gün önce Yunan ordusu bütün Garp cephesinin her noktasında, kendi safları arasında Ethem Bey dahil olduğu halde, taarruza geçmişlerdir. (Allah kahretsin sesleri).

İşte Ethem, Tevfik ve Reşit Beylerin bu haince hareketlerini fiilen ortaya koyduktan sonra, tabiî haklarında verilecek olan hüküm pek açıktır. Tabiîdir ki, o dakikadan başlıyarak, bunlar bizim için hiçbir üstün ve seçkin sıfatı taşıyamazlar. Ancak henüz Büyük Millet Meclisi üyesi sıfatını taşımakta bulunan Reşit Bey hakkında da «hâin» sıfatını kullanmak mecburiyetindeyim. Yüksek hey'etinize saygımdan, bunu söyliyebilmek için, Reşit Beyin üyelikten düşürülmesine oy vermenizi dilerim (kabul, oya koyulsun sesleri).

Reis — Millet ve memleket menfaatleri aleyhine silâh kullanarak düşmanlarla işbirliği eden Saruhan Milletvekili Reşit Beyin üyelikten ihracını kabul buyuranlar el kaldırsın... Çoğunlukla kabul edilmiştir (alkışlar).

Mustafa Kemal Paşa devamla — Böylece, efendiler, artık Ethem, Tevfik ve Reşit meselesi kalmamıştır. Yanlarındaki namuslu kuvvetler ayrılmışlar ve orduya katılmışlardır. Ve kendileri de ne kadar âciz, nâciz olduklarını anlamışlardır. En son kendilerine lâyık olan mevkii de ancak Rum harp safhaları arasında bulabilmişlerdir. Şimdi karşınızda bir Yunan mese-

lesi vardır. Bu münasebetle belki gerekirse Millî Savunma Bakanı Paşa hazretleri de, durum geliştikçe, gerekli açıklamalarda bulunurdu. Ben yalnız ufak bir hulâsa yaptım demişti. Bu iki konuşma Nazım, Salik Hacıoğlu ve Halk iştirakiyün Fırkası'nın iç yüzünü aydınlatmış bulunmaktadır.

Y. N. ROZALİYEV'E YANITLARIM

Mustafa Suphi kavgası ve düşünceleri kitabının yazarı Sovyet bilimadamı Y. N. Rozaliyev'in yazılarından Mustafa Suphi ve T. K. P. kuruluşu ve mücadelesini ilgilendiren parçaları kitabıma almıştım şimdi karşılıklarını sıralıyorum.

Bir Sovyet yazarı olduğu için kitaptaki yazıları dikkatle okudum fakat karanlık bir perde arkasında kalan o dönemi sayın Rozaliyevin dahi aydınlatamadığını gördüm. Mustafa Suphi'nin T.K.P. kurucu komitesinden öldürüldüğü tarihe kadar geçenleri bir bir anlatarak karanlık perdeyi açacağını beklerken bunlara aydınlık vermediği gibi araştırıcılara ve devrimcilere hakaret edici uydurmalar da ortaya atmıştır. T.K.P. kuruluşu ve Mücadelesi tarihi anılarımı 1. kitabımın 56 sayfasından 87 sayfasına kadar verdiklerime bu Rozaliyefin verdikleri genel havası uymakta isede, Hayretle okuduğum bir çok kısımları vardır ki, bu geçmişin tarihini okuyanların yanılmaları için bir tarihçi olarak bunları ele alıp doğrultmak gereğini duydum.

Sayın Rozaliyev Sovyet bilim adamıdır, Rusyada olmuş bu olayları en doğru bir şekilde tespit edip yazması gerekirken paçal yazısına ayrılık verememiş ve şu soruları aydınlatamamıştır.

1) Biyografisi'ni, övgülerini sıraladığı Mustafa Suphi'nin Rusya'da nerelerde yatıp kalktığı, kimlerle arkadaşlık ettiği, Ona Marksist, Leninist ve komünist bilgiyi kimlerin öğrettiği, Bolşevik ve Komünist partisine kaydının ve teskiyesinin kim tarafından yapıldığını aydınlatacak hiç bir bilgi ver-

memiştir. Oysa bir sovyet bilim adamının bunları yazması gerekirdi.

2) Moskova'da Mustafa Suphi Sekreterliğinde T. K. P. Kurucu komitesi ve Bürosu vardı. Bu büro hakkında açık bilgi verilmemekte ve bu büro **«Doğu halkları komünist örgütleri merkezi bürosu»** şeklinde gösterilmektedir. Oysa Doğulu milletlerin ayrı ayrı büroları vardı. Bunlara da açıklık verilmemiştir, sadece Kitabın 11 sayfasında: **Suphi, 1918 Temmuzunda Moskova'da toplanan Türk Sol Sosyalistleri İlk Kurultayı'nın da örgütçüsü ve yöneticisidir. Bu kurultayda tek bir örgüt olarak birleşen kümeler, gelecekteki Türk Komünist Partisi'nin kurucu üyelerinden biri olacaktır. Suphi, bu birleşik sosyalist örgütün başkanı seçilmişti.** şeklinde yazılmıştır.

3) Yeni dünya gazetesi, muhtelif yerlerde ve örneğin Bakü'de, Kırımda, yayınlar yapmıştır. Mustafa Suphi'nin bu işleri yürüten kadrosu ve arkadaşlarını açıklayan hiç bir bilgi verilmemiştir. Kitabın sayfa 19 un sonunda. **Baku'ya gelir gelmez Mustafa Suphi kendisini, birleşik bir Türkiye Komünist Partisi kurma görevine adadı. Bu amaçla, Yeni Dünya Gazetesi'ni Baku'da yayınlamağa başladı, İstanbul ve Anadolu komünistleri arasındaki bağı pekiştirdi,** demekte fakat kimlerle bu işi yaptığı bildirilmemektedir.

4) Sovyetler Birliği tarafından tertiplenen Şark Milletleri Kurultayı, başka şey. T.K.P.'nin I kongresi için Türkiye'nin bir çok bölgelerinden gelen partizan grupların delegeleriyle toplanan ve Kızıl Ordu salonunda yapılan 1. T.K.P. kongresi toplantısı başka şeydir, bunların karıştırılmaması gerekirken, Sovyet bilim adamı diye isimlendirilen, Y. N. Rozaliyev'in bunları ayırt etmemesi hayret vericidir. **Kalabalık erkânıyle Enver Paşa, İbrahim Talû başkanlığında Ankara Hükûmetini temsil eden 5 kişilik heyet ve 2000 kişiye yakın muhtelif milletlere mensup kişiler T.K.P. kongresine mi gelmiştir.**

T.K.P. Kongresini yaptıktan sonra gizlide kalsaydı Sayın Rozaliyev gibi Sovyet yazarları ayırmakta zahmet çekerlerdi,

oysa kongreden sonra Yeni Dünya Gazetesinde kongrenin yapıldığı ve Komintern'e kaydını yaptırdığını ve İlk hedefi Türkiye'ye parti merkezinin geçirilmesi, mücadelesinin devamı Türk inkılâpçıları yanında yapılması olduğunu bir çok yayınlarında duyurmuştu. Partinin hedefleri, parti tüzüğü de yayınlanmıştı. TKP kurucu komitesi, kongreye iştirak edenlerle, iştirak eden delegelerin temsil ettiklerini bildirdikleri kimselerin adları dahi kongre zabitlerinde yazılıdır. Rozaliyev'rin kitabında yaptığı kongreye iştirak edenlerin 74 olduğunu bunlardan 51 adedi Türkiye'nin muhtelif bölgelerinden geldiklerinden 23 kişinin Mustafa Suphi'nin arkadaşları olduğu açık olarak ortadayken bunların hiç birinin ismi yazılmamıştır.

I inci kitabımın 71 - 78. sayfaları Ali Rıza Keskin tarafından T.K.P. kuruluşu teferruatlı bir şekilde anlatılmıştır.

5) Mustafa Suphi ve Arkadaşlarının öldürülmeleri araştırılmalarında, bugüne kadar denizde öldürüldüğü bilindiği halde, bir tek cesedin görülmediği, izine raslanmadığı ve gömüldükleri yerler bilinmediği, bulunulamadığı ve bu öldürülen kimselerin Karadenizli ve o sahil köy ve kasabalara ait ailelerden oluştuğu. Bu aileler ise bunları ta Karsa gelişlerinden beri izlediklerini ve Trabzon'da Motora bindirildikten sonra bir daha bulamadıkları, haber alamadıkları ve aramaya devam ettikleri, halde. Sayın Y. N. Rozaliyev, kitabının 25 sayfasında, çok şaşırtıcı,**devrimci Karadeniz ailelerine hakaret edici** UYDURMAbir yazı yazmıştır. **«Komünist kümenin Anadoluya gelişinin doğuracağı sonuçlar Ankara Hükûmetini telaşa düşürdü.» Doğu ordusu Komutanı «Kazım Karabekir'e «Suphi'nin Ankara'ya bırakılmaması ve duruma göre davranılması» emri verildi. Azgın gerici Karabekir, amirlerinin gösterdiği hedefi çok iyi anladı. Türk komünistlerinin yoluna akla gelebilecek her türlü engel çıkarıldı, fakat Suphi ve arkadaşları yollarına devam ettiler, 28 Ocak 1921 akşamı Trabzın'a vardılar. Jandarmalar onları bekliyordu. Türk komünistlerinin silâhları alındı, elleri kelepçelendi ve dövüldüler. Da-**

ha sonra, önceden hazırlanmış bir motorlu sandala bindirilerek ve sandal hemen açıldı. Az sonra kiralık katillerle dolu bir başka sandal, denize açıldı. Mustafa Suphi ve kavga arkadaşları, süngülenerek denize atıldılar. Bunu limana dönen sandalların tayfaları anlattılar. Yerli halk, karaya vuran parçalanmış cesetleri gördü. diye yazmaktadır. Bir balık leşi olsa dahi herkes seyre koşardı. 19 kişinin insan leşine kimse koşmaz. Hükûmet alakasız kalır gömüldükleri yer bilinmez, olmaz böyle şey. Mustafa Suphi Lenin'in sözlerini, Mustafa Kemal'in durumunu iyi biliyordu. Kâzım Karabekir Paşanın Enver Paşa ile alâkasını da biliyordu. Bunun için Türkiye'ye ayak basar basmaz Milli mücadeleyi takviye edeceğiz gayemiz Mustafa Kemal'e iştirak ve mücadelesini takviye etmektir demişti.

Kitap 1974 yılı Temmuz ayında yazılmış olduğu yazılıdır ve tarihsel belgeler Dizi : I. denilmektedir. **Bu birinci belgede bu kadar yalan söyleyen bir yazar bari yalanını doğrulatmak için cesetlerin gömüldüğü yerleri ve katilleri açıklasın da tarih araştırıcılarını büyük bir yükten kurtarsın.**

Rozaliyev yazılarında da, Çetin Savaş Bröşüründe de ve diğer bir çok yazılanlarda da meseleler karıştırılmakta, yuvarlak sözlerle yaldızlanmakta ve gerçeğe inilmemekte uydurma sözler söylenmektedir.

Kâzım Karabekir o dönemde ikili kart oynuyordu. Bir yü zü, Mustafa Kemal Paşa'yı tutuklama emrini aldığı sadrazam'a göz kırparken, yakın dostu ve amiri durumunda olan ve kafkaslarda Milli inkılâp harekâtının bozguna uğramasını bekleyen Enver Paşa ile de anlaşmıştı. Kartın diğer yüzü ise önleyemedikleri Halk hareketinin başına geçen Mustafa Kemal'e güler yüz gösteriliyordu. Mustafa Suphi ve arkadaşları öldürüldükten sonra, Kâzım Karabekir Mustafa Kemal'den yüz bulmamış fakat İsmet Paşa ile iyi anlaşmakta olduğu bilinen şeylerdendir. Bu dostlukları Mustafa Suphi öl-

dürüldükten sonra o kadar ileri gitmiş ki İstiklâl Mahkemesi tarafından tutuklanan Kazım Karabekir paşayı, Baş Bakanlık forsuna güvenerek, daha doğrusu Mustafa Kemal ve Özel Kanun'u dinlemeyerek bizzat gidip ceza evinden İsmet paşa çıkarmıştır. Bu olay'ın de geçmiş tarih içinde perdesi kaldırılmış değildir.

6 — ATILIM DERGİSİ'NE YANITLARIM

Yurt dışında yayınlanan Atılım isminde bir dergi vardır. Bu derginin I Haziran 1976 tarihli sayısını bularak okudum. Dergi Türkiye'deki bütün siyasi örgütlere çatmakta, TKP ismini kullanarak bu örgütlere ağzına gelen küfürleri savurmaktadır. Bu dergi yayınladığım kitabımda ki T.K.P. kurucularından Ali Rıza Keskin ve Mustafa Börklüce isimlerine takılmakta ve bunlara dil uzatırken de beni yalancılıkla suçlamaktadır. TKP ismi kullanılarak bana iftira edildiği için bu yazıyı aynen kitabıma aldım ve bu yayını yayanlarla hesaplaşmayı da zorunlu buluyorum. Ancak bunlarla hesaplaşmaya girmeden önce Benim biyografimi okuyucularımın öğrenmesi için yayınlıyorum:

İBRAHİM TOPÇUOĞLU'NUN BİYOGRAFİ'Sİ

Ben İbrahim Topçuoğlu, Yontma taş devri ünlü yapıcı ustası Halit ustanın torunu, Ekmek fırını usta pişiricisi ve hamurkarlarından Ali Ustanın oğluyum ve 69 yaşındayım. 1917 yılı başında Rusya'da Stavropol şehrinde, Ağabeyim Osman, Kardeşim Safiye ve ben, Bolşevik devrimcileri tarafından yatılı okula verilerek Yüksek tahsillerimizi yapıp bitirinceye kadar Sovyetler birliğinde kaldık. T.K.P. kurucuları arasında olan Ağabeyim Osman'ın ve 1932 yılı T.K.P. üçüncü Kongresinde Merkez komitesi Asil üyesi olan kardeşim Safiye'nin biyografi'leri kitabımda yazılıdır.

Soyumuz Kafkasya'da Lazika diye anılan Sohum ile Tu-

apse Bölge'sinde yaşayan Mergel Lazları soyundan dır. Karadeniz sahillerimiz Gürcü ve Lazlar karışımı idaresindeyken ve Trabzon'a kadar olan kısmı BATUM merkezine bağlı bulunduğu tarihlerde, Lazlardan Topçuoğlu soy adlı 5 kardeş, Çoruh nehrini geçerek sahil boyu at koşturmuş ve O zaman bir balıkçı köyü olan Rize'ye kadar uzanmışlardı. Yollarında en uygun ve ortalama yerde olan ve ismi Atsina olan (Sonradan Pontus Rumları tarafından (ATİNA) ya çevrilip Osmanlı işkalinde dahi Atina olarak kalmış ve Türkiye Cumhuriyeti idaresinde iken 1928 yılında (PAZAR) İsmi takılan, yere gelmişler ve Pazar deresi boyu derinliğinde yürüyerek Zuha denilen yere kadar uzanmışlardı. Geçtikleri bu yerleri böylece gözden geçirdikten sonra, Bu beş kardeşten SÜLEYMAN isimli olan, BAŞKÖY denilen yerde kalmayı. HÜRŞİT isminde olan, APSOY denilen yerde. İSMAİL isminde olan, KUZİKA denilen yerde, YAKUP isminde olan, HOPA denilen yerde, DURSUN ALİ isminde olan beşinci kardeş te ARHAVİ denilen yerlere dağılmış ve yerleşmişlerdi. Laz sayılıp Topçuoğlu soyadını taşıyanlar nerede olurlarsa olsunlar bu 5 kardeş'ten Üremedirler. Nitekim İsmail'in büyük oğlu olan Halit'in torunları olan biz kardeşler Sovyetlerde de Topçuoğul'larından Osman, İbrahim, Safiye diye yazılıyız. Yalanlamak olanaksız'dır. 1927 yılında Türkiye'ye gelip İzmir şehrinde yerleştim. Tahsil mesleğim olan elektrikçiliğe başladım ve okul sıralarında, ağbeyimin sağlığı ve sonrasında tanıştığım devrimcilere katıldım. 1929 tevkifatı sırasında zorlandım sorgudan geçtim, tutuklanmadım. Türkiye'de ilk Sendika Sarı Kışlada 1932 olarak yayınladığım kitabımdaki Sendikalist hareketi, Kardeşim Safiye'nin de iştirakiyle ve devrimci işçi kardeşlerimizle birlikte hazırladık fakat yapılan provokasyonla Resmi başvuruyu yapamadan tutuklandık. Sendikal örgütümüz, Kökü dışarda Komünist teşkilâtı kabul edilerek önce Askeri Mahkemede, sonra da Sivil Adliye Mahkemelerinde yargılandım. Tutuklamalar sırasında kardeşim Safiye Moskova'ya kaçarak kurtul-

du. Ben ve Eşim Melek mahkûm olduk. Karar 4 sene hapis, 4 sene sürgün, 4 sene Amme hizmetlerinden mahrumiyet olarak okunmuştu. O dönemde böyle ağır cezanın verilmesinin «Sendika» kurmak isteğini kırmak ve İşçilere gözdağı vermek manasında olduğunda hukukçular yargı birliğine varmışlardı.

Devrimci mücahitlerin bildiği gibi devamlı takip altında kaldım, iş yapmam baltalandı, yaşantıma herzaman zehir katma metodu uygulandı. Nihayet dış etkilerle Demokratik bir düzen kurulması dönemine geçildi ve Tüm devrimci arkadaşlar 1946 yılında Legal Partiler kurarak illegali terk ettik. Şahlanan ve hızla gelişen Sendikalist kuruluşlar; Milli şef demokrasiden vaz geçerek ve kaldırılmamış olan 141 - 142 maddelere dayanarak kurduğumuz 2 sosyalist partisini kapattı ve beni de tutukladı. 1 yıl tutuklu kaldıktan sonra delil yetersizliğinden kurtuldum. Mahkum edilemeyen T.S.P. programiye 1 Eylül 1950 de İzmir ili merkezini kurdum. Bir taraftan terörist idarenin tazyiik, diğer taraftan Şefik Hüsnü'cü grubun tezviratı, yüzünden T.S.P. il şubesini ve merkezini kapattık.

Ya taksim, ya ölüm yaygaraları arasında 1958 yılında İzmir'de tutuklandım. 13 arkadaşla 2 sene tutuklu yargılanırken 27 Mayıs 1960 ihtilali patladı ve salıverildim, sonradan beraet ettik. Ben bütün bu maddî, manevî zorlamalara cesaretle göğüs gererek, mesleğim ve lisanım da olduğu halde yurt dışına kaçmadım. Devrimci mücadelemi yurt içinde kalarak ve İşçi Sınıfının davasını; onların arasında çalışarak, onlarla dertleşerek, onlarla birlikte hayat acısını çekerek yürüttüm ve kavgaya devam ettim, biyoğrafim budur.

Şimdi «Atılım»daki yazıya, onun yazarlarıyla ve «Bizim Radyo» da konuşanlara geliyorum. İsim yoktur. «TKP merkez komitesi organı» diye yazılmıştır. Merkez komitesi; bir partinin, legal de olsa, ilegal de olsa seçilmiş yürütme organıdır. Bir örgüt, programı gereğince vilayetlerde kurduğu şube-

lerin delegelerinin katılmasıyla kongre denilen toplantıyı yapar ve merkez komitesi ile genel sekreterini seçerse, o komiteye merkez komitesi denir. Türkiye'de partilerin, kongrelerini yapabilmek, genel sekreterleriyle merkez komitesini seçebilmek için en az 6 ilde şubeler açmış olması ve her il için 3 delege göndermesi (legalde de olsa, ilegalde de olsa) yürürlükte olan mecburiyetlerdir. u şekilde kongresini yaparak mer kez komitesi ve genel sekreterini seçemeyen bir örgüt ancak bir kurucu komitesi olarak kalır. Ve TürkiyeTKP'si namına söz edemez.

Türkiye'de T.K.P. 1932 yılında 3. ve son kongresini yapmış ve ondan sonra devrimciler arasında bozgunculuk başlamıştır. Dr. Şefik Hüsnü tarafından 1946 yılında teklif edilen barış kabul edilerek T.S.P. kurulmuş, fakat bozgunculaın teysirinde kalan Şefik Hüsnü, 2. partiyi kurarak birleşik kadroyu paçalayınca legal ve ilegal yine ikiye bölündü ve böylece biri Mustafa Suphi'ci, diğeri Şefik Hüsnü'cü olarak çalışmasına devam etti. Bunlar hakkında kitabımda geniş aydınlatma vardır.

«Bizim Radyoda» «Atılım» dergisinde ve **«Çetin Savaş»** Bröşüründe bol, bol T.K.P. namına demeç'ler veren, yayınlar yapan kimseler, bu gruplardan hangisine bağlıdır ve hangisinin desteğini almıştır ki; T.K.P. Merkez Komitesi ve Genel Sekreteri olmuşlardır. Türkiye'de hatasıyla, sevabıyla 57 yıllık geçmişi olan bu iki örgüt dışında, Atataürk'ün kurduğu resmi Komünist Partisi bile idareyi ele allıp boy gösteremedi ve dağılıp gitti. Bu T.K.P. ise dışarda beslenip ve bol keseden bahşiş dağıtarak devrimcilerin kanı, canı pahasına yaptıklarına sahip çıkıyor ve tüm eylemler onun direktifi ile yapılıyormuş gibi bir de demeçler vererek iç mücadele havasını bozuyor. Dr. Şefik Hüsnü'ye alabildiğine küfrederek silip atmakta, Mustafa Suphi'ye yaltaklanmakta, devrime faydasından fazla zararı olan Salih Hacioğlu'nu öne sürerek kendine tutunacak bir yer aramaktadır. Salih Hacioğlu kadro-

su, parti direktifini dinlemeyerek yaptığı hareketlerle Mustafa Suphi'yi korumadı, paşaların eline düşürdü, ben varım dedi, kendini Mustafa Suphi'nin yerine geçirmeye, hesapsız kongreler yapmaya, paşalara karşı koymağa kalktı ve 1923 yılı tevkifatıyle üç beş kişilik kadrosunu da dağıttı ve tek başına kaldı.

Salih Hacioğlu'na sorulan geçmiş hesapları de 1925 yılı kongresinde veremeyerek Şefik Hüsnü'ye yüklemeye çalıştı, inandırıcı olmamakla beraber 1928 tutuklanmasına kadar Türkiye'de kaldı ve sonra Moskova'ya gitti. Orada da harici büro ile teması muhafaza etmekle beraber, 1937 de partinin yurda dönme çağrısına uymayarak Moskova'da kaldı.

Dönmeyenlerin sözünü etmiş iken şunu da belirteyim; **Reşat Fuat Baraner, karısını ve çocuğunu bırakarak** parti çağrısına uyarak yurda döndü de, **Laz İsmail Mara** neden dönmedi? Sorulmasının tam zamanıdır... Yıllarca aranıp bulunmadığı ve Nazım Hikmet'in dahi Sovyetler Birliğinde izini bulamadığı Laz İsmail, Zeki Baştımar öldükten sonra, evvelâ Predidyüm üyesi, sonra da Parti Genel Sekreteri olarak ve İ. Bilen ismiyle karşımıza çıkarıldı. Laz İsmail dahi olsa, bu mevkiye nasıl yükseldi. Onu kullananlar, onu Türkiye devrimcilerini temsil ediyor diye öne sürenler. Ona bu yetkiyi Türkiye'de hangi örgüt verdi diye Türkiye devrimcilerinden sordular mı?. Terörist iktidarların yıllar yılı ezdiği, yok etmeye çalıştığı devrimcilerden elbet biri çıkıp onlara cevap verecekti. Şuna buna inanarak Türkiye devrimcilerine dil uzatılmasına, (kitabımızda belgesi yazılı Moskova Radyosu Türkçe yayın servisine 1950 yılında yayınlanan **«Açık ihtar»** gibi) bugün de dün olduğu gibi Türkiye devrimcilerinin tahammülü yoktur. Nitekim İstanbul'da yayınlanmakta olan ve EP. nin sözcülüğünü yaptığı söylenen ve bilhassa Şefik Hüsnü'yü tutan **«Emekçi»** dergisinin 1976 Haziran ve Temmuz bir arada çıkmış sayısında bunlara esaslı bir cevap verilmesi,

devrimcilerin kızgınlığını gösteren bir belgedir... Ben kendi yönümden şunlara parmak basıyorum.

İ. Bilen, Lâz İsmail değildir, uydurulmuş bir kimsedir. Çünki Laz İsmail; Beni de, Kardeşim Safiyeyi de ve Ali Rıza'yi de iyi tanır ve bilirdi. Ali Rıza Keskin'in **Ali** sini kaldırarak **Rıza Keskin** kısmını alıp, TKP nin tarihinde, hele onun kurucuları arasında **Rıza Keskin** diye birisi yoktur. diye beni yalancılıkla suçlayan **«Atılım»** dergisinin bu sahteciliğini kabul etmeyecek kadar dürüst bir kimse olarak da tanınırdı. Ali Rıza ise, Sicilli bir komünist ve ayrıca İzmirde hem Askeri ve hem de Sivil Mahkemelerde muhakeme edilmiş, her iki mahkemede de 1 yıl ceza almış tanınmış bir kimsedir. Asıl yalancılık ve Kalpazanlık bunu inkar etmektir. Yine Laz İsmail, Kendisini **Moskova Harici bürosuna göndereen** üç kişilik komisyon azasından biri olan **Mustafa Börklüce** için sahte biyoğrafi yazılmasına da razı olmazdı. Kitabımın 46. sayfasında Nazım Hikmet'in Yaşamak güzel şey be kardeşim, kitabından aldığım ve (Bizim Hasan) ismi ile verdiği **«Mustafa Börklüce'nin temiz biyografisi»** kasitli olarak ve Nazım Hikmeti de yalanlamak suretiyle **«Atılım»** da ters yazılmasına razı olmazdı. Nazım Mustafanın çar ordusuna karşı çarpıştığını Atılım ise Sovyet ordusuna karşı çarpıştığını yazmaktadır. **Bunlara şu ihtarı yazmak yerinde olur.**

TKP. İsmini kullanarak tahrifatlar yapmak, yalanlar uydurmak, herkeze küfür etmek cesaretini; ancak, serbestçe at oynattıkları Sosyalist ülkel erin T.K.P. ye olan sempatilerini istismar ederek gösterebiliyorlar. Oralarda ötmek kolaydır. Sokaklarda, Fabrikalarda, Evlerde devrimciler kurşunlanırken, onların yanında savaşmak zordur. Siz onların yanına gelip savaşamazsınız, o yürek sizde olsaydı burada olurdunuz, Hazıra konma hayaliniz boştur, Türkiye'de ki devrimciler istismar edile edile hesap sormasını bilecek güce sahip olmuşlardır.

SAFİYE TOPÇUOĞLU BİYOGRAFİSİ

Sovyetler Birliği Stavropol Şehrinde yatılı okulda öğrenime başlamış ve yüksek öğrenimini de yaparak 1927 yılı sonunda Türkiye'ye dönmüştür. Safiye 1909 doğumludur. Okuduğu okulda Piyoner ve Konsomol olmuş, yurda geldikten sonra da devrimcilere katılarak siyasi ve sosyal savaşımlara başlamıştır. Kendisinden önce Sovyetlerden gelmiş olan ağabeyi İbrahim Topçuoğlu ve fırıncılık yapan babası Ali Topçuoğlu ile birlikte İzmir'e yerleşmiştir.

Safiye, genç, dinamik ve zeki bir kızdı, boş oturamazdı. Kendisine bir çevre, iş alanı yaratması gerekiyordu. Bu arada, İzmirÖğretmen Okulu'ndan ayrılmış ve Reji Sigara Fabrikası'nda sigara makinası ustası olan Melek ile (Melek ağabeyinin arkadaşı idi ve ilerde yengesi oldu) çabucak dostluk kurdu ve onun arkadaşlarından yararlanarak bir işçi kadınlar grubu oluşturdu.

O dönemde işçisi çok olan incir, üzüm ve tütün işletme mağazaları idi. Fakat bunların hepsi bir kaç ay işçi çalıştıran mevsimlik iş yerleri idi. Devletin sürekli işçi kullanan Reji Sigara Fabrikası, ayrıca Aydın kasaba demir yolları atölyeleri, liman ve tramvay işçileri işletmeleriyle iplik ve dokuma mensucat sanayi işletmeleri de vardı. Safiyenin yengesi Melek bu iş yerlerinin en büyüğü ve kuvvetlisi olan Reji Sigara Fabrikası'nda çalışmaktaydı. Kendisinin de esaslı bir yere girip çalışması gerekiyordu. Ogünkü şartlara göre en uygun yer İngiliz Amerikan karışımı «Glen Tabako» tütün işletmesinde karar kılındı ve Safiye Topçuoğlu 1928 se-

nesinde bu mağazaya kadınlar kısmı işçi günlük imalat tesbitçisi, ayakcı yazıcı olarak girdi.

Safiye işçi ile çabucak kaynaşmasını bildi ve sigara fabrikası incir, üzüm mağazaları ve mensucat işçileri kadınları arasında kısa bir zamanda bağlar kuruldu. Sosyal sorunlar konuşulmaya başlandı. Kapitalistlerin en ucuza çalıştırdıkları işçi kadınlar ve çocuklardı. Devletçe çıkarılmış iş kanunu ve buna benzer işçi sigarta kanun ve kurumları gibi şeyler yoktu. Erkek yalnız ağır işlere alınır diğer bütün işler kadınlara gördürülürdü. Kapitalist'çe yürütülen taktik şuydu: kadınlar saçı uzun aklı kısa yaratıklardır, bunun için onlardan ve onların direnişlerinden korkmaya gerek dahi görülmez. Bu durumu kesin olarak saptayan kadınlar komitesi, ilk direniş grevini 1929 yılının tütün imâlatı mevsiminin en şıkışık günlerinde uygulamayı karalaştırdılar. Bu grev İzmir'de «Glen-Tobako» Tütün mağazasında uygulandı. Pazartesi sabahı tam saat 10 da çalışma yerlerinde oturma grevine başlandı. Ayakta yapımı saptayan ayakçı kısımı ve başlarında Safiye Topçuoğlu vardı. Yaprak kısmında yerde oturan şişman bir kadının tuttuğu tahta parçası üzerine takılı kâğıtta; **Ücretlere yüzde on zam istiyoruz** yazısı vardı. Kâğıtta bu sözler hem yeni Türkçe ve hem de eski Türkçe yazılmıştı. Yeni Türkçeyi Safiye, eski Türkçeyi Melek yazmıştı. Bundan başka hiç bir şey yoktu ve kadınlardan hiç biri bir şey söylemiyor yalnız o levha ile Safiye'yi parmaklarıyle gösteriyorlardı.

BİYOGRAFİ İÇİNDE GREV AÇIKLAMASI

Patronlar şaşırmışlardı. Adeta bir dilsiz oyunu oynanıyordu. Önce aracılar, patron yanlı kimseler, eksperlerin yanında kadınlara bir sertlik göstermek istedilerse de bu kez erkek hamal işçiler kadınlara sataşmayı bir onur meselesi yaparak bu yardakçıların üzerine yürüyünce müdürler araya girmiş ve Safiye Topçuoğlu, Hatice ve Makbule ismindeki

sözcüleri müdiriyet yazıhanesine almışlar ve ne istediklerini sormuşlardı. İstek açıktı. Biz kadınlar erkek işçilere verdiğiniz ücretin çok altında ücret alıyoruz. Biz onlar gibi balyayı omuzlayıp taşıyamayız, ama onlar da bizim gibi oturup sabahtan akşama kadar yaprak ayıklaymazlar. Onlar kuvveti, bizler sabırı satıyoruz. Ücretimiz az bu istek çok basittir. Bunu kabul edin, hemen işbaşı yapalım. İşçilerin isteği budur. Hakkımız en az % 50 dir. Biz patrona, yaşantımızı incelemesi ve çok kazancından biraz bize aktarması için % 10 uyarı zammı teklifi yaptık demektedirler ve isteklerinden de dönmiyeceklerini bize kesin olarak söylediler denildi. Aynı yazıhaneye gelmiş başka firmalardan da kişiler vardı. Bunlar bir saatlik bir görüşme zamanı istediler ve tam saat 12.30 da Safiye Topçuoğlu ve arkadaşlarından kurulu 3 kişilik komiteyi yazıhaneye çağırarak **«İstek aynen kabul edildi. İşçilere söyleyin, velveleye vermeden işbaşı yapsınlar, söz veriyoruz»** dediler. Çok sessiz ve gösterişsiz geçen bu bir kaç saat susma grevinden sonra da gösteri yapılmamış ve hiçbir şey olmamış gibi işbaşı yapılmış ve işe devam edilmişti.

Bu olaydan sonra Safiye Topçuoğlu işçiler arasında geniş bir sevgi, yakınlık kazanmıştı. İşverenler arasında ise **«tehlikeli»** diye isim almıştı. Bundan sonraki çalışma, işçileri örgütlemek, sosyal hakların istenmesi direnişleri yapmak ve işçinin Halk Partisi tarafından zorlandığı dernekler kurmak değil, sendikalar kurulması şiarlarını atmak savaşımıydı. Kadın, erkek, kafa, kol işçi militanlar derleniyor uyandırılıyor ve uygulanan Halk Partisi proğramı hedef alınarak sosyal haklar isteniyordu.

Türkiye'de İlk Sendika adlı kitabımda genişçe açıkladığım sendikalist kuruluşun başında Safiye Topçuoğlu vardı. Kitapta açıklaması yapıldığı gibi bütün formaliteler hazırlanmış ve benim askerliği bitirmem bekleniyordu. Bu başvuruyu yaptıktan sonra resmen sendikanın kurulması kabul edilmediği taktirde işçiler gösteri, grev yapacak ve sendi-

kanın kurulmasına resmen izin verilmesi istenecekti. Bunu yasaklayan bir kanun da yoktu. Halk Partisi tüzüğünde de «Sendika» sözcüğü yazılı idi.

1932 KONGRESİNİN AÇIKLAMASI VE MOSKOVA'YA KAÇIŞ

Bu bekleme devresi arasında 1932 yılı TKP Kongresi hazırlanmış ve 1. kitabımın 138 - 139 sayfalarında yazılı kongre yapılmıştı. Safiye Topçuoğlu İzmir delegesi olarak katılmıştı ve Merkez Komitesi asil üyeliğine seçilmiş, ayrıca Yürütme Komitesinde de görev verilmişti.

Kitabımda yazıldığı gibi Yürütme Komitesi görev bölümü ve Vilayet Komitelerine yönerge toplantılarını Zeki Baştımar'ın evinde yaparken provakosyon yürütülmüş ve Safiye Remzi Sako ile İzmir'e giderken İzmir'de tutuklama yapılmış, bunu yolda haber alan Safiye Topçuoğlu, Remzi Sako ile birlikte Akhisarda trenden inmiş, saklanmış ve bir zaman sonra Moskova'daki harici büroya gitmişlerdi. Parti Merkezi'nin yurda dönüş çağrısı üzerine Moskova'dan 1936 yılında İstanbul'a gelmiş Rum okulu öğretmeni olan ve Caddebostan'da bir plaj evinde oturan Reşit Menteşeoğlu'nun plajında oturmaya başlamış ve oradan idare edilen

REŞİT MENTEŞEOĞLU İŞBİRLİĞİ

ve daha önce belirtildiği gibi Vilayet Komitelerine yönerge bildirileri bastırılıp dağıtılmış ve tutuklamalar olmuştur ancak yükü üzerine almış olan Remzi Sako 1 yıl ceza almıştı. Böylece Safiye Topçuoğlu hüküm giymekten kurtulmuştu. Aynı hareketin içinde olan arkadaşları Reşit Menteşeoğlu da hüküm giymemişti. Moskova'dan gelişlerinden sonra Safiye Topçuoğlu, Reşit Menteşoğlu'nun deniz vinde kalırken onunla evlenmiş ve uzun seneler beraber yaşamışlardı.

Bu yaşantı içinde devrimcilerden hiç ilgisini kesmeyen Safiye legale çıkış olan 1946 yılında T.S.P. sine militanlarını vermiş ve eşi Reşit Menteşoğlu'nu da partiye kaydettirerek, partiyi desteklemek ve öncülük etmek için «GERÇEK» gazetesini çıkarmıştır.

Eşi Reşit Menteşoğlu öldükten sonra bu ağır devrimci savaşımı içinde önce kalp krizi geçirmiş ve yıllarca bunun acısı içinde yaşarken 1975 yılı başındaReşit'ten sonra evlendiği devrimci eşi Medet Aslan da ölünce çok acı duymaya başlamşı ve 19/11/1975 tarihinde soldan inme felç olmuştu. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Kliniğine yatırıldı. 27. günü taburcu edilmek üzere iken Bulgar Hastahanesine kaldırıldı ve orada da uzun bir bakım gerekeceği sonucu görülmüş olduğundan İzmir'e bakılmak üzere getirildi ve bu acılar içinde bir zaman daha yaşayarak 21 Şubat günü öldü. 22 Şubat 1976 tarihinde cenazesi kardeş ve dostları tarafından Tepecik camiinden kaldırılarak babasının yanına sonsuz dinlenmeye bırakılan mücahit Safiye Topçuoğlu'nun bana aktardığı anılan çoktur. Bunlardan ilki, grev sonucu raporudur ki, bu raporu da kitabıma alıyorum.

Safiye Topçuoğlu'nun grev sonu raporu:

Glen Kampanyası tütüncü kadın işçilerin susma grevi zaferle sonuçlandıktan sonra Safiye Topçuoğlu şu raporu hazırlamıştı:

«Sınıf bilincine erme. Azınlığın çoğunluğu örgütleme kuvvetini verir.»

Kapitalist sömürü toplumunda işçi sınıfı sürekli baskı altında tutulduğu açık olarak görülmektedir. Mücahitlerin, yani bilinçlenmiş öncülerin, işçiyi hareket sokmak için çoğunlukta olması şart değildir. Hatta çok azınlıkta da olsa bu bizi korkutmasın. Önemli olan militanların iyi yetişmesi ve içinde bulunduğu işçileri, sınıf bilinci ve ahlakına kavuşturma gayretini göstermesidir. Baskı altında bulunan işçi sınıfı bu kapitalist baskısını yıkmak ve hiç yoksa onu azaltmak uğraşı

içindedir. İşte içinde bulunduğu şartlara göre bu baskıdan kurtulmak çıkış yolunu aramak ve çıkış, kurtuluş yolu, işçinin dayanışmasıyla olabileceğini anlatmak öncü militanların görevidir.

Bu hareket hazırlanırken elde açık bir dayanak vardı. Kadın ve erkek gündelik ücret farkı. Biz bunu işledik, kadına benliğini, gücünü kazandırdık ve dayanışma tek bir vücut gibi meydana geldi erkek desteğini de kazandı. % 10 zam bütün kadın erkek işçilere uygulandığı için de daha çok yakınlık ve güven kazanmıştır.

Bu yöntem her işletme yerinde bilimsel olarak öğretilsin ve uygulansın.

Safiye Topçuoğlu, 1929

Safiye, Reşit Menteşoğlu

Safiye'nin Sovyetler'den geldiğinde çekilmiş fotosu soldan sağa: Babası Ali, Safiye, Ağabeysi İbrahim. Oturan üvey anası Emine Kâzım ve kucağında kardeşi Yaşar.

SENDİKA KADINLAR KOMİTESİ (1929)

Safiye Topçuoğlu
(SÜHEYLA)

Makbule İzmir'li
(MALÖŞ)

Melek Topçuoğlu
(SÖKELİ)

T. K. P. YÜRÜTME KOMİTESİ (1932 — 1936)

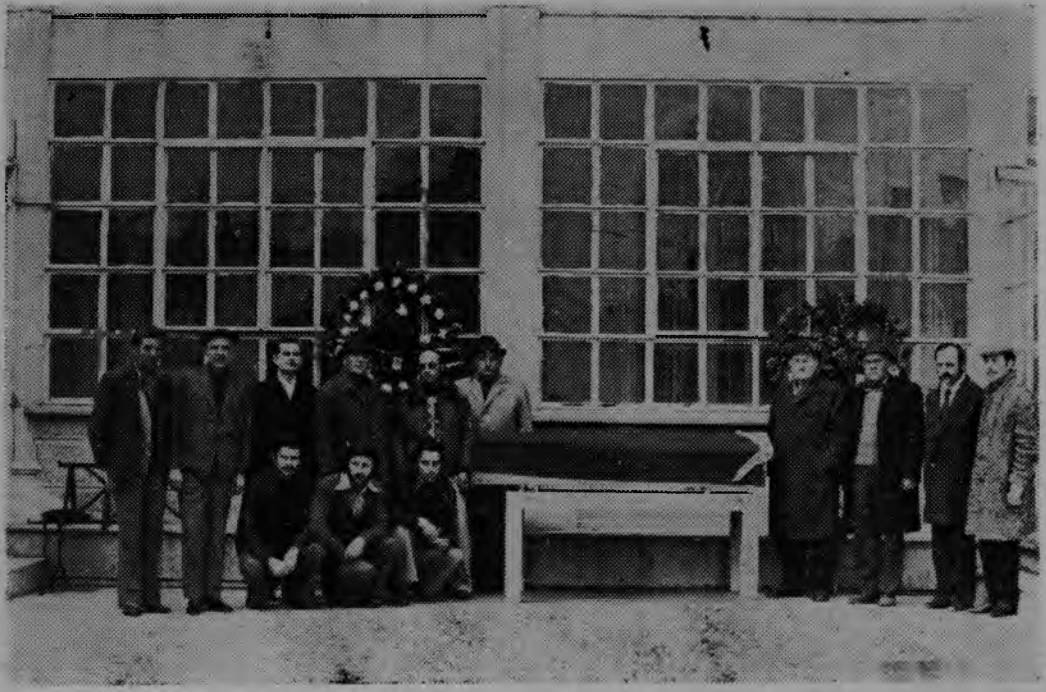
Edirne'li Remzi
(SAKO)

M. Emin Sekün
(TOPAÇ)

Safiye Topçuoğlu
(SÜHEYLA)

Safiye Topçuoğlu'nun tabutu başında kardeş ve dostları 22/2/1976 İZMİR

Safiye Topçuoğlu'nun cenazesi İzmir Tepecik Camiinde kardeş ve dostları omuzunda çıkarken 22/2/1976

(Topaç Emin)

MEHMET EMİN SEKÜN BİYOĞRAFİSİ.

19 Eylül 1905 yılında Bursa'da doğmuş ve 18 Aralık 1875 yılında İstanbul'da, Kadıköy de ölmüş ve Karacaahmet mezarlığına gömülmüştür. Mezarı başında kısa konuşması ile saygı duruşunu İbrahim Topçuoğlu yaptırmıştır.

Siyasi ismi (TOPAÇ) olan Mehmet Emin Sekün Bursa'da doğmuş ve 13 yaşında Bursa Sanayi İDADİSİ ne yatılı olarak girmiştir. Birinci cihan harbinden sonra istila edilen Türkiye'deki Müstevlilere karşı halkın direnişilye komiteler, çateler kurulmuş ve Kuvayi Milliye hareketi başlamıştı. Bu devrelerde Topaç Emin yaşı 16 olduğuna bakmayarak çeteye yazılmış ve mücadeleye iştirak etmişti. Bu savaşın sonlarına doğru Topaç Emin Ankara'da imalatı harbiye fabrikasına vasıflı işçi olarak girmiş ve okulda aldığı bilgilerle kısa bir zamanda Tornacı olarak yetişmiş ve torna ustası olmuştur.

İmalatı harbiye işçileri Bolşevik fikirlerinin Türkiye'ye de yayılmasıyle siyasi havaya girmiş ve Halk iştirakiyun harekatiyle Sosyalist teşkilatlanmaya katılmıştır. TKP. mücadele tarihi içinde Proleter Militanları önderi durumuna erişmiş HÜSAMETTİN ÖZDOĞU buradan fişlenmiştir. Halk iştirakiyün fırkasının dağıtılması ve kaymalar, provakasyonlardan sonra Viyana'da toplanan Plenumdan Türkiye'ye gelen Hüsamettin Özdoğu, ve arkadaşları Mehmet Emin Sekün'e (TOPAÇ) adı takarak Moskova'daki Şark Üniversitesine marksist bilgisini arttırması için göndermişlerdi.

O dönemde Harici Büroda Hasan Ali Ediz ve Baytar Ali Cevdet bulunuyordu. Emin Sekün bunlarla fazla ilgileniyor ve öğrenciliğinin dışında disiplini aşıyordu. 1928 yılı ortalarına doğru yurda dönen Emin Sekün Husamettin Özdoğu ve Mustafa Börklüce ile temasa geçmiş ve toplanan Plenum

da (Komsomol) gençlik birliğinin kurulmasına ve bu teşkilatın başına da Emin Sekün'ü getirtilmesine karar almıştı. 1930 yılında birçok devrimcilerin ceza evlerinde olmasından istifade ederek Türkiye'ye gelen Hasan Ali Ediz Şark Üniversitesindeki samimiyetinden istifade ederek Emin Sekün'ü bulmuş ve onun desteğini sağlamıştır. Fakat Proleter Militan kadroya dil uzatması üzerine Emin Sekün Hasan Ali'yi terk etmiş ve hain ilân edilmesine oy vermiştir.

1932 yılında toplanan 3. kongreye İstanbul vilayeti delegesio larak iştirak eden Mehmet Emin Sekün Merkez komitesine seçilmiş, ayrıca (yürütme) icra komitesinde vazife almıştır.

Yürütme komitesi vazife taksimi ve vilayet komitelerine talimat toplantısından hemen sonra yapılan geniş tevkifatla tutuklanmış ve 7 yıl gibi ağır bir cezaya çarptırılmıştı. Bu cezanın ağir oluşu hem komünist ve hemde gençlik teşkilatı organizatörü olduğunun ortaya çıkışı ve hemde kongreye gelen müşahit Vildanın vilayet komitesiyle ilişik tevkif edilmesi sebep olmuştu. Bu geniş tevkifatın sebebi sonradan yapılan araştırmada Hasan Ali Ediz ve ona yardım eden Zeki Baştımar birliği tarafından hazırlanmış ve toplantı halinde tevkifi yaptırılması istenen kongrenin dört gün öne alınması ile yapılamamış ve İcra komitesi toplantısı da Zeki Baştımar'ın evinde yapıldığı için toplantı halinde baskın yapılmamış ve sonradan yapılmıştır. Başlıca rolü oynayan Zeki Baştımar tutuklanmamış olduğunu Emin hep ileri sürerdi. Bu iddiası 1951 tevkifatında doğrulanmıştır.

Son yaşantı bütün devrimciler gibi terörist idare tazyiklerine karşı dayanmak ve demokrasinin Türkiye'ye yerleşmesini görmek aşkıyle yaşamaktı ne yazık ki daha genç yaşta ve kalbinde yanan hasret ateşiyle aramızdan ayrıldı. (TOPAÇ) Emin'in biyografisi işte budur.

GİRİŞ

KOMÜN

LENİN «Paris Komünü'nün İşçi Sınıfına Öğrettikleri» yazısında. «Bütün hatalarına rağmen Komün, 19. yüzyıldaki büyük proletarya harekatının üstün bir örneğiydi. Marks Komün'ün tarihsel önemine çok değer veriyordu. Eğer versailles takımının Paris proletaryasının güçlerini ele geçirmek için hainice saldırısı sırasında işçiler hiç bir mücadeleye girmeyip silah bıraksaydılar, proletarya harekatındaki bu zayıflığın, moral döküntüsünün etkisi, işçi sınıfının savunma sırasında verdiği kayıplardan kat be kat üstün olacaktı. Komün'ün oldukça ağır olan fedakarlıkları proletaryanın genel savaşımı içinde önem kazandı: Komün bütün Avrupa'da sosyalist savaşımını harekete geçirdi, iç savaşın gücünü ortaya koydu, vatan severlik hülyalarını yıktı, ortak milli amaçlar yolunda burjuvazinin harcadığı çabaya olan saf inancı mahvetti. Avrupa proletaryasına dünya sosyalist devriminin görevlerini somut olarak ortaya koymayı öğretti,» demişti.

Benim burada anlatmaya çalışacağım Komün bizim acı gerçekleri dile getirecek ve sosyal savaşımızın iç yüzünü aydınlatacak Komün'dur, bunun içi nbu komün ne Paris komünü ve ne de başka bir komündür. Bu komun 1. kitabımda yazılı olan **Harbiye Ceza Evinde Kurduğumuz komün'dur.** İşte 2. kitabım da bu komün'de geçen olaylarla başkalamaktadır.

İbrahim Topçuoğlu
(Sırrı)

İKİNCİ KİTAP

Yedi kişiden kurulu komitemiz önce bir oturum yaparak durumu incelemeye karar verdi. Mevcut tutuklu kadroya göre: Sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri ile sigara ve diğer gerekseme'lerimizi saptadık. Bütün bunları iyice gözden geçirerek ücretlerini de öğrendikten sonra karşılıksız bir bütçe hazırladık. Ortaya çıkan bu bütçeyi karşılamak için önce hiç bir kimseyi zorlamadan kendilerince Komün'a katkıda bulunacakların verebilecekleri parayı saptadık. Hiç bir geliri olmadığı için Komün'a katkıda bulunamayacak olanları da yazdık. Gördük ki, katkıda bulunamayacakların çoğunlukta olmasına rağmen komün'a verileceği vaat edilen para bütçemizi rahatça karşılamaktaydı. Buna sevinerek çalışmaya geçtik. Ellerinde parası olanlardan, para alarak hemen ilk gereksememiz olan yiyecek ve içecekleri karşılamaya başla-

dık. Aylarca kapalı işkence odalarında kaldığımızdan yüzlerimizde oluşan istıraplı görünüşler gevşedi, silindi ve gülümsemeyen çehre, devrimciler çekingenliğini atarak gülümsedi ve birbirlerine başlarından geçenleri anlatıyorlardı.

CEZA EVİNDE BARIŞ

Harbiye Ceza Evine geldiğimizin üçüncü günü Dr. Şefik Hüsnü Değmer'de Sansaryan Han'dan getirilerek aramıza verilmişti. Komün komitemiz hemen toplanarak ilk işi Şefik Hüsnü ile Esat Adil Mustecabi, Mustafa Börklüce ve Hüsamettin Özdoğu'yu barıştırmak oldu. Bütün devrimciler toplanmış, bunların el sıkışmalarını ve birbirlerine sarılmalarını seyrediyorlardı. Bu barış koğuştakilerin moraline etki etmiş ve koğuşun havası birden bire şenlenmişti. Biz komün komitesi olarak birliğin daha da güçlenmesi ve dargınlıkların daha da gevşemesi için Dr. Şefik Hüsnü ve Esat Adil'i, Komün komitemize takviyeci olarak verilmesini umumun tasvibine sunduk ve umumun kararıyla onları da Komün'umuz komitesine aldık. Artık 9 kişi olarak toplanıyor, yapılacak şeyleri tespit ediyor alınacak kararları alıyor, idarede hiçbir güçlük çekmiyorduk. Evlerden getirtebildiğimiz mutfak, sofra takımı eksikliklerini de çarşıdan aldırmış ve bütün ihtiyaçlarımızı tamamlamıştık. İçimizde iyi yemek pişirenler vardı, bundan hiç güçlük çekmedik ve hazırladığımız vazife taksimine göre iş görüyor ve hiç bir şikayete meydan vermeden günlerimizi geçiriyorduk. Haftada bir gün ziyaret günü olarak kabul edilmişti. O gün gelenlerimizin getirdikleri yiyecekleri komün komitesi alıyor ve eşit haklara bölerek dağıtım yapıyordu. Gün geçtikçe bölünemeyecek şeylerin dışardan getirilmemesini de ayarlayınca işler daha kolaylaşmış ve bölünmesi zor olan yiyeceklerden kurtulmuştuk. **Bazı burjuvaların ziyaretçileri ilk zamanlarda Pastalar ve süslü kıymetli sigaralar getirir birlikte yemek veya içmek istemişlersede** onlara uygun bir

şekilde toplumun umuma uygun kararına uyulması gerektiğinden bir daha bunların getirilip verilmemesi veyahut umuma yetecek kadar getirilmesini rica yollu söyleye, söyleye önlemiştik.

Komün komitesi olarak zamanın değerlendirilmesi için çeşitli şeyler tertipliyor, vaktin geçmesi için uğraş'lar buluyorduk. Örneğin, ayarlanan programa göre Dr. Hayk Açıkgöz iyi havalarda bahçede jimnastik ve güneşlenmeseanları düzenliyordu. Bilimsel bakımdan da çalışmalar yapılıyordu. Artık iyice düzelmiş bu uygunluk içinde Partinin olgun ve yetkili kişileri bir araya gelmişlerdi. Harbiye'nin dışında olan arkadaşlar da yapılan bu barışa uyarak dargınlığı kaldırmış ve yanlışları saptamaya çalışıyorlardı.

Düzenleştirmek Komitesi

Bizler barış havası içinde iken ve en seçkin idareciler aramızda bulundukları ve aramızda olmayanlar tarafından da bu barışın sürdürülmesi isteğinde bulunulduğu için **geçmişi ve geleceğini düzenleştirmek komitesinin kurulması önerisinde bulunuldu. Bu öneri de TSEKP. ilişkili olanlardan gelmişti.** Öneri şöyle idi, **5 kişilik bir Araştırmak komitesi kurularak geçmişin hatalarından arınmış, gelecek için bir birleşim program hazırlasın. Bu programla en kısa ve uygun bir zamanda T.K.P. Dördüncü kongresi toplansın. deniyordu.** Dr. Şefik Hüsnü için bu bulunmaz bir fırsattı. Bu kadar çekişme, bu kadar parçalanma ve birbirlerine Hain denilecek kadar ağır sözler kullanıldıktan sonra ki bu barışma, dışarıda kolaylıkla düzenlenecek şeylerden değildi. Ama teklif yapanların düşündüğü gerçekleşmedi. **Dr. Şefik Hüsnü şu yanıt'ı verdi «Biraz daha zaman geçsin. Arkadaşlar biraz daha birbirlerine ısınsın, o zaman bunları daha rahat inceleme olanağımız olur»** demişti. Şefik Hüsnü'nün yanıt ve görüşüne kimse iştirak etmiyordu, hatta ona çok yakın olduğunu göstermeye çalışan Aydın geçinenler dahi bu fırsatı kaçırmak istemiyorlar-

dı. Onlarda geleceğin ağır ve sorunlarla gebe olduğunu biliyorlardı, bunun için buzların, Savcılık iddianamesi verilmeden çözülmesi veya hiç yoksa yumuşatılmasına inanıyorlardı. Şefik Hüsnü'nün bu itirazına Mustafa, Hüsamettin, Esat Adil Karşı koymadılar. Teklif zaten onlardan gelmediği için ses çıkarmadılar ama teklif taraftarları kızmışlardı. Yanlıştır, zaman kaybetmeye gelmez, iddianame henüz bildirilmemiş, Mahkemeler henüz başlamamış iken ve anlaşılmakta olduğu gibi bir çok çözülmeler de olduğundan geçmişi ve geleceği gözden geçirerek tetbir almak, ifadeler düzenlemek tam zamanıdır diye israr ediliyordu. Gerginlik birden bire artmış ve nerede ise dost görünenler birbirine girecek hale gelmişti ki biz komün komitesi olarak iyice telaş içine düşmüştük. Umumi heyyeti yani tüm tutukluları bir araya toplayıp teklifin konuşmasını yapalım mı yapmayalım mı, Yapmazsak bütün yük komün komitesine yükletilecek ve vay efendim, biz teklif ettik birtaraf olması gereken komite taraf tuttu, teklifimizi konuşmaya bile açmadı, kararını almadı diye böbürlenerek gezineceklerdi. Ama bütün bunlara öncülük tanımayan Savcı meşhur iddianamesini dayatmıştı. Ben iddianameyi alıp okumadan dahi çok ağır olacağını tahmin ediyordum. Sebebi de şudur. I kitabımda sayfa 20'de açıkladığım gibi, beni suçlayıcı delilleri tetkik için askeri mahkeme kalemine gittiğimde önüme konan kalın sarı defter de benim için kırmızı kalemle çizili hududun dışında olup görebildiklerim kadarı bile bu tahminde bulunmama yeterli idi, oysa onun dışında neler varmış, bunları da sonradan öğrendik.

Ben gördüklerim kadariyle tehlikeyi sezmiş ve savcılığın bu ifadelerle Legal Sosyalist partilerle ilegal teşkilatı bir birine katmaya ve danışıklı iş partileri haline sokmaya yeterli idi. Uygun bir ara bularak ve Rusça olarak Şefik Hüsnü'ye anlattığımda, **artık bunları mahkemede düzeltme çaresini arayacağız İbrahim arkadaş, buradan bir şey yapamayız** demişti. Nitekim 1 yıl tutuklu kalmama yeterli olan (Parti kurulması-

na gelince İzmir'den İbrahim Topçuoğlu ve Kerim soyka geldiler parti kurma kararları alındı) ifadesi gizli partiye yorulmuş ve bunu savcılıkta red etmiştim. Şefik Hüsnü Mahkemede **efendim yanlış yazılmıştır, Emekçi köylü sosyalist partisi kurulurken geldiler İzmir'den şübe açmak için demiştim yanlış yazılmış** dedi. Başkada beni bağlayıcı bir şey olmadığından salıverildim.

Dr. Şefik Hüsnü'nün Karakter'i

Benim Görüş'üme göre. Şefik Hüsnü başa getirilmek üzere, yani dediği yapılmak şartıyla, iyi bir büro adamı olurdu, örneğin Partinin yayın ve propagandası gibi büro için uygun bir tipti. Söz söyleme ve konuşma şekli çekingendi cesur çıkışlı, sesli değildi. Ben Öğrenciyken Lenin'in, Stalin'in ve okuldan izinli olarak Ağabeyimle gittiğim Baku de Şark kurultayında konuşan Mustafa Suphi'nin ve Türkiye'ye geldikten sonra bir çok defa görüp dinlediğim Mustafa Kemal (Atatürk) gibi Hatip'lerin hiç birine uyar tarafı yoktu. Örneğin, Durun arkadaşlar, ne oluyorsunuz, gibi bir çıkışı herkesi susturabilir durumdayken kenarà çekilip büzülür gibi oturması ve yanındakilerle fısıltı halinde konuşması, onun ve hele geri bırakılmış Türkiye için bir lider olamayacağı kanaati görüşüme ekleniyordu. Ayrıca onun kolayca tesir altında kalmakta olduğu ömrü boyu sürdürdüğü mücadelelerinde en çok göze batan şeylerdendi.

Onunla konuşurken, Doktor, Türkiye'de gösteriş ve Hitabet çıkışı çok mihimdir. Antidemokrati kkanunları kaldırmadan partileri kurdurup bu tevkifatı yaptırdıklarına göre mahkûm etmek niyetindedirler. En uygun durumda sensin, Mahkemede, biz geçmişi sildik, Cemiyetler kanununa göre açık partiler kurduk, gizli kapaklı bir şeyimiz yok, bütün çalışmalarımız kanunlara uygundur. Biz ancak Sosyalist partileri kurduktan sonra ki tutumumuzla sorumluyuz, diye çıkışını yap, hepimiz destekler icabında nümayiş ve direniş'e ge-

çeriz demiştim amma **ille sarı defter ve Şefik Hüsnü'nün eli ile yazılı yazılar,** Şefik Hüsnü'ye bunları yapabilmek gücünü vermiyordu.

Savcılık İddianamesi veriliyor.

Mahkeme kaleminden Savcılığın birbirine bağladığı grup başlarına ve tek olanlara da kendilerine iddianameler verilince koğuşta, Havada Bora patlamadan evvel olduğu gibi derin bir sessizlik çökmüştü. Tutuklular grup, grup toplanmış okuyorlardı. Ben elimdeki iddianame'yi okuyor ve ara sıra etrafta olup bitenleri gözlüyordum. Dr. Şefik Hüsnü de elindeki iddianame'ye başını eğmiş okuyor, bir taraftan da çevreyi gözden geçiriyordu. Esat Adil, Mustafa Börklüce, Hüsamettin Özdoğu, Süleyman Taki bahçede oturmuşlar, Esat Adil'in okuduğu iddianemeyi dikkatle dinliyorlardı. Esat Adil Avukat olduğu için dikkatle okuyor ve arada açıklamalar yaptığını duyuyordum. Ekaliyet grubunun toplandığı tarafa baktığımda onlarında bahçenin bir kenarına çekilmiş Hukukçu olan Arkadaşları Aram Peylivanyan'ın okuduğunu dikkatle dinliyor olduklarını görmüştüm. Şefik Hüsnü'nün tarafında Avukat yoktu. Bir kaç gruplara ayrılmış iddianameyi okuyorlardı.

Sessizlik Bozuluyor

Hayret edilecek kadar uzun süren bu sessizlik, Homurdanma'lar, sonra da bağırma'lar la bozuldu. Sesler muhtelif yerlerden duyuluyordu. **İğrenç durum bu... İhanet bu... Hainleri hemen yoldaş mahkemesine verelim. Bu mahkemeyi burada kuralım. Yapılan bu kepazeliği bütün devrimcilere duyuralım,** gibi sesler geliyordu. İzmir'li Marangoz Hilmi Seyhan şöyle bağırıyordu. **«Biz kendimizi bu davaya, İşçi sınıfının bir lokma ekmeği rahat yemesi ve huzura kavuşması için verdik... efendiler şahsı hırs ve menfaatlerine bizi kullandılar... gençliğimizde, genç arkadaşlarımızı âhlaksız kim-**

selerin eline düşürdüler, rezil olduk. Ahlaksız kimseleri aramıza karıştıranlardan hesap bile sorulmadı. Onlar baş listeye yazılırken biz ıstırap içinde yıllarımızı geçirdik. Legale çıkalım gayretiyle Sosyalist Parti kuruldu. Hepimiz destekledik. Ne oldu?... En dürüst işçi önderlerimiz ihanetle suçlandı, iftira edildiği şimdi ortaya çıktı. Onlara iftira edenler, hain diyenler şimdi ne yüzle onlara sarılıp öpüyorsunuz. Artık bu oyunun sonu geldi... bu iddianame neyin üzerine kuruldu? Savcılığa neler biliniyordu ise hepsi verilmiş, yazılmış. Artık gizli ne kalmıştı ki köşe, köşe toplanıp gizlilik numaraları yapılıyor». diye Ranzanın üzerine çıkmış ve Şefik Hüsnü'nün bulunduğu taraf bakarak bağırıyordu. Hilmi Seyhan iyi bir devrimciydi. 1929 tutuklanmasında İzmir ve bölgesi gençlik kolu Sekreteri idi. Ceza evinde görülen ve Dr. Hikmet Kıvılcımlıyı bulaştıran olaydan sonra ceza evinde gençlere laf atma, sataşmalar olduğunda Hilmi bu gençlerin başındaydı. Ceza Evinden çıktıktan sonra verdiği raporda, iki seneden fazla yanında tuttuğu genci, dürüst, ahlaklı ve iyi bir eleman olarak gençlik koluna vererek teskiye eden adamın, yoldaş Mahkemesine verilmesini ısrarla istemişti. Bu genç ceza evinde yazılan Doktor raporunda Hemoseksüel olduğu tespit edilmişti. Böyle bir kimseyi örgüte sokmak suçtu ama bu adam Harbiye ceza evindede yanında idi ve Şefik Hüsnü tarafından korunuyordu. Zaten bu yüzden ömrü boyu Hikmet Kıvılcımlı Şefik Hüsnü ile arası düzelmemişti.

Ben Hikmet Kıvılcımlı için Şefik Hüsnü tarafından yazılmış bir yazıya raslamadım ama Şefik Hüsnü'nün yanında, ranzasında oturup dostu görünen Dr. Hulüsi Dosdoğru'nun Kemal Tahir'in ağzından ve ölümünden sonra yayınlanmış kitapta (bak) **Kemal Tahir putlara karşı sayfa (514)** yazı şöyledir. Bugün A.T.U.T. konuşuldu. Dr. Hikmet bu konuda kitap yazmış. Kemal de iyice sinirlenmiş. Yahu, daha düne kadar adam Asya tipi üretim tarzı için **«Marksin henüz Maksist olmadan önceki döneminde kaleme aldığı icapsız bir yazıdır,**

asla bilimsel değildir» deyip duruyordu. Şimdi de kalkmış A.T.U.T.'e dayanmaya çalışıyor. Bunun anlamadan insan Marksist olamaz demeye getiriyor. Hikmet aslında korkunç bir adamdır. Çok korkunç bencil bir kişilği vardır. Karşısındakine bir şey anlatmayı kendini ele vermek sayacak kadar bencildir. Dün ne kadar ciddiye alınmamışsa bugün de alınmaması gerekir. A.T.U.T'ni de üstelik anlayabilmiş değil. Bir defa Osmanlılığı bilmiyor. Osmanlılar çıkıştan çobandırlar. Çobanların ovadan gelme bir kan dökücülüğü vardır. Bu yüzden Batıdaki Senyörlere benzemezler. Birbirlerini doğramaları bundandır, diyor. İşte Hikmet'in osmanlı anlayışı... **Bu doktor Hikmet, Sivas kongresine tibbiyeyi temsilen katılan gencin kendisi olduğunu söyler durur. Gologlunun kitabından öğreniyoruz ki bu genç, Orhan Boran'ın babası olan doktor Hikmet beymiş.** Dr. Hülusi Dosdoğru bu yazısıyla Kemal Tahir öldükten sonra onun ağzından Dr. Kıvılcımlı'yı kötülemesi sebepsiz değildir.

Huzuru bozulan koğuşumuzda bağrışmalar sırasında Dr. Şefik Hüsnü'nün yanında Dr. Hülusi Dosdoğru da vardı ama kimse ses çıkaramıyordu. Komün'ümüzü artık dinleyen yoktu. Ekaliyet grubu da kenara çekilmiş sessizce olanları izliyorlardı. Yemek için gelip masaya oturan olmadı. Koğuş mevcudu bir kaç parçaya bölünür bir hale gelmişti.

Komün ikiye bölünüyor.

Çekişmenin dövüşme haline gelmemesi için Komitemiz olanca çabayı gösteriyordu, fakat artık bir komün'de birleşmek ümidi yoktu. Komitemizi toplantıya çağırdık. Şefik Hüsnü de Esat Adil de toplantıya katıldılar. Bir karar almamız gerekiyordu. Celal Zühtü Benneci ilk konuşan oldu. Önerisi şöyle olmuştu. **«Bir arada karşı karşıya oturup yemek yemek istemeyenler vardır. Büsbütün parçalanmanın önüne geçmek için Mevcut Komün'ü ikiye bölelim. Birine ben, Diğerine İbrahim arkadaş baksın»** dedi.

Bu öneri yerinde idi. Bende öyle düşünmüştüm. Bunun için öneriye uyarak dedim ki; **«Burada hiçbir geliri, parası olmayanlar vardır, onlar için bir gün değil, bir öğün yemek bile çok önemlidir. Eğer bunlardan biri komün dışı bırakılırsa kavga ve her şey olabilir, bunun için hemen öneri yapıldığı gibi komün'i ikiye bölelim ve birini Celal, birini de ben idare edelim, Yalnız seçeceği komün için kimse kınanmasın, dedikodu yapılmasın ve kimse de komün dışı bırakılmasın, benimde sizlerden istediğim budur»** dedim. Her iki teklif uygun görülerek kabul edildi ve el sıkışarak birinci Komün'ü dağıttık. Bu kararımızı bütün tutuklulara duyuyarak ben hemen Benim komün'a girmek isteyenleri yazmaya başladım. Kendilerine güvendiklerime ve bana sempati duyanlara yanaşarak listeme kayt ettim. Bu arada insanın yüreğini parçalayacak sahneler de oldu ise de ikna ederek o aradaşları komün dışı bırakmadım. Örneğin, parası ve geliri olmayanlar ya ses çıkarmayıp başını eğiyor veya benim komün'a verecek birşeyim yok beni rahat bırak arkadaş gibi kızgın sözler ediyordu.. Nihayet bu şekilde kalan üç dört kişiyide ikna ederek Celal ile paylaşınca ayrı ayrı toplandık. Ben bahçede topladığım arkadaşlarla 5 kişilik bir komite seçilmesini teklif ederek Komün'umuzun komitesini seçtirdim. Yapılan bu seçim de benim başkanlığımda, Mustafa Börklüce, Hüsamettin Özdoğu, Süleyman Taki ve Ekaliyetten birkişi olmak üzere 5 kişilik komite kuruldu. Dr. Şefik Hüsnü Celal Benneci tarafında kalmıştı, onlarda 5 kişilik bir komite ile ikinci komiteyi kurduktan sonra iki komite bir arada toplanarak ve daha önce ortak komunada toplanmış olan yiyecek ve paraları paylaştık. Kap kaşık ve saireleri bölüştükten sonra ayrı ayrı çalışmaya başladık. Komün'ler ayrı olmakla biz yine Celal ile buluşup öyle ayarlamlalar yapıyorduk ki kimseyi incitmedik. Hatta isteyenlerin yerleri bile istediği yerle değiştirdik.

Bizi mbu iyi tutumumuz yüzünden iki üç gün geçmeden

gergin hava gevşedi ve ortalığı yatıştırdık. Bugün düşündükçe çok zor anlar yaşandığını şimdi daha iyi anlayabiliyorum. Kendine hakim olamayacak kadar sinirli kimselerin bulunduğu koğuşumuzda ve nakledildiğimiz Sultanahmet Ceza Evinde Salıverildiğim 18 Mart 1948 tarihine kadar komün'ler arasında değil kişiler arasında bile hakaret edici davranışlara meydan vermedik. İşçi Sınıfı tabanına dayalı Mustafa Suphi'ci militanlar kadrosunda zaten bölünme yoktu. Biz bunun için ceza evinde de duruma süratle egemen olduk. Şefik Hüsnü tarafından ise Tütün işçisiyle burjuvalar vardı, bunlar arasında gözle görülür farklı ilgi vardı. Tütün işçileri başında sevilen değerli militan İbiş aydınlatan vardı burjuvalar en çok ondan çekinir, saygı duyar gibi davranırlardı.

AZİZ NESİN CEZA EVİNDE

Harbiyede bulunduğumuz sıralarda bir gün bahçede oturuyorduk. Ceza evi Müdürü yanımıza gelmişti. İkram ettiğimiz çay'ı yudumlarken, **İçerde tek hücreye konmuş bir kişi vardır, gideni geleni ve parası da yoktur. Ona askeriyeden yemek sağlamak ta olanaksızdır. Komün'dan yardım etseniz iyi olur çok perişan durumdadır ben yemek göndermenize müsaade edeceğim demişti.** Kim olduğunu sorduk, **«Aziz Nesin isminde Marko Paşa Gazetesini çıkaran biri imiş, yazdığı yazılardan tevkif edilmiştir.»** Öneri bizim komünaya yapılmıştı. Komiteyi toplayarak durumu konuştuk, Aziz Nesin'i çoğumuz tanırdık. Yardım edilmemesi için bir sakınca yoktu. Marko Paşa gazetesinde Sabahattin Ali ile yazdıkları yazılar öyle yenir yutulur şeyler değildi. O dönemde işler durumda olan Sıkıyönetim iktidarının buna göz yumması beklenemezdi. Bunun için bu cesur adamların gazeteleri kapatılıyor, onlarda başka ad takarak yine çıkarıyor yılacaklarına daha da sert çıkışlar yapıyorlardı. Marko Paşa, Malüm Paşa, Merhum Paşa, ve daha birçok isim değiştirip yayın yapmışlardı. İşte

böyle bir kimse ceza evine parasız, pulsuz bir hücreye kapatılacak ta biz kendimizi devrimci sayar ve hem de cezaevi müdürü'nün müsaadesi olursa yardım etmezmiyiz. Hemen karar aldık ve bir inzibat eri eşliğinde ilk öğle yemeğini Süleyman Taki ile gönderdik. Başka ihtiyacınıda sorduk. Aziz Nesin ilgimize çok memnun olmuş, teşekkür etmiş, sigara ve kâgıt kalem istemişti. Bu ilişki devam ederken iki gün sonra onun da güneşlenmesine müsaade aldık ve Aziz Nesin bahçeye aramıza gelip gitmeye başladı. Bizim bu davranışımız, Burjuvaların ağzına sakız oldu. Tutuklular arasında sınsıca dedikodu etmeye başladılar. **«Beslediğimiz ajanlar yetmiyormuş da bir ajan daha beslemeye başlamış bulunuyoruz. Aramıza işte böyle numaralarla ajan sokarlarmış, buda onlardan biri imiş şeklinde Aziz Nesin'in türlü çeşit ajanlığını sayıp dökü-yorlardı.»** Hemen hemen bahçeye hiç çıkmayan ve hep koğuşta ranzasında oturan Şefik Hüsnü'ye gittim, yanında Dr. Hülusi Dosdoğru olduğundan Rusça olarak, «Aziz Nesin için fazla dedikodu ediliyor, Ajanların öğreneceği ne kaldı ki deniyor yine huzur bozulmasın arkadaşlar alınıyor. Bu dedikoduları dizginlerseniz iyi olur» dedim. **«Celâl'e söyler dedikoduyu kestiririm»** cevabını verdi ve dedikoducular sustu. Aziz Nesin'in yıllardan beri sürdürdüğü devrimcilik hayatında bir kimseyi gammazladığını ve ya devrimciliğe yazı ile ihanet ettiğini görmedim ve işitmedim. Yayınladığı Eser'ler bir çok dillere çevirilmiş, Sosyalist ülkelerde de istenerek okunmaktadır. Türkiye'de de Aziz Nesin'in kitaplarının girmediği ev yok gibidir. Yaldızlı söylemem gereksiz ona tarihin notları yeterlidir.

KERİM SADİ CEZA EVİNDE

Bir gün Kerim Sadi'yi de Harbiye Ceza Evine getirdiler. Sürgüne gönderilecekmiş. Onu da Komün'umuza aldık. Ben Kerim Sadi'yi uzaktan tanırdım. Uzun yıllardan beri sosyalist

yayın kolunda görev almış bir kimse idi. Olanak ve fırsat buldukça Marksist Sosyalist kitaplar ve makaleler yayınlamaya çalışır bir kimsedir. Sıkı yönetim kararıyla sürgüne gönderilecekti. Üç ay kadar Harbiyede kaldı. Hoş sörhbet bir adamdı. Bahçede sık sık konuşurduk. İlk geldiği ve birraz ceza evine alıştığı bir zamanda, beraberce gezinerek iç koğuşa girdiğimizde, Ranzanın üzerinde oturmuş iki doktora bakarak garipsemişti. Bunlardan biri Dr. Şefik Hüsnü, diğeri Dr. Hülusii Dosdoğru idi. Ellerinde kitap kalem geçirmiş harıl harıl yazıyorlardı. **Bunlar ne yapıyorlar diye sordu.** Fransızça Ekonomi Politik kitabının tercümesini yapıyorlar dedim. Onlara tekrar baktı ve biz bahçeye doğru giderken, Kerim Sadı **sesli söylenerek.On sene Fransa gibi bir ülkede kal, bütün devrimci kitapların serbest ve bol olduğu yerde tercümeler yapıp devrimci yurt mücadelesine katkıda bulunma, sonra gel burada ceza evinde hem ajanlardan kork ve hemde yasak kitabı tercümeye çalış. Bu bir şaşırtma ve oyalama taktiği olsa gerek. Ben daha basit yazılar için sürgüne gidiyorum. Buna söyleyebilecek başka söz bulamıyorum, bence bunun başka manası da yoktur,** demişti.

Ben bu kitabı yazarken, Kerim Sadi'nin bir çok eser yayınladığını hatta yazı hayatının 50. yılı jübilesinin yapıldığını ve bunun için bir de kitap yayınlandığını okudum. Kerim Sadi hala yazı hayatını devam ettirmekle devrime katkıda bulunmaya çalıştığını görüyorum ve yazılarını okuyorum. 50 yıl kitabında Nazım Hikmet'in Kerim Sadi için yazdığı ve çok hoşuma giden Ansiklopedideki vahşi yazısıdır. Nazım Hikmet bunun için şöyle yazıyor. **Babıali piyasasına geçen ay küçük bir kitap çıktı. Bu küçük kitap Babıali muhitinde büyük bir tesir yapmadı değil, fakat her halde asıl etkisini okuyucu kitlesinin üzerinde yapmış olduğundan şüphe yoktur. Kerim Sadi nev'i şahsına münhasır, kuvvetli bir yazıcıdır. Onun gazete sütünlarına geçmeyen, fakat okuyucuların kafalarında yerleşmiş haklı ve hakiki bir şöhreti vardır. Her satırı, kendi-**

sinin de söylediği gibi, makasla kesilmiş sinirlerinin duvara yapıştırılmasıdır. Kerim'in çok derin bir yazı ve toplum hayatı vardır. Bunun en parlak şahidi beş sayfanın içine sıkıştırdığı Ansiklopedideki vahşi» hikayesidir. Bu eser bir bestedir, fakat, eserden oluşmuş bir beste değil; etli kemikli, demir ve bakırdan bir beste. Bir beste ki, en kuvvetli bir toplum sorununu beş sayfanın içinde haykırıyor. Kerim'i anlamıyanlar olabilir; bu anlamıyanların çoğu Babıali caddesini senelerden beri aşındıranlar arasında bulunabilir; bu vâkıa hiç bir şeyi ifade etmez. Yeter ki Kerim Sadi'yi, onun kendisini anlamasını istediği okuyucular anlasın... ve onlar Kerim Sadi'yi anlıyor.

Kerim Sadi için de birçok gevezelikler yapılmış, Polemiklere girilmiş ama o yıkılmadan ve hiç birşeyine yitirmeden hala dimdik ayakta ve elinden geldiğince devrimciliğe katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Kerim Sadi Şefik Hüsnü'den uzak durmuş ve herhalde bunun için bozulmamış yaşlı aydınlardandır.

MUSTAFA KEMAL ve MUSTAFA SUPHİ

Mustafa Suphi Türkiye'de olup bitenleri gözden kaçırmamış ve Bakü de TKP Birinci Kongresinde Kapanış konuşmasında söylediklerini Mustafa Kemal İnkilabına ideolojik Platform ararken tekrarlamıştır fakat bunu Salih Hacıoğlu ve Şefik Hüsnü anlayıp Mustafa Kemal'e el atamamış Celâl Bayar ve Şürekâsi ve Şefik Hüsnü'nün kadrocu dostları iyi anlamış ve Mustafa Kemal'e sokularak Türkiye'yi Devlet Kapitalizmine sürüklemişlerdir. Mustafa Suphi şöyle demişti.

MUSTAFA SÜPHİ'NİN KONUŞMASI

Teşkilat dönemlerini geçiren ve şimdiye kadar birer grup halinde yaşayan Türkiye Komünistleri, bu kongreden

teşkilatlı ve birleşmiş parti olarak çıkmakla yeni bir hayat dönemine ayak basıyorlar. Partimizin önünde duran birinci görev, bundan sonra memleketimiz amele ve yoksul rençberleri arasında düşüncemizi kuvvetle ve hızla yayarak, halkın kaderini kendi eline verecek sebep ve yetenekleri hazırlamaktır. Türk Komünistleri, üç yildan beri Rusya sosyal devrimi içinde birçok safhalardan geçtiler.

Zaman oldu ki, karşımıza çıkan kara fikirli gericiler, Türkiye'de amele ve rençber sınıfının mevcut olmadığını ve olsa bile hammalların memurlardan iyi yaşadıklarını söylemekten utanmadılar. Son zamanlarda ise, özellikle İstanbul, İzmir, Konya, Erzurum, Ankara ve Eskişehir'de meydana gelen amele ve rençber teşkilatları, seslerini yükselterek gösterdiler ki, Türkiye'de amele ve rençber adı altında önemli devrimci bir sınıf yaşıyor. Ümitliyiz ki, İstanbul ve Anadolu amele kuvvetleri toplayarak, yaşama ve savaş çalışmasını kendi kollarına almak gücünü göstereceklerdir.

Zaman oldu ki, Türkiye amele ve rençberleri, zorba vali hakim ve paşalar karşısında söz söylemek cesaretini bile gösteremezdiler; fakat son olaylar gösteriyor ki, İstanbul hükûmetinin ve padişahın İngilizlerle birleşerek memleketi sattığını halk pek iyi anlıyor; Türkiye'nin mazlum amele ve rençber ve askerleri, bu alçaklığa, bu hıyanete karşı süngüsünü oradaki ağa ve paşaların göğsüne çevirmiş savaşıyorlar. (Alkışlar)

Ve nihayet zaman oldu ki, arkadaşlar. Türkiye de Komünist Teşkilatı olmaz, dediler; fakat Türkiye'nin çeşitli şehirlerinden gelen Komünist temsilciler, bunun aksini ispat ettiler. Türkiye'de amele ve rençber Komünist teşkilatı gittikçe genişliyor ve kuvvet kazanıyor. Şimdi Komünist Partisi'nin, sömürgeci kuvvetleri ezmeye kararlı emekçi halka rehber olacağına hiç şüphe edilemez. (Alkışlar)

Komünizm meşhurlarından Engels, bir eserinde diyor ki:

«Yeryüzünde teknik zulme alettir. Zaman gelecek ki, tekniğin ilerlemesi sonucu yeryüzünü kan deryaları alacak ve zalim emperyalistlerin taçları bu kan deryasına yuvarlanacak ta, bu tacı yerden kaldırıp başına koymaya cesaret edecek adam bulunmayacaktır.» İşte bu dönem gelmiştir: Rusya'da, Almanya'da, Avusturya'da, Türkiye'de çarlık, imparatorluk, padişahlık artık bir daha dirilmeyecek şehilde yıkıldığı halde, hiç kimse cesaret edip te o taçları başlarına geçiremiyor.

Vaktiyle halka zulüm edenler, bugünkü amele ve rençber devrimi önünde diz çökerek mazlum halka taraftar ve hizmete hazır gözüküyorlar. (Alkışlar)

Memleketimizde her türlü dereceden sınıf uzlaşmalarının ve yalanlarının yerinden oynadığı böyle bir dönemde, böyle bir buhran döneminde halkın kaderini kendi eline alarak iş görmesi bir zaruret haline giriyor. Bu işte doğru yolu göstermek görevi, Komünist Partisi'nin üzerine düşmektedir. Komünist Partisi için memlekete musallat olan dış düşmanları kovmak nasıl bir görev ise, içte halkın sırtından geçinen yağmacı asalak sınıflarını da hazır yiyicilik halinden çıkarıp, yumruk altında çalıştırmak ta, o derece esaslı bir görevdir. Bu iki noktanın sağlanması iledir ki, Komünist Partisi mazlum amele ve rençber halka karşı hizmetini yapmış ve **sınıf farkları ortadan kalkarak sosyalizme, gerçek adalete kavuşmuş olacaktır.** Onun için son söz olarak diyelim ki:

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Yaşasın Dünya Proletaryasının Birliği

Yaşasın Üçüncü Enternasyonal

M. Suphi'nin bu sözlerinden sonra

III. Enternasyonal kurulduğu 1919 yılından, tasfiye edildiği 1943 tarihine kadar bir çok kongreler yapmıştır. Mustafa Suphi Sağken Kominter kongrelerine katılmış ve alınan kararlarına uyulmuştur.

Türkiye ile ilgili konuşmalarda Mustafa Suphi'nin Milletler ve Sömürgeler meselelerinde tutumu şu olmuştur.

«Komünist partisi, devrim hareketinin yeni girdiği gelişmemiş ülkelerde, emperyalizme karşı varlığını savunan milli kuvvetleri destekleyerek, bunu yanında genel olarak sermayedarlar idaresine karşı sınıf mücadelesi bilincinin işi halk içinde derinleştirilmesine ait mücadelede bulunmalı ve her halde örgütün bağımsızlığını korumalıdır demekteydi.

Burada tüm dünya işçilerinin devrimci örgütü olan Üçüncü Enternasyonal, 2 Mart 1919'da Lenin'in konuşma ve yazısını vererek bizim keskin devrimcilerin nasıl sapmalar yaptıklarını aydınlatmak yerinde olacaktır.

Üçüncü Enternasyonal
Ve
Tarihteki yeri

Vlâdimir İlyiç Lenin

İltilaf ülkelerinin emperyalistleri, bir bulaşıcı hastalık merkezi olarak, Sovyet Cumhuriyeti'ni kapitalist dünyadan ayırmak gayretiyle Rusya'yı ablukaya alıyorlar. Kendilerinin «demokratik» kurumlarıyla övünen bu kimselerin gözleri, Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı olan nefretleriyle öylesine körlenmiştir ki, kendilerini ne kadar gülünç duruma düşürdüklerini görmemektedirler. Tahayyül edin, tepeden tırnağa silahlı ve bütün dünya üzerinde bütünsel bir askeri etki kurmuş, ilerlemiş, en madeni ve «demokratik» ülkeler, mahvolmuş, açlıktan ölen, geri kalmış ve hatta yarı vahşi olduğunu belirttikleri bir ülkeden gelen **ideolojik** salgından dehşetli bir şekilde korkmaktadırlar!

Sadece bu çelişme, bütün ülkelerdeki emekçi kitlelerinin gözlerini açıyor ve emperyalist Clemencoau, Lloyd George, Wilson ve bunların hükümetlerinin iki yüzlülüğünü açığa çıkartmakta yararlı oluyor.

Fakat biz sadece kapitalistlerin Sovyetler'e karşı gözü dönmüş nefretlerinden değil, bunları birbirlerinin tekerleklerine çomak sokmaya sevkeden kendi aralarındaki çekiş-

melerden de yayarlanıyoruz. Genel olarak Sovyet Cumhuriyeti hakkındaki doğru bilginlerin, özel olarak da onun resmi belgelerin yayılmasından dehşetli şekilde korktukları için açıkça düşünce belirtmemek üzere gerçek bir işbirliğine girişmişlerdir. Fakat Fransız burjuvazisinin baş organı **Le Temps,** Üçüncü Komünist Enternasyonal 'in Moskova'da kurulması üzerine bir rapor yayınlamıştır.

Bunun için Fransız burjuvazisinin, bu baş organına, Fransız şovenizminin ve emperyalizminin bu önderine en saygılı teşekkürlerimizi sunarız. **Le Temps'e,** bize göstermiş olduğu etkili ve yararlı yardımı takdir ettiğimizi kanıtlayan parlak bir mektup göndermeye hazırlanıyoruz.

Le Temps'in telsiz mesajlarımıza dayanan raporu toplaması, para cüzdanlarının bu organını teşvik eden unsuru açıkça ve tam olarak ortaya koymaktadır. Wilson'a «Görüşmelerde bulunduğumuz kimselere bakın» demek istiyor. Para cüzdanlarının düzeni için yazan ukalalar, Wilson'u bolşevik cini ile korkutma girişimlerinin emekçi halkın gözünde bolşevik reklamı olduğunu görmemektedirler. Bir kere daha, Fransız milyonerlerinin organına en saygılı teşekkürler.

Üçüncü Enternasyonal, itilaf emperyalistlerinin yada Almanya'daki Scheidemann'lar ve Avusturya'daki Renner'ler gibi kapitalist uşaklarının enternasyonal hakkında dünya işçi sınıfı arasında yayılan haberleri ve ona karşı duyulan sempatiyi önlemek için yapılan yasaklamalarına, küçük ve acınacak tertiplerine izin vermeyecek olan dünya koşullarında kurulmuştur. Bu koşulları her yerde hızlı bir şekilde, açıkça gelişen proleter devriminin büyümesi oluşturmuştur. [Bu koşulları] daha şimdiden gerçekten **enternasyonal** olacak şekilde güç kazanan, emekçi halk arasındaki **Sovyet** hareketi oluşturmuştur.

Birinci Enternasyonal (1864 - 72) işçilerin sermayeye karşı devrimci hücumunun hazırlığı yolunda uluslararası bir örgütlenmenin temelini atmıştır. İkinci Enternasyonal (1889 -

1914), devrimci düzeyde geçici bir düşme, ve sonunda bu enternasyonalin rezilce çöküşüne yolaçacak oportunizmin geçici bir güç kazanması bahasına **genişliğine** büyüyen proleter hareketinin uluslararası bir örgütüydü.

Oportunizme ve özellikle savaş sırasında sosyal şovenizme karşı uzun mücadele yıllarının birçok ülkede komünist partilerin kurulmasına yolaçtığı zaman, 1918'de Üçüncü Enternasyonal fiilen doğdu. ÜçünÜcü Enternasyonal, resmen, **Mart 1919'da Moskova'daki Birinci Kongresi'nde kuruldu.** Ve bu enternasyonalin en önemli özelliği; marksizmin kurallarının yerine getirilmesi ve uygulanması, işçi sınıfı hareketinin ve sosyalizmin uzun yıllardır, süregelen amaçlarına ulaşılması misyonudur. —Üçüncü Enternasyonal'in bu en önemli özelliği, yeni üçüncü «enternasyonal işçiler birliğinin» belirli bir dereceye kadar **şimdiden** bir **Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne doğru gelişmeye başlamasında** KENDİNİ HEMEN AÇIKÇA GÖSTERMİŞTİR.

Birinci Enternasyonal, proletaryanın sosyalizm için uluslararası mücadelesinin temellerini atmıştır.

İkinci Enternasyonal birçok ülkede hareketin geniş kitlesel olarak yayılması için gerekli zeminin hazırlandığı bir dönemi belirler.

Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonal'in oportunist, sosyal şovenist, burjuva ve küçük burjuva süprüntülerini atarak onun çalışmalarının meyvelerini topladı ve proletarya diktatörlüğünü **uygulamaya başladı.**

Dünyadaki en devrimci harekete, sermaye boyunduruğunun yıkılması için proletarya hareketine önderlik eden partilerin uluslararası ittifakı, şimdi proletarya diktatörlüğünü uygulayan ve uluslararası ölçüde kapitalizme karşı zaferin timsali olan Sovyet Cumhuriyetleri biçimindeki misli görülmemiş derecede sağlam bir temel üzerinde durmaktadır. Üçüncü Komünist Enternasyonal'in yeni bir çağ yaratıcı önemi, Marx'ın baş sloganını; sosyalizmin yüzlerce yıllık geli-

şimini ve işçi sınıfı hareketini özetleyen sloganı; proletaryanın diktatörlüğü kavramında ifadesini bulan sloganı uygulamaya başlamasında yatar.

Bu önceden görüş ve teori -bir dahinin önceden görüşü ve teorisi- gerçekleşmektedir.

Şimdi latince sözcükler, çağdaş Avrupa'nın bütün halklarının dillerine -dünyanın bütün dillerine- tercüme edilmiştir.

Dünya tarihinde yeni bir çağ başlamıştır.

İnsanlık, köleliğin son biçimini: kapitalist yada ücret köleliği biçimini fırlatıp atmaktadır.

Kendisini kölelikten kurtararak insan ilk olarak gerçek özgürlüğe doğru ilerlemektedir.

Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biri, nasıl proletarya diktatörlüğünü kuran ve bir Sovyet Cumhuriyetini örgütleyen ilk ülke olmuştur? Eğer Rusya'nın geriliği ile burjuva demokrasisinden, demokrasinin en yüksek biçimine, Sovyet'e yada proleter demokrasisine yaptığı «sıçrama» arasındaki bu çelişmenin, batı halkının Sovyetler'in rolünü anlamaktaki özel güçlüğünün ve yavaşlığının nedenlerinden (sosyalist liderlerinin çoğunluğunu ezen oportunist eğilimlerden ve cahilane ön yargıların ezici ağırlığından ayrı olarak) biri olduğunu söylersek, yanılmış olmayız.

Bütün dünya emekçi halkı, proletaryanın mücadelesinde bir araç olarak ve proletarya devletinin bir biçimi olarak Sovyetler'in önemini insiyaki bir şekilde kavramıştır. Fakat oportunizm tarafından aldatılan «önderler» genel olarak «demokrasi» diye adlandırdıkları burjuva demokrasisine tapınmayı hâlâ sürdürmektedirler.

Proletarya diktatörlüğünün kurulmasının, esas olarak Rusya'nın geriliği ile onun burjuva demokrasisi **üzerinden** sıçraması arasındaki çelişkiyi ortaya çıkarması, şaşırtıcı mı-

dır? Eğer tarih bize içinde birçok çelişki **olmayan yeni** bir demokrasi biçimi bağışlasaydı bu şaşırtıcı olurdu.

Eğer herhangi bir marksiste veya herhangi bir kişiye, tabii ki modern bilim hakkında genel bilgi sahibi bir kişiye, değişik kapitalist ülkelerin proletarya diktatörlüğe geçişi aynı biçimde yada düzenli ve orantılı olarak gerçekleşebilir mi diye sorulsa, cevabı şüphesiz ki olumsuz olurdu. Kapitalist dünyada düzenli yada orantılı gelişme hiçbir zaman olmamıştır ve olamaz da. Her ülke daha güçlü olarak birinciyi, sonra kapitalizmin ve işçi sınıfının hareketinin başka bir yönünü yada özelliğini yada bir grup özelliğini geliştirmiştir. Gelişme süreci eşit olmayan bir şekilde gerçekleşmiştir.

Fransa büyük burjuva devrimini gerçekleştirirken ve tüm Avrupa kıtasını yeni bir hayata sevkederken aynı zamanda kapitalist açıdan Fransa'dan çok daha gelişmiş olduğu halde Britanya karşı - devrimci koalisyonun başı olduğunu göstermiştir. Fakat o dönemin Britanya işçi sınıfı hareketi, geleceğin marksizminde nelerin yer alabileceğini parlak bir şekilde önceden göstermiştir.

Britanya, gerçekten kitlesel ve politik olarak örgütlenmiş ilk geniş proleter devrimci hareket olan Şartizmi dünyaya sunduğu sırada, Avrupa kıtasında çoğunluğu zayıf olan burjuva devrimleri yeralıyordu ve Fransa'da proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyük iç savaş patlak vermişti. Burjuvazi proletaryanın çeşitli ulusal kesimlerini çeşitli ülkelerde çeşitli yollardan tek tek mağlup etti.

Engels'in ortaya koyduğu gibi, Britanya, burjuvazinin, burjuva aristokrasisi yanında, bir de proletaryanın çok fazla burjuvalaşmış üst tabakasını yarattığı bir ülke örneğiydi. Otuz kırk yıl boyunca bu ilerlemiş kapitalist ülke, proletaryanın devrimci mücadelesinde geri kaldı. Fransa işçi sınıfının burjuvaziye karşı 1848 ve 1871'deki kahramanca ayak-

lanmaları, dünyanın tarihsel gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Proletaryanın gücünün bittiği sanılırken, işçi sınıfı hareketinin enternasyonalinde önderlik Almanya'ya geçmiştir. Bu, Almanya'nın Britanya'dan ve Fransa'dan iktisaden geri olduğu bir dönemde, XIX. yüzyılın 70'lerinde olmuştur. Fakat Almanya bu iki ülkeden iktisaden üstün duruma geldiği sırada, yani XX. yüzyılın ikinci 10 yılında, bütün dünya için model olan Almanya marksist işçi partisi, kendisini, işçilerin saflarından gelmiş olan, fakat kendilerini kapitalistlere satmış bulunan ve monarşinin ve karşı-devrimci burjuvazinin hizmetinde olan -Scheidemann ve Noske'den David ve Legien'e kadar- bir avuç halis alçak, en kirli dolandırıcı ve iğrenç cellat tarafından yönetilir durumda buldu.

Dünya tarihi, proletarya diktatörlüğüne doğru sapmadan yol alıyor, fakat bu pek de düzgün, basit ve direkt yollardan olmuyor.

Karl Kautsky hâlâ marksistken ve marksizmden dönmemişken -Scheidemann'larla birleşmeye yanaştığı ve Sovyet yada proleter demokrasisine karşı burjuva demokrasisini desteklemeye başladığı zaman dönek olmuştur- yüzyılın bitiminde «Slavlar ve Devrim» isimli bir yazı yazmıştı. Bu yazıda dünya devrimci hareketinde önderliğin slavlara geçmesi olanağını belirleyen tarihi koşullara açılım getiriyordu.

Ve öyle oldu. Devrimci proleter entesnasyonalinde önderlik bir zaman için -söylemeye lüzum yok, kısa bir zaman için- Rus'lara geçti. tıpkı XIX. yüzyılın çeşitli dönemlerinde İngiliz'lerin elinde iken sonra Fransız'lara, sonra da Alman'lara geçmesi gibi.

Büyük proleter devrimini **başlatmanın**, ilerlemiş ülkelere göre, Ruslar için daha kolay olduğunu, fakat onu **sürdürmenin** ve bir sosyalist toplumu eksiksiz örgütlenmesi anlamındaki nihai bir zafere götürmenin onlar [Ruslar] için daha zor olacağını birkaç kere söyledim.

Bizim için başlamak kolaydı. Çünkü ilkin Çarlık monarşisinin görülmemiş politik geriliği kitlelerin devrimci atılımlarına görülmemiş bir güç veriyordu. İkinci olarak, Rusya'nıın geriliği, burjuvaziye karşı proleter devrimi ile toprak sahiplerine karşı köylü devrimini özel bir şekilde birleştiriyordu. 1917 Ekimi'nde başlattığımız buydu ve bunu yapmasaydık zafere ulaşmamız böylesine kolay olmazdı. Çok önceleri, 1856'da, Marx, Prusya ile ilgili olarak proleter devrimi ve köylü savaşınnın birliği olanağından sözetmişti. 1905 başlangıcından itibaren Bolşevikler, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü fikrini savundular. Üçüncü olarak 1905 Devrimi, öncülerine batıdaki sosyalizmin «son sözcüğü» nü tanıttığı için kitlelerin devrimci **eyleminden** dolayı, işçi ve köylü kitlelerinin politik eğilimine çok büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Böyle bir «gene prova» olmadan 1917 devrimleri -hem burjuva Şubay Devrimi, hem de proleter Ekim Devrimi- olanak dışı olurdu. Dördüncü olarak, coğrafi koşulları, Rusya'ya, kapitalist ileri ülkelerin üstün askeri gücüne karşı diğer ülkelerin dayanabileceğinden daha fazla dayanmasını sağladı. Beşinci olarak, proletaryanın köylülüğe karşı özgül tavrı, burjuva devriminden sosyalist devrime geçişi ve kırsak emekçi halkın daha yoksul kesimi olan yarı proleterleri şehir proletaryasının etkilemesini kolaylaştırdı. Altıncı olarak, grev eylemlerinde edinilen uzun eğitim ve Avrupa kitlesi işçi sınıfı hareketinin tecrübesi, proleter devrimci örgütünün, **Sovyetler** gibi böylesine sağlam olarak -derin ve hızla yoğunlaşan devrimci durumda doğmasını kolaylaştırdı.

Bu liste tabii ki tam değildir; fakat şimdilik yeterlidir.

Sovyet yada proleter demokrasisi Ruusya'da doğmuştur. Paris Komünü'nden sonra yeni bir çağ yaratıcı ikinci bir adım atılmıştır. Proleter ve köylü sovyet cumhuriyeti, dünyadaki, ilk sarsılmaz sosyalist cumhuriyet olduğunu kanıtlamıştır;

devletin yeni bir tipi olarak ölümsüzdür; artık yalnız başına değildir.

Sosyalizmi kurma çabasının sürdürülmesi ve tamamlanması için hâlâ çok fazla şey gereklidir. Proletaryanın daha fazla ağırlığı ve etkisi bulunan çok gelişmiş ülkelerdeki sovyet cumhuriyetlerinin, bir kere proleterya diktatörlüğüne giden yola girdikten sonra, Rusya'yı geçmek için her şansları vardır.

Şimdi müflis İkinci Enternasyonal çürümekte ve ölmektedir. Gerçekte o, dünya burjuvazisine uşaklık rolünü yapmaktadır. O gerçekten sarı bir entesnasyonaldir. Onun Kautsky gibi başta gelen **ideolojik** önderleri, **burjuva** demokrasisini överler ve onu genel olarak «demokrasi» yada - daha budalaca ve daha kaba - ifadeyle «saf demokrasi» diye adlandırırlar.

İkinci Enternasyonal gibi buurjuuva demokrasisi de gününden fazla yaşamıştır. Bununla beraber, Entesnasyonal, o günün görevi olan işçi sınıfı kitlelerini bu burjuva demokrasisi çerçevesi içinde eğitmek oldğunda tarihsel olarak gerekli ve yararlı görevini yerine getirmiştir.

Ne kadar demokratik olursa olsun, hiçbir burjuva cumhuriyeti, emekçi halkın sermaye tarafıından ezilmesi için bir makinadan, burjuvazinin diktatörlük aracından ve sermayenin politik hükümranlığından başka hiçbir şey olmadı ve olamaz. Demokratik burjuva cumhuriyeti çoğunluk yönetimini vaadetti ve duyurdu. Fakat toprağın ve diğer üretim araçlarının özel mülkiyeti varolduğu müddetçe bunu gerçekleştiremezdi.

Burjuva demokratik cumhuriyetindeki «özgürlük» gerçekte, **zenginler** için özgürlüktü. Proleter ve emekçi köylüler, bunu, sermayeyi yıkmak ve burjuva demokrasisini yenmek amacıyla kullanılabilirdi. Ve kullanmalıydı. Fakat doğrusu, emekçi kitleler, genel bir kural olarak, kapitalizm altında, demokrasiden yararlanamazlardı.

Sovyet yada proleter demokrasisi, dünyada ilk olarak, kitleler için, emekçi halk için, fabrika işçileri ve küçük köylüler için **demokrasi** yarattı.

Şimdiye kadar dünya hiçbir zaman politik iktidarın nüfusunun **çoğunluğu** tarafından kullanılışı Sovyet yönetiminde olduğu gibi iktidarın gerçekten bu çoğunluk tarafından yönetilişini görmemiştir.

O [Sovyet], sömürücülerin ve suç ortaklarının «özgürlüğünü» bastırır; onları sömürme «özgürlüğünden» sermaye hükümranlığının resterasyonu için savaş «özgürlüğünden», kendi ülkelerinin işçilerine ve köylülerine karşı yabancı burjuvazi ile ilişki kurmak «özgürlüğünden» mahrum eder.

Bırakalım Kautsky'ciler böyle bir özgürlüğü desteklesinler. Ancak, marksizmden dönmüş biri, sosyalizmden dönmüş biri böyle yapabilir.

II. Enternasyonal'in Hilferding ve Kautsky gibi ideolojik önderlerinin iflası, Sovyet yada proleter demokrasinin önemini, Paris Komünü ile olan ilişkisini, tarihteki yerini, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak gerekliliğini anlayabilmedeki üstün yeteneksizlikleri kadar hiçbir şeyde yeterlice ortaya konmamıştır.

«Bağımsız» (diğer adıyla orta sınıf, cahil, küçük burjuvazi) Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin organı olan **Die Freiheit** Gazetesi, 11 Şubat 1919 tarih ve 74 No'lu sayısında «Almanya'nın Devrimci Proletaryasına» isimli bir manifesto yayınladı.

Bu manifesto, Parti Yönetimi ve bizim Kurucu Meclis'in Alman çeşidi olan Ulusal Meclis'teki bütün üyeler tarafından imzalanmıştır.

Bu manifesto, Scheidemann'ları, İşçi Kurullarını ortadan kaldırmakla suçluyor ve -gülmeyiniz!- konseylerin Meclis'le **birleşmesini,** konseylere Anayasa'da belirli bir yer ve belirli politik haklar bağışlanmasını öneriyor.

Uzlaştırmak, burjuva diktatörlüğü ile proleterya diktatörlüğünü birleştirmek! Ne kadar basit! Ne kadar parlak, cahilane bir fikir!

Tek talihsizlik, bunun Rusya'da Kerensky rejiminde kendilerini sosyalist sanan küçük burjuva demokratları, birleşmiş Menşevilker ve Sosyalist - Devrimciler tarafından denenmesiydi.

Marx'ı okumuş, ama kapitalist toplumda her ciddi çatışmada, her kriz anında şıkların ya burjuva diktatörlüğü yada proletarya diktatörlüğü olduğunu anlayamamış kimse, Marx'ın ne ekonomik ve ne de politik doktrinlerinden hiçbir şey anlayamamış demektir.

Fakat, eğer bu dikkati çeken ve çok gülünç olan 11 Şubat Manifestosu'na yüklenen ekonomik ve politik saçmalıklar, ayrıntılı bir şekilde incelenecekse, Hilferding, Kautsky ve Ortakları Kumpanyası'nın burjuva diktatörlüğünü ve proletarya diktatörlüğünü barışçıl yollarla birleştirme gibi parlak ve cahilane fikirleri özel bir incelemeyi gerektirir. Bu iş, başka bir yazıya bırakılmalıdır.

Türkiye'de bir Lenin yoktu, Mustafa Suphi Mustafa Kemal'in yanına gelmemişti.

Mustafa Kemal de **«İmtiyazsız Sınıfsız birleşmiş bir kitle yaratacağız, Sosyal bir devlet kuracağız»** Diyordu fakat Mustafa Kemal'in etrafında dolaşanlar, akıl hocalığı yapanlar, kendi bildiklerini okuyorlardı. **Onlarda da marksizm bilgisi yoktu.**

Celal Bayar Devlet Sosyalizmini Devlet Resmi Politikası olarak övüyordu.

Bayar'ın Devlet Sosyalizm'i anlayışı Bayar Devletcilik ve özel girişimcilik konularında da daima yön değiştirmiştir. Ekonomi bakanı olan Bayar koyu bir devletcidir. «Devlet Sosyalizmini devletin resmi politikası olarak över.»

Halk Partisinin resmi organı olan Hakimiyeti Milliye gazetesinin bir muhabirine «Devlet Sosyalizmi ve Ekonomik ku-

rumların devletleştirilmesi» ile ilgili bir sorusuna şöyle yanıt verir:

— «Devlet Sosyalizmine karşı olanlar, bireyciliği güçlü, sermayesi bol olan memleketler halklarıdır. Tanzimattan beri elverişsiz koşullar altında Avrupa sermayesinin memleketimize ayrıcalıklı biçimde girmesinin ve ekonomik kaynaklarımıza egemen bulunmasının üzücü sonuçları gözümüzün önündedir. Devlet sosyalizminin faydalarını pek çok örneklerle doğrulamak mümkündür.»

Atatürk 27 Ocak 1931 de İzmir CHP il kongresinde «Halkımızın yaradılıştan devletci» olduğunu söyler.

Derhal liderinin paraleline giren Celal Bayar şöyle konuşur.

«Milletin Muhtaç olduğu refahı bazı özel girişimlere ve dayandığı sermayeye bırakmak gerekirse en az iki yüz yıl daha bekleme dönemi geçirmekliğimiz gerekir.»

CELAL BAYAR'IN SERMAYEYE HÜCUMU

Celal Bayar Özel sermayeye de çatarak şöyle der:

«Eski ve yeni Türkiye farkı, bu gün bir çok fikir adamları tarafından anlaşılmış, ayrılmış ve onaylanmış bir gerçektir. Bu farkı içine dindiremeyen yalnız sermayedir. Kurtuluş yolu, milli emeğin rasyonelleştirilmesinde ve örgütlenmesinde, milli emeğin artırılmasında ve bütün ekonomik faaliyetlerin yönetim başına geçirilmesindedir.»

Celal Bayar bu konuşmayı yaptığı sıralarda 1931 de CHP programı yabancı sermayeyi anormal sayar, ve normal sermayenin milli emek olduğunu ilan eder. «Normal sermayenin tek kaynağı, milli emek ve birikimdir.» diyordu.

T.K.P. 1932 kongresinde partiden atılanlar 1. kitap sayfa 139. kendi aralarında birleştiler ve kadro mecmuasını ya-

yınladılar. Bu kadrocular da kadro mecmuasında Celâl Bayar'a şöyle akıl veriyorlardı.

KADRO

Türkiye, bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp durmadı.

Bu güne kadar geçirdiğimiz hareketler, şahit olduğumuz muazzam kıyam manzaraları, onun yalnız bir safhasıdır. Bir ihtilâl, inkılâbın gayesi değil, vasıtasıdır.

Bu ihtilâl safhasında dursaydık inkılâbımız akim kalırdı. Halbuki o genişliyor, derinleşiyor. O henüz son sözünü söylemiş, son eserini vermiş değildir. Tesviye edilmiş bir zemin üstünde yarınki Türk cemiyetinin, kendine has ve kendine uygun binası kurulabilmek için, inkılâbımız, derinleşme ve genişleme istikametindedir.

İnkılâb bitaraf bir nizam değildir. Onun içinde yaşayanların, taraftar olsunlar veya olmasınlar ona intibak etmeleri lâzımdır. İnkılâp, ona taraftar olanların iradelerine, taraftar olmayanların iradelerinin, kayıtsız ve şartsız, bağlanması demektir.

İnkılâbın irade ve menfaati, inkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangardın, azlık fakat ileri bir KADRO'nun iradesinde temsil olunur. Bu kadro, inkılâbın şeniyetinden çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekilleşen ve nazariyeleşen prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, her şeyden evvel, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlâk ve disiplinin, ileri kadronun dimağından genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına inmesi ve yerleşmesi demektir.[31]

Türkiye bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp kendine prensip ve onu yaşatacaklara şuur olabilecek bütün nazarî ve fikrî unsurlara maliktir. Ancak bu nazarî ve fikrî unsurlar

inkılâba İDEOLOJİ olabilecek bir fikriyat sistemi içinde terkip ve tedvin edilmiş değildir. Gerek millî mahiyeti gerek beynelmilel şümul ve tesirleri itibariyle, tarihin en manalı hareketlerinden biri olan inkılâbın seyri içinde ve onun icâplarına uygun bir şekilde izah isi, bugünkü Türk inkılâp münevverliğine düşen vazifelerin en âcil ve en şereflisidir. İnkılâbımızın, her biri ayrı ayrı kıymettar ve orijinal olan bu fikir ve nazariye unsurları birer birer izah edildikçe, bu esaslar inkılâp nesli için kriteryumlar olacak, yeni ve standartlaşmış inkılâpçı tip böyle doğacaktır. Bu tip her nerede, her ne şeriat altında olursa olsun, karşılaştığı her inkılâp sahasında, aynı hâdiseyi aynı kriteryumlara vuracak, aynı ölçülerle düşünecek, aynı neticelere varacak ve İnkılâbın kendine has CİHAN TELAKKİ TARZI böyle olacaktır.

Hülâsa; Cihanın bin bir çeşit hâdisata sebep olan bu günkü esrarengiz gidişi içinde, mukadderatını kendi inkılâbının mukadderatına bağlayan inkılâp neslimizin bir bakışta idrakimizi durdurur gibi görünen coşkun ve mürekkep cereyanına daima hakim kalabilmek için, onun prensiplerini hududu muayyen kriteryumlar şeklinde bilmeye, benimsemiye ve benimsetmiye mecburuz.

KADRO, BUNUN İÇİN ÇIKIYOR.

Millet İktisadiyatı:

SANAYİLEŞME DAVASI.

Dr. Vedat NEDİM

Türkiye'nin sanayileşmesi millî bir zarurettir.

Türkiye sanayileşecek.

Fakat nasıl?

Sanayileşmenin üç yolu vardır:

Kapitalist sanayileşme.

Komünist sanayileşme.

Devletçi sanayileşme.

Bu üç yoldan hangisi millî menfaatlerimize uygun olanıdır?

İçtima) bakımdan kapitalist sanayileşme.

Kapitalist sanayileşme, millet içinde sınıf tezatlarını ve sınıf kavgalarını derhal peşi sıra sürükler.

Sınıf tezatları ve sınıf kavgaları, kapitalist sanayileşmenin gölgesi gibidir.

Halbuki biz, Türk milletinin birliğini ve bütünlüğünü bozacak, yıpratacak ve kıracak herşeyin düşmanıyız. .

Eğer harp sonu Almanyası, Versay muahedesi karşısında, bir kurtuluş cidaline kahramanca atılmadıysa, bunun sebebini Alman milletin sınıflara parçalanmış olmasında aramalıdır.

Yoksa biz, bütün, bir emperyalist cihana karşı isyan bayrağını açtığımız zaman, hiç şüphesiz ki, maddî şeriat bakımından Almanya'dan çok daha az müsait bir vaziyette bulunuyorduk. Yalnız bizi Almanya.dan ayıran bir tek hususiyetimiz vardı. bir Şefin idaresi altında birleşmesini bilmek.

Almanya'nın bütün büyük ve küçük şehirlerinde Alman milleti, vatandaş muharebeleri yaparken, Türkiye'de Türk milleti, Büyük Yolgöstericisinin etrafında halkalandı. İşte kapitalistçe sanayileşmiş memleketlerin hiç birinde böyle bir Şef ve millet birliğine, böyle bir Şef ve millet kaynakşasına tesadüf edilemez.

Böyle memleketlerde, ancak diktatörce bir idare zoruyla yapmacık bir birlik havası uyandırılabilir. Halbuki Türkiye'de Şef ve millet birliği, milletimizin bünyesinden gelen adetâ tabiî, adetâ insiyakî bir vakıadır.

Ferdiyetçi himayecilik siyaseti, millet içinden küçük bir zümrenin, devlet himayesi sayesinde zoraki sanayici olmasını istihdaf eder. Yani bir sınıflaşmaya yol açar.

Hiç şüphesiz ki, bir memleket böyle de sanayileşebilir. Ve hemen bütün memleketler böyle sanayileşmişler ve sa-

nayileşmektedir. En yakın misal olarak Bulgaristanı, Romanyayı, Yunanistanı alabiliriz.

Fakat bu misaller bizim için birer örnek olmaktan ziyade ibret misalidir. Eğer sanayileşen Türkiye, neticede Bulgaristana, Romanyaya, Yunanistana benzeyecekse yazık olur bu millete.. Biz, hiç bir vakit Türkiyenin, yüzlerce fırkaya bölünmüş; parlâmento dalavereleri içinde istikrarını ve bütünlüğünü kaybetmiş yamalı ve parçalı bir milletin ülkesi olmak için sanayileşmesinden heyecan ve sevinç duyamayız.

Türk devleti, Türk milleti içinden bir parçanın değil; yalnız ve ancak kül halinde Türk milletinin menfaatlerini koruyan bir müessesedir.

Milliyetçi, halkçı ve devletçi oluşumuzun manası budur.

Teknik bakımdan kapitalist sanayileşme:

Yalnız içtimaî bakımdan değil, teknik bakımından da ferdiyetçi himayecilik siyaseti sayesinde, memleketimizde teessüs edecek sanayi, millet menfaatlerimizin icaplarına cevap verebilecek bir kabiliyet ve seviyede olamıyacaktır. Kadro'nun bu sayısında Şevki Bey arkadaşımız bu mes'eleyi etraflıca izah etmiş olduğu için tafsilâta girişmiyoruz. Yalnız bir kaç noktayı kısaca tespit edelim.

1 — Ferdiyetçi himayecilik siyaseti sayesinde kurulacak sanayi şubeleri arasında organik bir münasebet ve ahenk teessüs edemez. Elektrik sanayiimizde bu insicamsızlık gayet bariz bir surette görünür. Kömür, linyit ve su memleketi olan Türkiye'de işliyen elektrik santrallarının büyük bir ekseriyeti hariçten satın alınan mazotla işlemektedir. Çünkü bir enerji plânımız yoktur. Ve bütün bu teessüsler anorganik bir tarzda ve birbirlerinden müstakillen kurulmuşlardır.

2 — Ferdiyetçi himayecilik siyaseti sayesinde kurulacak sanayi şubelerinde işliyen istihsal vasıtaları (makine ve âletler) o sanayi şubeleri için en rasyonel, en verimli, en uygun olmaları bakımından değil, sanayicinin kabiliyetine ve komisyoncunun meharetine göre teayyün eder. Böylelikle

memleketimiz bir makine müzesine benzemektedir. Çünkü herkes istediği makineyi getirtmekte ve satmakta serbesttir. Bu yüzden heba olan servetlerin bir hesabı çıkarılsa hayretler içinde kalacağımıza şüphemiz yoktur.

3 — Ferdiyetçi himayecilik siyaseti sayesinde kurulacak sanayi ile ziraatimiz arasında organik bir münasebet ve ahenk teessüs edemez.

Bu ahenksizlik bir taraftan hammarde bakımından; bir taraftan da fiyat teşekkülü bakımından mütalea edilebilir. Ziraatimizin sanayiimize ham madde kaynağı olabilmesi için her ikisinin de ahenkli bir tarzda, birbirini tamamlayıcı bir istikamette inkişaflarını önceden hesaplayan bir devlet iktısat programına ihtiyaç vardır.

Muhtaç oldukları iplikleri hariçten getiren bir yünlü ve pamuklu sanayiini, ziraatimizi tamamlayıcı bir uzuv olarak telâkki edemeyiz.

Himaye gümrükleriyle korunan sanayi emteası fiyatlariyle, cihan piyasalarına tabi olan ziraat emteası fiyatları arasındaki fark (fiyat makası) her iki iktisat şubesinin, fiyat teşekkülü bakımından da, kaynaşamamasını neticelendirmektedir. Bu da millî pazarı, millî mübadeleyi daraltan bir âmildir.

4 — Ferdiyetçi himayecilik siyaseti sayesinde teessüs eden sanayi şubeleri, hemen umumiyet üzere, o sanayi şubelerinin rantabl ve rasonel işliyebilmeleri için tesis mahalli, ham madde, piyasa, münakala, enerji şartları, sermaye, teknik, ihtisas kifayeti v.s. gibi önceden hesaba alınması icabeden şartlara göre değil de tamamiyle müteşebbisin ve komisyoncunun keyfî ve indî ve çok kerre yanlış ve nakâfî hesaplarına göre kurulmaktadır.

Bu yüzden israf olunan sermaye ve iş kuvvetleri hesapsızdır.

Böyle yanlış esaslara dayanarak kurulan sanayi şubelerinin ucuz ve iyi mal çıkartmalarına tabiatiyle imkân yoktur.

Sanayi erbabımızın —büyük bir ekseriyeti itibariyle— mevcut himayelerden memnun olmıyarak, daima daha fazla himaye istemelerinin sebebini de burada aramalıdır.

Devlet bütçesi bakımından kapitalist sanayileşme:

Devlet bütçesi bakımından da ferdiyetçi himayecilik siyasetinin tetkiki çok düşündürücü neticeler vermektedir.

Türkiyenin sanayileşmesi demek, millî pazarın millî sanayie bağlanması, yani ithalât suretiyle harice akan kârların millileştirilmesi demektir. Halbuki ferdiyetçi himayecilik siyaseti, bu kârları ferdileştirmektedir.

Devlet, koyduğu himaye gümrükleriyle yabancı ithalâtın önünü almakla gümrük varidatından fedakârlık yapmaktadır. Ayrıca gümrük ve vergi muafiyetleri ve prim suretiyle yapılan himayeler de bu fedakârlığı arttırmaktadır. Bundan başka devlet mübayatında yerli malları gümrüklü yabancı mallarına nispetle % 10 bile pahalı olsa tercih edildiklerinden, bu yoldan da devlet bütçesi yine bir fedakârlığı göze almış bulunmaktadır. Bütün bunlar hiç şüphesiz ki, sanayileşme sahasında en aşağı yüz yıl geri kalmış bir memlekette bir millî sanayiin tessüs edebilmesi için alınması zarurî olan tedbirlerdir.

Yalnız Devletin bütçesini denk getirebilmek için her yıl âdetâ müzmin bir sıkıntı içinde kaldığı bir zamanda hususî müteşebbisler lehine ve kendi bütçesi aleyhine fedakârlık yapmakla devam etmesi, bilmiyoruz ne dereceye kadar devlet ve millet birliğine uynun bir siyaset olur.

Türkiye'de herhanii bir sanayiin kurulması için eğer devlet ve milletçe bir fedakârlık yapmak icabediyorsa, iktisadî istiklâlimizin, iktısadî bütünlüğümüzün selâmeti namına bu fedakrlığı yapalım. Fakat bundan yine Devlet ve dolayısiyle millet istifade etsin.

Ferdiyetçi himayecilik siyaseti devletin bütçe kaynaklarını kurutan bir siyasettir.

Halbuki devletin, bugün her zamandan ziyade devamlı,

garantili ve müstahsil bütçe kaynaklarına şiddetle ihtiyacı vardır.

Bu kaynakların en mühimmi hiç şüphesiz ki, devletçi bir siyasetle kurulan sanayi şubelerinin kârları olacaktır.

Komünist sanayileşme de kapitalist sanayileşme gibi millet birliğini ve bütünlüğünü parçalayan bir siyasettir. Halbuki Türk inkılâbının en bariz vasfı, millet mefhumuna yepyeni bir mana izafe etmiş olmasıdır.

Türk milliyetçiliği, bir sınıf milliyetçiliği değildir. Türk milliyetçiliği, milleti kül halinde alan öz ve hakk milliyetçiliktir. **Komünist sanayileşmede de, tıpkı kapitalist sanayileşmede olduğu gibi, bir sınıfın hakimiyeti esastır.**

Bu itibarla komünist devlet de bir sınıf devletidir.

Türk Devletini kapitalist ve komünist devlet telâkkilerinden ayırt eden en canlı farklı Afet Hanımefendi «Dördüncü tasarruf ve yerli malı haftası» münasebetiyle verdikleri konferansta ne güzel anlattılar:

«İktisat bakımından milletin en büyük ve en kudretli kooperatifi, bütün gelirini amme hizmetine veren ve bütün yurtdaşların daimî ve hakikî azası olduğu ve bunun için milletin öz malı olan millet kooperatifi, Devlettir.»

Devletin bir millet kooperatifi olarak telâkkisinden çıkabilecek sanayileşme siyaseti, tabiatiyle ne kapitalist ne de komünist bir siyaset olabilir. Devlet ve millet kooperasyonunu hareket noktası olarak alan bir siyaset ancak hakikî ve tam bir devletçilik siyasetidir.

Millet iktısadiyatı:

Devletçilik yolunda aydınlık...

Dr. Vedat NEDİM

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin geçen ayki Cumhuriyet sayımız için lutuf buyurdukları «Fırkamızın Devletçilik Vasfı» adlı yazıları gerek Türkiye, gerekse yabancı memleketler matbuatında lâyık olduğu ehemmiyet ve alâka ile karşılandı. İktibaslar ve tercümeler yapıldı.

Devletçilik gibi çeşitli tefsirlere yol açan bir prensibin en salâhiyettar bir devlet adamımızın kaleminden izahı hiç şüphesiz ki, meskût geçilemezdi. Bu itibarla millî kurtuluş inkılâbımızın iktisad karakterini tebellür ettiren Devletçilik prensibi üzerinde ilk sayısından beri araştırmalar yapan Kadro'ya Başvekilimizin hediye buyurdukları bu değerli ve mühim yazıları, yalnız bizim için sonsuz bir bahtiyarlık ve iftihar kaynağı olmakla kalmamış, aynı zamanda bir takım basma kalıp iktisat nazariyelerinin karanlık lâbirentleri ve bir takım sinsî menfaatlerin karışık dehlizleri içinde bocalayan kafalar için de ışıklı bir yol açmıştır.

Karanlığa alışmış gözler, bu ışığa kamaşmadan bakabilirlerse, ümit edebiliriz ki, artık bundan böyle inkılâbımızın sert ve canlı realitesini ithal edilmiş nazariye kalıpları içinde dondurmak ve hususî menfaatlerini millet ve memleket menfaati olarak göstermek istemekten vaz geçerler. Bu ifade de son kongrede yurt dışında olduğu halde parti genel sekreterliğine getirilmesi 1. kitabımın 140. sayfasında Ali Rıza Keskin'in teklifi üzerine kabul edilmişti.

MAHKEMELER BAŞLIYOR

Harbiye Askeri Mahkeme kurulmuş ve sorgularımıza başlamıştı. Hazırlanan sorgu sırasına göre önce İzmir İl'inden sorguya geçilmişti. Bu da şunu gösterdiki, Sorgu bütün vilayet ve etraf süzüldükten sonra sıra Şefik Hüsnü'ye gelecekti. Biz İzmir'liler sorgu sıramızı savarken, çalışma içinde olan Sıkı Yönetim kalkmış ve mahkemeler durmuştu. Artık bütün evraklarımızla birlikte sivil mahkemelere devredilecektik. Hazırlık yapmamız bildirildi ve hepimiz ayrı ayrı vasıtalarla Sultanahmet Ceza Evine taşındık.

Sultanahmet Ceza Evine geçişimiz yine devrimciler arasında yakınlaşmayı sağlamıştı. Orada Harbiyedeki gibi büyük koğuş yoktu. Dörder ve altışar kişilik odalar vardı. İç

kavgamızı dışarıya belli etmeden, kim kiminle istiyorsa itirazsız yerleştirdik. İki komün icabında birlikte yemeklerini hazırlıyordu. Sultanahmet Ceza Evinde tutuklular bizi sempatiyle karşılamışlardı. Esat Adil İmralı Ceza evini kurdurmuş ve cezalılara geniş itimad sağlamış olduğu dillerde söylenirdi. 30 senelik cezalılarla Beyoğlunda ve İzmir Fuarında sergiler açtırdığı ve tek bir hükümlünün kaçmadığı biliniyordu, bu bakımdan koğuş ağaları gruplar halinde ziyarete gelir Komünistler ne biçim adamlar diye merak eder tanışmaya çalışırlardı. Ceza evi sakinleriyle iyi geçinmemiz, idarecilerin de bize karşı iyi davranmalarına etken olmuş ve açık bırakılan umumi kapımızdan, avluya çıkıp rahatça gezinebiliyorduk.

Ceza Evinde Futbol Maçı

Bu samimi yaşantımız sırasında. Ceza Evine tanınmış ve büyük klüplerden iki futbolcu tutuklanmış Sultanahmet Ceza Evine getirilmişlerdi. Bunlar oldukça büyük olan ceza evi avlusunda getirdikleri top ile oyunlar yaparlardı, bir gün iki takım düzüp maç yapmayı akıllarına koymuş ve takım düzüyorlardı. Komünistler arasında da sportmenler var dendiği için bizim koğuşa gelip dahil olmamızı istediler. Bunda bir engel görmedik ve 4 kişi iştirak ettik. Ben Hakemlik yaptım, Esat Adil de Bek oynadı.

Bu barış havası içinde Mahkeme başlamış ve ilk duruşmasından itibaren tutuklulardan serbest bırakmaya başlandı. Dördüncü celse'de sıra Şefik Hüsnü'ye geldi, Benim için söylemiş sözleri doğrutunca ben de o gece serbes bırakılmıştım. Ceza Evinden çıkmadan evvel tutuklu kalan bütün arkadaşlarla vedalaşıp el sıkışırken, Şefik Hüsnü'nün odasına da girmiştim. Pencerenin yanına konmuş bir masada oturuyordu beni görünce ayağa kalktı ve elini bana doğru uzatarak sıhatler ve başarılar dilerim demişti, Elini bırakmadan gözlerine baktım, çok yorgun ve üzgün bir bakışla bana bakıyordu,

sol eliyle de sandalyeye tutunduğunu görmüştüm. İçim burkuldu ve süratle odadan çıkarak Ceza Evinden ayrıldım. Tahliyeler başladığından beri barış daha da sıkı olmuş ve bir tek komün'de birleşilmiş, Ben tahliye oluncaya kadar da en basit bir kırgınlık dahi olmamıştı, Oysa sonradan bana anlattıklarına göre, Mehmet Bozışık Ceza Evine girer girmez içerisi allak bullak olmuş ve Şefik Hüsnü de onun tarafını tutunca komün yine ikiye bölünmüş. Ama bu kez Nail Çakırhan dahi Şefik Hüsnü'yü bırakarak Hüsamettin Özdoğu tarafına geçmiştir. Şefik Hüsnü'nün böylesine teysir altında kalması en şaşılacak yanıydı.

Birinci kitabımın 38 sayfasında Savcı Kazım Aloç'un sözleri yazılıdır, Orada Mehmet Bozışık için şöyle söylüyor. **Milli güvenlik kuvvetleri yöntemi gereğince Mehmet Bozışık'ın ortadan çekilmesi lazım geldi. Esasen İstanbul emniyetince aranıyordu. 1948 yılı Temmuz ayında ele geçirildi.** Demek ki devamlı bozgun, devamlı kargasa ve solda görünüp Solu vurmak taktiğini uygulamak milli güvenlik kuvvetlerinden Mehmet Bozışık'ın aldığı buyruk buydu. Peki Şefik Hüsnü neden onun tarafını tutmuştu. Onada Milli Şef mi buyruk vermişti diye aklına hemen kötümserlik geliveriyor.

Mahkeme Kararı ve Cezalar

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi 14/7/1948 tarihinde şu kararı vermişti.

Dr. Şefik Hüsnü Değmer	5	sene	ağır	hapis.
Ahmet Fırıncı	4	»	»	»
Hüsametdin Özdoğu	4	»	»	»
Nail Vahdeti Çakırhan	4	»	»	»
Ragıp Ervardar	3	»	»	»
Süleyman Taki	3	»	»	»
Celal Zühdü Benneci	3	»	»	»

Hasan Erim	3	»	»	»
Ali Ceyhlan	3	»	»	»
İsmail Kurucu	3	»	»	»
Mustafa Özçelik	3	»	»	»
Mehmet İlhami Özden	3	»	»	»
Aram Peylivanyan	3	»	»	»
Faris Erkman	3	»	»	»
Müntekim Ölçmen	3	»	»	»
İbiş Aydınlatan	3	»	»	»
Tahir Ağra	3	»	»	»
Cenab Şahabeddin Kıvılcım	3	»	»	»
Ahmet Titiz	3	»	»	»
Haik Açıkgöz	3	»	»	»
Mustafa Arhavi	3	»	»	»
Kerim Soyka	3	»	»	»
İsmail Tanıkoğlu	2	»	»	»
Galip Sezik	1	»	»	»
Mehmet Çuba	1	»	»	»
Hakkı Demiray	1	»	»	»
Fazıl Garan	1	»	»	»
Hüseyin Demiröz	1	»	»	»
İhvan Kabacıoğlu	1	»	»	»
Bahri Ateş	1	»	»	»
Nevzat Engin	1	»	»	»
Ahmet Çılgın	1	»	»	»
Emin Görek	1	»	»	»
Hasan Civan	1	»	»	»
Ahmet Tezcan	1	»	»	»
Muharrem Bezgin	1	»	»	»
Sabri Soyavar	1	»	»	»
Osman Küzeyli	1	»	»	»
Barkev Şamikyan	1	»	»	»
Dr. Hülusi Dosdoğru	1	»	»	»
Yusuf Balkanlı	1	»	»	»

Leon İller	1	»	»	»
Ferit Kalmuk	1	»	»	»
Hadı Malkoç	1	»	»	»
Jak İhmalyan	1	»	»	»
Mehmet Bozışık	1	»	»	»

Bu davada daha tahkikat sırasında yüzlerce kişi sorguları yapılıp salıverilmiş ve son karar da da delil yetersizliğinden şunlar beraat etmiştir.

İsmail Ceylan
Hüseyin Avni Türker
Nobar Acemyan
Hıraç Akmanoğlu
İbrahim Topçuoğlu
Osman Uzlaş
Murat Erdemil
Hilmi Seyhan
Esat Adil Mustecabi
Mustafa Börklüce

T.S.P. YENİDEN KURULUYOR.

Türkiye Sosyalist Partisinin proğarmı mahküm edilmemiş ve kurucuların çoğu da beraat ettiği için kısa bir hazırlıktan sonra takviyeli bir kadro ile 20 Temmuz 1950 tarihinde İstanbul'da merkezini açtık ve ardından da 21 Ekim 1950 tarihinde de İzmir il merkezini kurduk. Daha da bir kaç ilden kurma teklifi almıştı. Ancak terörist iktidar aramıza ajanlar sokacak, solda görünüp solu tahrik edip vuracak, arkadan çelme takacak, dost görünüp düşmanla sarılı olduğumuzu düşünerek proğram dışına çıkmayacak ve kanunların müsaade ettiğince davranacak kadrolarla ve yavaş, dikkatli ola-

rak çalışmayı ayarlıyorduk. Öyle iken İzmir'de Şükrü Dinsel, İstanbul'da da Kemal Oğuz partiye sızmışlardı. Bir taraftan bunları temizlemek ve temiz kadroyu yerine oturtmak ve bir taraftan asıl tezviratı yaptıran Şefik Hüsnü'cü grupla mücadele yapmak devrimciler için çok yorucu oluyordu. İlân edilen af ile Şefik Hüsnü de salıverilmiş ve Legal Partimizi gören bu kıskanç kimseler, hiç sakınca duymadan ve legal parti gibi romantik diye isimlendirdiğim bir örgütü toparlama'ya koyuldular. Hayretle izlediğimiz taraf şuydu. Şefik Hüsnü, Reşat Fuat Baraner, Zeki Başımart, Mihri Belli gibi zıt kutupların bir araya gelerek ne kadar aydın, sanatkâr, sempatizan'ı varsa hepsini toplayıp komünist yapmasıdır. Komünizmi okadar ucuzlattılar ki Türkiye komünistlerle doldu taştı. Artık kadroları okadar büyükdü, Avrupa'lara bol bol adam göndermeye, Konferanslara iştirak ettirmeye ve raporlar alıp vermeye, rahatça ve serbestçe yapabiliyorlardı ve artık Sosyalist partisine hücum edebilirlerdi, ama artık hain denemiyordu, Sovyet aleyhtarı Amerikan yanlısı deniyordu. Bu hücum temposuna gönderdikleri jurnallarla Moskova Radyosu Türkçe yayın servisi'ni uydurmuşlardı. Nihayet, Gerçek gazetesinde yayınlanan bir yazıyı bahis konusu ederek T.S.P. komünistlere karşı olduğunu da ileri sürünce bu radyoyu ele almak gerekti. Parti Plenüm'ü toplanarak nasıl bir yol tutulacağını araştırdı. İki yol vardı. 1. kitabımın 155 sayfasında izahı yapılmış Sovyet'lerde kalıp 1937 parti çağrısıyla geri dönmeyen Laz İsmail, Elektrikçi Nuri, Salih Hacioğlunu buldurup radyoya müdahale ettirmek, ikinci yol da Gerçek Gazetesinde yayın yolu ile bir ihtar çekmek. Evvelâ birinci yolda baş vurduk. Salih Hacioğlu Kazakistan'da imiş, Elektrikçi Nuri Leningrat'ta evlenmiş ve bir de çocuğu varmış, 1947 yılında ölmüş. Laz İsmail izi bulunamadı ve yıllardan beri izi yokmuş. Bu durumda ikinci çareye baş vurarak 16 Ekim 1950 tarih ve 20 sayılı Gerçek Gazetesinde şu makale yayınlandı.

Moskova Radyosunun Türkçe yayın servisine açık bir ihtar!

E. A. Mustecabı.

Hiç şüphe yok ki, her memleket hadiseleri ve mücadeleleri kendi zaviyesinden görmek, ona göre münakaşa ve tenkid etmek hakkına sahiptir. Bu arada Moskova radyosunda Türkiye'ye ait haberleri alış ve yayış tarzı, Türkiye'nin sosyal mücadelelerini kavrayış tarzı kendi görüş zaviyesinin hususiyetine göre ayarlanmıştır.

Fakat meseleleri ve hadiseleri objektif olarak aksettirmeyen, veya bu hususta vasıta olarak kullandığı cihazlar tarafından kasten aldatılan enformasyon ve neşriyat merkezlerinin başında gelen Moskova radyosu Türkçe yayın servisi bu siyasi hataları bilhassa son yıllarda sık sık tekrarlamaktadır.

Memleketimize ait sosyal, ekonomik ve siyasi hadiseleri kavrayış ve yayınlayışta Türk halkının duygularını asla hesaba katmıyan, Türkiye'nin sosyal mücadelesini, onun bağlı olduğu şartları asla gözetmeksizin ulu orta hırpalamayı aklı sıra büyük bir kiyaset sayan Türkçe yayın sözcülerine dostça, bazı ihtarlarda bulunmak isterim:

1. Türkiye Sosyalist Partisi, inkilapçı hareket tarzını yalnız Türk Milletinin kendine has sosyal, ekonomik ve siyasi şartlarına göre ayarlamış, faşizme ve göşizme karşı en sağlam mücadele cephesini kurabilmiş olan Türkiye'nin yegâne inkilapçı partisidir. Bu parti Türkiye'nin şartlarından tamamiyle bihaber ve gafil olan Moskova Radyosu Türkçe sözcülerini memnun etmek için kurulmamıştır. T.S.P. nin vazifesi, sosyalizmi yabancı bir ithal emteası gibi Türkiye'ye sokmak değil, onu halk'ın benimseyebileceği milli bir dava haline getirmekten ibarettir. İşte bu sebeplerdir ki, Türkiye'nin gerçek sosyalist mücahitleri, otuz yıldanberi Türk halkını sosyalizme düşman etmekten başka hiçbir şey yapmamış,

sözüm ona ileri, sözüm ona Marksist fakat bütün hayatları ihanet, kalpazanlık ve zevzeklikle geçmiş olan maceraperestleri alaşağı etmişler ve maskelerini düşürmüşlerdir.

Moskova radyosu Türkçe yayın servisinin kötülemeye yeltendiği Türkiye Sosyalist Partisi, ancak Türk milletinin emrinde ve hizmetindedir.

2. Gerçek gazetesi, Moskova'da, Paris'te ve Londra'da değil, İstanbul'da yayınlanan bir Türk gazetesidir. Türkiye'nin sosyal mücadele meselelerini Moskova radyosu sözcülerinden veya bu radyonun Paris muhabirlerinden çok daha iyi bilir. Ne Türkiye Sosyalist Partisi, ne de Gerçek gazetesi, Türkiye'deki Komünist taslaklarının kalpazanca hareketlerini musamaha ile karşılıyamaz. Bu kalpazanlardır ki, bugün bir Türk - Sovyet dostluğundan bahsetmeyi bile imkânsız bir hale getirmişlerdir. Moskova radyosu Türkçe sözcüsüne gaflet gözlüğünü çıkarıp, Türkiye meselelerini basiret gözlüğüyle tetkik etmesini tavsiye ederim. Bugünkü Türkiye, bir taraftan Komünist taslaklarının, bir taraftan faşistlerin elele vererek yarattıkları «Moskof düşmanı» bir memleket haline gelmiştir. Atatürk'ün yıllarca korumaya çalıştığı Türk - Sovyet dostluğunun bugün yerinde yeller esmektedir.

Biri çarlığı, biri padişahlığı devirmiş iki komşu milletin dost kalması, dostça yaşaması, birbirlerinin siyasî, iktisadî ve mülkü bütünlüklerine saygı göstermesi lüzumu üzerinde ısrarla duran ve tezi ısrarla müdafaa eden ve bunu her iki milletin milli menfaatleri için zaruri gören; eğer Türkiye'de bir avuç militan kalmışsa onlar da bizleriz.

Moskova radyosu Türkçe yayın servisinin Gerçek gazetesini ve Türk sosyalistlerini kötülemeye kalkışması, Türk ve Sovyetler Birliği milletleri arasındaki Atatürk'ten kalma dostluk mirasının son lokmasını da faşistlerin ağzına atmış olmaktan başka hiçbir netice vermiyecektir.

3. Türkiye'de emperyalist ve faşist düşmanlığın kalesi olan Türkiye Sosyalist Partisini ve Gerçek gazetesini Ameri-

kalılara kur yapmakla itham edecek kadar gaflet içinde yüzen ve kendine gönderilen her bozguncu haberi yayınlayabilecek kadar kontrol cihazından mahrum bulunan Moskova radyosunun Türkçe yayın servisine bu hususta vereceğim tek cevap şudur: Türkiye hakkındaki cehaletiniz korkunç ve tehlikelidir.

4. Türkçe neşriyat yapan bütün dünya radyoları Türk şivesini, bilhassa İstanbul şivesini kullanan spikerlere malik olduğu halde, Moskova radyosu en berbat bir şekilde Türkçe neşriyat yapmakta ve Türk halkının duygularını asla gözetmemektedir.

Diğer taraftan, yine bu radyonun Türkçe yayın servisi C.H.P. istipdadının yıkılışını takip eden günlerde Türk demokrasisinin gelişmesinde yeni bir hamle sayılan demokratik hareketleri gelişi güzel kötülemiş olmakla da son derece mühim psikolojik hatalara düşmekten kaçınmamıştır.

Hülâsa olarak, diyebilirim ki, Moskova radyosu Türkçe yayın servisi, Türk - Sovyet dostluğunun son damlasını da kurutmak ve yok etmek için adeta çabalamaktadır. Bu son derece şuursuz bir harekettir.

Biz, bu satırları bir tek maksatla yazdık: Türk sosyalistleri, kendi milli realistlerinin ışığı altında çalışırlar, yalnız Türk Milletinin hizmetindedirler. Aynı zamanda Türk ve Sovyetler Birliği milletleri arasındaki düşmanlığın devamından da muztariptirler. Moskova radyosu Türkçe yayın servisine, gerçekleri olduğu gibi görmesini ve iki millet arasında ki düşmanlığı körüklememesini taksiye ederim.

YERLİ TEZVIRAT

Bu yazı yayınlandıktan sonra Şefik Hüsnücüler, ağızlarına geleni söylemeye ve Moskova radyosundan fazla, Moskovacı kesilmeye başlamıştı. Fakat bizim bir ata sözümüz vardır. **YALANCININ MUMU YATSIYA KADAR YANAR.** ger-

çi bizim kalemşörler belki bu sözümede bir kulp bulurlar, ve atasözünü bile çürütmeye çalışırlar, meselâ yahu büyük mum olursa sabaha kadar da yanar diye çatmaya kalkarlar, ama onlara şunu eklemek kolay, uydurma büyük ve uzun mumu, Katerina dahi eritip bitirememişti. Ve işte romantikçiler de mumu bitirmeden balonları patladı da Moskova radyosu Türkçe yayın servisinin de sesi kesilmişti.

ROMANTİK DEVRE **Dr. Sevim Tarı.**

1951 yılı Romantik devre tutuklamasının başlıca göze batan kişisi Dr. Sevim Tarı, oldu. Daha doğrusu bu örgütlenmenin bütün suçu ona yükletildi. Dr. Sevim Tarı, çözülüp 176 daktilo sayfası mektubunu yazmadan önce, samimi bir kimse idi. Kendisini komünist sayan, Burjuva elemanı bir Humanistti.

Dr. Şefik Hüsnü, Zeki Baştımar, Reşat Fuat Baraner, Mihri Belli, gibi isim yapmış kimselerle, devrimcilik kavgasında aydın bir kimse olarak katkıda bulunmak, bunlarla fikir, kader birliği yapmak düşüncesiyle atılım yaptı. Ön safta görev aldı. Dr. Sevim Tarı bu yolda deneysizdi, Militanların geçirildiği çetin bilgilerden geçirilmiş değildi. Nitekim şu sözler onundur. **«Bana esaslı bir kouşma bilgisi dahi vermemişlerdi.»** Tabii bu konuşma bilgisi zora düştüğü zaman ki konuşma bilgisi demek istiyordu. Bu samimi humanist ne bilsin ki bu isim yapmış kimselerin arasında Milli Emniyet ajanları vardı ve en ön yerlerde görev almış bu kimselerin Şefik Hüsnü ve arkadaşlarının da güvenilir adamları olmuşlardı. Dr. Sevim Tarı ne bilsin ki Dr. Şefik Hüsnü Değmer ne zaman büyük bir kopluluk hazırlarsa her zaman tevkifat olur ve kimse yakalanmaktan kurtulamaz. Bu sefer ise etrafına topladığı ve çok güvendiği **Zeki Baştımar, Reşat Fuat, Mihri Belli** gibi zıt kutuplu kimselerle de Proleter tabanından umduğunu koparamayınca Üst tabakadan bir balon şişirmeye koyulmuş ve ne kadar içten sempatizan ve Hümanist varsa etrafına toplamış ve gösteriş sev-

dalısı sosyalist cakası yapanlarla hep bir arada paçal yapmış ve bunların hepsini komünist yapmıştır. Şefik Hüsnü için, artık örgüt gelişmiş, genişlemiş ve bir parti denecek hale gelmiş bulunuyordu. Buna birde yönetmelik yapmak ve bu yönetmeliği de bir Komünist Merkeze teskiye ve tastik ettirmek icap ediyordu.

Neden yeni yönetmelik

Bu şişirilen balonun içine düşmüş çok değerli ve geçmişi olan kimseler de olduğu halde kimse çıkıpta, **Daha evvel partinin programı yokmuydu. Şefik Hüsnü Genel Sekreter değilmiydi. Zeki Baştımar 932 kongresinde icra komitesi azası seçilmedi mi, Reşat Fuat Baranere 1937 Moskova dönüşünde Nazım Hikmet Genel Sekreterliğindeki Parti Merkez İcra Komitesi Sekreterliği verilmedimi. Bütün bunlar ne oldu. Neden yeniden ve taa hücrelerden başlayarak örgüt kuruyor ve yeniden Parti Yönetmelik yapıyor. Ayrıca Moskova'ya değil de Paris'e gönderiliyor.** Hemde kiminle? Hiçbir konuşma gizliliği dahi öğretilmeyen Dr. Sevim Tarı ile bunların hiç biri sorulmamıştır. Hoş sorulsada cevabı ne olabilirdi. **Şefik Hüsnü kalkıp, o parti yok artık, onların hepsini silkip attık, onları artık tanımayacağız, onlarla artık dost olmayacağız** mı diyecekti, diyemezdi çünkü bu söz inandırıcı olmayacaktı. **Zeki Baştımar** ne diyecekti. **932 kongresi 4 gün öne alındığı için toplu halde yakalanamadı ama İcra Komitesi vazife taksimi yapıp vilayet komiterlerine talimat verilince tevkifat yapıldı ve çok az kimse kurtulabildi itirafında mı bulunacaktı. Reşat Fuat Baraner,** çıkıpta, **İcra komitesi sekreterliğim uzun sürdü, arkadaşlarla iyi ve çetin savaşlar verdik. 933 - 44 tevkifatı hatalı oldu, Mihri Belli ile tanıştım, Şefik Hüsnü'ye kaydım, artık eski sıcak yuvama dönemezdim, baştan kara yelken açmış gidiyoruz** mu diyecekti. Ve **Mihri Belli insanın ömründe eline bir defa fırsat geçermiş, ben bu**

fırsatı yakaladım hiç bırakırmıyım mı diyecekti. Ve 6 - 7 Eylül kasırgası kitabında **Hasan İzzettin Dinamo** bu davayı aydınlatan şöyle bir yazıyı sıralayacaktı.

Küçü Espiyon Grupları

1946 - 1951 tutuklamalarını hemen hemen başlı başına eski sevimli sözüm ona solcu arkadaşımız Tevfik Dilmen hazırlamıştı. Bursa'lı yüksekçe rütbeli bir subayın oğlu olarak tanıdığım Tevfik, elinde benim de adımı taşıyan otuz kişilik bir Anadolu solcuları listesi olarak 1939 da meydana çıkar. Bir dergi çıkarmak istediğini, bundan dolayı da beni aramakta olduğunu söyler. Şimdi adını unuttuğum arakadaşa ilk ağızda: «Arkadaş bu adam polis değilse kellemi keserim» demiştim. Bir provokatörün ne olduğunu 1935 tutuklamasında dört yıl yattığımdan beri biliyordum. Uzun hikâye, yeri burası değil, 1943 - 1944 kışı benim kaçak olarak saklandığım yere Tevfik Dilmen subay olarak çıka geldi. Aylardır çıkarmak istediğim illegal dergi işini ona açınca hemen gerekli teksir makinasını bana bulup getirmekte güçlük çekmedi. Bunu nereden aldığını sorunca arkadaşlardan para toplayarak aldığını söyledi. Yalandı. Makina doğrudan doğruya Milli Emniyetten geliyordu. Ben, kimi nedenlerle dergiyi çıkartmaktan vazgeçince Tevfik Dilmen makinayı götürüp Reşat Fuat'a verdi. Bu zamana dek ancak bir kaçak olarak saklanan Reşat Fuat bilmeyerek Milli Emniyetin buyruğunda bültenler hazırlamağa başladı. Ne yazık ki, biz bunları Tevfik Dilmen 1951 tutuklamasını da Partinin Genel Sekreteri olarak başardıktan biraz sonra öğrenebildik. Milli Emniyet siyasal iktidarın işine geldiği zaman hemen bir komünist partisi kurduruyor, bunun gürültüsüyle ortaya çıkarılıp büyük tutuklamanın yapılışı iktidarın çok önemli bir işine yarıyordu. 1944 tutuklamasında İsmet Paşa diktatörlüğü, İkinci Dünya Savaşında yan tutmadığının kanıtını vermek istemişti. Sosyalistlerin tutuklanmasından hemen sonra, Türk faşistleri de toplu olarak tutuklanmış, Türkeş'le arkadaşları da tıpkı

solcu tutuklular gibi tabutluklarda işkenceye konmuştu. Ne tuhaftır ki, bu işkence hücreleri Nazi Almanya'sında komünistlere işkence edilmek üzere yapılmış hücreler örnek alınarak sıralanmıştı. Aksi gibi içlerinde de ilk kez naziliğin Türkiye'deki izleyicileri demlenmişti.

1944 tutuklamasında nasıl İsmet Paşa sosyalistlerle faşistleri tutuklayıp hapse tıkarak her iki savaşçı cepheye hiçbirisini tutmadığını göstermek istemişse 1951 de DP'nin zıpçıktı başları, solların varlığından şimdiye dek görülmemiş büyük bir vurgun yada hasat yapmağa karar verdiler. diye yazmaktadır. Hasan İzzettin Dinamo'nun bu açıklaması kitabımda Romantik devre diye adlandırdığım 1946 - 1951 arası balonunun kimler tarafından şişirilmiş olduğunu inkar kabul etmez bir şekilde belgelemektedir. Ayrıca 3 üncü kitabımda 6 - 7 Eylül kasırgası'ndan sonra yaratılan, Ya Taksim Ya Ölüm yaygarasıyla başlatılan EGE bölgesi kasırgasında tutuklanan ve 1958 Bombalı Komünistler diye gazetelerde büyük puntularla yazılı gazeteleri alarak Amerika'ya koşan ve Para koparmak için gazeteleri göstererek işte dostlarımıza kast edecek komünistlere göz açtırmıyoruz diyen Hariciye vekili Fatin Rüştü Zorlu ve Prof. Fuat Köprülü'nün Yassı adadaki konuşmalarını okuyacaksınız. Solda savaşanların hakikisini ve sahtesini ayırt etmek için üzerlerine ışık tuttuğumdan, içten ve dıştan da saldırıya uğruyorum ve savaş devam ediyor... Ben yine romantik teşkilatlanmanın tevkifatına geçiyorum.

Dr. Sevim Tarı yakalanıyor.

26 Ekim 1951 günü Dr. Sevim Tarı, Fransa'ya gitmek ve verilen ödevi yerine getirmek üzere, Bazı yerlerine yerleştirdiği belgeleri, bir çok kere gidip geldiği rahatlılıkla vapura bindiği gibi bu kere de rahatlıkla vapura biniyor ve kamarasına gidiyor. Fakat kamarada 2 kadın vardır. Sevim Tarı'ya **hoş geldiniz doktor hanım. Üzerinizdeki evrakları çıkarıp bi-**

ze verin. Biz Sivil Emniyet mensuplarıyız, demişlerdi. Şaşırıp ve ne diyeceğini bilemeyen Sevim Tarı'ya memurlar, **Sizde nelerin bulunduğu şu notumuzda yazılıdır, sizi zorlamak ve soymak zorunda bizi bırakmayın, şu yazılan evraklar sizde değilmidir diye listeyi okumuşlardı.** Sevim Tarı şaşkınlıktan aklının duracağını dahi hissetmişti. Hatırlayabildiği ağızdan çıkmış iki sözcüktü. **Bune kalleşliktir.** sözleriydi. Aldığı cevapta **Vazifedir hanımefendi.** Evet vazife idi ama Sevim Tarı zaten bu sözleri vazifeleri yapanlara söylemiş değildi. O vazife yapanları en merkezi yerine sokup birlikte bütün yazıları hazırlayanlara ve bile bile bunlarla iş birliği yapanlara söylemişti. Konuşulanlardan ve yazılanlardan bir süret devamlı olarak vazifeliler tarafından merkezlerine yetiştiriliyordu. Ve ogün Sevim Tarı neler götüreceği bildirilmiş, biliniyordu.

Bu öyle bir satıştı ki en deneyli bir devrimci dahi olsa tek kurtuluş çaresi denize atlayıp yazıları yırtmak ama kamarada dar bir pencere ve karşısında kararlı ve sağlam yapılı memurlar vardı.

1951 yılı büyük Tevkifatı Başlıyor.

Emniyet mensuplarıyle başlayan bu çalışma taktiğiyle kabartılan kadro yeterli göürlünce, tutuklama'ya yol açmak için Dr. Sevim Tarı'ya evraklar verilmiş ve tutuklamaya başlanmıştı. Dünyanın hiç bir yerinde bu kadar çok emniyet mensubunun içine girdiği bir komünist örgütü olduğu duyulmamıştır. Bunun için çok kısa bir zamanda yüzlerce kişi Sansaryan Han'a doldurulmuştu. Tahkikat ve tevkifat yürütülüyordu ve mahkemeye verilecekler seçiliyordu. Çok uzun bir zaman süren bu ayıklama sonuçlandı ve Harbiyede kurulan Askeri Mahkemede 15 Ekim 1953 tarihinde duruşmalarına başlanmıştı. Bu duruşmalar ve ceza evi koğuşlarında bir çok sahneler oynatıldıktan sonra 7 Ekim 1954 tarihinde duruşma sona ermiş

karar verilmiş ve duruşması yapılan 184 sanıktan 131 kişi muhtelif cezalara mahküm olmuş 52 kişisi ise zaman aşımı, af kanunu ve delil yetersizlikleri gibi sebeplerden beraat etmişlerdi. **Mahküm olanlar şunlardı:**

1 — Kemal Ergin	10	yıl	hapis	3	yıl	4	ay	sürgün
2 — Ömer Lütfi Tuncay	2,6	»	»		»	10	»	»
3 — Bekir Kenan Yaşlıçam	8	»	»	2	»	4	»	»
4 — Macit Bilge	10	»	»	3	»	4	»	»
5 — Cazim Aktimur	8	»	»	2	»	8	»	»
6 — Enver Gökçe	7	»	»	2	»	4	»	»
7 — Şevki Akşit	7	»	»	2	»	4	»	»
8 — Bekir Karayel	6	»	»	2	»	»	»	»
9 — Ahmet Bilge	7	»	»	2	»	4	»	»
10 — Fadıl Barkan	6	»	»	2	»	»	»	»
11 — Kâmil Akar	6	»	»	2	»	»	»	»
12 — Recep Yelkenkaya	6	»	»	2	»	»	»	»
13 — Halil Şen	6	»	»	2	»	»	»	»
14 — Tevfik Dilmen	2	»	»	»	»	10	»	»
15 — Kadri Buldu	5	»	»	1	»	8	»	»
16 — Kadri Çokuğurlu	1,8	»	»	»	»	6	»	»
17 — Seyir Atılal	4,2	»	»	1	»	4	»	»
18 — Mustafa Toprak	4,2	»	»	1	»	4	»	»
19 — Arif Nanak	5	»	»	1	»	8	»	»
20 — Mustafa Özçelik	1,6	»	»	»	»	6	»	»
21 — İdris Erdinç	5	»	»	1	»	8	»	»
22 — Eşref Bilkiye	3	»	»	1	»	1	»	»
23 — Hasan Doğruyol	3,4	»	»	1	»	1	»	»
24 — Hüseyin Özsaksel	2	»	»	»	»	8	»	»
25 — Hüseyin Pekhamarat	1,8	»	»	»	»	6	»	»
26 — Mehmet Emin Atılal	5	»	»	1	»	8	»	»
27 — Salih Başdurak	5	»	»	1	»	8	»	»
28 — Mehmet Üstüner	5	»	»	1	»	8	»	»
29 — Tahir Hallaçoğlu	2	»	»	»	»	8	»	»

30 — Cemal Çokran	2	»	»	»	»	8	»	»
31 — Ahmet Konuk	2	»	»	»	»	8	»	»
32 — Ahmet Bacak	2	»	»	»	»	8	»	»
33 — İsmet Oran	2	»	»	»	»	8	»	»
34 — Yaşar Beyaztepe	2	»	»	»	»	8	»	»
35 — Hasan Tekarmağan	2	»	»	»	»	8	»	»
36 — Hasan Tartal	2	»	»	»	»	8	»	»
37 — Tahsin Güzelfilibe	2	»	»	»	»	8	»	»
38 — Hüseyin Kerpiç	1,5	»	»	»	»	5	»	»
39 — Halil Çalışır	5	»	»	1	»	8	»	»
40 — İbrahim Atılal	5	»	»	1	»	8	»	»
41 — Muammer Takman	2	»	»	»	»	8	»	»
42 — Saim Altınev	2	»	»	»	»	8	»	»
43 — Musa Emre	2	»	»	»	»	8	»	»
44 — Yakup Irgat	2	»	»	»	»	8	»	»
45 — Ahmet Özdemir	2	»	»	»	»	8	»	»
46 — Veysel Akkaş	8	»	»	»	»	8	»	»
47 — Nihat Tunalı	2	»	»	»	»	8	»	»
48 — Sururi Özbatur	2	»	»	»	»	8	»	»
49 — Vahe Doğramacıyan	2	»	»	»	»	8	»	»
50 — Kenan Toksal	2	»	»	»	»	8	»	»
51 — Muzaffer Eren	2	»	»	»	»	8	»	»
52 — Oğuz Eren	2	»	»	»	»	8	»	»
53 — Kâzım Yelkenkaya	2	»	»	»	»	8	»	»
54 — Süheyl Terek	2	»	»	»	»	8	»	»
55 — Halim Spatar	2	»	»	»	»	8	»	»
56 — Behçet Pek	9	»	»	»	»	8	»	»
57 — Hüsnü Dnat	2	»	»	»	»	8	»	»
58 — Selahaddin Soylu	2	»	»	»	»	8	»	»
59 — Emin Emek	2	»	»	»	»	8	»	»
60 — Erdoğan Berktay	2	»	»	»	»	8	»	»
61 — Doğan Çetiner	2	»	»	»	»	8	»	»
62 — İhsan Konaş	6	»	»	»	»	2	»	»
63 — Süleyman Sater	5	»	»	1	»	8	»	»

64 — Turhan Tuna	1,3	»	»	»	»	5	»	»
65 — Orhan Suda	5	»	»	1	»	8	»	»
66 — Salih Çakır	4,2	»	»	1	»	4	»	»
67 — Turgut Akalın	4,2	»	»	1	»	4	»	»
68 — Balkar Yekebaş	5	»	»	1	»	8	»	»
69 — Nuran Ertan	5	»	»	1	»	8	»	»
70 — Sıdıka Umut	5	»	»	1	»	8	»	»
71 — Celâl Gürol	1,8	»	»	»	»	6	»	»
72 — Necati Anık	1,8	»	»	»	»	6,20	»	»
73 — Hasan Yılmaz	5	»	»	1	»	8	»	»
74 — Ahmet Gayretli	5	»	»	1	»	8	»	»
75 — İsmail Ayyıldız	1,8	»	»	»	»	20,20		»
76 — Veli Gemisi	1,8	»	»	»	»	8	»	»
77 — Yılmaz Çolpan	1,3	»	»	»	»	5	»	»
78 — Ulvi Uraz	5	»	»	1	»	8	»	»
79 — Selçuk Uraz	5	»	»	1	»	8	»	»
80 — Mustafa Kolkır		»	»	»	»	1,20	»	»
81 — İlhan Başgöz	2	»	»	»	»	8	»	»
82 — Şükrü Başar	5	»	»	1	»	8	»	»
83 — Muzaffer Arabul	2	»	»	»	»	8	»	»
84 — Nejat Özön	1,15	»	»	»	»	4	»	»
85 — Lütfi Kanak	2	»	»	»	»	8	»	»
86 — Özer Sağnak	5	»	»	»	»	1,20	»	»
87 — Adnan S. Yücebaş	5	»	»	»	»	1,20	»	»
88 — Şükrü Ünal	5	»	»	»	»	1,20	»	»
89 — Turan Tamar	6	»	»	»	»	2	»	»
90 — Melâhat Türksal	2	»	»	»	»	8	»	»
91 — Şehabettin Bakırsan	5	»	»	1	»	8	»	»
92 — Mustafa Arhavi	5	»	»	1	»	8	»	»
93 — Nuran Bozer	2	»	»	»	»	8	»	»
94 — Şaban Ormanlar	2	»	»	»	»	8	»	»
95 — Recep Akesi	5	»	»	1	»	8	»	»
96 — Hayatı Sümer	5	»	»	1	»	8	»	»
97 — Ferit Teksoy	2	»	»	»	»	8	»	»

98 — Faik Şekeroğlu	5	»	»	1	»	8	»	»
99 — Vecdi Özgüner	5	»	»	1	»	8	»	»
100 — Oruçali Tütenkesen	5	»	»	1	»	8	»	»
101 — Abuzer Özdemir	5	»	»	1	»	8	»	»
102 — Abdülkadir Demirkan	9	»	»	3	»	8	»	»
103 — Dr. Sevim Tarı	6	»	»	2	»	8	»	»
104 — Kâmuran Baştuji	8	»	»	2	»	8	»	»
105 — Cemil Toğay	8	»	»	2	»	8	»	»
106 — Hayati Tözün	5	»	»	1	»	8	»	»
107 — Faruk Ural	1	»	»	2	»	8	»	»
108 — Mümtaz Göktürk	2	»	»	2	»	6	»	»
109 — Hilmi Artan	3	»	»	1	»	6	»	»
110 — Arif Ünal	2	»	»	»	»	8	»	»
111 — Sabahattin Dikmen	8	»	»	2	»	8	»	»
112 — Ruhi Su	5	»	»	1	»	8	»	»
113 — Aydemir Kandemir	2	»	»	»	»	8	»	»
114 — Kemal Bekir Özmanav	2	»	»	»	»	8	»	»
115 — Selçuk Şener	1,6	»	»	»	»	1	»	»
116 — Raci Dincer	1,8	»	»	»	»	6,20	»	»
117 — Aclan Sayılgan	1,3	»	»	»	»	5	»	»
118 — Nevzat Yavuz Yıldırım	2	»	»	»	»	8	»	»
119 — Ali Cihan Erkaya	6	»	»	»	»	2	»	»
120 — Celal Zühtü Benneci	2,8	»	»	»	»	8	»	»
121 — Reşat Fuat Baraner	7	»	»	2	»	4	»	»
122 — Halil Yalçınkaya	7	»	»	2	»	4	»	»
123 — Dr. Ş. Hüsnü Değmer	5,10	»	»	1	»	11	»	»
124 — Mihri Belli	7	»	»	2	»	4	»	»
125 — Zeki Baştımar	10	»	»	3	»	4	»	»
126 — Mehmet Bozişik	7,8	»	»	2	»	4	»	»
127 — Şükran Kurdakul	2	»	»	»	»	8	»	»
128 — Ali Hikmet Maltepe	6	»	»	»	»	2	»	»
129 — Selma Ertekin	2	»	»	»	»	8	»	»
130 — Fuat Hikmet Güner	6	»	»	1	»	15	gün	»

Verilen bu cezalar Dr. Şefik Hüsnü Değmer'in bu örgütte dahi Lider olamadığını ispatlar. Zeki Baştımar neydiki 10 sene ceza yiyor, Hadi diyelim ki Macit Bilge, Kemal Ergin ve Zeki Baştımar 3 lü bir merkez komite kursunlar Sekreter kimdir. En büyük cezayı Sekreterine verilmezmi. Zaten içlerinde ajan bol olduğundan bu paçalın bir parti haline gelemediklerini bildikleri için En göze batan faal kimseleri abartmış ve Mehmet Bozışık ve Cazım Aktimur gibi Ajan besleyen ve Ajanlarla birlikte çalışanlara dahi yüksek cezalar verilmiştir. Mahküm olan ve beraat eden bu büyük kadroda 4 Tüccar 2 Fabrikatör. 2 Bakkal. 2 Terzi. 2 Kunduracı. 2 Şöför. 3 Çiftçi. 6 Asker. 29 İşportacı. 38 Memur. 36 Talebe. 17 Teknisyen. 26 İşçi ve 5 kişi de işsiz olarak tespit edilmiştir. 26 İşçiden de 21 kişi Tütün işçisidir. Sanayi İşçisi yalnız 5 kişidir. ve Dünyanın hiç bir yerinde Fabrikatörü, Tüccarı. Bakkalı, İşportacıyı, Memurunu, Askerini, Teknisyeni, İşçisini ve Çiftçisini, Talebesini Bir isim ve gayede birleştirmiş ve İsmine de Komünist Partisi denmiş bir örgüt yoktur. Ama burası Türkiye'dir, herşey olabiliyor. **Bu paçalı bir Sınıf Partisidir diye 141 - 142 maddelerle mahküm de ediyorlar.**

Ceza nasıl verilirse verilsin, bildiğimize göre bu paçalın idarecileri dahi bir sınıfa bağlı kimseler değildi. Sorularda da, Mahkemelerde de, ceza evinde de biri birini sövüp sayan korkunç kinli yaşantıları vardı. Onlarla birlikte yatan ajanlar bunları görüyor ve amirlerine rapor ediyorlardı. Fakat gaye bunları kurtarmak değil mahküm etmektir. El altında yemlik komünist bulundurmaktadır. 6 - 7 Eylül hadiselerinde de, Ya taksim, ya ölüm yaygaralarında da anarşizmin kol gezmesinde de hep yem olarak komünistler öne sürülmüyormu. Bu taktik İsmet Paşa'nın kurduğu bir taktiktir ve terörist iktidarlar bunu hep kullana gemiştir.

Sömürü düzeninin taktiği

Deniyorki Şefik Hüsnü'de mahkum oldu. 5 sene ceza yedi ve sürgünde öldü. Doğrudur, ama sömürü düzeninin

merhameti işte budur. Onlarca herzaman istifade edilir bir kimseyi beraat ettirsinler de yıllarca üzerinde titrediği Parti Sekreterliği şöhretinden mi olsun. Üstelik bir de resmen Ajan, Provokator diye rezil mi olsun. Hem parti Genel Sekreteri sayıldığı halde vilayet sekreterlerine 10 sene verildi, ona sadece 5 sene verilmesi bir ödül değil midir, bunun başka izah tarafı varmıdır. Siyaset oyununda kazanmakta var kaybetmekte. 6 - 7 Eylül tahribatını yaptıran Prof. Fuat Köprülü, kahraman kesilmişti amma Yassı adada bunun hesabını verirken dilinin nasıl dolaştığını devrimciler iyi bilir. Ya taksim ya ölüm naralarından sonra İzmir'de yaptırılan yakalama ve 1958 yılında başlatılarak 27 Mayıs 1960 ihtilali ile sona eren tutukluluğumuzun duruşması devam ederken Amerika'ya giden Celâl Bayar'ın Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu büyük puntolu Türk Gazetelerini Amerikan Gazetecilerine göstermiş, dostlarımıza kast eden komünistlere biz göz açtırmıyoruz diye övünmüş ve istediğini koparamadan Yassı adaya, ondan sonrada istirahat adasını boylamıştı.

TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ BERAAT ETTİ

Türkiye Sosyalist Partisini açtığımızdan başlanarak devam eden tezvirat ve tazyik ve saldırmalar artmış ve parti ile Gerçek gazetesi mahkemelerden baş kaldıramaz olmuştu. Evvela şubeleri, sonra da merkezi kapattığımız halde mahkemeler devam etmiş ve T.S.P. davası ancak 29/9/960 tarihinde kesin beraat kararı alınabilmiştir. Burada bunun bir belgesi olarak mhkeme kararını yayınlıyorum.

Türkiye Sosyalist Partisinin İstanbul 3. Ağır Cezada görülmekte olan davası 29/9/960 da sona ermiş ve sekiz yıldır süre gelen yargılama, nihayet partinin ve 17 idarecisinin beraatlarıyla sonuçlanmıştır.

Bilindiği gibi, Türkiye Sosyalist Partisi (TSP.) 14.5.946 da kurulmuştur. Fakat altı aylık bir faaliyetten sonra, Sıkıyönetim Komutanlılığınca kapatılmış ve idarecileri mahkemeye verilmiştir. 2. Ağır Ceza Mahkemesi 14.7.948 de partinin ve başta Esad Adil Müstacabi olmak üzere bütün sanıkların beraatın karar vermiştir. Bu karar aynı yıl Temyiz Birinci Ceza Dairesince de tasdik edilmiştir.

Bunun üzerine parti 20.7.950 de yeniden faaliyete geçmiştir. Bu faaliyet iki yıl kadar sürmüştür. Parti bu süre içinde birçok bildiriler yayınlamış, bilimsel sosyalizm ve diyalektik materyalizm üzerine konferanslar vermiş, Gerçek gazetesini çıkarmış, hatta ara seçimlere girmiş, DP. iktidarını kıyasıya tenkit etmiştir. Bu tenkitler DP. nin hoşuna gitmemiştir. 8.5.952 de Samet Ağaoğlu Meclis'te T. Sosyalist

Partisini komünistlikle suçlamış ve muhalefet partilerinin onunla işbirliği yaptığını da öne sürmüştür. Bu isnad şiddetli tepkilere yol açmıştı. Gerek sendikacılar, gerekse muhalif milletvekilleri (meselâ Osman Bölükbaşı) S. Ağaoğluna gereken cevabı vermişlerdir. Ayrıca, T.S.P. de gazetelerde bir bildiri yayınlıyarak S. Ağaoğlu'na sert bir cevap vermiş, asılsız isnadlarını isbata çağırmıştır. Bunun üzerine iktidar TSP ni kapattırmış, idarecilerinden bir kısmını mahkemeye vermişti. (Aynı akibet bir süre sonra Millet Partisinin de başına gelmişti.) T.S.Partisi sanıkları, ilk duruşmada bu davanın bir komplo olduğunu, S. Ağaoğlunu müfterilikten kurtarmak ve öbür muhalefet partilerini sindirmek için tertiplendiğini söylemişlerdi. Nitekim, yapılan tahkikat ve muhakeme sonunda sanıkların suçsuzluğu anlaşılmış ve 3.12.955 tarihinde İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi beraat kararı vermiştir. Bu karar göre, «Filhakika bu partinin neşir organı olarak kabul edilen Gerçek gazetelerinde gerek münferiden ve gerekse yekdiğerleriyle memzucen mütelaa ve tetkiki halinde dahi komünist metodlarla faaliyette bulunulduğu veya bu rejimin propagandasının yapıldığının sabit bulunmaması, TSP. nin ve bununla birlikte meznunların tamamen sosyalist doktrinine ve parti nizamnamesine ve mevcut kanun hükümlerine uygun şekilde hareket ve faaliyette bulunduğunun kati delilini teşkil eder... Yukarda işaret edilen maddi delillerle sabit bulunmasına göre, kanuna uygun olarak teşekkül etmiş ve o yolda faaliyette devam eylemiş olan TSP.nin memlekette müesses iktisadi ve içtimai temel nizamları yoketmek veya devirmek maksadile teşkil edilmiş ve bu şekilde faliyette bulunmuş gizli bir komünist teşekkülü olarak kabulüne imkân tasavvur edilemez. Aynı surette marksist bir teşekkül olan T.S.P. nin yaptığı toplantılarda bu tefekkür tarzının ilmi metodu olan diyalektik materyalizmden bahsetmiş ve onu izah eylemiş olmasından daha tabii bir hareket olamaz... Sübut

delilleri mevcut bulunmamasına binaen maznunların cümlesinin kendilerine isnad olunan suçlardan beraatlarına» ka-

İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinin Türkiye Sosyalist Partisi'yle İlgili Beraat Kararı

(Mahkemenin 3.12.1955 tarihli kararında Türkiye Sosyalist Partisi sanıklarından Esat Adil Müstecabi, Asım Bezircioğlu, Mustafa Börklüce, Reşit Menteşeoğlu, Örfi Akkoyunlu, Salih Alboran, Nurettin Sütkan, Yusuf Ahıskalı, Şükrü Kaya, Vahit Kıvılcım, Orhan Korucan, Mehmet Yazıcı, Veli Dolu, İzak Merkantes, Fethi Kızılırmak, Fehmi Kurucu, Kemal Özcan'ın durumları teker teker incelenip suçsuzlukları belirtiliyor. Sonra Parti hakkında aşağıdaki hüküm veriliyor:)

Gereği düşünüldü:

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü te'sis etmek ve memlekette müesses iktisadi ve içtimai temel nizamları yıkmak maksadiile cemiyet kurmak, sevk ve idare etmekten maznun, Sultanahmet 2. sulh ceza mahkemesinin 18/6/952 gününde tevkif olunarak, duruşma sırasında mahkememizce 19/12/952 tarihinde tahliye olunan Esat Adil ve arakadaşları hakkında maznunların yüzlerine karşı tevhiden yapılan gizli duruşma sonunda:

— Davaya mevzu teşkil eden hadise —

1946 senesinde Maznunlardan Esat Adil ve arkadaşları tarafından kurulan T.S.P. nin 16/12/946 tarihinde örfi idare tarafından kapatılıp ve bilahire 1950 senesinde tekrar faaliyete geçerek maznunların tevkif edildikleri 18/6/956 tarihine kadar T.S.P. ismi ve maskesi altında komünist metodlarla çalışmak suretile, cümlesininde, sosyal bir sınıfın diğer birsosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü te'sis etmek ve

memleket içinde müesses iktisadi ve içtimai temel nizamları yıkmak amacile, gizli komünist cemiyeti teşkil ve sevk ve idare eyledikleri iddiasından ibaret bulunmaktadır.

Buna mukabil muhtelif tahkikat safhalarında ki çeşitli ifadeleri de mütecanis bir şekilde müdafaada bulunan maznunlardan **Esat Adil Müstecabi** bu dava, T.S.P. nin hükmi şahsiyetine karşı tevcih edilmiş bulunduğunu, ve halbuki bu parti 946 yılında kurulduktan sonra örfi idare komutanlığı tarafından kapatılmış ve bilahire 2. Ağır ceza mahkemesinin kararı ile teşekkülünde bir kanunsuzluk olmadığından dolayı beraat etmiş ve 950 yılında faaliyete geçmiş bulunduğunu, yeniden kurulmuş bir parti olmayıp esasen mevcut olan partinin yeniden faaliyete başlamış olmasından ibaret bulunmasına, ve teşekkülünde bir kanunsuzluk bulunmadığıda mahkeme kararı ile sabit bulunmasına göre partiye karşı aynı isnatların yapılması hiç bir kanuni sebebe dayanmadığını kendisinin ise tam bir sosyalist olduğunu, memleketimizde bu partiyi kurmak şerefi kendisine nasip olduğunu, partinin genel sekreteri sıfatı ile hiç bir vakit nizamnamesinde tesbit olunan pirensipler dışında hiç bir hareketi seb etmediğini, sosyalistliğin, memleketimizde komünizmi önlemesi bakımından, zaruri bulunduğundan bahisle, Sosyalizm ile Komünizmin tamamen ayrı teşekküller olduğunu, gerek şahsına ve gerekse partiye tevcih olunan bütün isnatları hilâfı hakikat olduğunu ifade etti.

Maznunların evvel ve ahır, vuku bulan ve kendilerinin samimi birer sosyalist olduklarına mütedair olan ifadelerine karşı, iddia makamınca: (Sosyalizm ile Komünizm aynı şeydir.) denilmek suretile isnad olunan fiilinin binnetice şu müdafaa tarzile dahi sabit olduğundan bahisle, cümlesinin mahkûmiyetleri talep edilmiş olması karşısında, evvel emirde bu iki ideolojinin aynı şeyler olmadığına kısaca işaret etmek zarurti hasıl olmuştur.

Filhakika derin ilmi tetkik ve araştırmalara girmeden

dahi, sosyalist partisinin kanuna uygun olarak kurulmuş meşru' bir teşekkül olmasına rağmen komünizmin bilâ kaydüşart kanun dışı ilân edlimiş bulunmasiile, bu iki sistemin asla yekdiğerinin aynı olmadığını, bu fiili ve kanuni ve kat'i delile istinad ederek hiç bir tereddüde mahal vermeyecek bir düşünce ile, ilk bakımından anlamak mümkündür. Bu iki tefekkür tarzı sırasında yekdi gerile bağdaşmasına imkân olmayan, çok esaslı farklar mevcut bulunmaktadır. Filvaki her iki sistemin birleştikleri Marksizm, metodu ve sistemile içtimai ve iktisadi bir ilimdir. Bununla beraber **Sosyalizm : (tekâmülcü olmasına** ve **kanuni seçim yolu ile iktidara geçmeği hedef ittihaz etmiş bulunmasına,** ve kanuni hükümlere uygun olarak parti faaliyetlerinde bulunmasına memleketin temel nizamlarını, cebir ve şiddet sarfile devirmeyi, veya değiştirmeyi, red eylemekte olmsına, ve hukuki mülkiyeti kabul ile beraber, büyük istihsal vasıtalarının dahi kanun yoluyla, tedricen kamulaştırmayı, istihdaf eylemesine ve ihtilâli kat'i surette red eylemesine) mukabil **Komünizm** ise, mutlak olarak ihtilâlcidir. Ve bu sebele tekâmülcü bir sistem olan sosyalizmi marksist saymaz. İnsan cem'iyetlerini tarihi tekâmül yoluuyla değil, tamamen aksine olarak ihtilâl yolu ile değiştirmeği ve içtimai sınıfları ortadan kaldırmayı, mülkiyeti ilga etmeği, hedef ittihaz eder. Hedefi iktidarı zorla ele geçirmeğe metuftur. Ve kanun dışı olunca behem mehal gizli teşkilâta sahiptir. Bunlar gayrikabili inkâr hakikatlardır.

Bu itibarlada T.S.P. nin ve onunla birlikte, maznunların hareketlerinin bu dairede tetkiki ve değerlendirilmesi icap edeceği mantıki ve hukuki bir netice olarak kendiliğinden tezahür eder.

— Yapılan duruşma sırasında ikame edilen delillerden —

A —) T.S.P. nin usulune uygun olarak kurulmuş bir parti olduğu, Esat Adil'in T.S.P. ni komünist maksat ve gayelere hizmet için kurmamış olduğu, dosyada mevcut İst.

2. Ağ. ceza mahkemesinin 14/7/948 gün ve 948 24 - 114 sayılı kat'ileşen ilâmı münderecatı ile sabit olmuştur.

Bu itibarla bu hüküm müvacehesinde Sosyalist partisinin gizli komünist partisi olarak teşekkül etmiş, maskeli cemiyet olarak kabul ve telakkisine imkân kalmaz.

(B —) Tahkikat dolayısile el konulup zabtolunan sosyalist partisine ait defatir kuyudat ve vesaike, maznunların evlerinde yapılan aramada, ele geçirilen evrak üzerinde, mahkememizce yaptırılan tetkikat sonunda, mütehassıs ehli vukuf hey'eti tarafından tanzim kılınan 19/7/954 tarihli 39 sahifeden ibaret mufassal raporda, (Parfi yeniden kurulmamış ve yeni bir programla işe başlamamış, ve bilakis 950 de başlayan faaliyet devresinde eskisinin bir devamı bulunmuş olduğunu,... **Partinin iç ihtilâflardan kurtarılmış** ve **daimi istifalarla karşılaşılmış,** ve **nihayet iki grup teşekkül ederek partinin idaresini ele almak istendiği tesbit edilmiş bulunduğu...** T.S.P. elindeki imkânlar dahilinde sosyalist doktrinin yayılmasına ve bununla bağlı mevzularla ilgilenmeğe çalıştığı, partinin anti komünist mitinge müşahit göndermiş olması ve emperyalist aleyhtarlığını öğmesi, ve kanun çerçevesi içinde inkilâpçı faaliyetin mümkün olmasını tesbit etmesi ve binası içine, sosyalizmin kurucularının resimlerini asmak istemesi, ve Nazım Hikmet'in bir şiirinin orada bulunması partinin komünist metodla faaliyette bulunduğunu göstermeğe kâfi bir sebeb teşkil etmediği... Sendika faaliyetleri ve grev ve gündelik mevzularla alâkalanma keyfiyetinde aynı şekilde mütalâa edileceği, bu alâkanın ise, işçi sınıfını bir ihtilâl ve mevcut devlet nizamını yıkmak üzere silâhlandırılması ve hazırlanması şeklinde tebellür etmediği, partinin tesbit edilen faaliyetinde komünizm metodlariile hareket edildiğini ve bu bakımdan, bir program, beyanname, propaganda veya bu gibi şeylere hazırlık mahiyeti bulunduğunu gösterecek bir cihete rastlanmadığı, şahısların faaliyetine gelince, bazı maznunlar nezdinde, bunların ko-

münist temayüllü olduklarını gösterir şekilde eserlere ve yazılara rastlanmış ise de, bu cihetin ve bu hususun bir propaganda faaliyetinde kullanılıp kullanılmadığı veya bu maksatla hazırlanıp hazırlanmadığının tesbit olunmadığı...) Sarahaten yazılı bulunmaktadır. Temayül ve hareketlerinin ancak faaliyetlerile ve bu mevzular da aldığı kararlarla tavazzuh edeceği aşikâr bulunan bahis mevzuu partinin komünist metodlarla faaliyette bulunduğuna dair hiç bir hususun mevcut olmadığını tesbit eden işbu ehlivukuf raporu, mümzilerinin müsellem bulunan iktidar ve ihtirasları sebebile, tamamile sosyalist bir karakter taşıdığının en kat'i delilini teşkil etmektedir. **Partiye dahil azasının münferit fiil ve hareketleri, parti hükmi şahsiyetini ilzam edecek bir kıymet ifade etmediği gibi, bunlardan bir kısmının komünist temayül taşımasıda partinin sosyalist hüviyetini değiştiremez. Kaldı ki mücerret komünizmin akidesini benimsemiş olmaları, kanunen cezayı istilzam eden fiil ve hareketlere tevessül edilmiş olmakça, suç teşkil etmez.**

(C —) Partinin resmi organı olduğu iddia olunan Gerçek gazetesinde intişar eden ve maznunlardan bir kısmı tarafından yazılmış olan yazı ve makalelerden dolayı yazı sahipleri hakkında, muhtelif tarihlerde yapılan müteaddit takibat sonunda, muhtelif ceza mahkemelerinde açılan amme davaları zımnında, mütehassı evlivukuflara yaptırılan tetkikat sonunda, (bahis mevzuu yazının komünist propaganda mahiyeti taşımamakta ve yazının sosyalist bir cemiyeti kurmak için yapılması lâzım gelen işleri sosyalist noktai nazardan izah ile iktifa eylemekte olduğu... sınıf mücadelesi doktrinin gerçekleşmesi için her hangi bir cebir metodunun istimaline tahrikten ziyade kanunen müteşekkil bulunan sosyalist partisine intisabı teşvik mahiyetinde görüldüğü Gerçek gazetesinin komünist propagandası yapmadığı, bu yazılarda gerek Cumhuriyetçiliğe ve gerekse milli duygulara aykırı bir cihet bulunmadığı...) 3/8/950, 3/8/951, 1/10/951

ve 6/1/955 tarihli olup birer suretleri dosyada mevcut bulunan raporlarda, tafsilatile izah ve tesbit edilmiş bulunmaktadır. Bunlardan bilhassa, 6/1/955 tarihli Gerçek gazetesinin 55 nushadan ibaret bulunan, tamamı üzerinde tetkikat yapılmış ve aynı neticeye varılmış bulunması ayrı bir kıymet taşımaktadır. Filhakika bu partinin neşir organı olarak kabul edilen Gerçek gazetelerinde intişar eden yazılarda, gerek münferiden, ve gerekse yekdigerile memzucn mütalâa ve tetkiki halinde dahi, komünist metotlala faaliyette bulunduğunun, veya bu rejimin propagandası yapıldığının sabit bulunmaması, T.S.P. nin ve bununla birlikte maznunların, tamamen sosyalist doktrine ve parti nizamnamesine ve mevcut kanun hükümlerine uygun şekilde hareket ve faaliyette bulunduğunun kat'i delilini teşkil eder. Bir cemiyetin, bir partinin hareket ve temayülü, **onu idare edenlerin** ve **icra organlarının** hareket tarzları ve aldıkları kararlar ve bu meyanda neşir vasıtalarında ileri sürdükleri fikir ve mütalâalar ile tahakkuk edeceğine ve taayyun edeceğine, ve halbuki, gerek partinin hareket ve faaliyetinde ve gerekse mensuplarının münferit fikir ve hareketlerinde, komünist metodlarla hareket edildiğini ve bu çeşit bir harekete hazırlık yapıldığını gösterecek hiç bir hususun bulunmadığını, yukarıda işaret edilen maddi delillerle sabit bulunmasına göre, kanuna uygun olarak teşekkül etmiş ve o yolda faaliyette devam eylemiş olan T.S.P. nin memlekette müesses iktisadi ve içtimai temel nizamları yoketmek, veya devirmek maksadı ile teşkil edilmiş ve bu şekilde faaliyette bulunmuş gizli bir komünist teşekkülü olarak kabulüne imkân tasavvur edilemez ve aynı surette **marksist bir teşekkül olan T.S.P. nin**, yaptığı toplantılarda bu tefekkür tarzının, **ilmi metodu olan diyalektik materyalizmden bahsetmiş ve onu izah eylemiş olmasından daha tabii bir hareket olamaz.**

Bu delillerin haricinde olarak suçu tesbit zımnında ikame olunan şahitlerden, Vamık Fırat, Münire Pekol, Veli Pe-

kol, ve Enver Epçi, muhtelif tahkikat safhalarında yekdiğerine mübayin olarak, vuku bulan şahadetleri ve duruşma sırasında tamamen leyhte vaki beyanlarından sonra haklarına yalan şehadetten dolayı yapılan takibat sırasında, tekrar ilk tatbikatta mazbut rehadetlerine rücu eylemeleri sebebile bizatihi muallel ve sahih bir netice istihracına gayrikâfi derecede samimiyetten âri görülmüştür. Yine amme şahitlerinden Faruk Çetindağ ile Sami Dalay dahi, kendilerini ihata eden şartlar içinde vuku bulan aleyhe vaki şahadetlerinde mahkemeye kanaat verecek samimiyetten uzak bulunmuşlardır.

Filhakika, partinin komünist bir teşekkül olduğu iddiasile başlanan tahkikat sırasında yakalanıp emniyet müdürlüğüne getirilen şahıslara, tanzim edilmiş bir varaka mündericatını imza ile tasdik eylemelerini, ve binnetice aleyhte beyanda bulunmaları teklif ve aksi takdirde, kendilerininde maznun sıfatile ta'kibata maruz kalacaklarından ve diğer arkadaşları gibi tevkif edileceklerinden bahisle tazyik edildikleri, dinlenen bütün şahitler tarafından ittifakla beyan edilmiş bulunmaktadır. Parti hakkında yapılan tahkikatın mahiyeti ve ağır neticesi, göz önünde tutulursa, bu çeşit bir hareketin, bu şahıslar üzerinde husule getireceği te'sirin derecesi itibarile, talep olunan şeyi yapmaya amade ve müheyya bir ruh haleti içinde kaldıklarını kabul eylemek icap eder. Şahitlerden bir kısmının ifadelerinin alındığı tarihlerin, maznunların tevkiflerinden sonraki tarihlere tesadüf etmeside bu ciheti te'yid eder mahiyette bulunmaktadır. Bundan başka, bu ŞAHİTLERİN bilhassa hazırlık tahkikatında, mazbut ifadelerindeki kelime ve cümle teşkiline kadar olan AYNIYET dahi bu ifade varakaları, denildiği gibi, **bir kişi tarafından söylenmiş ve yazdırılmış olduğunu göstermesi bakımından calibidikkattir.** Kaldıki duruşmada, dinlendikleri sırada, en basit hadiseleri izah ederken dahi, ifade ve izah kabiliyetlerinden mahrum oldukları, mahkeme hey'etince müşa-

hede olunan bu şahısların mazbut ifadelerindeki cümle teşkilinde ve fikir izahında görülen hususiyet bunların kendi ağızlarından çıkmamış olduğu hakkında, mahkemece varılan kanaatı ayrıca takviye eylemiş ve gerek hazırlık tahkikatında ve gerekse ilk tahkikatta, alâkalıların ifadelerinin tesbiti şekli hakkında, ileri sürülen iddia, itiraz ve müdafaanın hakikata uygun olduğu neticesine varılmış bulunmaktadır. Ayrıca isimleri geçen şahitlerin, partinin muhtelif kademelerinde vazife almış olması ve binnetice parti faaliyetlerinden mes'ul olmaları icap eden bir durumda bulunmuş olmasına rağmen parti aleyhinde açılan da'vada, kendilerine şahit sıfatı izafe edilmiş olmasıda üzerinde durulmağa değer bir vakıadır.

Hadisenin en mühim görgü şahidi bulunan ve emniyet müdürlüğünde müstehdam, polis memuru olduğu bilahire anlaşılan, **Kemal Oğuz:**

(..... 950 senesinde sosyalist partisinde yapılan toplantılara iştirak ederek, parti mensuplarının kanunsuz telâkki ettiği söz ve hareketlerini not edip bilahire emniyet müdürlüğüne rapor halinde bildirdiğini bu hususları hazırlık tahkikatı sırasındaki ifadesinde aynen îzah ettiğini ve halen bunları birer birer hatırlayamadığını ...) duruşma sırasında beyan eylemiş olmasına rağmen hazırlık tahkikatında mazbut ifadesinde, partinin, 950 tarihinden itibaren, maznunların tevkif edildikleri tarihe kadar geçen iki seneye yakın bir müddet içinde yapılan ve yekûnü yüzlere baliğ olan toplantılarda kimlerin neler konuşmuş olduklarını tarih ve şahıs zikrederek ve mevzu' anlatarak, beyan eylemiş ve ilk tahkikatta bunları aynen tekrar etmiş olduğu görülmektedir. Bu kadar uzun bir müddet içinde, muhtelif tarihlerde cereyan eden ve herbiri başka bir şahsa müzaf bulunan sözleri aradan geçen uzun zaman fasılasına rağmen aynen hatırlayıp tekrarlamanın beşeri kudret ve tekatın fevkinde ve maddeten imkânsız bir keyfiyet olduğu göz önünde tutulursa,

adı geçenin hazırlıktaki ve buna aynen mutabık olan ilk tahkikattaki ifadelerinin, ve bunların tesbit ve zapt edilmesi tarzının gayri tabi şartlar içinde cereyan ettiği kendiliğinden ortaya çıkar.

Filhakika bu şahit, duruşmada dinlenildiği sırada, maznunlar hakkında edindiği şahsi kanaatlarını, umumi şekilde beyan ile iktifa ettikten sonra maznunların bütün sözlerini teker teker hatırlayamadığını bildirmek suretile bu beşeri za'fını itiraf etmiş olması, varılan bu neticeyi te'yid eylemiş, bulunmaktadır. Kaldı ki her hangi bir şahıs tarafından sarfedilen kelime ve cümleleri çok az bir zaman sonra dahi aynen hatırlayıp tekrarlamaya imkan tasavvur olunamaz. Bu şahit, muhakkak ki, vatanperverane bir hisle ve tamamen hüsniyetiyle hareket etmiş ve kendi görüşüne göre edindiği kanaatları izhar ve beyan eylemiştir. Bizzat kendisinde açıkladığı gibi, toplantı sırasında konuşulanları, not etmemek imkânsızlığı karşısında, bu konuşmalardan hatırında kalanları ve anladıklarını bilâhire not etmiş olmasına ve şehadetine buna istinad ettirmiş olmasına göre, konuşulanları tam hatırlayayamak sureti ile eksik zabt etmiş, ve binnetice bundan yanlış ma'na vermiş olması, daima ve her zaman mümkündür. Bu itibarla mücerret bu şahitin şehadeti, suçun sübutuna kâfi bir delil mahiyet ve kıymetini ihraz edememiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, maznunlar aleyhine kanaat izhar eden zu şahit (...Komünizmin kanun dışı bulunduğu memleketlerde komünistlerin ve komünist teşekküllerin, Moskova'dan aldıkları emir ve direktifler dairesinde gizli teşkilât yapmak, ve bazı hücreler kurmak suretile gizli faaliyet sarf ettiklerini ve bunun mu'tad olduğunu...) izah ettikten sonra (...T.S.P. nin illegal teşkilât olmadığı, ve bu partinin Moskova'dan veya komünist teşekküllerden, talimat ve direktif aldığını tesbit edemediğini ve Türkiye'de halen gizli komünist teşkilâtı mevcut olmakla beraber, T.S.P. nin gerek mem-

lekette bulunan bu gizli komünist teşkilâtından ve gerekse dış memleketlerde bulunan komünist partilerinden veya Rusya'dan, yardım gördüğüne ve bunlarla münasebeti olduğuna, ve muhabere te'sis ettiğine dair herhangi bir şey tesbit edemediğini...) duruşma sırasında sarahaten beyan eylemek suretile, aleyhte vuku' bulan kanaatin ve buna müstenit şahadetini bizzat kendisi cerh ve ta'lil eylemiş ve bin netice T.S.P. nin komünist metodlarla faaliyette bulunmadığını açıklamak suretiyle, müdafaayı te'yid etmiş ve aleyhte tecelli eden şahsi kanaatlarını kıymetten düşürmüş bulunmaktadır.

Buna mukabil dinlenen diğer amme şahitleri, Ali Çelenk, Alâettin Sarıgül, Ertuğrul Tansı, Hasan Tanrıkut, Fikret Tuzcu, İshak Tomurcuk, Şevket Döndüren, Badi allı, Ali Karcı, Şeref Özyaprak, Sadettin Diken, Mehmet Sürenkök, Nejat Akyaprak, Hamit Lâpçin ve Orhan Arsal ile müdafaa şahitlerine, şehadetlerinin mahiyet ve değerleri, yukarıda tafsil olunan şahısların ifadelerinde bahis mevzuu edilen sözleri ve konuşmaları tamamen red eyleyerek ve aslâ böyle bir hadise olmadığını tasrih eyleyerek, (.., T.S.P. nin tamamen nizamnamesine ve kanun hükümlerine uygun şekilde faaliyette bulunduğunu, yapılan toplantılarda, her siyasi parti gibi, günlük mevzu'lar üzerinde münakaşalar ve konuşmalar cereyan ettiğini, bu konuşmalar esnasında partiye veridat te'mini için şiddet hareketlerine baş vurulması hakkında, hiç bir söz sarfedilmemiş olduğunu... İktidara geçmek için, ihtilâl yapmak lâzım geldiğine dair, herhangi bir şeyden bahsedilmemiş olduğunu ve bilâkis seçim yolu ile iktidarı elde etmenin gaye olduğu hususunun izah edilmiş bulunduğunu... toplantılara iştirâk eden bütün partili ve partisiz bütün maznunların nizamname ve proğram haricinde propaganda veya telkinlerde veya hareketlerde bulunmadıklarını. Sosyalizmin Komünizme geçmek için bir merhale olduğuna dair herhangi bir söz dahi geçmemiş olduğunu... Partinin

illegal bir teşkilâtı mevcut olmadığı gibi, böyle bir teşkilât kurulması hakkında hiç bir konuşma yapılmadığını...) tafsilâtile ve ittifakla bildirmek suretile isimleri geçen altı amme şahidin aleyhte vuku' bulan şahadetlerini ayrıca cerh ve ta'lil eylemiş bulunmaktadırlar. Bu sebeplere binaen, yukarıda üç bent halinde izah ve tafsil olunan, resmi vesikalar ve maddi delillerile birlikte işbu müttehit şahadet müvacehesinde muallel görülen, isimleri yukarıda yazılı altı şahidin aleyhte vaki ve kanaat tesisine gyrikâfi beyan ve iddiaları suçun tesbitine medar olacak kat'i bir delil mahiyet ve kıymetini ihraz edememiş, ve mahkemeye kanaat vermekten uzak bulmuştur. Bu da'va ile tevhit olunan, 952/78 sayılı dosyada, maznunlardan Orhan Korucan ile Isak Berkantenin, ayrıca 951 senesi içinde hariçte ve muhtelif yerlerde, komünizm lehinde propaganda yaptıkları iddia edilmiş ve haklarında dava açılmış bulunmakta ise de, maznunlar evvel ve ahir bu ciheti inkâr eylemiş bulunmalarına ve hadiseyi tesbit zımnında, dinlenen şahitlerden, İsmet Diler, Ahmet Diler, ve Ali Rıza Çetin, (...Maznun Isakı tanımadıklarını, maznun Orhan Korucan'ın ise komünistlik propagandası yaptığına şahit olmadıklarını, ancak aynı handa çalışan maznun Orhan'ın, gaip bir eşya dolayısı ile yapılan münakaşada, «Komünist böyle şey yapmaz... biz işçi adamlarız... aç kalırız, böyle şeylere tenezzül etmeyiz... diye cevap verdiğini, arasıra vaki konuşmalarında komünizm ve sosyalizmden bahsederek, bunlar arasındaki farkı izah etmekle beraber, kendisinin hangi fikri ilitzam ettiğini beyan etmediğini...) kat'iyetle beyan etmelerine ve diğer şahitler Saim Temel ile Sıtkı Özkanlı dahi esasa müessir bir malûmat verememiş olmalarına, ve şu suretle Orhan'ın sarfeylediği, şahadete taalluk eden bu sözlerde ise Komünizm propagandası ve mahiyet ve vasfı, mevcut bulunmamış ve adı geçenin isnat olunan suçu işlediği hakkında başkaca hiç bir delil dahi elde edilememiş olmasına ve diğer maznun Isak Berkan-

tenin vaziyetine gelince, gerçi bu maznunun, komünizmden bahsederek, (...Ben komünistim sende komünist ol, ileride büyük faydalar göreceksin, şimdi aç susuz geziyorsun...) demek suretile propaganda mahiyetinde bazı sözler sarfeylediği şahit İsmail Küçüğün şehadetinden anlaşılmakta ise de, bu konuşmanın yalnız ikisi arasında ceryan ettiği, bizzat bu şahidin beyan ile tahakkuk etmesine ve maznunun başka şahıslarada, aynı fikri telkin maksadı ile konuşmalar yaparak bu sözleri veya bu mahiyetteki cümleleri sarfeylediği hakkında hiç bir delil mevcut bulunmamasına, ve (Propaganda) kelimesi mana ve mefhumu itibarile birden fazla kimseler söylemeyi mutazımmın olup İsmail Küçük'ten başka kimselere söylendiği de anlaşılmamasına ve binnetice hadisede komünizm propagandası sürmünün kanuni anasırı tahakkuk ve tekevvün etmemiş bulunmasına ve bu cihet temyiz mahkemesi içtihadilede müeyyet bulunmasına binaen, isimleri geçen bu maznunun ayrıca komünizm propagandası yaptıklarıda sabit olamamıştır.

Bu dava zımnında yalan şahadette bulunmaktan maznunlar, **Sıtkı Eser, Şükrü Eroğlu** ve **Sadık Çalıkan**'ın vaziyetlerine gelince bu şahitlerin evvelki beyan ve ifadelerinin sıhhat derecelerinin, hakkındaki mücip sebebler, yukarıda tafsilen izah olunan, hususat ile tam bir mutabakat halinde bulunduktan başka bunlardan **Sıtkı Eser**'in, gerek ilk tahkikatta mazbut ifadesi ve gerekse duruşma sırasında vuku' bulan şahadeti arasında tam bir ayniyet mevcut olup malumatını ketmeylediği hakkında hi çbir delilde mevcut olmamasına ve diğer maznun, Şükrü Eroğlu ile Sadık Çalışkan'ın, duruşmadaki şahadetlerine muhalif olduğu beyan olunan, ilk tahkikatta mazbut ifadelerinde ise maznunlardan bir kısmını toplantı sırasında yaptığı konuşmaları hikâye ile beraber, haddizatinde partinin komünist metodlarla faaliyette bulunduğuna zan verecek hiç bir beyanda bulunmamış ve bilâkis aksini ifade eylemiş oldukları, bittetkik anlaşılmasına ve bu

itibarla duruşma sırasında dinlenildikleri zaman, bazı hususta evvelki beyanlarındaki bazı kısımların hilâfını beyan eylemiş olmaları, parti ve bu meyanda maznunlar aleyhinde mevcut malumatlarını ketmeyledikleri neticesini çıkarmağa müsait bulunmamasına ve zira evvelki şahadetlerinde yazılı hususatın umumi mana ve mefhumları, esasen maznunları teorime kâfi görülmemesi itibarile hadisenin esasına müessir bir kıymet taşımamakta olmaına, ve bunların evvelki ifadelerinde samimiyet mütalâa edilememiş bulunmasına binaen bu üç maznunun işbu dava zımnında malûmatlarını ketmeylemek suretile yalan şahadette bulunduklarına kanaat getirilememiş bulunulmaktadır.

— BU SEBEP VE DELİLLERE DAYANILARAK —

Maznunların memleket içinde müesses iktisadi veya içtimai temel nizamları veya hukuki nizamlardan herhangi birini, veya tamamını devirmeğe, veya yoketmeğe, ve içtimai bir sınıfın diğer içtimai sınıflar üzerinde tahakkümünü te'sis etmeğe, veya içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmağa matuf cemiyet, teşkil, sevk ve idare ettikleri, veya kanun hükümlerine uygun olarak kurulmuş olan Türkiye Sosyalist Partisinin 1950 yılında başlayan ikinci faaliyet devresinde, parti programı hilâfına mevzubahis gayri kanuni yollara müteveccih olarak sevk ve idare etmek suretile gizli komünist partisi şeklinde faaliyette bulundukları ve bunlardan İsak ile Orhan'ın, ayrıca komünizm lehinde propaganda yaptıkları ve maznunlardan Şükrü, Sadık ve Sıtkı'nında bu dava zımnında yalan şahadette bulundukları hakkında aleyhe hüküm te'sisine kâfi kanaat verecek kat'i ve kuvvetli sübut delilleri mevcut bulunmamasına binaen maznunların cümlesininde kendilerine isnat suçlardan **beraatlerine:** ve maznunlardan **Reşit tarafından nakdikefalet** mukabili olarak 6/9/952 tarihli makbuz mukabili muhakim veznesine yatırılmış olan 1000

liranın kendisine iadesine, ve hazırlık tahkikatı sırasında (Partinin faaliyetten men'ine ve eşyalarının muhafaza altına alınmasına...) mütedair olarak Eminönü 2. sulh ceza mahkemesince ittihaz edilmiş bulunan 18/6/952 tarihli tedbir kararının kaldırılmasına ve hükmün kat'ileşmesini müteakip evvelce zaptolunmuş ve muhafaza altına alınmış bulunan eşya ve evrakın partiye ve yine maznunlardan alınmış olan evrak ve kitapların dahi sahiplerine geri verilmesine, iddia makamının mütaleasına muhalif ve temyizi kabil olmak üzere **3/12/955 tarihinde** ittifakla karar verilerek C.M.U. Muavini Hakkı Müftüoğlu huzuru ile maznunlardan Esat Adil, Vahit, Reşit, Salih, Nrettin, Sıtkı, Fethi, Yusuf, Kemal ve Mehmet Yazıcı ile müdafilerinin yüzlerine karşı ve diğer maznunların gıyaplarında açıkça okunup anlatıldı.

Reis	Aza	Aza
Selman Yörük	Nedime Nişova	Tarık Onan

TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ

19/6/1946 tarihinde İstanbul'da Şefik Hüsnü Değmer, İstefo, Ragıp Usta, Fuat Usta, Aydın Batan, Habil Amado, M. Ölçmen tarafından kurulmuştur.

Sıkıyönetim Komutanlığının kararıyle 16/12/1946 tarihinde kapatılmıştır.

İçişleri Bakanlığı Yüksek Makamına

Tarafımızdan «Sosyal, Emekçi ve Köylü Partisi» adı altında bir siyasi cemiyet kurulduğunu arzederiz. Kanunı mevzuat dahilinde faaliyette bulunacak olan partimizin ana nizamnamesinin iki kopyası bu bildirime iliştirilmiştir. Usulen tescili ile kanunun gerektirdiği muamelenin tamamlanmasını icap edenlere emir buyurmanızı dileriz.

Partinin merkezi İstanbul'dur. Şimdlik adresi Çemberlitaş Kürkçüler Caddesi Mesih Mehmetpaşa Sokak Arnavut Han No: 32 dir.

KURUCU AZALAR

Reis	Kunduracı Fuat Usta
Doktor Şefik H. Deymer	Karagümrük Melekhoca C.
Kırağı Sok. 39 Osmanbey	Güldede Sokak No. 5
Pasta imalâtı işçisi İstefo	Teknisyen Ragıp Usta
Tarlabaşı Gümrükçü Sok. No 5	Anadoluhisar Setüstü No. 13
Diş Hekimi Habil Amado	Tütün İşçisi Aydın Vatan
Beyoğlu Mis Sokak No. 5	Kasımpaşa Hacıhüsrev Mah. Fesçi Sok. No. 25
Tesviyesi Ustası Haraç Akman	Kitapçı D. Öçmen
Beyoğlu İstiklâl Cad. No. 185	Sarıyer Dursun Fakin S. N. 10

TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ ANA NİZAMNAMESİ

Madde 1 — «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» adına siyasî bir parti kurulmuştur. Partinin adı, bu nizamnamede sadece «Parti» kelimesiyle anılacaktır. Bu adı gösteren remiz «T.S.E.K.P.» dir.

2 — Parti, kanunî mevzuat ve nizamnamede yazılı esaslar dahilinde çalışır.

3 — Partinin merkezi İstanbul şehridir. Türkiye'nin her yerinde şubeler açabilir.

4 — Partinin başlıca gayeleri şunlardır:

a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, emekçi, halkın demokrasi hak ve hürriyetlerinden gerçekten faydalanmasını, iç ve dış siyasetinin tayininde doğrudan doğruya söz sahibi olmasını sağlamak,

b) Türkiye emekçi ve köylüsünü ve tabiî müttefikleri olan sosyal zümreleri ırk, mezhep farkına, deri rengine ve yerli veya muhacir olmalarına bakmaksızın yerli ve yabancı sermayedarların (kapitalistlerin) istismarlarına, siyasî tahakkümlerine karşı korumak ve irticaa, faşizme karşı sistemli bir mücadele yürütmek,

c) Milleti, teşkilâtlı ve demokratik bir bünyeye kavuşturarak, bu sarsılmaz temel üzerinde, millî istiklâlimizi gereği gibi sağlamlaştırmak,

d) Emekçi ve köylü yığınlarının, gittikçe daha geniş ölçülerde teşkilâtlanmalarına ve iktisadî, siyasî hareketlerle girişmelerine yardım suretiyle, memlekette sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarını olgunlaştırmak,

5 — Partinin gayelerini gösterir bir «Parti bayrağı» bir de «Parti marşı» yaptırılacaktır.

Partiye Giriş Şartları :

6 — Partiye girmek istiyenlerden aşağıdaki şartlar aranır :

a) 20 yaşına girmiş olmak,

b) Medenî haklara sahip bulunmak,

c) Parti program ve disiplinini kabul etmek, bu programın gerçekleştirilmesi işinde kendisine verilecek ödevleri dürüstlükle yapacağına dair söz vermek,

d) Aidatını muntazaman ödemeyi taahhüd etmek,

7 — Emekçi ve köylü sınıflarının sosyalist bir demokrasi yaratmaktakı tarihî rolünü idrak etmiş olan ve bu tarihî savaşta vazife almak istiyen her samimî ve namuslu vatandaşa, mensup olduğu ırka, sınıfa, din ve aileye bakılmaksızın parti safları açıktır.

8 — Partinin bütün âzaları arasında mutlak bir müsavat vardır. Parti teşkilât kadrolarını yetiştirmek, faaliyetlerini tertiplemek, emekçi ve köylü yığınlarının siyasî hareketlerini sevk ve idare etmek hususlarında yararlık ve başarıları, mensup oldukları parti grupları ve idare kurulları tarafından takdir edilen partililer ister kol, ister kafa emekçisi olsunlar seçimle idareci rehber kadroya girebilirler.

9 — Partiye üye olmak istiyen her vatandaşın, kendisini, en az bir senedenberi parti üyesi bulunan iki eski üyeye tavsiye ettirmesi şarttır.

(Muvakkat hüküm: İlk kongreye kadar, müessis üyelerden biri tarafından takdim edilmek yeter sayılır.)

Partiden Çıkarma

10 — İdareci Parti kurullarının kararlarına aykırı hareket eden, faaliyetlerinde disiplinsizlik gösteren üyelerin partiden çıkarılmalarını, mensup oldukları parti grupları vilâyet idare kurulundan istiyebilirler. Vilâyet idare kurulu, meseleyi inceledikten ve ilgili üyenin müdafaasını dinledikten sonra, lüzum görürse, kendisini, tahkikat protokolu ile birlikte, partiden çıkarılmak üzere, Merkez Kontrol Komisyonuna gönderir. Partiden çıkarma yetkisi, münhasıran bu komisyona aittir.

11 — Partiden çıkarılanların, parti ile her türlü ilişkileri hemen kesilir. Bunlar, partiye karşı hiç bir iddiada bulunamazlar, yalnız ilk açılacak parti kongresine, çıkarma kararına karşı başvurabilirler. Bu kararı bozma hakkı, münhasıran kongreye aittir.

Partinin Başlıca Gelir Kaynakları

12 — Partinin başlıca gelir kaynakları şunlardır :

a) Partiye yeni giren üyelerin, bir defaya mahsus olmak üzere vermeğe mecbur oldukları 5 lira kaydiye ücreti.

b) Her üyenin, en az, aylık kazancının yüzde biri nisbetinde aidat (Bu aidatın yıllık tutarı 120 lirayı geçemez.) İstiyenler bunu, bir defada peşin olarak ödiyebilecekleri gibi, ayrıca teberrularda da bulunabilirler.

c) Parti gazete ve yayınlarının safi gelirleri.

d) «Cem'i ianat nizamnamesi» hükümlerine göre, partiye yapılacak yardımlar (iane), hibeler, temlik vetesisler.

e) Partinin rozet, kokart ve benzeri satış tutarı.

f) Partinin konser, temsil ve konferanslarından temin edilecek gelirler.

13 — Gelirlerinin üçte biri nisbetinde, mahalli parti grupları, vilâyet idare kurullarının, bunlarda merkez idare masraflarına iştirak ederler.

Parti Teşkilâtı

14 — Parti teşkilâtı, aşağıdan yukarıya doğru kurulur. Parti saflarında merkeziyetçi demokrasi hüküm sürer. Bütün kararlar, oy çoğunluğu ile alınır ve idareciler de yine oy çoğunluğu ile seçilir. Bu kararlara karşı oy vermiş azınlıklar da itaate mecburdurlar. Fakat teşkilât tek merkezlidir. Kitlelerin parti hrensiplerine göre eğitmenlerini yapmak, partinin kongre kararlarına uygun bir tarzda genel siyasî istikametini çizmek hususları yukarıdan aşağıya gider.

15 — Partinin başlıca teşkilât organları şunlardır:

a) Köy, nahiye mahalle, işletme, fabrika, müessese v.s. gibi yaşama ve çalışma yerlerindeki mahallî «Parti grupları».

b) Mahalli parti grupları kâtip ve büroları.

c) Vilâyet parti konferansları.

d) Kaza ve bilâyet idare kurulları.

e) Merkez idare meclisi.

f) Merkez kontrol komisyonu.

g) Merkez daimi icra komisyonu.

h) Parti kongresi.

16 — Parti teşilâtının ilk basamağı; yaşama ve çalışma yerlerindeki mahallî parti gruplarıdır. En az 3 parti âzası bulunan her yerde bir parti grubu kurulur.

O mahalden partiye girmek istiyenler, bu gruba başvururlar. Bir yerde, henüz bir parti grubu bulunmadığı takdirde, en yakın amhaldeki bir gruba başvurulur. Her grup, üyelerinden birini kâtipliğe seçer. Toplantılardan ve kararların icrasından o mesul olur, aidatı da o taplar ve merkezin hissesini ayırdıktan sonra alınmış kararlara göre sarfeder.

Parti grupları, kongre kararları ve kaza veya vilâyet idare kurulları kanaliyle alacakları daimi merkez icra komisyonunun siyasi talimatları gereğince, kendi iç işlerini ve siyasî faaliyetlerini kendileri düzenlerler. Üye sayısı, 25 i aşan gruplar, biri kâtip olmak üzere, seçecekleri 3 kişilik bir büroya idare ödevini verirler.

17 — Bir kaza veya vilâyet sınırları içinde, en az 3 parti grubu teşekkül edince, bunlar bir arada bir konferans halinde toplanıp, faaliyetlerini uygulaştırırlar ve 5 veya daha fazla kişilik bir kaza veya vilâyet idare kurulu seçerler. Böylece partinin kaza ve vilâyet şubeleri kurulmuş olur. Kaza ve vilâyetler idare kurulları, yılda bir defa, grupların murahhaslarından mürekkep, vilâyet konferanslarını toplantıya çağırırlar. Bu konferanslara, en az 5 üyesi olan her parti grubu bir murahhas yollar. Murahhas nisbeti, ilk 5 üyeden son-

raki her 10 üye için bir kişilik 5 den az üyeli gruplar da, oy hakları olmıyan birer temsilci gönderebilirler.

Vilâyet konferanslarında, vilâyetlerin hususi parti işleri konuşulur. Kongre yılına rastlıyan konferanslarda, merkezin kongreye sunulmak üzere hazırlayıp yayınladığı tez, siyasi karar, intihlap programı v.s. gibi tasarılar ve eğer varsa mukabil teklifler incelenir ve münakaşa edilir. Lehte ve aleyhteki oylar tasnif edildikten sonra, idare kurulları âzaları ve kongre yılı ise, vilâyetçe kongreye gönderilecek murahhaslar seçilir.

18 — Konferanslar tarafından seçilen kaza ve vilâyet idare kurulları mevcut parti gruplarının gelişme derecelerine göre, 10 - 15 temsilciden teşekkül eder. Bunlar, arasından birini vilâyet veya kaza sekreteri ve ayrıca da çeşitli idare kolları için, asgarî 4 ve icabında daha fazla idareci üye seçerler. Bu icra komisyonu, sekreterin başkanlığı altında, kaza veya vilâyet parti hareketini ve mahallî teşkilât, neşriyat ve propaganda faaliyetlerini umumi direktifler ve kongre kararları dairesinde idare ederler. Kaza ve vilâyet idare kurulları, ayda bir defa toplanarak durumu inceler ve icre komisyonunun çalışmalarını gözden geçirirler.

Vilâyet icra komisyonlarının esas ödevleri, mahallî parti gruplarının faaliyetlerine nâzımlık etmek ve bunlarla daimî merkez icra komisyonu arasında bir bağlantı noktası olmaktır. Vilâyet mes'ul kâtiplerinin seçimi merkez icra komisyonunun tasdikine tâbidir.

19 — Parti kongresi, Partinin en yüksek kuruludur. İki yılda bir defa, bir evvelki kongrece tesbit olunan şehir veya kasabada toplanır. Lüzumlu halinde bu yer, merkez icra komisyonunun kararıyle değiştirilebilir. Kongre murahhaslarını, tolantı tarihinden bir ay evvel çağrılacak olan vilyet konferansları seçer. Her vilâyetten gönderilecek murahhas sayısı, vilâyetteki parti gruplarına yazıl üyelerin her 25 i için bir kişi olarak hesaplanır. Parti kongreleri bu nisbeti

partinin sonraki gelişmelerine göre değiştirebilirler. 25 den aşağı olan üye sayısı için de birer oysuz istişarî murahhas göndermek caizdir. Murahhaslardan başka, parti başkanı, parti genel sekreteri, vilâyet sekreterleri, merkez icra komisyonu ve kontrol komisyonu âzaları da, oy hakkı ile kongrelere iştirak ederler.

Partiye yakınlık duyan sendikalar, kooperatifler, köylü birlikleri, ilim, kültür, gençlik ve kadın birlikleri de kongrelere müşahid âzalar yollıyabilirler. Bunar söz söyliyebilirse de oy veremezler.

20 — Kongre, memleketin iç ve dış durumuna, günün en mühim meselelerinde partinin takip etmesi gerekli siyasete, onun, emekçi ve köylü kitleleri arasındaki faaliyetlerine ve teşkilât işlerine dair raporlar dinler ve bunların münakaşalarını bitirince, toplantıdan önce yayınlanmış bulunan görüş, siyasî karar v.s. teklif tasarılarından doğru bulduklarını, gerekli düzeltmeleri de yaparak kabul eder. Konuşmalar sonunda, kongre, 25 kişilik bi rmerkez idare meclisi ve 11 kişilik bir merkez kontrol komisyonu, bir parti başkanı, birde parti genel sekreteri seçer. Kararlar kongreyi teşkil eden üyelerin çoğunluğu ile verilir.

21 — Kongreleri daimî merkez icra komisyonu hazırlar. Gündeme konulan maddeleri, bunlarla ilgili tez, karar ve siyasî talimat tasarılarını toplantı tarihinden en az beş hafta evvel, mahallî teşkilatlara tebliğ ve lüzum görürse gazetelerle de neşreder. Vilâyetlerdeki kongre hazırlıklarına her türlü yardımlarda bulunur. Parti başkanının açış nutkundan sonra, kongre, kendi başkanını, başkan vekillerini ve kâtiplerini seçer.

22 — İki kongre arasında, merkez idare meclisi, lüzum görürse, fevkalâde bir kongreyi toplantıya çağırabileceği gibi, vilâyet idare kurullarının veya bir evvelki kongre murahhaslarının en az birinin yazılı olarak merkezden talep etmeleri ile de kongre toplanır. Fevkalâde kongreler, toplantı için

ileri sürülen muayyen meseleleri inceler ve karara bağlar; yeniden seçim yapmazlar.

23 — Parti başkanı, kongre kapanınca, merkez idare meclisini toplantıya çağırır. Bu ilk toplantısında merkez idare meclisi, daimi merkez icra komisyonu üyelerini seçer, aylık toplantılarında faaliyetlerini gözden geçirmek üzere, partinin fiilî idaresini ona emanet eder.

24 — Parti merkez idare meclis adına, parti kongresince çizilen siyasî hat ve direktifler dairesinde, parti program ve siyasetini gerçekleştirmek, genel teşkilât ve propaganda faaliyetlerini ahenkleştirmek işleri, daimî merkez icra komisyonuna aittir.

25 — Daimî merkez icra komisyonu, parti işlerini aralarında paylaşan muhtelif bürolar halinde, teşkilâtlı bir tarzda çalışır. Başlıca bürolar şunlardır :

a) Genel sekreterlik bürosu,
b) Teşkilât işleri bürosu,
c) Malî ve iktisadi işler bürosu,
d) Propaganda ve yayın bürosu,
e) Sendika hareketleri bürosu,
f) Köylü hareketleri bürosu.

Bu bürolar başında mesul sekreterlik ödevini, daimî icra kmisyonu üyelerinden biri görür. İcabında mesul sekreterlere, merkez idare meclisi üyelerinden yardımcılar verilir. Parti genişlediği ve geliri müsaade ettiği takdirde mesul sekreterlere münasip bir ücret verilecektir. Bu imkân hasıl oluncaya kadar, parti işçileri ödevlerini fahri olarak görürler.

26 — Genel sekreterlik bürosu, genel sekreter tarafından parti başkanı ile daimî temas halinde idare edilir. Partinin umumî faaliyetlerinin sevk ve idaresinde, yeni hâdiseler karşısında, parti strateji ve taktikasını geliştirmekten ve muhtelif icra komisyonu bürolarının çalışmalarını yekdiğeriyle ayarlamaktan genel sekreterlik sorumludur.

27 — Teşkilât bürosu, bütün parti kuruluşu meseleleriyle yakından meşgul olur. Mahallî teşkilâtlara, yazılı konkret talimatlar, teşkilât işlerinde ihtisas sahibi instrüktörler göndermek, vilâyet kurulları teşkilât bürolarından muntazam raporlar istemek ve partinin kuruluş bünyesini gösterir cedveller suretiyle teşkilât bakımından partinin salim bir yolda gelişmesini sağlar.

28 — Diğer bürolar, adlarından belli olan muayyen işleri görürler, Daimî merkez icra komisyonu, vilâyetlerin faaliyetlerini canlandırmak üzere, merkez idare meclisi azâlarından münasip gördüklerini, merkez icra komisyonu yetkilerini haiz temsilciler sıfatiyle, vilâyet idare kurullarını takviye ve mürakabeye memur edebilir.

29 — Parti başkanı, hükûmet ve diğer partiler nezdinde, resmî dairelerde ve her çeşit törenlerde partiyi temsil eder. Merkez idare meclisi ve merkez icra komisyonu toplantılarına başkanlık eder. Mutad parti gelir ve giderleri dışındaki ehemmiyetli para işlerinde, vl banka muamelelerinde, genel sekreterle birlikte imza koymak hakkına maliktir. Bulunmadığı hallerde, ona genel sekreter vekâlet eder.

30 — Merkez kontrol komisyonunun ödevi: a) Partililer arasında ve parti üyeleri ile idareci teşekküller arasında çıkacak anlaşmazlıkları, disiplinsizlik suçlarını incelemek gereken parti cezalarını tayin etmek, b) Merkez ve vilâyet idare kurullarının hesaplarını, en az yılda bir defa murakabe etmektir.

Kontrol komisyonu, disiplin feselesinde, yalnız mahalli teşkilâtların talebiyle değil, ilgililerin doğrudan doğruya müracaatlariyle de harekte geçer; cezalar, ağırlık sırasiyle, ihtar, tevbih, partiden geçici çıkarma ve temelli çıkarmadır.

31 — Merkez kontrol komisyonu âzaları, gizli olmayan merkez idare meclisi toplantılarına oy hakları olmaksızın iştirak edebilirler.

Müteferrik Hükümler :

32 — Parti ana nizamnamesine yeni m addeler ilâvesi veya mevcutların değiştirilmesi yetkisi, münhasıran kongreye aittir. Bu değişikleri arzu eden üyeler veya parti grupları, tekliflerini kongre toplanmazdan üç ay evvel merkez icra komisyonuna bildirmek zorundadırlar. Değiştirme kararları, kongreyi teşkil eden murahhasların üçte iki çoğunluğu ile alınır.

33 — Parti kendini hiç bir vesile ile feshedemez. Partinin faaliyette devamını istemiyen üyeler veya parti grupları her istedikleri zaman partiden çıkabilirler, fakat partiye karşı hiç bir mutalebatta bulunamazlar, dağılma teklifleri kongrelerde müzakere bile edilemez.

Parti her hangi bir sebeple hükûmetçe kapatılacak olursa, menkul ve gayrı menkul malları, o sırada memlekette mevcut en mühim sendikalar federasyonuna veya sendikaya; o sırada memlekette böyle bir tesekkül mevcut olmadığı takdirde, daimî icra komisyonunca münasip görülecek bir muamele teşekkülüne, veya bir kültür kuruluna devrolunur.

34 — Her partili, bir yerden başka bir yere göç ettiği zaman, bunu, kendi parti grubuna haber vermeğe, daimi olarak başka bir yere yerleştiği takdirde, o yerin parti grubuna, eski grubundan alacağı, aidatlarını tamamen ödediğine dair bir makbuzu gösterip kaydolunmağa mecburdur.

35 — Emekçi ve köylülere gerekli siyasi eğitimi vermek ve onları yarınki Türkiye cemiyetinin rehber kadrosuna hazırlamak gayesiyle, merkez idare meclisi lüzum göreceği yerlerde parti okulları açabilir.

36 — Parti, iktidar için mücadelesinde, görüşlerini ve siyasetini, emekçi ve köylü yığınlarına tanıtmak ve sevdirmek ve onların siyasî bilgilerini artırmak gayesiyle, muhtelif şehirlerde gazeteler, mecmualar ve broşürler neşreder, konferanslar, temsiller v.s. tertipler.

37 — Belediye, vilâyet meclisleri ve Büyük Millet Meclisi seçimleri esnasında, vilâyetlerde, «geçici seçim savaş komiteleri» kurulur. Bunların faaliyetleri, merkezden daimi icra komisyonunun propaganda ve yayın bürosu tarafından icra olunur.

Geçici Hükümler

38 — İlk kongre toplanıncaya ka dar partiyi, ana nizamnamesini imzalıyan kurucu üyelerden mürekkep bir merkez idare meclisiyle onun seçeceği başkan, genel sekreter ve 4 âzadan mürekkep bir geçici merkez icra komisyonu idare eder. Geçici merkez idare meclisi, kendi üye sayısını kuruluşundan sonra 15 kadar arttırabilir ve partinin tesisinden en az 6 ay ve en çok bir sene sonra parti kongresini toplantıya çağırır. Kongre, parti nizamname ve siyasi programını müzakere ve kabul eder ve partinin muntazam idare ve kontrol organlarını seçer. Böylece partinin normal hayatı başlamış olur.

Geçici merkez icra komisyonu, parti adına, resmi dairelerle hususi müesseseler nezdinde, parti başkanı ve genel sekreter her hususta temsile izinlidir.

39 — Vilâyetlerde, usulüne uygun olarak, partiye yazılan üyeler sayısı, aynı mahalde, en az 3 ü bulunca bunlar bir parti grubu teşkil ederler. Bir vilâyet içinde en az 3 parti grubu teşekkül edince, bunlar bir araya gelerek, bir vilâyet şubesi kurarlar ve aralarından vilâyet veya kaza merkezinde oturan üç kişiyi seçerek bir geçici vilâyet veya kaza idare kurulu vücuda getirirler. İlk parti kongresinden bir ay evvel toplanacak olan vilâyet parti konferansları, normal vilâyet idare kurulları seçinceye kadar, vilâyetlerde parti işlerini geçici merkez icra komisyonunun tasdik edeceği mahalli geçici idare kurulları çevirir.

İstnbul, İzmir ve Ankara'da geçici idare kurulu 5 kişiden terekküb eder.

Kurucular heyeti tarafından seçilen daimi icra komisyonu (idare heyeti)

Reis ve umumî kâtib vekili
Dr. Şefik H. Deymer

Azalar:
Ragıp Vardar Teknisyen
Anadoluhisarı, Sed - üstü No. 13
Fuat Bileke Kunduracı ustası
Karagümrük, Melekhoca cad. Güldede Sokak No. 25
Müntekim Öçmen Gazeteci
Sarıyer, Dursun - Fakih Sok. No. 10
Habil Amato Diş hekimi
Beyoğlu, Misk sokak No. 9
Muvakkat merkez idaresi :

İstanbul Çemberlitaş, Kürkçüler rad. Mesih Mahmed Ps. S. Arnavud - han No. 32

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi
Faaliyet Programı

Madde 1 — «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» adı altında siyasî bir parti kurulmuştur. Parti adının kısatılmış şekli (T.S.E.K.P.) dir.

2— Partinin uzak gayesi :

Geniş halk yığınlarının gittikçe daha ziyade yoksullaşması sonucunu doğuran iş gücünün sömürülmesini ortadan kaldırmak.

Büyük istihsal vasıtalarını milletin müşterek mülkiyetine geçirmek,

Bir sosyalist demokrasi içinde, bütün millet fertlerine yüksek bir geçim ve mes'ut bir hayat sağlamak.

3 — T.S.E.K.P. mevcut iktisadî ve siyasî şartların, bu ana gayenin bugünden yarına gerçekleşmesi için, henüz da-

ha gereği gibi olgunlaşmamış bulunduğunu ve memleketimizde, sosyalizme halkçı bir devletçilik ve emekçi yığınlarının, süratle genişliyen ölçülerde şuurlu ve teşkilâtlı kontrol faaliyetleri ve iktisadî - siyasî savaşları yollarından ulaşması imkân dışı olmadığını hesaba kattığı için, yaşamakta olduğumuz devrede, yakın hedef olarak, bütün gayretlerini şu noktalar üzerinde toplıyacaktır:

a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, şehir ve köy emekçi halk yığınlarının demokratik hak ve hürriyetlerden gerçekten faydalanmalarını, iç ve dış siyasetimizin tâyininde doğrudan doğruya söz sahibi olmalarını sağlamak,

b) Şehir ve köylerdeki emekçi halkın, Anayasanın tekmil vatandaşlara tanıdığı hak, serbestlik ve dokunulmazlıklardan faydalanmalarını güçleştiren ve bazı hallerde imkânsız kılan bütün kanuni ve idari engellerin kaldırılmasını sağlamak,

c) Bu halk yığınlarının, kendi hayatî menfaatlerini korumak maksadı ile bizzat kuracakları meslek birlikleri (Sendikalar) v.s. ekonomik, sosyal ve kültürel cemiyetler, kulüpler, gece mektepleri ilâh.. etrafında teşkilâtlanma teşebbüslerine her suretle yardımda bulunmak ve böylece milleti teşkilâtlı, demokratik bir bünyeye kavuşturmak, bu sarsılmaz temel üstünde millî istiklâlimizi gereği gibi sağlamlaştırmak,

d) Türkiye emekçi ve köylülerini ve onların tabiî müttefikleri olan sosyal zümreleri - ırk, din ve mezhep farklarına, deri rengine, yerli veya muhacir olmalarına bakmaksızın - yerli ve yabancı sermayedarların sömürmelerine ve siyasî baskılarına karşı korumak,

İrticaa ve faşizme karşı aralıksız ve sistemli bir mücadele yürütmek,

e) İleri - demokrat prensiplere göre, halk faydasına geliştirilecek devlet sınaî - ticarî işletmelerinde ve onlar dışında kalacak hususî işletme ve fabrikalarda, emekçi gücünün;

demokrat cumhuriyet idaresine kabul ettireceğimiz sıhhi iş şartları, kollektif mukaveleler ve içtimaî sigortalar çerçevesi içinde ve sendikaların sıkı kontrolleri altında korunmasını ve dolgun gündelikler karşılığında kullanılmasını sağlamak,

f) Teşkilâtlı emekçi ve köylü yığınlarının, aralıksız kabaran dalgalar halinde, iktisadî istekler hareketlerine ve siyasî savaşlara atılmalarına yardım ve bütün bu faaliyetleri at başı beraber yürütmek suretiyle, memleketimizde sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarının gelişmesini hızlandırmak.

4 — T.S.E.K.P. ilk faaliyet konusu olarak ele, Anayasanın belli başlı hükümlerine aykırı olarak yürürlüğe sokulmuş gulunan bütün nizamname ve kanunların tezden ortadan kaldırılmaları ve bir daha bu gibi aykırılıklara meydan vermiyecek tetbirlerin alınması işini alacaktır. Bu maksatla o, Anayasaca tanınan ve kefalet altına alınmış bulunan hak, serbestlik ve dokunulmazlıkların söz, yayın, basın, meslek seçme, aile kurma, seyahat serbestlikleri; toplanma, dernek, sendika, siyasî partiler kurma ve bu partilere girme, çalışma veya çalışmama (grev) v.s. hakları; can, mal, ırz, mesken masuniyetleri ve işkence yasağı) her ne vesile ile olursa olsun, idarî makamlarca çiğnenmesinin ağır cezalı bir suç ilân edilmesi ve bu hak, serbestlik ve dokunulmazlıkları hiçe sayan ati - demokratik bütün nizamname, içtihat kararları ve kanunların hemen yürürlükten kaldırılması veya düzeltilmesi uğrunda, elinde mevcut bütün vasıtalarla, parlamento iç ve dışında, aralıksız bir mücadele yürütecektir. Aynı zamanda T.S.E.K.P. parti şeflerinin de üyeleri arasında bulunacakları bir «Yüksek Daimî Meclis Komisyonu» kurularak, bundan böyle çıkacak bütün nizamname, kanun ve kararnamelerde rastlıyacağı Anayasaya aykırı maddeleri hükümden düşürmek yetkisinin bu komisyona verilmesini istiyecektir.

5 — T.S.E.K.P. demokratlaşma yolunda gerçekten ilerliyebilmemizi, her şeyden evvel, emekçi halk yığınlarının, siyasî partiler, sendikalar, kooperatifler, kültür ve spor kulüp-

leri ve her çeşit birlikler etrafında, geniş ölçüde ve müstakillen teşkilâtlanmaları; bu teşekküllerle ayrı ayrı ileri - demokrat veya devrimci vatandaş gruplarının, dünyayı görüş tarzlarını ve olaylar hakkındaki düşünce ve tenkitlerini tam bir serbestlik ve eşitlik dairesinde, açık beyannameler ve programlarla halk önünde anlatarak, genel oyu kazanmağa çalışabilmeleri ile mümkün görmektedir.

6 — Yeni bir seçim kanunu ile Millet Vekillerinin - ırk, milliyet, din ve mezhep farkı gözetilmeksizin - 18 yaşını doldurmuş kadın, erkek bütün vatandaşlar tarafından, genel ve gizli oy ile doğrudan doğruya seçilmelerini; 25 yaşını doldurmuş, kadın erkek her vatandaşın millet vekili seçilebilmesini; partiler, siyasî gruplar ve parti blokları arasında nisbî temsil usulünün tatbik mevkiine konulmasını partimiz memleketin demokratça inkişafında en uygun tetbirlerden sayar ve bu yakın gayeyi elde etmeğe var kuvvetiyle çalışacağını bildirir.

7 — Partimiz, son cihan harbi esnasında, milletlerarası bir mahiyet almış olan faşizmin - uğradığı büyük mağlubiyete rağmen - elan alttan alta yaşamakta ve bir çok memleketlerde ve bu meyanda memleketimizde, bazı zümrelerin düşünüş ve vicdanlarına hakim olmakta devam ettiğini müşahede ve yadetmiş ve bu gibilerin yapmaktan henüz vaz geçmedikleri propagandalara karşı sistemli bir mücadele yürütmek gerektiğine inanmıştır. Bu sebeple parti, resmî dairelerin, üniversitenin ve ilâ... sözle ve yazı ile, ırkçılık kin ve nefretlerini v.s. b ukabil, demokrasinin kardeşlik, eşitlik ve serbestlik prensiplerine zıt fikirleri övmüş ve yaymış olan memur öğretmen ve profesörlerden kısa bir zamanda temizlenmesini sağlamak için, durmadan çalışacaktır.

8 — Demokrat prensiplerin memleketimizde hayata geçirilmesini ve kökleşmesini sağlamak ve faşizm irticaına karşı mücadele azmimizi paylaşan - kendi safları dışında kalmış - diğer bütün partiler, siyasî gruplar, sendikalar, koope-

ratifler v.s. teşekküllerle bir mücadele birliği yaparak, sendikalar, kooperatifler v.s. teşekküllerle bir mücadele birliği yaparak, aynı bir ileri - demokrat cephe içinde omuz omuza siyasî kavgaya atılmağa partimiz daima hazırdır ve bu gayenin tahakkuku içi her çareye baş vuracaktır.

Emekçiler ve T.S.E.K.P.

9 — Partimizin üzerine almış olduğu siyasî ödevlerin en başında, el ve kafa emeğiyle millî varlığımızın devam ve gelişmesini sağlıyan şehirli ve köylü müstahsil kitlelerin hak ve menfaatlerini korumak, onları demokratik vasıtalarla mukadderatımızın tayininde ve devlet teşkilâtının sevk ve idaresinde, üzerlerine düşen içtimaî ve siyas) vazifeleri lâyıkiyle görebilecek bir siyasî olgunluk seviyesine yükseltmek ve bu suretle demokrat cumhuriyet idaresine, milletin ve belli başlı kitlelerin bilfiil yürüttükleri ileri bir halk idaresi mahiyeti kazandırmak işi gelir. Fabrika işçilerinden, zanaatkârlardan ve ziraat amelesinden, her sahadaki bilginlere, doktorlara, mühendislere, öğretmenlere ve gazetecilere varıncaya kadar memleketin en değerli ve çalışkan vatandaş yığınlarını içine alan bu emekçi halkının ihtiyaçlarını tatmin etmek, her çeşit meşru dileklerini yerine getirmek, iş ve geçinme şartlarını gittikçe iyileştirmek ve kolaylaştırmak için, parti her an elinden gelen her gayreti sarfedecek, sendikalarda teşkilâtlanmalarına fiilî yardımlarda bulunacak, doğrudan doğruya siyasî mücadelelere atılmak azminde bulunan en şuurlu, atılgan tabakalarına kendi saflarında yer verecektir. Zira T.S.E.K.P. çalışan halk yığınlarının öz siyasî mücadele teşkilâtıdır.

10 — Bu yığınların çiğnenen hak ve menfaatlarını korumak, gündeliklerin arttırılmasını, iş saatlerinin azaltılmasını ve genişletilmiş ileri bir iş kanununa göre hareket olunmasını v.s. temin etmek maksatları ile girişecekleri her çeşit

iktisadi mücadeleyi desteklemeyi ve âzami bir başarı ile neticelendirmelerine çalışmayı parti en önemli vazifelerinden biri sayar. Emekçi sınıflarla işleticiler arasında çıkacak ihtilâflarda, Partimizin yeri, her zaman emekçiler safında olacaktır.

11 — Parti genel olarak kol ve kafa emekçileri faydasına girişeceği faaliyetlerde hiç bir zaman kadın - erkek farkı gözetmiyecek ve daimîolarak eşit iş için, eşit ücret ve müsavi kabiliyet için müsavi vazife ve salâhiyet prensibine göre, kadın gücünün kullanılması hususunda ısrar edecektir. Ayrıca daire ve işletmelerde, kadın emekçinin kadın olarak ta (gebelik, doğum, çocuk emzirme v.s.) himaye görmesini, her çeşit teşkilâtlara ve memuriyetlere eşit haklarla girebilmelerini, seçim yolu ile elde edilen demokratik mevkileri (işletme ve daire, murahhas ve mümessillikleri vilâyet belediye, Millet Meclisi azalıkları v.s.) hem seçici, hem de seçilen sıfatıyla tam bir eşitlik içinde erkeklerle paylaşmalarını sağlamak için de savaşılacak ve bu maksatlarla bizzat emekçi kadınlar tarafından kurulacak cemiyetlere her türlü yardımda bulunulacaktır.

12 — Emekçilerin ve genel olarak orta halli ve yoksul halkın oturmasına mahsus ev ve apartman kiralarını, ortalama gündelikler ve aylıklarla mütenasip ucuz bir seviyede tutmak, mal sahiplerinin intikârını önlemek ve sağlık icaplarına aykırı iskân durumlarını ortadan kaldırmak gayesiyle parti, küçük kiracılar birlikleri kurulmasına, bunların bütün küçük şehirleri içine alan federasyonlar etrafında toplanmalarına önayak olacak ve bu teşkilâtların belediyelerden himaye görmelerini temine çalışacaktır.

Köylülük ve T.S.E.K.P.

13 — Köylülük, - tıpkı şehir halkı gibi - mütecanis bir bütün teşkil etmeyip, iktisadî ve içtimaî durumları itibariyle

farklı, muhtelif tabakalara bölünmüş olduğu için, Partinin bunlara karşı takınacağı tavır ve hareket ve menfaatlarıyle ilgilisi de tabiatiyle farklı olmak zorundadır, söyle ki :

a) Şehir burjuvasisinin köydeki benzeri, zengi köy ağaları ve mütegallibesidir. Bunlar, memleketin varlıklı hâkim sınıfları arasında yer almışlardır ve yoksul köylülüğü - ortakçılık ve mürâbaha yollardan - soymayı kendileri için bir hak tanırlar. Partinin bu tufeyli imtiyazlı tabakaya karşı siyaseti, köylülüğün yoksul ve orta halli ana yığınlarını, onun soygun hırsına burban olmaktan, istismar imkânlarını ortadan kaldırmağa çalışmaktan ibarettir.

b) Orta halli köylülük, yerli murabahacıların tuzağına düşmemek için, ucuz krediye, mahsulünü satarken komisyoncuların ve zahire tüccarlarının çapulundan korunmaya ve alet, edevat ve istihlâk maddelerini aldatılmadan, değer fihatına satın almağa elverişli teşkilâta muhtaçtır. Parti, bu ihtiyaçları göz önünde bulundurarak, köylerde tamamiyle serbest kredi ve toplu satış kooperatifleri kurulmasına, köylerin bağlı bulundukları kasaba ve şehirlerde, yakın köylerin de ortak olabilecekleri bir istihlâk kooperatifleri ağının vücut bulmasına sistemli bir tarzda çalışır ve bu iktisadî teşekküllerde bizzat köylülerin mesul vazifeler almalarını ve daimî bir kontrol âmili olmalarını sağlamağa çalışır.

c) Toprağı kâfi gelmiyen veya bütün bütüne topraksız yoksul köylülere gelince, bunlar için esas dâva; kendilerini, yeter miktarda açılmış - işlenmiş toprağa ve toprağı işleme vasıtalarına (Pulluk, hayvan v.s.) sahip kılmaktır. 1946 yılının ilk yarısında kabul edilmiş bulunan Topraklandırma Kanunu hükümleri, çok elâstikî, muamelelere elverişli bir toprak reformunu sağlamaktan uzaktır. Zaten köylülük, köy komiteleri ve köylü birlikleri etrafında teşkilâtlanıp ta, böyle geniş ve hızlı bir toprak dağıtımı işinin tatbikatını kendi eline alacak hâle gelmedikçe, her hangi ciddî bir toprak reformunun lâfı bile edilemiyeceğinden, Parti faaliyete geçer geç-

mez - köylü yığınlarını, kendi komite ve birliklerinde teşkilâtlandırmak işine sarılacak ve aynı zamanda, Topraklandırma Kanununun, demokratik bir gözlük altında yeniden düzeltilmesini ve en çok 1 - 2 yıl içinde gerçekleştirilmesi için kati ve ısrarlı teşebbüslerde bulunacaktır.

14 — İstihsal masraflarını azaltmak, idrak edilen mahsul miktarını çoğaltmak ve iş kuvvetinin verimini arttırmak bakımlarından, makineli büyük işletmenin ziraatte de küçük işletmeye nispetle daha üstün olduğu, bugün umumiyetle denenmiş ve kabul edilmiş bir hakikattır. Büyük çiftliklerin köylülere dağıtılması, hususi menfaatlerine dokunduğu için, buna alehtar ileri gidişe gem vurmak gayretlerinde, büyük toprak sahipleri hep bu hakikatı parmaklarına dolamaktadırlar. Halbuki bizde, büyük ve pek büyük arazi ve çiftliklerin yüzde 90 nisbeti, yarıcılık, ortakçılık, tarla kiralama, angarya usulü v.s. gayretle iptidaî usullerle işlendiğinden, bunlar, yan yana sıralanmış birçok işletmelerden başka bir şey değildirler ve bir bütün halinde bırakılmaları ile köylüye dağıtılmaları sırasında, verim itibariyle her hangi bir farkta olamıyacağı aşikârdır. Bunu göz önünde bulunduran Parti, zıraî istihsali arttırmak ve köylülerin geçim seviyelerini yükseltmek için, topraklandırılacak her köylüye bir pulluk tedariki imkânını vermek, bazı ziraat bölgelerinde traktör ve harman makineleri merkezleri ve sunî gübre dağıtım depoları vücude getirmek, civar köyler halkını gayet küçük bir ücretle bunlardan faydalandırmak v.s. gibi tesirli yardım tedbirleri almayı ve hükümetin yeni açacağı arazide de makineli büyük devlet çiftlikleri kurmayı, şimdilik maksada en uygun çareler olarak görmektedir.

15 — stihsali ve köylünün iş gücünün verimini artırmanın dah aemin ve köklü bir çaresi de, her köyde, bütün köy topraklarını ve mevcut âlet ve makineleri serbest bir anlaşma ile bir araya getirecek, bütün köylülerin elbirliğiyle çalışmaları ve masraf ve vergiler çıktıktan sonra mahsulü aralarında

paylaşmaları demek olan müşterek köy istihsali şeklinin benimsenmesidir. Fakat memleketin geri teknik seviyesi, köy istihsal kooperatiflerini, geniş ölçüde makine kuvvetinden faydalanabilecek bir dereceyi buluncaya kadar, bu müşterek ziraat işletmelerinin önemli bir netice alınmasına imkân vermez. Bunu ve önce köylerde irtica nüfuzunun maddi temellerini yıkmak lüzumunu takdir eden Parti, şimdilik bu şeklin faydalarını söz ve yazı ile köylüye yavaş yavaş açıklamayı ve buna zamanla kanaat getirecek köylerde, gönül hoşluğu ile girişilecek denemelerden başarılı neticeler alınmasına yardım suretiyle, tatbikat sahasında, müşterek köy istihsali sistemine karşı rağbeti artmayı, mahallî şartlarımıza en uygun hareket tarzı olarak kabul etmektedir.

Sınaî ziraat bölgelerimizde ve ihracat mahsullerimizin istihsalinde (zeytin, üzüm, pamuk, tütün v.s.) istihsal kooperatiflerinden pek çok faydalanılabileceğine parti, kuvvetle inanmakta ve bu istikamette sistemli bir faaliyet yürütmeğe azmetmiş bulunmaktadır.

Milletlerarası Anayasa ve Memleketin Dış Münasebetleri

16 — Milletlerarası Anayasanın, Türkiye adına imzalanması ve Millet Meclisince de tasdik edilmesiyle ve teknik ve kültürde ileri demokrat milletler seviyesine sür'atle erişmek ihtiyacımız dolayısiyle, iktisadî demokrasi sahasında, vatandaşların hayat ve refahını teminat altına alacak tedbirlere de bir an evvel baş vurmak zarureti karşısında bulunuyoruz. Bu iktisadi demokrasi hak ve hürriyetlerinin (her vatandaşa kendi kabiliyetlerine göre iş bulmak, insanca yaşamaya yetecek ölçüde bir gündelik veya aylık almak, çalışmaya mani hallerde, yeter ölçüde içtimaî yardım görmek, ihtiyarlıkta aç kalmak korkusundan kurtaracak ve ölünce çocuklarına kollarını açacak geniş bir içtimaî sigortalar zincirinden faydalanmak, sağlık şartlarına göre çalışmak hakları, dilediği

yerde işlemek, grev yapmak, işini kaybetmek tehlikesine maruz kalkmaksızın siyasi faaliyetlere girişmek ve işçi hakları için açılan kampanya ve savaşlara katılabilmek serbestlikleri) teşriî ve amelî tedbirlerle içtimaî yaşayışımızda yer almasını sağlamaya çalışmaya, Parti bütün gücü ile çalışacaktır.

17 — Bu gibi içtimaî ödelverin tahakkukunu önliyen ve ilerleme hamlelerini kösteklemek gayesini güden iktisadî, hususî teşekküllerin (malî sendika, sınaî ve ticarî kartel ve tröslerin) memlekette kurulmalarına ve fiil inhisarlar yaratmalarına ve bilhassa yabancı tröstlerin, gizli yollardan iktisadî bünyemize sızmalarına ve iktisadî, binnetice siyasi istiklâlimizi tehlikeye düşürmelerine karşı, Parti gayetle uyanık bulunacak, amansız bir savaş yürütecek ve büyük istihsal ve dağıtım cihazları üzerinde emekçi teşkilâtları ve komiteleri vasıtasiyle daimî ve sıkı bir halk kontrolü sistemi yaratılmasını istiyecektir.

18 — T.S.E.K.P. nin dış siyasette ana prensibi, San-Fransisko'da kabul olunan (Birleşmiş Milletler Anayasası) hükümlerine harfi harfine riayet olunarak bu barışçı, demokrat devletler topluluğuna karışmış olanlarla sağlam ve samimî dostluk münasebetleri kurmak ve dünya barışını sarsılmaz bir temel üzerine oturtmak için alınacak milletlerarası bütün tedbirlerine, Yakınşark ve Balkanlar sahasında, samimiyet ve ciddiyetle tatbiklerine elde mevcut bütün imkânlarla yardım etmektir.

19 — Bu barışçı işbirliği zihniyetiyle hareket etmek suretile, hariyemizin bütün komşu demokrat hükûmetlerle karşılık bir güven ve dostluk havası içinde, daima her hususta bir anlaşma zemini aramasını, arada çıkması pke tabiî olan ihtilâflı meseleleri hızla çözmeğe çalışmasını temin için Parti her fırsatta sürekli teşebbüslerde bulunmak azim ve kararındadır.

20 — T.S.E.K.P. komşu demokrat memleketlerle böyle

sıkı bir dostluk ve beraberlik çerçevesi içinde, Büyük Britanya ve Birleşik Amerika hükûmetleri ile de dostça münasebetler idame ettirmek ve alış veriş münasebetlerimizi daha da geliştirmek ve sağlamlaştırmak gayretlerinin milli menfaatlarımıza olduğu kadar milletlerarası barışın korunması icaplarına da uygun düştüğü ve bu istikamette devamlı gayretler sarfetmek gerektiği fikrindedir.

21 — T.S.E.K.P. Balkan memleketleriyle sıkı bir dostluk ve işbirliği münasebeti kurulması çarelerine şimdiden baş vurulması lüzumuna inanır.

22 — T.S.E.K.P. Şarki Akdenizde millî menfaat ve gayelerimize yabancı ve hattâ zararlı emperyalist manevralara sürüklenmekten ve âlet olmaktan dikkatle kaçınmak zorunda bulunduğumuzu genel oya her fırsatta hatırlatmayı başlıca ödevleri arasında sayacaktır.

İdarî Islahat ve İdare Makinesinin Sadeleştirilmesi

23 — T.S.E.K.P. halkımızın mümkün olan ne büyük ölçülerde memleket işlerini doğrudan doğruya kendi eline almasını, idare makinemizin bürokratlıktan, ileri gelme bozukluk ve aksaklıklardan kurtulmasının en tesirli çaresi sayar. Bu gayeye ulaşmanın en kestirme yolu da, mahalli idareleri şimdiden halk tarafından gizli oyla seçilmiş heyetlerin kendi mesuliyetleri ve bizzat yerli halkın daimi mürakabesi altında çevirmeleri olduğundan, Parti, köy ve nahiyelerin hemen serbest seçimle teşekkül edecek bu nevi heyetlerin ve müdürlerin idaresine geçmelerini sağlıyacak bir kanun çıkarılması ve kısa bir zaman sonra, bu usulün kaza ve vilâyetlere de tatbiki yoluyla memlekette aşağıdan yukarıya doğru kurulu, halkın fiilî iştirakiyle gerçek ve geniş bir demokrasi idaresinin geliştirilmesi tekliflerini ileri sürecek ve müdafaa edecektir.

24 — Ayrıca büyük küçük bütün şehir belediyelerinin

de İstanbul, İzmir ve Ankara da dahil doğrudan doğruya şehir ahalisince umumi gizli oy ve nisbi temsil usulü ile seçilmiş meclisler ve reisler tarafından işler kendi aralarında paylaşılmak suretile ve hükûmet makamlarının her hangi bir müdahalesi olmaksızın idare edilmelerini mümkün kılacak teşril tedbirler alınması istenecektir.

25 — Uzun harp yılları arasında takip edilegelen yanlış iktisadi siyasetin doğurduğu müthiş geçim darlığı, pahalılık ve vurgunculuk, memur kadrolarında bozulma ve çözülmeyi son hadde vardırmış, rüşvet ve suistimallerin adeta hoşa giden bir salgın şeklini almış olduğunu büyük bir teessürle kaydeden T.S.E.K.P. böyle bir memur kadrosu ile ve bu derece çığırından çıkmış bir idare cihazı ile memleketin demokrasi yolunda geniş ve hızlı adımlar atabileceğine ihtimal vermemekte ve bu devlet dairelerinde esaslı bir temizlik yapmaktan kaçınılmıyacağı kanaatinde bulunmaktadır.

Vakit geçirilmeden, kabiliyetsizlikleri veya uyuşuklukları sabit olmuş; doğruluktan, dürüstlükten saparak, iş eshabını soymak yolunu tutmuş veya devlet ve millet zararına büyük servetler edinmiş memurlardan sade ve demokratik ölçülere göre kısa bir zaman içinde, resmi ve yarı resmi bütün idarelerin sistemli bir tarzda temizlenmelerini istihsalde faydalı olabilecek bir çok elemanları tutup, verimsiz, âtil hâle sokan mekanizmanın düzenlenmesini, daraltılmasını ve aydın emekçiler arasından seçilecek muayyen evsafta, faal disiplinli, dürüst yeni kadrolarla gençleştirilmesini gerçekleştirmeğe çalışmak, Partinin başta gelen dâvaları arasındadır.

İktisadî Meseleler

26 — T.S.E.K.P. iktisadî saada, stratejik komando mevkilerini hususî ferdî sermaye gruplarının değil bizzat devletin işgal etmesine ve böylece istihsal ve fiat hareketleri üzerinde tamamile iktisadî, sıkı bir nâzım rolü oynamasına taraf-

tardır ve bu manâda emekçi halk sınıfları menfaatına devletçidir.

27 — Bazı şahısların ve zümrelerin hususî menfaatlarına hizmet eden, halkın ziyanına büyük bir parazit memur ordusu geçindirmeğe veya bütçe gelirini arttırmaya hizmet eden burjuva devletçiliği, Partinin istediği kâr için değil, ihtiyaç için istihal eden ve neticede müstahsil ve müstehlik kitleler faydasına işleyen olan halk devletçiliğine tamamiyle yabancıdır. Böyle bir ileri devletçilikte güdülen gayeler; mill' istihsal hacmini arttırmak, taşım ve belediyeler vazifeleri ücretlerini düşürmek, emekçi ve köylülerin satın alma kabiliyetlerini yükseltmek, fiatları düşük bir seviyede tutmak ve nihayet çalışan kitlelerî süratle teknik ve kültürel bakımlarından en ileri memleketlerdeki kardeşleri seviyesine çıkarmaktadır. Parti, işte böyle bir devletçilik geliştirmek için büyük gayretler harcıyacaktır.

28 — T.S.E.K.P. bugüne kadar millet hesabına kurulmuş veya satın alınmış olan büyük malî müesseseler, madenler fabrikalar, taşıma ve dağıtma işleri v.s. den başka, halkın mübrem ihtiyaçlarına cevap veren, genel menfaatler ve sağlıkla alâkalı büyük iktisadî işletme ve kurumların devlete geçmesini, büyük ağır sanayi (makine, demir, çelik ve muharrik kuvvet sanayii) kurmak, yer altı servetlerini kıymetlendirmek, karada, denizde ve havada büyük taşıt işlerini görmek ve her nevi sigortacılık yapabilmek haklarının münhasıran devlete ait olmasını, yerli ve yabancı bankaların devlet kontrolüne tâbi tutulmalarını tahakkuk ettirmeğe çalışmak azim ve kararındadır.

29 — Bunlar dışında kalan sanayi ve ticarî teşebbüsler ve genel olarak küçük sanayi şubeleri, zanaatkâr, esnaf atölye ve dükkânları açmak ve işletmek emekçilerin iş ve teşkilâtlanma haklarını muayyen kanun ve nizamnamelerin garantisi altına alınmak şartiyle serbesttir. Yalnız vurgunculukla mücadele bahsinde şiddetli tedbirler alınması gerektir.

30 — Hazine gelirini arttırmak maksadiyle, zaruri halk ihtiyaç maddelerinin satışları üzerine devlet inhisarı konulmalı, mevcut inhisar sanayi ve müesseseleri, sair devlet işletmelerinin tâbi tutulacağı halkçı kaidelere göre ayarlanmalıdır.

31 — Harp yılları içinde, vurgunculukla, kara borsa ticaretiyle, orduya ve devlet dairelerine mal satmakla, Hükûmet, Milli Müdafaa ve Belediyeler hesabına yapı müteahhitliği yapmakla v.s. şekillerde yoksul ve orta halli halk yığınlarının ve devlet hazinesinin zararına gayri meşru yollardan edinilmiş büyük servetlere, memurlar tarafından kötü kullanma ve rüşvet yollarından yığılmış varlıklara, sade ve kestirme bir tahkik ve kontrol usulü ile hemen el konulmalı ve bu muazzam servet geniş bir içtimai sigortalar ve yardım müessesesine kuruluş sermayesi olarak verilmelidir.

Malî Meseleler

32 — Halen mevcut vergi sistemimiz, devlet hazinesinin muhtaç bulunduğu varidatın en büyük kısmını, dahî ziyade vasıtalı vergiler şeklinde yoksul müstehlik halk yığınlarından toplamaktadır. Doğrudan doğruya alınan (vasıtasız) vergilerden, en önemli yer tutan kazanç vergisi ise, tarh ve tahsilinde hâkim olan halk aleyhtarı ruh dolayısiyle gene bilhassa aynı yoksul halk yığınlarını, küçük gündelik, aylık ve kazançlarla geçinen emekçi kitleleri ezdiği halde, varlıklı sınıflar ve piyasada büyük işler çeviren iş adamları için, kale alınamayacak bir mükellefiyet temsil etmektedir. Parti demokrasiye ve içtimai adalete uymıyan bu sistemin bir ân evvel kaldırılmasını ve maliyemizin demokratlaşmasına elverişli tedbirlerin alınmasını elzem saymaktadır.

a — Zaruri ihtiyaç maddeleri fiatları, yoksul ve orta halli halkın ev kiraları üzerine binen vasıtalı vergiler (muamele, istihlâk v.s. vergilerile belediye resimleri) ileride büsbütün kaldırmak üzere en asgarî nispetlere indirilmelidir.

b — Millî sanayi ve ziraatimizin himayesi için bile olsa, aynı tarzda, geçim yükünü ağırlaştıran gümrük ve resimleri ile oynanmaktan vazgeçirmeli, sanayiimiz kendi gücüyle dışardan gelen mamûllerle rekabet edebilecek şekilde gelişmesine yardım etmek gençlerimizin teknik kabiliyetini yükseltmek hayatı ucuzlatmak v.s. suretle himaye edilmeli ve tedricen gümrük dıvarlarını kaldırmağa doğru bri istikamet alınmalıdır.

c — Vergi yükünün esas ağırlığı, varlıklı ve zenginleşme yolunu tutmuş bulunan içtimaî tabakalara isabet edecek tarzda, vasıtalı vergiler usulünden vasıtasız vergiler usulüne geçmek ve bu sonrakileri çabuklukla geliştirmek gayesiyle hemen malî ıslâhata girişmelidir. Bu arada kazanç vergilerinin her çeşit yüksek kâr ve gelirler sür'atle müterakkı bir vergi şekline sokulması ve yıllık tutarı 1000 lirayı geçmeyen kazançların bu vergiden istisna edilmesi gerektir.

d — Köylüden muhtelif nam ve vesilelerle alınan vergiler (gayri menkul ve sayım vergileri, türlü mecburi ianeler, salmalar v.s.) yoksul müstahsillerin borçtan göz açmalarına ve zıraî kalkınmamıza engel teşkil ettiklerinden, Parti bunların kaldırılmasını, her çeşit angaryanın, iş mükellefiyetlerinin yasak edilmesini ve yerlerine büyük çiftlik arazi sahiplerinin ve zengin köy mütegallibesinin hakiki iradları yekûnu üzerinde tek bir müterakki irad vergisi tarh ve tahsil olunmasını ve yılda yetiştirdiği mahsulün safi kıymeti 1500 lirayı geçmiyen köy işletmelerinden vergi alınmasını ister.

Eğitim ve Öğretim Meseleleri

33 — T.S.E.K.P. Köylülüğü ve toprak meselesini halletmek için sarfedeceği gayretlerin mühim bir kısmını istinasız bütün köylerimizde köylü çocuklarında ve gençlerinde modern tekniğe karşı merak ve heves uyandırmağı ve on-

ları inkilâçı bir ruhta yetiştirmeğe elverişli, ameli öğretim ve eğitim müesseseleri kurulmasını ve bu uğurda bütün işe yarar kuvvetlerin seferber edilmesini bağlamağa hasredecektir.

34 — Memleketin her evladını, Türkiye cemiyetinin çok muhtaç olduğu birer müstahsil vatandaş olarak yetiştirmek en acele ödevlerimizden biri olduğundan, T.S.E'K.P. her çeşit mektep, fakülte, enstitü, laboratuar v.s. ilim ve teknik kurullarının kapılarını -iktisadî ve içtimai durumları ne olursa olsun- bütün yavrularımıza ve gençlerimize açık bulundurmak gerektiğini müdafaa edecektir.

35 — Parti öğrenme çağındaki yoksul çocuklar ve gençlere, tahsillerine devam için muhtaç oldukları her türlü malzemenin (kitaplar, kırtasî levazım, mektep kıyafeti, tahsil müddetince geçim imkânları v.s.) evlet tarafından tedarik edilmesi gerektiğine inanır ve bunu gerçekleştirmek için çalışmayı üzerine alır.

36 — Emekçi sınıfının mesleki bilgilerini genişletmek ve teknik seviyelerini memleket ölçüsünde süratle yükselmek maksadiyle Parti, meslek ve sanayi mektepleri sahasında yapılacak islahat ve modernleştirme tedbirlerine muvazi olarak, 100 den fazla işçi çalıştıran bütün fabrikalarda, işe yeni giren işçileri yetiştirmeğe mahsus birer çırak mektebi açılmasını ve bu gibilere ücretli işçi saatlarından ayrılacak günün muayyen saatlarında amelî ve nazarî meslek dersleri verilmesini mecburi kılan ve bu mecburiyetin ihtimamla tatbikini Eğitim Bakanlığının kontroluna koyan bir kanun çıkarılmasını isteyecektir.

37 — T.S.E.K.P. Üniversitesinin tam bir muhtariyete kavuşması lehindeki hareketleri kuvvetle destekliyecektir. Parti, bu muhtariyetin, temelde iki ana prensibe dayanması lâzım geldiği kanaatindedir.

a) Her şeyden evvel, üniversite talim ve tedris kadrolarının geniş bir demokrat zihniyetle, ötedenberi, antidemok-

ratik mürteci, ırkçı faaliyet ve propagandalariyle tanınmış unsurlardan temizlenmesi.

b) Üniversite kadrolarına kendi ilmî faaliyet ve hareketlerinde böyle bir zihniyetle tam bir fikir ve çalışma hürriyeti sağlanması.

38 — Yine aynı çıkış noktasından hareket edilerek üniversite talim ve tedris kadrolarına (profesör, doçent, asistan, ilmi yardımcı) ve bu arada, diğer bütün yüksek mektep, lise, ortamektep, ilk okul veya köy mektepleri, hocalariyle köy eğitimlerine, bütün siyasî faaliyetlere katılabilmek, Partilere girebilmek, buralarda faal mevkiler işgal edebilmek hakları sağlanmalıdır.

39 — Parti, öğretimde, nazariyeden çok amelî, meslekî bilgilere önem verilmesi, ameliye ile nazariye arasında bir birlik ve ahenk yaratılması, öğrencilerde teşebbüs ve teşkilâtlı faaliyet kabiliyetlerinin geliştirilmesi görüşlerini müdafaa edecektir.

Adalet İşleri

40 — Memurlar da haddizatında devlet hizmetinde birer ücretli işçi olduğundan, mesuliyetlerinin de halkla birlikte, aynı hakimlerce tayin olunması gerektir. Fertler arasında, fertlerle hükûmet arasında, hükûmetle belediyeler gibi bütün idare ve müesseseleri arasındaki dâvalarda ve memurların vazifelerini ilgilendiren yargılanmalarda tek merci mevcut nizamî mahkemeler olmalıdır.

41 — Bütün mahkemeler hâkimlerinin fikir ve ictihad bağımsızlıklarının eksiksiz ve tam olarak temini, partinin başlıca gayelerinden biridir. Hakimleri hükûmetin ve adalet bakanlığının birer memuru olmaktan kurtarmak için, demokratik adlî ve tayin ve terfi sisteminin kabulüne ve adaletin daha sade, daha salim bir şeklide tevziini ve mahkemelerin halka yakın, demokratik bir tarzda işlemelerini sağlıyacak

geniş bir adlî ıslahat yapılmasına ve kanunlarımızın aynı ruhta tadil ve ıslah olunmaları uğrunda parti devamlı bir gayret sarfedecektir.

42 — Bu demokratik islâhat arasında, 1) juri sisteminin kabulünü 2) vilâyetlerde halk tarafından seçilmiş hakimlerle, meslekten yetişme hekimlerin bir arada bulunacağı muhtelif mahkemeler kurulmasını. 3) İhtisas mahkemelerinden vazgeçilerek tek adalet prensibine dayanan bir ileri sistem kabulünü ve nihayet. 4) temyiz mahkemesinin daha salim bir tarzda çalışmasını sağlamak için, temyizle mahalli mahkemeler arasında orta bir merhale teşkil etmek üzere, vilâyet merkezlerinde istinaf mahkemeleri şeklini isteyeceğiz.

43 — Adalet tevziinin ucuzlatılması, yani mahkeme masraflarının asgari bir hadde indirilmesi de halk faydasına gerçekleştirmeğe çalışacağımız gayelerden biridir.

Millî Azlıklar Meselesi

44 — T.S.E.K.P. vatandaşlar arasında hiç bir fark gözetilmemesini millî azlıklara mensup kardeşlerimizin her hususta tam bir eşitlik dairesinde, memleketin öz evlatları muamelesi görmelerini, her hak serbestlik ve yetkiden kayıtsız şartsız faydalanmak ve memleketin sevk ve idaresi, vazife ve mesuliyetlerine bilfiîl iştirak etmek imkânlarına kavuşturulmalarını temine çalışır.

45 — Toplu azlıklara, kendi millî kültürlerini serbestçe geliştirme hakları tanınmalı, mahalli idarelerde ve millet meclisinde kendilerine enaz nüfuz tutarları nisbetinde, nisbî temsil yolu ile yer verilmelidir.

Parti Ana Nizamnamesinin İzahı

Parni Grup ve Şubeleri Nasıl Kurulur? Nasıl Çalışır?

T.S.E.K.P. nin ana nizamnamesini ve faaliyet programını

dikkatle okuyanlar onun kurulduktan sonra naşıl bir bünye arzedeceğini ve çalışmalarını başlıca ne gibi faaliyetler üzerinde toplıyacağını açıkça görebililer.

Fakat tam bir dağınıklık içinde bulunan emekçi halk yığınlarının en uyanık tabakalarını etrafında toplıyacak ve siyasî savaşlarını idare edecek, bizimki gibi, inkılâpçı bir partiyi, adeta yoktan var etmek için, ilk adımlar atarken, beyhude yere enerji israfına meydan bırakmıyacak hareket tarzı hangisi olduğunu belki de herkes kolayca kestiremez.

İşte biz partinin bu ilk yapıcılarını tereddütten, dolambaçlı yollara sapmak tehlikesinden kurtarmak ve kestirme yoldan maksada erişmelerini kolaylaştırmak arzusu ile, aşağıdaki amelî açıklamaları yapmağa lüzum gördük. Böylece onların, kendi tecrübe ve buluşlarına dayanması pek tabiî olan teşebbüslerinde, daha büyük bir güvenle ve daha sistemli bir şekilde hareket etmelerini mümkün kılmış olacağımızı umuyoruz.

Kimlerle Uğraşmalı

Her arkadaş ilk iş olarak oturduğu ve çalıştığı yerlerdeki dost ve yakınlarından partimize katılmalarını mümkün ve faydalı gördüğü kimselerin bir listesini yapmalıdır. Bunlar ötedenberi sosyalizm ve demokrasi prensiplerini benimsemiş veya hiç değilse dünyayı bu zaviyeden görmeğe alışmış ve hükûmet şekillerine hasret çeken veya irtica teprenmelerine şu veya bu vesile ile hak veren, ırkçılığı hoş gören vatandaşları kandırmağa çalışmakta zerre kadar fayda yoktur. Ancak bilgisizlik ve tecrübesizlik dolayısiyle yolunu şaşırmış ve kendilerine yabancı görüşlere kapılmış, temiz yürekli ve sınıflarına sadık emekçilerin gözünü açmak için sarfedilecek gayretler zahmete değer.

Üzerlerinde çalışacak olanlar bir defa tâyin edildikten sonra, bunların her biri ile ayrı ayrı temasa geçilir. Program-

da ve nizamnamede formülleştirilmiş olan umdeler ve siyasî istekler iyice anlatılarak, kendilerine parti saflarında yer almak ve güdülen gayelerin elde edilmesi uğrunda bizzat mücadele etmek hevesi uyandırılır.

İlk Parti Gruplarını Kimler Kurar

Partinin faaliyete geçtiğini haber alan ve programını kendi görüşlerine uygun her vatandaş, oturduğu vilâyette henüz daha Parti şüphesi veya gurupları vücut bulmamışsa, şimdiki kuruluş devresinde evvelâ Parti kurucular hey'etiyle temasa geçmek ve kendisini iyice tanıtmak zorundadır. Bu dostlarımız Partinin güvenini kazandıkları takdirde, merkez tarafından Parti âzalığına kabul ve kaydolunur. Böylece teker teker Partiye âza koydolunanlar kendi vilâyet veya kazalarında birer parti grubu teşkil ve idare etmek hakkını kazanırlar. Her grup kurucusu ayrıca grup teşkil edecek kabiliyette olan arkadaşlarını bulunduğu kasabanın başka semtlerinde veya başka işletme ve köylerinde yeni yeni gruplar kurmak üzere, Parti merkezine tavsiye eder. Bunlarda merkeze âza koydolunduktan sonra, etraflarına arkadaşlar toplamak vegruplar kurmak işine sarılırlar.

Bu suretle bir kaza veya vilâyette en az 3 grup vücut bulunca, bunlar gruplara alınmış âzanın bir listesini merkeze göstererek, bir vilâyet veüa kaza şubesi kurmak izini isterler. Merkez bir mümessil göndererek veya gruplardan birinin kâtibine selâhiyyet vererek, muhtelif gruplara mensup âzanın bir umumî toplantısını yaptırır.

Bu toplantıda Partinin ilgili vilayet veya kazada geliştirilmesi işi ve mahallî en önemli meseleler görüşülür. Sonunda 3 kişilik bir vilâyet veya kaza idare kurulu seçilerek Parti şubesinin idaresi kendisine verilir. Bu idare kurulları merkezin tisdikinden sonra ancak resmen faaliyete geçebilirler. Bunun için de vilâyet makamına veya kaymakamlığa bir bildirim vermeleri yeter.

İlk kurulşta vilâyet şubelerinin kaza şubelerinden evvel kurulması kaidesini koymağa parti kurucuları lüzum görmüşlerdir. İçtimaî ve iktisadî şartlar bir kazada daha elverişli olduğu takdirde, vilâyette şube kurulmasını beklemeden o kazada bir Pari şubesi kurmak caizdir. Bu gibi kaza şubeleri, vilâyet şubesi kuruluncaya kadar, vilâyet şubeleri yetkilerini haiz olurlar. Fakat vilâyet merkezinde şube kurulur kurulmaz ona tabi olurlar ve Parti direktiflerini ondan alırlar.

Parti Gruplarının İdaresi ve Yapacakları İşler

Parti grupları yalnız bir kaç kişiden mürekkep kalmamalıdır. Bir grup ne kadar kalabalık olursa, faaliyetleri o kadar verimli olur. Her Parti grubu işletmesinin veya semtinin en müteşebbis, en zeki ve namuslu emekçilerini içine almakla ancak Partinin itibarını yükseltmeğe hizmet etmiş olur ve muvaffakiyet imkânlarını çoğaltır. Küçük grupların faaliyetlerini ve teşkilât işlerini, kendileri tarafından seçilerek vilâyet veya kaza idare kurullarının tasdik ettikleri birer kâtip idare eder. Bu grubun âza miktarı 25 i geçince, bu ödevi 3 kişilik bir idare bürosu görür.

Parti gruplarının çalışmaları başlıca şu noktalarda toplanır:

a) İşletme işçi ve müstahdemlerinin iktisadî durumları ve geçim meseleleri ile yakından ilgilenmek ve metalip hareketlerini desteklemek,

b) Merkezin ve vilâyet veya kaza kurulunun siyasî direktiflerini gerçekleştirmek,

c) Program maddelerini haftalık toplantılarda veya yeni azalara mahsus dersler şeklinde, işlemek, öğretmek ve mahallî tatbikat imkânlarını araştırmak,

d) Parti gazete veya mecmualarını okumak, satmak, emekçilere okuyup tefsir etmek. (Her partili çıkacak parti gazetesine veya partinin tavsiye edeceği bir sosyalist mecmuaya abona olmağa mecburdur.)

e) Her grup, âzalarının ilmi sosyalizmin esaslarını öğrenmesine yardım etmekle mükelleftir. Vilâyet idare kurulları faydalı yazılar veya broşürler göndermek suretile bu ödevin ifasını kolaylaştıracaklardır.

f) Partililer işletmelerinde bir sendika varsa ona girmeğe, yoksa gruplarının idaresi altında onu yaratmağa uğraşmak mecburiyetindedirler.

g) İntihap devrelerinde parti grupları sistemli bir tarzda partinin seçim programını yayar ve propaganda ederler ve parti adaylarının kazanmasına bütün kuvvetleriyle çalışırlar.

h) Her parti grubu bir arkadaşı parti gazetesinin «haberci» liğine seçer. Bu haberci arkadaş semtinde ve bilhassa toplu işçilerin bulundukları yerlerde ve işletmelerde olan bitenleri, işçilerin şikâyetlerini, patronların haksız muamelelerini, resmi dairelerin kanunsuz baskı ve müdahalelerini, v.s. yolsuzlukları günü gününe, doğrudan doğruya parti merkezine veya gazete yazı heyetine bildirirler. İstanbul'da ve diğer büyük vilâyet merkezlerinde geniş bir parti gazetesi habercileri ağının yaratılmasına çalışılacaktır.

Vilâyet Şubeleri İdare Kurullarının Ödevleri

Bütün vilâyet sınırları içinde geliştirilen parti faaliyetlerine nazımlık etmek ve merkez kaza parti gruplarını doğrudan doğruya sevk ve idare etmek vilâyet idare kurullarına aittir. Parti merkezinin parti işlerine dair olan tekmil tebliğ ve direktifleri mahalli teşkilâtlara vilâyet idare kurulları vasıtasiye gönderilir. Bundan maada, vilâyet şubelerinin başlıca ödevleri şunlardır:

1) Kısa bir zamanda gruplarını muntazam surette işler, müteşebbis teşekküller haline getirmek, bunun için de onlar tarafından verilen raporları ve yapılan telkinleri inceleyi pkabul veya tenkit cevapları vermek;

2) Henüz daha parti teşkiltı bulunmayan fabrikalarda, semtlerde ve köylerde yeni yeni gruplar kurulması için gereken çarelere baş vurmak;

3) Mevcut grupları canlı, atılgan bir hale getirmek için, herbirinin yetişkinlik derecesine göre, tedbir almak, grup kadrolarının doldurulması husunda onlara yol göstermek, onların kültür ve siyasi bilgi seviyelerini yükseltmek için her türlü yardımlarda bulunmak. Bu maksatlara ulaşmak için gruplara takviyeciler gönderilecek, ilk zamanlar bilhassa büyük şehirlerdeki semt gruplarında bir araya toplanmış bulunacakları muhtemel olan bilgili aydın arkadaşlar seferber edilecektir.

4) Vilâyet idare kurulları, en mühim işletmelerindekileri başa koymak suretiyle, grupları bir sıraya tabi tutacak ve onları sistemli faaliyetlere alıştırma ve yetiştirme işini bir plân dairesinde yapacaktır. Böylece gayretlerin sıra ile muayyen bazı gruplar üzerinde teksif edilmesi, diğerlerinin büsbütün ihmalini mucip olmamak şarttır.

5) Her günlük siyasî faaliyet ve mücadelelerde bütün gruplar atbaşı yürütecek, ortaya atılan fikirlerin, şair ve parolaların aynı zamanda gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

6) Grupların sayısı arttıkça, her biri ile temas ve hareketin vahdetini temin güçleşeceğinden, sırası geldikçe ve fırsat düştükçe yapılacak görüşmelerden başka, vilâyet idare kurulları en az ayda iki defa grup kâtiplerini bir toplantıya çağırarak, verecekleri raporlarla meydana çıkacak güçlüklerin ve hataların önlenmesi için müşterek tedbirler düşünülecek, herbirinin tecrübelerinden diğerleri faydalanmış olacaktır.

7) Vilâyet idare kurulları köy grupları kurmak ve bunları hususi bir büro vasıtasiyle devamlı bir tarzda sevk ve idare etmek mecburiyetindedirler. Bilhassa Anadolu'da Parti kurulları gayretlerinin en büyük kımını köylerde propaganda ve teşkilât işine sarfedeceklerdir.

Kaza İdare Kurulları

Kaza idare kurulları da kendi kazalarının sınırları içindeki grupları aynı tarzda idare eder ve birbirlerine bağlarlar.

Kazanın merkeze olan münasebetini vilâyet idare kurulları temin eder. Münhasıran o vilâyeti parti işlerini ilgilendiren hususlarda, vilâyet idare kurulları kazalara doğrudan doğruya direktifler verebilir. Kazalarla vilâyet idare kurulları arasında çıkacak ihtilâflarda, kaza idare kurulları merkezin müdahalesini istemek hakkına maliktirler.

T.S.E.K.P. Başkanı

TERTİPLER ve TEVKİFATLAR SERİSİ

Solun tarih sayfalarını açtıkça; Sıralanmış provakasyonlu tevkifatlar önümüze serilecektir. Sömürü düzeni, elinde tuttuğu iktidarlara plânlı ve düzenli bir tevkifatları yaptırmakta olduğunu görecek ve anlıyacaksınız. 1921 - 1923 - 1925 - 1927 - 1929 - 1931 - 1932 - 1935 - 1938 - 1944 - 1946 - 1951 - 1955 - 1958 ve genç kuşağa ağtarılarak sürdürülen 12 Mart ve sonrası büyük toplulukları sürükleyen tevkifatlar. İçine ajanlar sokularak, hattâ ajanlar tarafından tertiplenip olgunlaştırılarak ve elde mevcut anti demokratik kanunlara uygun bir halde bekletilip, iktidarların ihtiyaç duydukları anda tevkifatlar yaptırıldığı ve ortalığa büyük bir terör havası estirilerek iktidar sürüldüğü 50 yıllık tarih boyu görülmektedir

Sol mücahitlerin savaşını sürdürdüğü İşçi Sınıfı, birleşerek iktidarlara bu oyunlarını oynamaya imkân veren anti demokratik kanunları söküp atmadıkça sömürü düzeninin bu plânlı istismarı devam edecek ve Emekçi sınıfı politik öncü kadrosuna sahip olamayacaktır.

Türkiye'de devrimcilere iktidarlarca yapılan ve halk tarafından bilinmeyen ve hatta genç kuşağa kadar ulaşamayan o kadar çok anılar varki ve akıtılan dere okadar molozla doldurulmuş ki bu molozlar temizlenmeden derenin akacağı ve bahçelerin sulanacağını beklemek hayaldır.

Bu ikinci kitabımı dizgiye vereceğim sırada Cumhuriyet Gazetesinde Sayın İlhan Selçuk tarafından yazılan bir yazıyı ve Demokrat İzmir Gazetesinde sayın Osman Özden tarafından tefrika edilen Kurtuluş Savaşında din adamları ve zeybekler yazısında Sayın Celâl Bayar'ı anlatan bir parçayı elli yılı geçkin bir zamandan beri oynatılan oyunları aydınlığa çıkardıkları için aynen kitabıma alıyorum.

KOMÜNİST KİMDİR ?

10 Ekim 1976 Cumhuriyet. İlhan Selçuk

Melih Cevdet son yazısında, «Eskiden beri uyguladığım bir düşünce yöntemim vardır benim» diyor «İşporta malı düşüncelerin tersini ele almak.»

Arasıra ben de kullanırım bu mantık yöntemini; iginç sonuçlar çıkar. Bir vakit önce Bülent Ecevit «Toprak işliyenin, su kullananın» demişti. Vay efendim, sen misin bunu diyen! Tutucular kıyameti kopardılar. Bu sözler komünistlikmiş; bu sözleri söyliyenler komünistlermiş! Daha neler? Anadolu'ya yaygın toprak ve su ağalarının politika sahnesindeki korosu, cayırtıya başladı. O günlerde ben de düşüncenin tersini de ele almıştım. Ne demişti Ecevit:

— Toprak işleyenin, su kullananın.

Tersi :

— Toprak işlemeyenin, su kullanmayanın.

İstersenin tersine mantığı sürdürelim: Ev oturmıyanın, makine kullanmıyanın, kitap okumayanın, araba binmeyenin, Türkiye Türk olmayanın... Uzatın uzatabildiğinizce, Bir kez mantık bozuldu mu, çorap söküğü gibi sonuna dek gider.

Toplumda geçerli önyargının kofluğu, zamanla anlaşılır. Padişahlık egemen iken cumhuriyetçilik ihanettir, yıkıcılıktır; cumhuriyet döneminde padişahlık isteyen haindir, yıkıcıdır. Hangisi doğru? Siz yanıt verin. Şimdi Türkiye'de kapitalizm —hem dışa bağımlı kapitalizm— tüm ağırlığıyla değer yargılarını topluma benimsettiğinden, kapitalizme ters düşen akımlar neredeyse vatan ihanetiyle eş anlamlı sayılıyor. Sırasıyla solculuk, sosyalizm, komünizm bunlar arasındadır. Solculuk son yıllarda epey aklandı; ama, sosyalizmle komünizm çoğu kişinin kafasında birer umacıdır. Nasıl

bir umacı? Anlat. deseler kim anlatabilir? Sözgelişi okumuş yazmış sayılan birine sorsanız:

— Komünist kimdir?

— Komünist, üretim araçlarının halkın malı olmasını isteyendir.

Üretim araçlarının halkın malı olması kötü müdür? Bir ayrı konu. Ama bugün kapitalist çoğu ülkede üretim araçlarının önemli bir oranı kamulaştırılmıştır. Elektrik, enerji kaynakları, demir-çelik tesisleri, ağır sanayi kesimi Avrupa ülkelerinde bile büyük çapta devletin elindedir. Hem bu ölçü komünistleri saptamaya yetmez; çünkü sosyalistler de üretim araçlarının kamulaştırılmasından yanadırlar.

— Peki, kimdir komünist?

— İhtilalle devlet düzenini yıkmaya çalışanlardır.

Eskiden geçerli sayılan bu yanıt, artık değerini yitirmiş görünüyor. Bir kez ihtilâlcilik salt komüniste vergi değildir. Mustafa Kemal Paşa ihtilâlci değil miydi? Osmanlı devletini yıkmadı mı? İranda'da Şahlık rejimini devirip cumhuriyet ilân etmek isteyen kişi ille de komünist mi olacaktır? Cumhuriyeti ve demokrasiyi özliyen bir kimsenin İran'daki gerici düzeni yıkmaya çabalaması doğaldır. Ayrıca bugün Avrupa'da en güçlü komünist partileri, seçimle iktidara geçip gitmeyi benimsemişlerdir. Bir Fransız komünistine parmağını uzatıp suçlarsak:

— Sen ihtilâlcisin!

Gülecektir.

Ama komünistin bir tanımını yapmak gerekmez mi? Bizim Ceza Yasasına bakarsanız komünist «bir sınıfın öteki sınıflar üstünde tahakkümünü kurmak isteyen» dir. Ne var ki bu formül de bir anlam taşımıyor. Fransa'da, İtalya'da komünist partileri sınıf diktatoryası tezini resmen bıraktılar; çoğulcu demokratik rejimi yeğlediler. Sovyetler'de, Çin'de, Doğu Almanya'da, Bulgaristan'da ve benzerlerinde bir sınıfın öteki sınıflar üstündeki tahakkümünden söz açı-

lamaz. Çünkü proletaryanın burjuva sınıfı üstündeki «tahakkümü» ancak burjuva sınıfının varlığıyla olasıdır. Burjuva sınıfı tasfiye edildikten sonra kim kime «tahakküm» edecek? Bir ülkede sermayecilik tarihe karışırsa burjuva sınıfı da biter.

Öyleyse kimdir komünist?

Son bir umutla «komünist mülkiyeti tanımayan kişidir» desek yine gerçeklere uymuyor. Çünkü komünist partilerinin yönettiği ülkelerde mülkiyetin kaldırılmasından değil, yaygınlaştırılmasından söz açılıyor; komünistler, mülkiyeti burjuva sınıfı tekelinden kurtardıklarını ve daha çok kişiyi mülk sahibi etmek için çaba harcadıklarını ileri sürüyorlar.

★

Peki, kimdir komünist?

Kısa yoldan yanıt vereyim size: Fikir özgürlüğü ülkemizde gerçekleşinceye dek Türkiye'de sömürüye karşı çıkan her yurtsever komünist sayılacaktır. **İlhan Selçuk**

ATATÜRK'E DOST GÖRÜNENLER

Türkiye inkilabının Kuvvayi Milliye devrelerinde Mustafa Kemal'e sokulmuş, ona dost görünerek onu yanıltmış ve fırsatlardan istifade ederek kendi bencil ihtiraslarını tatmin etmekten geri kalmamış 2 adam vardı. Türkiye'de uzun yıllar yaşamış **bu iki adam Mustafa Kema'in İmtiyatsız Sınıfsız bir toplum yaratmak, sosyal bir devlet kurmak isteğini baltalamış** ve evvela devlet kapitalizmini kurmuş, sonra da kapitalist sınıfını yaratarak sömürü düzenini yerleştirmiştir. Bu iki adamdan biri **İsmet İnönü,** diğeri de **Celâl Bayar**'dır. Bu iki adam Türkiye'nin kaderiyle oynamış ve Türkiye dünyanın en geri ülkeleri arasına düşürülmüştür.

Sayın İlhan Selçuk yazısında Türkiye komünistlerinin

nasıl istismar edildiklerini ortaya koymuş ve komünistlerin neler istediklerini de sıralamıştır. Eğer Türkiye'de komünist partisi kurulmuş olsaydı bu istismar olabilirmiydi, olmayacaktı çünkü partinin gizli ve karanlık yanı olmayacak ve onu **korkuluk, umacı** gibi göstermeye kimse yeltenemeyecekti. Sınıfları inkar eden, sınıf tezatlarını kabul etmeyen ve bunları kuvvet yoluyla bastırmaya kalkanlar, Bugün **İşçi ve İşveren SENDİKALARI**nın var olduklarını ve bunlar ayrı sınıfları temsil ettiklerini inkar edebilirlermi. Bu iki adamdan biri olan İsmet İnönü ölmüştür. Ölmeden önce son sözü CHP. gençleştiren, **derebeyleriyle kapitalistlerin bir kısmını** silkip atan **ECEVİT'e oy vermeyin** sözü olmuştur. İkinci adam Menderesi harcayarak Yassı adadan kurtulduğuna bakmadan 82 yaşında Süleyman Demirel'e sokulmuş komünistlere karşı cihad ilan edilmesini ve DGM. lerin ve sıkı yönetimin kurulmasının aşısını yapmaktadır.

İKİNCİ ADAM CELÂL BAYAR'ın Yassı adaya düşmeden evvel ve parlak günlerinde ya taksim, ya ölüm yaygaraları sırasında yem olarak kullanarak istismar ettiği 1958 tevkifatının gazete ilânını, 2 sene süren tutukluluğumuz sırasında 1959 yılında ağır ceza mahkeme salonunda ve yıkılmadan evvel eski İzmir ceza evi siyasi koğuşunda çekilmiş fotoları yayınlıyorum Ayrıca duruşma savcısının gaspedilen hürriyetimizin iadesi için İzmir Ağır Ceza Mahkemesinden beraatımıza karar verilmesini isteyen yazısını da ekliyorum.

ESAS HAKKINDA MÜTALÂA

Muhterem Hakimler,

Umumî olarak T.C.K. nununda (Devletin arsu uyusal şahsiyetine karşı işlenen suçlar) faslında yer alan ve tarif ve müeyyideleri ayni kanunun 141 ve 142. inci maddelerinde derpiş edilen ve dosyadaki dar manasiyle (Komünist faaliyetler de bulunmak ve bu maksatla propoganda yapmak) suçlarından maznun olan huzurunuzdaki bu şahısları son tahkikat kararnamesindeki tasnife uyarak üç kısma ayırmayı ve fakat mevcut delillere göre her birinin diğerine nisbetlerini ve yekdiğeriyle vaki münasebetlerini göz önünde tutarak leh ve aleyhindeki delilleri bu zaviyeden tahlil ve münakaşa etmeyi -esasen hacimli ve teferruatlı olan bu dosya için- faydalı ve zaruri bulmaktayız. Filhakika:

Rusya'da doğmuş ve tahsilinide Rusya'da tamamlamış olan **İbrahim Topçuoğlu** 1927 senesinde Türkiye'ye gelerek İzmir'de yerleşmiş ve 1932 senesinde İzmir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kendisi ve karısı için (memlekette komünizm efkârını neşru tamime çalışarak Türkiye Cumhuriyeti şekli hükümetini tebdile matuf gizli ittifak yaptıklarından) dolayı haklarında 7 sene ağır hapis ve 4 sene müddetle emniyeti umumiye nezaret altında bulundurulmak cezası verilmiş olup 2 sene hapis yattıktan sonra Umumi aftan istifade ederek tahliye olunmuştur.

Bundan sonra 1946 senesinde İbrahim Topçuoğlu İstanbul da kurulan Türkiye Sosyalist Partisine müracaatla bu partinin İzmir şubesini açma teşebbüsünde bulunmuş ayni tarihlerde faaliyette bulunan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü

Partisi mensuplarıyle beraber komünistlik faaliyetinden dolayı tevkif edilerek bir sene mevkuf yattıktan sonra tahliye edilmiş ve 1949 senesinde hakkında bu suçtan dolayı beraat kararı verilmiştir. Esasen Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi ile alakası olmadığını İbrahim Topçuoğlu bizzat beyan etmiş olduğu gibi bu hususu şahit ŞÜKRÜ DİN SEL ve İHSAN KONAŞ da ifadelerinde belirtmişlerdir.

Şükrü Dinsel Millî emniyet ajanı olarak 1949 senesinde üst kademelerin emri üzerine Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisinin devamı olan Komünist partisinden ayrılarak o sırada İzmir'de Gizli Komünist Partisine karşı muhalefeti temsil eden Türkiye Sosyalist Partisi sempatizanlarından İbrahim Topçuoğlu ile İhsan Konaşın tavassutuna binaen bizzat İbrahimin yazıhanesine giderek tanıştığını ifade etmiş ve milli emniyete verdiği 29 Ağustos 949 tarihli raporunda İbrahim Topçuoğlunun bu teşkilatı idare etme mevzuundaki hırsından bahsetmiştir.

Bu tarihten itibaren 1/5/1955 tarihini taşıyan raporuda dahil olmak üzere milli emniyete verdiği Beş adet raporundan Şükrü Dinsel, kendisine İbrahim Topçuoğlunun bir komünist teşkilâtı kurmak ve faaliyet göstermek hususunda empoze ettiği fikirleri rapor etmiştir. Şükrü Dinsel hazırlık ifadesinde: 21/Ekim/1950 tarihinde İzmir'de İbrahim Topçuoğlu ile beraber TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ'nin şubesini açmalarından önceye tesadüf eden kanun dışı bir gizli yâni illegal faaliyetlerden bahsederek Eşrefpaşada bir kahvede İbrahim Topçuoğlu - ERTUĞRUL KESİRLİ ve kendisinin komünizm uğrunda kanun dışı ilk hücreyi kurduklarını bildirmiş fakat son tahkikat ifadesinde beraberce kurdukları bu ilk komünist hücresini İbrahim'e **kendisinin empoze ettiğini söylemek suretiyle yukarıda bahsettiğimiz ve milli emniyete verdiğini işaret ettiğimiz raporlariyle mübayenete düşmüştür.** Bu teşebbüslerden Türkiye

Sosyalist Partisi İzmir şubesini açmak üzere vaz geçtiklerini belirten Şükrü Dinsel yine son tahkikatta Türkiye Sosyalist Partisi mensuplarının del aletiyle İzmir'de 21/Ekim/1950 de bu partinin şubesini açtıklarını anlatmış ve 6/10/950 tarihli raporunda İstanbul'dan MUAMMER isimli birinin ESAT DİLDEN getirdiği mektupda Esat Adilin Türkiye Sosyalist Partisi İzmir şubesini kurmalarını emrettiğini ve bunun üzerine sosyalist partisini kurduklarını ve yine bu raporda Ertuğrul Kesirli'nin kendisine İbrahim Topçuoğlu'nun komünistlik suçu ile tevkif edildiğini ileri sürerek İbrahim'in parti dışında kalmasını teklif ettiğini söylemesi **calibi dikkat** görülmektedir.

Şükrü dinssel ifadesinde kanuni olarak faaliyet gösteren sosyalist partisinden istifa etme sebeplerini sosyalist partisinin İzmir'deki bu şubesinin alaka görmediğinden, para sıkıntısı içinde olduklarından ve merkezden lazım gelen suhuletin gösterilmemesi şeklinde izahla O zamanki idare hey'etinin toplanıp 1951 yaz aylarında partinin kapanması kararını alarak istifa ettiklerini ve partinin kapanmasından bir hafta sonra eşrefpaşada bir kahvede İbrahim Topçuoğlu, Ertuğrul Kesirli ve kendisinin toplanarak müştereken kanun dışı bir komünist partisi kurmaya karar verdiklerini ve faaliyete geçerek aralarında hücrelenip vazife taksimi yapmak suretiyle İbrahim'in sekreter, Ertuğrul'un neşriyat ve sendikacı ve kendisinin teşkilatcılık vazifelerini tekabül ettiklerini belirtmiş olması bu hususta verdiği raporlara uymamakta ve partinin kapanış sebepleri raporlarda **daha başka hadiselere dayandırılmaktadır.** Şöyleki: 11/6/951 tarihini taşıyan raporunda Şükrü aynen: (İbrahim'in bu partiyi kapatış sebebi olarak Rusya'nın bu partinin açılışını tasvib etmediğini bir aralık parti ile Rusya'nın arası düzelir gibi olmuşsada bunun kısa sürdüğünü evvelce vaki ihbarın geri alınmadığına bu ihtara rağmen faaliyette bulunmanın suç olacağını ve İbrahim'in partiyi bir an önce kapatmak istemesinin biraz garip görülmekte olduğunu) yazmaktadır. 13/7/951 tarihini

taşıyan raporunda ise (gizli faaliyet için Moskova'dan emir ve talimat beklediklerini talimat gelince faaliyete geçeceklerini» kaydetmekte ve 27/7/951 tarihli raporunda da yine «İbrahim'in Rusya'nın - Türkiye'deki teşkiltlanma hususundaki projelerine ait söylediklerini ve İbrahim'in İzmir'de ve İzmir haricinde irtibatı bulunduğunu» nakletmektedir. Yine 8/8/951 tarihli raporda «Geçen defa bahsettiğim gizli faaliyet için teşkilatlanma işine henüz başlanmamıştır.» demesine rağmen 5/3/952 tarihini taşıyan raporunda bir evvelkinin naksedecek şekilde «gizli faaliyetlerini başladıklarını» belirtmektedir ki bu tarihle partinin kapanması arasında Şükrü'nün ifadesinde söylendiğinden yani **bir haftadan çok daha uzun bir zaman farkı vardır.** Yine bu raporunda Şükrü «Ertuğrul ve İbrahim'le beraber kurduklarını bahsettiği hücreyi Ertuğrul tamamen başka bir şekilde anlatmış ve hazırlık ifadesinde Eşrefpaşada üçünün aralarında yaptıkları toplantıda kendisinin hemen faaliyete geçelim diye teklifine karşılık **İbrahim hayır bunu Şükrü'nün evinde toplanıp konuşalım, ilk önce vilayet icra komütesi teşekkül etsin sonra kazaları ve mahalleleri size bağlayıp bende Ege bölgesini içine alan mahallin liderliğini yapacağım dediğini** ve Şükrü'nün evinde İbrahim ve Kâzım Topçuoğlu, Şükrü dinsel ve karısı Meryem Dinsel'in de bulunduğu halde toplandıklarını, Kâzım, Şükrü ve kendisinin hücre kurduklarını İbrahim'in bunun dışında kaldığını anlatmış ve ertesi hafta Şule gazinosunda yine Kâzım, Şükrü ve Şükrü'nün karısı Meryem'in toplanıp kaza teşkilatının kuruluşunu tesbit ettiklerini beyan etmiş **fakat bilahare bu ifadelerini reddetmiştir.**

Kâzım Topçuoğlu'da sonradan red ettiği ilk tahkikat ifadesi ile Ertuğrul'un işaret ettiğimiz bu ifadeside birbirini tutmamakta ve Kâzım, İbrahim'den hiç bahsetmiyerek Türkiye Sosyalist Partisinin kapanışından 2 - 3 sene sonra bir gün davetli olarak gittiği Şükrü'nün evinde vilayet icra komütesini Şükrü ve Ertuğrul'la kurduklarını ve bu komütede

üzerine aldığı teşkilatçılık vazifesi cümlesinden olarak yalnız Muammer Erol ve Necip Perin'den ve Kemal Salgını birbirine tanıştırdığını söylemiş bulunmaktadır. Kâzım Topçuoğlu, Bu komütede sekreter olarak vazife alan Şükrü Dinsel'in Şule gazinosundaki toplantıya kendisi yerine karısı Meryem'in iştirak ettiğini ifade etmiştir ancak bu hususta ifadesine müracaat edilen Meryem Dinsel 1951 senesi Eylûl'ünde Şule gazinosunda Ertuğrul ve Kâzım'la olan toplantıya karısının yerine müşahit olarak iştirak ettiğini ve bunun bir hücret toplantısı olduğunu bilmediğini kocasının kendisine bu toplantının maksadı hususunda bir şey anlatmadığını bildirmiş ve toplantıda Kemal Salgın'ın sekreterliğinde bir hücre teşkiline karar alındığını anlatmıştır. Şükrü Dinsel de ifadelerinde 1951 senesi sonlarında bu gizli faaliyetin hücrelenmeye başlandığını ifade ettiğinde rapor, şahit ve maznunların ifadeler arasında şahıslar ve tarih bakımlarından görülen bariz mübayenet hesabiyle talebimiz üzerine tekrar dinlenen şahit Meryem Dinsel 1951 senesinde Şule gazinosunda toplanıldığını, sekreter olarak hücre kurmasına karar verilen (Kemal'in), Kemal Salgın olup olmadığını katiyetle bilmediğini beyan suretiyle Şükrü'nün Şule gazinosu toplantısı ve hücrelenmesi hususunda verdiği rapor ve ifadesini cerh etmiştir. Şükrü Dinsel hazırlık tahkikatında maznun İbrahim Topçuoğlundan Mesut Anar ve Hamdi Alevtaş ile birlikte bir hücre kurup faaliyet gösterdiklerini duyduğunu, son tahkikatta ise 951 yaz aylarında veya Eylül'de Hamdi Alevtaş ve Mesut Anar'dan müteşekkil bir hücre kurduğunu bunlardan aydat aldığını İbrahim'in kendisine söylemiş olduğunu fakat buna inanmadığını zira Mesut ve Hamdi'nin teşkil ettikleri **gruba cephe alan İbrahim Topçuoğlu** ile görüşmek istemiyen kimseler olduklarını bu ikisinin hiç bir zaman faaliyetlerini görmediğini belirtmek suretiyle İbrahim'in böyle bir hücre faaliyeti olmadığını anlatmıştır. Keza Şükrü Dinsel İ. Topçuoğlu ve Ertuğrul Kesirli ile kurdukları üçlü komite toplantıla-

rına dair bir raporu olmayıp yalnız bu komitenin kuruluşundan bahsettiği 5/3/952 tarihli raporunda «Ertuğrul'un İstanbul'a nakli ile merkez komitesindeki yerinin boş kaldığından bahsedilmekte ve merkez komitesi olarak Türkiyenin bütün vilayetlerinde birer vilayet komitesi kurma niyetinde oldukları ve ilk iş olarak İzmir vilayet komitesini kurdukları, Ertuğrul'un İstanbul'a nakli ile yerinin boş kaldığı, ve Ertuğrul'un ifadesine göre İstanbul'da Hilmi ve Necati Uçak'dan teşekkül eden bir komite kurduğu» kaydedilmektedir. Hazırlık ifadesinde ise: Bu husus ta Şükrü Dinsel merkez komitesi olarak İbrahim Topçuoğlu'nun dükkânında Ertuğrul Kesirli'nin İstanbul vilayet komitesini tesisine dair raporunun müzakere edildiğini belirtmiş ve yine son tahkikatta, Ertuğrul Kesirli: 951 senesinde İstanbul'a tayin edildi. Bununla beraber hücreye dahildi, Onun namına İbrahim Topçuoğlu çift rey kullanıyordu, Ertuğrul 951 senesinin bir ayında veya 952 senesinde İzmir'e geldi demiş ve verdiği şifahi raporda: İstanbul'da Necati ve Hilmi'den müteşekkil bir hücre kurduğunu bunun İstanbul komitesini teşkil ettiğini söyledi demiştir. Ancak hazırlık ifadesinin bir yerinde yine Ertuğrul için İzmir'de idare ettiği ve kurduğu hücre faaliyetinden ve şahıslardan haberim yoktur şeklinde beyanda bulunmuş ve İstanbul vilayet komitesini O zaman kendisinin - şifaen verdiği rapordan bildiğini belirtmiştir. Bununla beraber Ertuğrul Kesirli'nin İzmir'den İstanbul...'a nakli 18/2/952 de olmuş ve 12/9/952 de Diyarbakır'a nakledilmiştir. Bu iki tarih arasında Bir gün izin aldığı resmen tasvik edilen Ertuğrul'un İzmir'e en erken Diyarbakır'a nakli sırası da uğradığı düşünülebilirsede Şükrü Dinsel 1952 senesi - Nisan ve Mayıs ayında gizli faaliyetlerine son verdiklerini katiyetle ifade ettiğine göre bu ihtimalinde varidi hatır olamıyacağı aşikardır. Binaenaleyh Şükrü'nün İbrahim'le beraber faaliyette bulunduklarını beyan ettiği bu merkez komitesi toplantısının da **mesnetsiz kaldığı görülmektedir.**

Şükrü Dinsel'in 5/3/952 tarihli raporunda; Ertuzrul'a kurdukları gizli komünist partisinde sendikaları faaliyete geçirme vazifesi verilmiş olması hesabiyle vilayet komitesinden ayrılmış olduğu ve Ertuğrul'un İstanbul'a tayin edilmesiyle aldığı bu vazifeninde öylece kaldığı kaydedilmektedir. Ertuğrul'un İzmir, İstanbul ve Diyarbakır'da işçi sendikalarında gösterdiği faaliyet daha ziyade işçi sendikalarını bir araya getirmek suretiyle federasyon kurulması gayesiyle olmuşsada bu faaliyetlerinde kanun çerçevesini tecavüz etmediği ve mer'i kanunların verdiği selahiyet dahilinde hareket ettiği resmen tavsik edilmiştir.

Diğer taraftan Ertuğrul Kesirliînin İstanbul'a tayin edilmesi ile İzmir vilayet komitesindeki yerinin boş kalmış olduğu ve bu komitenin teşkilatcısı olan Kâzım Topçuoğlu'nun elinde halen 3 hücre bulunduğu , bu hücrelerden birisi istihsal hücresi olup İhsan Konaş ve Boyacı Salih ile Elektrikçi Hüsnü'den teşekkül ettiğini 5/3/950 tarihli raporunda Şükrü Dinsel'in kaydetmiş olmasına rağmen ifadelerinde bu hücreden hiç bahsetmediği görülmektedir. Bu husus ta şahadetine müracaat edilen boyacı Salih Parlak 1952 senesinde hangisi olduğunu kesin olarak hatırlayamadığı Şükrü Dinsel veya Kâzım Topçuoğlu'nun kendisine işçi haklarını korumak üzere bir hücre kurmak teklifinde bulunduğunu, bunun üzerine Kâzım Topçuoğlu ve Kemal Salgın'la birlikte Şükrü'nünde iştirak ettiği bir toplantıda yine Şükrü'nün Kâzım'ı başkan, Kemal'i Propogandacı, kendisinide teşkilatçı olarak vazifelendirdiğini fakat bu toplantıda ne şekilde çalışılacağı ve programlarının ne olacağı ve sairenin tesbit edilmediği gibi rejim aleyhinde ve komünistlik lehinde de her hangi bir konuşmanın geçmediğini ve bu şahıssları bir daha görmediğini ve Şükrü'nün raporunda geçen İhsan Koneş ve Hüsnü'den teşekkül eden istihsal hücresi namı altında her hangi bir hücrenin kurulduğundan da haberi olmadığını beyan etmiş, şahit Hüsnü Oskay ise İbrahim Topçuoğlu'-

nun 946 itibaren tanıdığını kendisine 950 senesinde kurdukları Türkiye Sosyalist Partisine girmesini teklif ettiğini kendisininde bu teklifi kabul ettiğini ancak partinin kapanması sebebiyle giremediğini hazırlık ifadesinde adı geçen Şükrü'yü tanımadığını ifade etmiştir. Yine istihsal hücresi azası olarak adı geçen İhsan Konaş da ifadelerinde Şükrü Dinsel ile Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisinin devamı olan Türkiye Komünist Partisinde beraber çalıştıklarını 1950 senesinde Şükrü'nün kendilerinden ayrılarak sosyalist partisini kurduğunu mensup olduğu, komünist partisi azaları sosyalist partisine intisap edenlerle görüşmelerini men ettikleri için İbrahim Topçuoğlu ile konuşmadığını bildirmiş ve böylece Şükrü'nün ifadelerinde yer almayan fakat 5/3/952 tarihli mezkür raporunda istihsal hücresi olarak isimlendirdiği hücrenin mevcudiyeti delillenmemiş olduğu gibi aynı raporda İzmir vilayet komitesi teşkilatcısı olarak Kâzım Topçuoğlu'nun elinde olduğunda bahsedilen Kemal Salgın kunduracı Avni ve muhasebeci Süleyman'dan teşekkül eden hücrenin mevcudiyeti de meşkuk kalmıştır. Mezkür raporda Şükrü, Kâzım'ın elindeki üçüncü hücrenin kimlerden teşekkül ettiğini bilmediğini kaydetmekte ve son tahkikattaki ifadesinde ise; Şükrü Dinsel, Kâzım Topçuoğlu vilayet komitesinin teşkilinden üç hafta veya bir ay sonra **ben bu işe girtesinin teşkilinden üç hafta veya bir ay sonra ben de işe girmiyeceğim, çalışmıyacağım diyerek ayrıldı** şeklinde ifade vermiş bulunmaktadır. Daha öncede zikrettiğimiz 8/8951 tarihini taşıyan yani 1951 senesinin son yaz ayı olan Ağustos da verdiği ve (Gizli faaliyet için teşkilatlanma işine henüz başlanmamıştır) mealindeki raporda yukarıda ki **ifadesi arasındaki tenakus izaha lüzum hissettirmiyecek derecede aşikârdır.**

Şükrü Dinsel'den aldığı talimatla Muammer Erol, Necil Pelinder ve Kemali birbirleriyle tanıştırdığına dair Kâzım Topçuoğlunun ifadesi, aynı buluşma hakkında Kemal Salgı'-

nın Şükrü Dinsel'den bu toplantı haberini aldığına dair beyanına uygun düşüyorsada, bu toplantının yapılışı en erken Muammerin askerlikten terhis edilip Osmanlı Bankasına inkisabından sonraya tesadüf eden bir tarihde **yani Ağustos 1952 den sonra olması icabettiği düşünülürse,** Şükrü'nün Kâzım Topçuoğlu için 1951 senesinde **Vilayet komitesinden ayrıldığına dair beyaniyle telif edilmiyeceği aşikârdır.** Binaenaleyh zaten Şükrü Dinsel, Bu hücreye ait bir malumatı ve Muammer Erol Venecilin gizli faaliyetleri hakkında bir bilgisi olmadığını belirtmiş bulunduğuna göre bu hücre toplantısına iştirak eden şahit **Necil Perinderin** ifadelerinden bu hücreyi incelemek icap **etmektedir. Filhakika; 12/2/954 de** Polise verdiği ifadesinde, bu tarihten bir sene önce Ali Dereli'nin yanında katip olarak çalıştığı sırada İbrahim Topçuoğlu ile tanıştığını kendisinin Bulgaristan göçmeni olup komünist mezaliminden kaçtıklarını anlatan Necil Pelinder, kendisine İbrahim'in müstehzi bir tavırla güldüğünü ve yazıhanesine davet ettiğini O akşam saat Altıda İbrahim'in yazıhanesine gittiğinde kendisine Bulgaristan'daki mekteplerde okumuşsun nasıl orayı kötülüyebilirsin, sen oradaki gençlik teşkilatına kayıtlımısın diye sorması üzerine İbrahim'in nasıl bir adam olduğunu anlayarak kendi arzusiyle Bulgaristan'daki gençlik teşkilatına katıldığını söylediğini bunun üzerine Türkiye'de kurulacak olan kmünist partisine girmek isteyip istemediğini sorduğunu ve eğer girmek istersen bir istida ile müracaat edersin hüviyetini, tahsil dereceni, Bulgaristanda hangi teşekküllerde bulunduğunu istidanı yazarsın dediğini, kendisinin de düşünüp cevap vereceğini anlatarak iki gün sonra telefonla İbrahim'in kendisini çağırdığını, ona karar verdiğini fakat istidasını hazırlamadığını bildirmesi üzerine İbrahim'in verdiği bir kâğda yukarıda zikredilen mealdeki istidayı yazdığını bu kâğıdı İbrahim'in cebine koyduğunu ve kimseye kat'iyen bir şey söylememesini ve yalnız kendisiyle temas etmesini tenbih ettiğini ve iki gün sonra İbrahim'in

kendisini tekrar çağırıp kardeşi Kâzım'la gümrük önünde buluşmasını tenbihlediğini ifade ederek Kâzım'ı şahsen tanıdığını İbrahim ve Kâzımın komünist olduğunu kanaat getirdiği için bütün dediklerini yaptığını, maksadının bu adamların daha kimlerle alakadar olduğunu anlayıp ilgili makamlara haber vermek olduğunu anlatmış ve saat 7 de Gümrükte Kazımla bulaşup Kâzımın beni takip et demesi üzerine arkasından yürüdüğünü postahane yakınlarında aralarına Foter şapkalı birisinin girdiğini besmahane yakınlarında da bir başkasının daha yanlarına geldiğini fakat bu şahsın çabuk kaybolduğunu, Kâzım ile diğer şahsın bir kaç kelime konuşarak kendisine bu şahsı takip etmesini söylediğini nikah dairesi yanında bekleyen bu adamla el sıkışarak tanıştıklarını ve bu şahsın Osmanlı Bankası memurlarından Muammer Erol kendisine tanıtıldığını ve ıslıkla Rusca bir şarkı çaldığını, biraz sonra Kâzımda yanlarna gelerek Kemal kayboldu dediğini ve aralarında Kemal olmadığı için konuşma ve tanışmayı ertesi güne bıraktıklarını anlatarak iki üç gün sonra fuarın kapısında Kâzım, Muammer ve Kemal diye tanıttıkları ve Tireli bir boyacı olduğunu öğrendiği şahıslarla buluşup bu toplantıda yalnız birbirleriyle tanışıp ayrıldıklarını, üçüncü toplantıyı İbrahim fuarın Lozan kapısında olacak diye kendisine haber verdiğini bunun üzerine gittiğini Lozan kapısında Kâzım, Muammer ve Kemal ile buluştuğunu orada Kâzımın kendilerini tebrik ederim Onbirinci grup olduklarını söyleyip Muammeri sekreter tayin ettiğini ondan talimat alacaklarını anlattığını bundan sonra 3 hafta kadar toplanmayınca İbrahim Topçuoğluna niçin toplanmadıklarını sorduğunda aralarında bir provekasyon olduğunu, bir müddet toplanmıyacaklarını öğrendiğini ve bu ifadeyi verdiği tarihten yani 12/2/954 den iki üç hafta önce yolda gördüğü Muammer Erol'u Bankaya gelerek kendisiyle temas etmesini söylediğini ve Bankaya gittiğinde Muammerin Rusca kitap, gazete, tercüme edip edemiyeceğini sorduğunu, Müsbet cevabı üzerine se-

vindiğini anlatarak bundan 2 - 3 gün sonrada İbrahim Topçuoğlu'nun dükkânına gittiğinde İbrahim aralarında bir provakasyon tahkikatı yapmakta olduklarını, neticede iyi arkadaş olduğu anlaşılırsa kendisine mühim vazife vereceklerini söylediğini anlatmış ve şimdi size geldim diye Polise verdiği ifadesini belirtmiştir.

Ve ondan sonra bu davada şahit olarak 18/7/958 de ifadesine müracaat edilen Necil Pelinder yanında şalıştığı Ali Dereli'den İbrahim Topçuoğlu'nun komünist olduğunu duyduğunu bunun üzerine kendisinin durumu Palis Alirıza ve Nuriye anlattığını onların İbrahimle teması devam ettirmesini söylemleri üzerine İbrahimle konuşmaya devam ettiğini neticede İbrahimin kendisine komünist partisine girmeyi teklif ettiğini ve karar verdikten sonra ne yapması lazım geleceğini İbrahimin anlatacağını bu hususu **kendisinin resmen yazılı olarak vazifeli memurlara ihbar ettiğini** ve polislerin talimatı üzerine kabul ettiğini beyan etmiş ve gümrük önündeki buluşmalarında Kâzımla kendi yanında peyda olan iki kişinin aniden kaybolmaları ile toplantı yapamadıklarını, Montrö buluşmasında sekreter olan Muammerin kendisini müfrit komünist olarak tanıtıp İstanbul'da bu hareketinden dolayı hapse girdiğini söyliyerek kahramanlık tasladığını ve dağıldıklarında Muammerle yürüdüğünü ve Muammerin ıslıkla Rusca bir şarkı söylediğini. Bu toplantı hakkında resmi mercilere gerekli malumatı verdiğini ve başkaca toplantı yapılmadığını ifade etmiştir. İlk tahkikattaki ifadesinde ise Ali Dereli'nin yazıhenesinde çalıştığı sırada yalnız kaldığı İbrahimle konuşmasını müteakip (ki o gün İbrahimin kendisine komünizm aleyhinde veya lehinde bir şey söylemediğini belirtmiştir). Kendisini iki sivil polisin aşağıdaki kahveye çağırdıklarını isimleri Alirıza ve Nuri olan bu polislerin İbrahimin yazıhaneye niçin gelip gittiğini sorduklarını Ticari sebeplerle geldiğini anlattığı zaman polislerin İbrahimin komünist olduğunu ve kendisine bir taklifte bulunduğu takdirde onlara ha-

ber vermesini tenbih ettiklerini anlatmış ve 2 - 3görüşmeden sonra İbrahimin komünist partisine girmeyi teklif ettiğini beyanla bu teklifi İbrahimin kendi yazıhanesinde mi yoksa Ali Derelinin yazıhanesinde mi yaptığını iyi hatırlayamadığını söylemiş ve Kazım Topçuoğlu ile olan bir konuşmalarında mezkür iki şahsın kendisini polise benzeterek kaçtıklarını sonradan öğrendiğini fuarın montrö kapısı önündeki meydanda vuku bulan toplantıda vazife taksimi yaparak dağıldıklarını bir daha toplanmadıklarını Muammer Erol'u Bankada görmüşsede aralarında komünizm mevzuunda hiç bir kouşma olmadığını ifade etmiştir. Son tahkikatta ise patronu Ali Dereli'den İbrahimin komünist olduğunu öğrendiğini ve İbrahimin kendisine hayatı ve Bulgaristan'a ait bir çok sualler sorması üzerine şüphelenerek emniyet memurlarından Alirıza ve Nuriye kayfiyeti anlattığını **aldığı talimat üzerine İbrahimle temaslarını sıklaştırıp kendisine komünist partisine girmesini tkelif ettiği zaman bunuda iki polise bildirdiğini ve kendisini emniyet Birinci şubesine götürerek ifadesini tesbit ettiklerini,** pariye giriyorum diyen ibareyi ve eklediği biyorofisini verdiği zamanki tarihi **1953 senesi sonbaharı olarak** hatırladığını, bundan 2 - 3 ay sonra Montrö meydanında buluştuklarını anlatmış ve talebimiz üzerine kendisinden sorulduğunda **polise gece güdüz ihbarlarını yaptığını** ve haber verdikten sonra birinci şubede ifadesinin gündüz alındığını söylemiştir. Necil ifadelerinde kâh İbrahimin komünist olduğundan şüphe ederek polise haberdar ettiğini kâh polisin İbrahimin komünist olduğundan dolayı temas etmesi hususunda kendisini ıkan ettiği şeklinde konuşmuş ve ilk ifadesinde **Muammemle müteaddit konuşmalarını zikrederken sonradan bunu bir montrö meydanı buluşmasındaki tanışmaya inhisar ettirmiş** ve ilk ifadesinde İbrahimin kendisine komünist partisine girmesini teklif ettiği zaman eğer kabul edersen istida yazarsın dediğini ifade ettiği halde sonradan böyle bir şey yazdıracağını bilmediğini beyanla byroğrafisini

ve komünist partiye girdiğine dair kâğıdı yazdırdığı hususunda birbirleriyle tezat teşkil eden ifadeler vermiş ve şahadetlerine müracaat edilen poils memuru Nuri de Necille temasda olan asıl vazifeli memurun Alirıza olduğunu söylemiş, polis Alirıza ise ifadesinde İbrahim Topçuoğlu ve Kâzım Topçuoğlunun Necili Kemal Salgın ve Muammer Erolla tanıştırarak kendi işlerine aldıklarına öğrendiğinde necille temasa geçtiğini ve Necilin kendisine henüz İbrahimlere iltihak etmediklerini söyliyerek yalnız ibrahimin kendisini Kemal ve Muammerle tanıştırıp üçünü beraber içlerine almak istediğini, fakat kendisinin kabul etmediğini, bunun üzerine Necile kabul etmiş gibi görün diyerek onu ikna ettiğini anlatmış ve O zaman müdüriyete rapor verdiğini ve bunların raporunda zikrettiğini söylemiştir.

Polis Nuri ve Alirıza imzalariyle 5/2/954 de Emniyet Müdürlüğüne verdikleri raporda Necilin vaziyeti alakadarlara bildirmek maksadı ile İbrahimin kendisine yaptığı komünist partisine girme partisini kabul ettiği ve yine İbrahimin teklifi ile pulsuz olarak istida şeklidne Türkiye Gizli Komünist partisine kabulünmü Rica ederim diye bir kâğıda yazarak İbrahime verdiği İbrahimin tanıştırdığı Kâzım Topçtoğlu vasıtasiyle montrö meydanında Muammer ve Kemalle tanıştırıldığını ve ayrı yollardan dağıldıktan sonra Nacilin kendilerini bularak vaziyeti açtığını fakat bundan sonra İbrahimle temasda bulunmamış, olduğunu Necil kendisine sorduğu vakit İbrahimin bir provakasyondan bahsettiğini anlatmaktadırlar. 8/2/954 tarihini taşıyan Alirıza imzalı rapor da ise Muammerin, Necile İstanbul'a yeni gidip geldiğini söyliyerek bundan sonra emri benden alacaksın dediği ve Nacilin buna da peki dediği kaydedilmektedir.

Necil Pelinderin kendi ifadeleri arasında mevcut olduğunu yukarıda işaret edilen raporda belirtildiği veçhile Onun İbrahim, Kâzım, Muammer ve Kemalle tanıştıktan sonra Polise haberdar ettiği şeklinde anlaşılmasiyle ortadan kalkmış

gibi görülmekte isede: Kendisinin ifadelerinde polise yardım gayesiyle hareket ediyordum. Tarzındaki izahı adı geçen polis Alirızanın Necile talimat verdiklerine dair beyanları karşısında bu mübayenet bariz olarak göze çarpmaktadır. Yine Necil ifadelerinde montrö buluşmasını 1953 tarihinde olduğunu söylemesine rağmen polise verdiği ilk ifadesinin ve müşterek raporun 1954 tarihini taşıması hesabiyle Bu mübayanetin telifi maksadına matuf olarak polis Nuriden sorulduğunda belki raporu bir sene sonra tanzim etmiş olabilirim kat'i tarihi hatırlayamıyorum demesi de vefakat bundan sonra Polis Alirızanın 8/2/954 gibi hemen 3 gün sonraki tarihe ait diğer bir raporiyle 12/2/954 de Necilin 2 - 3 hafta önce yolda Muammeri gördüğüne dair içinde bir cümle geçen ifadesi izahsız kalmış ve böylece doğruluğundan haklı olarak şüpheye düşeceyimiz bu şahadet karşısında Kemal ve Muammerin bir yemek ve tartışmak bahanesiyle toplandıkları hususundaki savunmaları daha samimi kabul edilmiş ve bu toplantıda her hangi bir kanun dışı konuşmanın olduğuna dair delil bulunamamıştır. Şükrü Dinsel hazırlık tahkikatı sırasında Muammer Erol ve İbrahim Topçuoğlu arasında muazzam işbirliği olduğuna dair her hangi bir söz sarfetmediğini bunların sehven ifadesine geçtiğini son tahkikatta belirtmiş böylece siyasi akidesinin sosyal libelalizm olduğunu belirten Muammerin komünist faaliyetlerde bulunduğuna dair kat'i delil elde edilememiş ve evinde ele geçen konferans denemesi mahiyetinde olan notlarında siyasi akidesi dışına çıkmadığı ve esasen bu notların her hangi bir yerde okunmadığı anlaşılmıştır.

Yukarıdanberi tartıştığımız ifade ve raporlarla komünistlik suçundan sabıkalı İbrahim Topçuoğlu ve onunla 937 senesindenberi arkadaşlık eden Ertuğrul kesirlinin Şükrü Dinsel ile İzmir'de gizli bir komünist partisinin merkez komitesini kurdukları İbrahim Topçuoğlunun karedeşi Kâzım Topçuoğlunuda Ertuğrul Kesirli ve Şükrü Dinsel ile mezkür gizli

partinin vilayet komitesini kurdukları ve Kâzımın bu komitedeki teşkilatcılık vazifesi sebebiyle montrö hücresi ile vilayet komitesi arasında irtibatcılık yaptığı hususlarıda yukarıda arzedilen deliller muvacehesinde sabit olmamıştır.

Bunun gibi İbrahim Topçuoğlu'nun başkanlığında Mesut Anar ve Hamdi Alevtaşın iştirakiyle merkeze bağlı ayrı bir hücrenin kurulduğu yolundaki iddiada Şükrü dinselin şehadetleri karşısında kabule şayan görülmemiştir filhakika Şükrü mahkemedeki ifadelerinde ısrarla Mesut Anar ve Hamdi Alevtaşın siyasi hiç bir faaliyetine şahit olmadığını, eğer adı geçenler tarafından bu şekilde bir faaliyet vuku bulmuş olsaydı kendisinin mutlaka haberdar olması icabedeceğini bildirmek suretiyle adı zikredilen Mesut Anar ve Hamdi Alevtaşın adeta teskiye etmiştir.

İbrahim Topçuoğlu'nun 947 senesinde 7 ay kadar Tire'de kaldığı ve bu müddet zarfında Komünizm lehinde hiç bir faaliyet ve hakarette bulunmadığı ve Tire'den ayrıldıktan sonra da keza kanuna aykırı bir hareketinin mevcut olmadığı bütün şahitleri birbirini teyit eden ifadeleriyle anlaşılmıştır.

Diğer maznunlardan Muharrem Sır'ın Tire'de bulunduğu sırada Sami Tunar ve Kemal Salgın gibi bazı şahısların Komünist olarak tanınması hesabiyle bunların faaliyetlerinin mahiyetini anlamak maksadiyle Tire'deki milliyetci gençler tarafından vazifelendirildiği ve maznun Sami Tunanın samimi arkadaşı olması itibariyle onunla da sık görüştüzü bunla beraber hazır her hangi bir faaliyette bulunmadığı bütün şahitlerin şaadetiyle anlaşılmıştır. Diğer maznununa göre vesaire gibi meyhanelerde içki içmek maksadiyle toplanıp şiirler okuduğu bu arad asosyal davalardan bahsettikleri kendi ikrarlariyle anlaşılmakta ve bazı şiirler okuduklarıda tesbit edilmiş bulunmakta isede cemiyetin o günkü hayatî hüriyesine göre kendi aralarında bazı meseleleri tenkit eder mahiyette ve tamamiyle fikri münakaşa hududu dahilinde konuşmuş olma-

larında her hangi bir suçluluk mutalaa edilemiyeceği gibi dosyada suretleri celbedilen ve tanınmış komünistlerden Nazım Hikmet'e aidiyeti anlaşılan şiirleri isim zikretmeksizin ve propaganda maksadı gütmeksizin birbirine okumaları dahi bir suçluluk bulunmamak icabeder halbuki okunan şiirlerin ekseriyesinin maznun Sami Tunar tarafından yazıldığı anlaşılmış bulunmaktadır. Bu maznunların konuşmalarını dinleyen şahitler filhakika mezkâr konuşmaların kendilerinde maznunların komünist olduklarına dair bir intiba uyandığını söylemişler ise de şahitlerin bu mutalaaları tamamiyle kendilerinin hadiselere şahsî bakımdan mana verişleri ve konuşmaları kanuni seviyelerinden tasvir edişleri şeklinde anlaşılmak icabeder bu itibarla bu üç maznununda kanunun anladığı manada komünistlik propogandası yaptıklarına mevcut deliller muvacebesinde kabul etmeğe imkan yoktur.

Binnetice yukarıdan beri arzedilen sebepler muvacehesinde kendilerine isnat edilen filleri sabit omayan maznunların cümlesinin beraatlerine karar verilmesini saygı ile talep ederim.

11/7/960
C. M. U. Muavini M. Orhan Tan IC274

İzmirde bir komünist şebekesi yakalandı

Şebeke elemanının Kıbrıs hâdiselerini istismar ettiği, İngiliz ve Yunan Konsolosluklarına tecavüze hazırlandıkları polisler tarafından haber veriliyor

İzmir, Hususi, 5 ıh

Bugün İzmirde beş komünist şebekesi meydana çıkarılmıştır.

Bir müddettenberi İzmirdeki faaliyetleri polis tarafından bilinen bu şebeke mensuplarının son Kıbrıs hâdiselerini istismar ederek bazı menfur teşebbüslere geçecekleri haber alınmıştır.

Bu şebeke mensuplarının toplanmış oldukları mahalde bugün bir baskın yapılarak sanıklar suç delilleriyle ele geçirilmişlerdir.

Bu şebeke içindeki komünist teşkilatının şebekesindeki Yunan ve İngiliz konsolosluklarına karşı bir tecavüze hazırlandıkları da meydana çıkarılmıştır.

Polis tahkikatına önemle devam etmektedir. Şebeke mensuplarının Ege'deki bazı vilâyetlerde de mevcut olduğu tahmin edilmekte ve burada bazı tevkiflerin yapılması muhtemel görülmektedir.

1958 yılı İZMİR Tevkifatı

1959 yılı İZMİR Ağır Ceza Mahkemesinde İbrahim Topçuoğlu sağ başta

1959 yılı İZMİR Ceza Evi Koğuşunda İbrahim Topçuoğlu Sağdan İkinci

27 MAYIS İHTİLALİ

27 Mayıs 1960 ihtilâli ile bizler İZMİR ceza evinden çıkarken Celâl Bayar ve şürekâsı da Yassı adaya gidiyorlardı.

3. kitabımda tertipler. İstismarlar, isnatlar, ve Celâl Bayar'ın terörist iktidarının şaşkın icraatını belirten İZMİR AĞIR CEZA MAHKEMESİ'nin emsalsiz değerde tarihi bir beraat kararı yayınlanacaktır.

Bizim karar beraat kararıydı ama Celal Bayar ve Şürekâsının beraat değildi. Burada 1 inci sırada olan Celal Bayar ve 2 defa istifa ettiği halde Celâl Bayar tarafından istifası kabul edilmeyerek idama sürüklenen ve 2 inci sırada olan Adnan Menderes, kararını da naklediyorum.

Yüksek Adalet Divanının Kararları
(SONUÇ VE UYGULAMA)
15 Eylül 1961

1 — Sanık Celâl Bayar :

A — Divanın 960/2 numarasında kayıtlı irtikâptan hareketine uyan Türk Ceza Kanununun 209/1 inci maddesi hükmünce tâyin olunan 5 sene ağır hapis cezasının 15 numaralı kanunun 3 üncü maddesi ve Türk Ceza Kanununun 56 ıncı madesi gereğince altıda biri olan 10 ayın indirilerek 4 sene 2 ayı ağır hapsine, 227 nci madde icabınca müebbeden memuriyetten mahrumiyetine oy birliği ile.

B — Divanın 960/7 numarasında kayıtlı Topkapı, 960/31 de kayıtlı Kayseri ve 960/4 te kayıtlı İstanbul - Ankara

Olayları Anayasayı ihlâl suçunun maddî vakıasını teşkil etmiştir.

C — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını cebren tağyir ve tebdil ve ilgadan dolayı Türk Ceza Kanununun 146/1 inci maddesi hükmünce ölüm cezasına çarptırılmasına oy birliği ile,

2 — Sanık Adnan Menderes :

A — Divanıın 960/8 numarasına kayıtlı yeni doğmuş çocuğu öldürtmeye diğer sanık Doktor Atabek'i azmettirmek suçundan beraatine oy birliği ile,

B — Divanıın 960/3 numarasındakayıtlı 6-7 Eylül olaylarından dolayı Türk Ceza Kanununun 64 ve 517 nci maddeleri gereğince takdiren ve teşdiden 4 sene hapsine ve 250 lira ağır para cezası alınmasına, husule gelen zarar pek fahiş olduğundan 522 nci madde gereğince yarısı arttırılarak 6 sene hapsine ve 375 lira ağır para cezası ile mahkûmiyetine oy birliği ile,

C — Divanın 960/13 numarasına kayıtlı İpar Transport Şirketinin döviz yolsuzluğundan dolayı Türk Ceza Kanununun 240/1 inci maddesi hükmünce takdiren ve teşdiden bir sene hapsine ve 400 lira ağır para cezası alınmasına ve 20 nci madde delâleti ile tekdiren 6 ay memuriyetten mahrumiyetten oy birliği ile,

D — Divanın 960/21 numarasında kayıtlı Örtülü Ödenekten binnetice 4.877.780 lira 19 kuruşu müstakillen zimmetine geçirmekten Türk Ceza Kanununun 202/1 inci maddesi hükmünce zimmet miktarı nazara alınarak takdiren 10 sene ağır hapsine ve 80 inci madde icabınca altıda birinin arttırılarak 11 sene 8 ay ağır hapsine ve zimmetine geçirilen miktarın ödettirilmesine, 227 nci maddeye görme memuriyetten müebbeen mahrumiyetine ve görevini kötüye kullanmaktan 240 ıncı madde gereğince ve usulsüz sarf edilen meblâğın çokluğu göz önünde tutularak takdiren 3 sene hapsine ve 1000 lira ağır para cezası ile cezalandırılmasına ve

aynı maddeye tevfikan ve takiren 3 sene memuriyetten mahrumiyetine, 80 inci madde icabınca altıda birinin arttırılarak 3 sene 6 ay hapsine ve 1168 lira 60 kuruş ağır para cezası ile cezalandırılmasına ve 3 sene 6 ay memuriyetten mahrumiyeine, içtima sebebiyle aynı kanunun 74 ve 75 inci maddeleri hükmünce tamamının infazına oy birliği ile,

E — Divanın 960/32 numarasında kayıtlı «Demokrat İzmir» 960/7 numarasında kayıtlı Topkapı, 960/30 numarasında kayıtlı Çanakkale ve 960/31 numarasında kayıtlı Kayseri olaylarıyle 960/20 numarasında kayıtlı Radyo, 961/7 numarasında kayıtlı Vatan Cephesi ve 961/8 numarasında kayıtlı İstimlâk Yolsuzlukları ve 960/4 numarasında kayıtlı İstanbul - Ankara olayları Anyasayı ihlâl suçunun maddi vakıalarını teşkil etmiştir.

F — Anayasayı ihlâl suçundan dolayı Türk Ceza Kanununun 146/1 inci maddesi hükmünce ölüm cezasına çarptırılmasına oy birliği ile,

BİBLİYOĞRAFYA

1 — Türk İnkılap tarihi enstitüsü yayınları: I
2 — Atatürk ve Türkler (Ekicilik tarih yayınları)
3 — Türk - Rus İlişkileri Tarihi
4 — Nazım Hikmet (Yaşamak güzel şey be kardeşim) Gün yayınları.
5 — Gerçek Gazetesi serisi yayınları.
6 — Kadro Mecmuası serisi yayınları.
7 — Yeni İstanbul Gazetesi yayınları
8 — Akşam Gazetesi yayınları
9 — Birikim Mecmuası (Mete Tuncay) yazısı.
10 — Emekçi Mecmuası yayını.
11 — INFO — TÜRK AJANSI Tarihsel Belgeler Dizisi: 1
12 — Çetin Savaş İ. Bilen. Kasım 1975 konuşma bröşürü.
13 — ATILIM gazetesi'nin 1 Haziran 1976 sayısı.
14 — Türkiye Komünist Partisi gerçeği ve bilimsellik (Rasih N. İleri)
15 — Cumhuriyet Gazetesi İlhan Selçuk'un yazısı
16 — DEMOKRAT İZMİR GAZETESİ'nden Osman Özden'in yazısı
17 — LENİN Bütün eserleri cilt. 29
18 — İzmir Ağır Ceza Mahkemesi
19 — Yassı Ada Adalet divanı kararı

SÖZLÜK

Ahit	:	Antlaşma
Ahiren	:	Sonunda
Amele	:	İşçi, Emekçi
Amil	:	Yapan, Etken
Alamet	:	Belirti
Alelumum	:	Genellikle
Aslı	:	Temel, köklü
Azım	:	Kararlılık
Bap	:	Bölüm
Badema	:	Bundan böyle
Beşeriyet	:	İnsanlık
Bidayet	:	Başlangıç
Cidal	:	Savaşma, Uğraşma
Cebren	:	Zorla
Cumhur	:	Halk - Topluluk
Cumhuriyet	:	Ulusun kendi kendini yönetimi
Curnal	:	Rapor
Çağdaş	:	Aynı çağda yaşayanlar
Çapul	:	Yağma
Çete	:	Silâhlı Birlik
Çıkar	:	Kişisel yarar
Cihanşumül	:	Evrensel
Dahi	:	Üstün zekali
Danıştay	:	Yüksek kurul
Demeç	:	Söylev, nutuk
Devrim	:	Temelden değişiklik

Devrimci	:	İnkilapçı
Divan	:	Büyük meclis
Doktrin	:	Bilimsel görüş
Dönem	:	Zaman süresi
Düşünür	:	Fikir adamı
Düvel	:	Devletler
Düzen	:	Yönetim biçimi
Ecdat	:	Dedeler, atalar
Ecnebi	:	Yabancı
Egoist	:	Bencil
Ekaliyet	:	Azınlık
Eleştirmek	:	Tenkit
Emek	:	Harcanan güç
Emekçi	:	Emeğini satan kişi
Emperyalist	:	Sömüren
Emsal	:	Örnek
Enformasyon	:	Haber alma, verme
Enternasyon	:	Uluslararası
Enterne	:	Gözaltında tutma
Esaret	:	Tutsaklık
Espiyon	:	Haber götürücü, Casus
Eşhas	:	Şahıslar, Kişiler
Eşkiya	:	Haydutlar, zorbalar
Faaliyet	:	Çalışma
Faşizm	:	Diktatörlük
Feodalite	:	Derebeylik
Fesat	:	Bozukluk
Feshetmek	:	Kaldırmak, Bozmak
Fiil	:	Eylem, Davranış
Fikir	:	Düşünce
Firar	:	Kaçmak
Gizlemek	:	Saklamak
Görev	:	Vazife
Hafi	:	Gizli, Saklı

Hain	:	Zarar veren
Hakimiyet	:	Egemenlik
Halâs	:	Kurtuluş
Hapis	:	Cezaevine kapatılma
Heyet	:	Kurul
Hücre	:	Küçük oda
Hükümet	:	Yönetimi elinde tutan kurul
İdealist	:	Bir ilkeye bağlı
İdeoloji	:	Toplum düzeni düşüncesi
İfade	:	Anlatım
İfşa	:	Gizliyi açıklamak
İftira	:	Kara sürmek
İnkar	:	Kabul etmeme
İnkilap	:	Düzen değişimi
İzale	:	Yok etmek, gidermek
Kemal		Olgunluk
Lazime	:	Gerekçe
Matlup	:	İstenilen
Sahalar	:	Alanlar
Tard	:	Kovma, çıkarma
Taarruz	:	Saldırma, sataşma
Tekid	:	Üsteleme
Tahlil	:	Çözümleme
Umumi	:	Genel
Uygar	:	Medeni
Ücret	:	Hizmet karşılığı
Ulfet	:	Anlaşma
Vacip	:	Gerekli
Vehamet	:	Korkulacak hal
Vahdet	:	Birlik
Vaka	:	Olgu, Olay
Vakıa	:	Gerçek
Vâkif	:	Bilen
Vebal	:	Günah

Veçhe	:	Yön
Yasa	:	Kanun
Yetki	:	Salahiyet
Yoldaş	:	Arkadaş
Yönetim	:	İdare
Zabıt	:	Tutanak
Zahiren	:	Görünüşte
Zapturapt	:	Sıkı düzen
Zevat	:	Zatlar - Kişiler
Zümre	:	Bölük - Takım

T.K.P. Kuruluş ve Mücadelesi başladığından bugüne kadar ölmüş olduklarını saptayabildiğim Mücahitlerin listesidir:

1 — Mustafa Suphi
2 — Semiramis Suphi
3 — Maksut Ekşi
4 — Osman Topçuoğlu
5 — Ethem Nejat
6 — Kadir Erzurumlu
7 — Yakup Kınalıoğlu
8 — İsmail Hakkı
9 — Şefik Boçkalı
10 — Topçu Hakkı
11 — Dursun Ali
12 — Halil Aydınlı
13 — Kâzım Ali
14 — Hilmi Celâl
15 — Asker Ali
16 — Asker Hakkı
17 — Melek Topçuoğlu
18 — Ali Rıza Keskin
19 — Kerim Soyka
20 — Mustafa Börklüce
21 — Dr. İhsan Özgen
22 — Hüsametin Özdoğu
23 — Nazım Hikmet Ran
24 — Salih Hacioğlu
25 — Hamdi Şamilof
26 — Elektrikçi Nuri

27 — Vanlı Kâzım Kip
28 — Reşat Fuat Baraner
29 — Ahmet Fırıncı
30 — Celâl Zühtü Benneci
31 — Reşit Menteşoğlu
32 — Esat Adil Müstecabi
33 — Sadrettin Celâl Antel
34 — Fuat Bilege
35 — Faris Erkman
36 — Ertuğrul Kesirli
37 — Hilmi Seyhan
38 — Küçük Hilmi
39 — Ferit Kalmuk
40 — Halil Yalçınkaya
41 — Hamdi Alevtaş
42 — Ahmet Dağ
43 — Medet Aslan
44 — Hasan Erin
45 — İbiş Aydınlatan
46 — Mustafa Arhavı
47 — Cenap ahabettin Kıvılcım
48 — Efe Selahattin
49 — Örfü Akkoyunlu
50 — Dr. Hikmet Kıvılcımlı
51 — Dr. Şefik Hüsnü Değmer
52 — Zeki Baştımar
53 — Mehmet Emin Sekün
54 — Safiye Topçuoğlu
55 — Rıdvan Kızıltan
56 — Mehmet Tan
57 — Hüseyin Çakır
58 — Şevki Akşit
59 — Mehmet Yazıcı
60 — Yusuf Bahadır

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	5
Yazışmalar	7
İlgili yazılar	8
Rasih Nuri İleri Kitabından Parçalar	9
Mete Tuncay Birikim Dergisindeki Yazısı	19
Emekçi Dergisinin Yazısı	23
İ. Bilen, Çetin Savaş Bröşürü	25
Y. N. Rozalıyov Yazısı	37
Atılım Dergisi Haziran 1976 Sayısı	40
Sağlı Sollu Saldırılar	41
YANITLARIM	43
R. N. İleri Kitabı	43
M. Borklüce Biyografisi	46
Mete Tuncay, Birikim Dergisi Sayı 14	56
Toplumsal Devrim İslâm Bolşevikliği	59
Ankara'da Yeşilordu Denemesi	60
Emekçi Dergisine Yanıtlarım	64
İ. Bilen Ç. S. Bröşürüne Yanıtlarım	68
Mustafa Kemal Konuşması	70
Beyanname	72
Yeşil Ordu Nizamnamesi	74
M. Kemal'in 2. Konuşması	78
Y. N. Rozalıyev'e Yanıtlarım	87
Atılım Dergisi'ne Yanıtlarım	91
İ. Topçuoğlu Biyoğrafisi	91
Safiye Topçuoğlu Biyoğrafisi	97
Grev Açıklaması	98
1932 Kongre Açıklanması	100
Reşit Menteşoğlu	100
Safiye Reşit Fotosu	102

Sayfa

Safiye Aile Fotosu ... 103
Sendika Yürütme Kadın Komitesi 1929 ... 105
T. K. P. Yürütme Komitesi 1932 ... 106
Safiye'nin Cenaze Fotosu 1976 ... 107
Safiye'nin Cenaze Fotosu 1976 ... 108
M. Emin Sekûn Biyografisi ... 109
Giriş Komün ... 111
2. Kitap ... 112
Ceza Evinde Barış ... 113
Düzenleştirme Komitesi ... 114
Dr. Şefik Hüsnü'nün Karakteri ... 116
Savcılık İddianamesi Veriliyor ... 117
Sessizlik Bozuluyor ... 117
Kömün İkiye Bölünüyor ... 119
Aziz Nesin Ceza Evinde ... 121
Kerim Sadı Ceza Evinde ... 122
Mustafa Kemal, Mustafa Suphi ... 124
M. Suphi Konuşması ... 124
III. Enternasyonal ve Lenin ... 127
Türkiye'de Bir Lenin Yoktu ... 136
Celal Bayar Devlet Sosyalizmi ... 136
Ceal Bayar'ın Sermayeye Hücumu ... 137
Kadro ... 138
Sanayileşme Davası ... 139
Mahkemeler Başlıyor ... 145
Ceza Evinde Futbol ... 146
Mahkeme Kararı ve Cezalar ... 147
T. S. P. Yeniden Kuruluyor ... 149
Moskova Radyosuna İhtar ... 151
Yerli Tezvirat ... 153
Romantik Devre ... 154
Neden Yeni Yönetmelik ... 155

Sayfa

Küçük Espiyon Grupları ... 156
Doktor Sevim Tarı Yakalanıyor ... 157
1951 Tevkifatı Başlıyor ... 158
Mahkûmiyet Kararı ... 159
Sömürü Düzeninin Taktiği ... 163
T. S. P. Beraat Etti ... 165
3. Ağır Ceza Mahkemesi ... 167
T. S. E. K. Partisi Programı ... 181
T. S. E. K. P. Kurucu Azalar ... 181
T. S. E. K. P. Nizamnamesi ... 182
T. S. E. K. P. Muteferik Hükümler ... 190
T. S. E. K. P. Faaliyet Programı ... 192
T. S. E. K. P. Ana Nizamnamesinin İzahı ... 209
Tertipler ve Tenkifatlar ... 216
Komünist Kimdir? ... 217
Atatürk'e Dost Görünenler ... 219
Esas Hakkında Mütalâa ... 221
1958 Tevkifatı Fotosu ... 237
1958 Mahkemede Foto ... 238
1958 Ceza Evinde Foto ... 239
Yüksek Adalet Divanı Kararı ... 240
Bibliografi ... 243
Sözlük ... 244
T. K. P. Ölmüş Mücahitlelri ... 248
Reklamlar ... 253
İçindekiler Listesi ... 250
Fotoğraf ... 255

İbrahim Topçuoğlu

Türkiye'de İlk Sendika Sarı Kışla'da 1932

1975'de YAYINLANMIŞTIR.

« Çıkacak Kitaplar »

1 — VAZİFE ve AŞK
Roman

2 — ÇİFTE CİNAYET
Roman

3 — O KÖY
Hikaye

4 — PİÇ
Hikaye

5 — PAYDOS ZİLİ
Hikaye

İBRAHİM TOPÇUOĞLU

NEDEN
2 Sosyalist Partisi

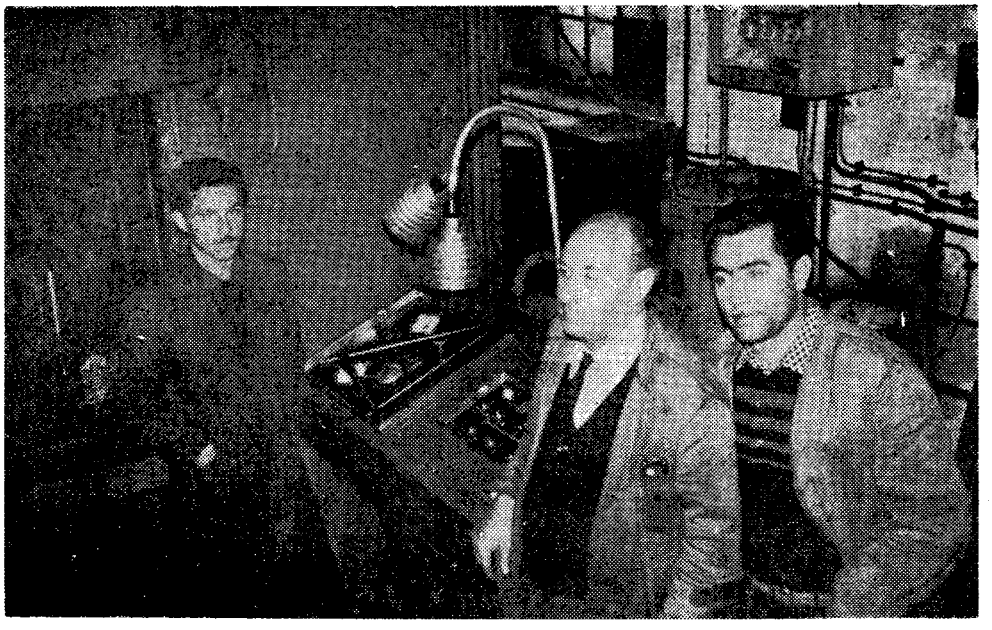
1946

T.K.P. KURULUŞU VE
MÜCADELESİNİN TARİHİ

1914 — 1960

3. kitap

yakında çıkacaktır.

İbrahim Topçuoğlu (ortada) Bütan gaz tüp fabrikasında Elektrik Atölyesi ve Kaynaklar Kısım Şefi olarak çalışırken yıl 1970 İstanbul

Okuyucularım bu kitapta
Sosyal mücadele tarihimizi
önlerine serilmiş olarak bulacaklardır.

1914 - 1960 yılları arasında geçmiş olayları
içine alan bu kitap;

Ne Propaganda, ne şahıslara çatma
Ne de kimseleri abartma veya
Küçük düşürmek için yazılmıştır.

Dünya Milletlerinden geri bırakılmış
Ülkemizde, Demokratik bir düzen kurulmaması
yüzünden, yıllar yılı gizlenerek, gizleyerek
maskelenmiş bir mücadelenin acı gerçekleri
tarih olarak açıklanmaktadır.

Bu tarihi mücadelede geçenleri en iyi bir şekilde ele alamama, 1946 tarihinde kurulan Esat Adil Mustecabı Sekreterliğinde olan (Türkiye Sosyalist Partisi) ve Dr. Şefik Hüsnü Değmer Başkanlığında olan (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi)nin birbirlerini suçlamaları ve muvazaa partisi olarak esas sol cenah kadrosunu da beraberinde sürükleyerek mahkemeye düşmeleri sebep olmuş ve imkân vermiştir.

İ. Topçuoğlu

— 25 Lira —